

SZEGEDI TANKERÜLET

1913—14. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE
ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI:

BONTÓ JÓZSEF,

H. IGAZGATÓ.

SZEGED
1914.

ENDRÉNYI LAJOS
KÖNYVSZAJTÓJA.

SZEGEDI TANKERÜLET

1913—14. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE
ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI:

BONTÓ JÓZSEF,
H. IGAZGATÓ.

SZEGED
1914.

ENDRÉNYI LAJOS
KÖNYVSZAJTÓJA.

Szinger Kornél.

Egy évvel ezelőtt ünnepeltük szerény keretek között, az intézet falain belül tanári működésének huszonöt éves évfordulóját. Ha szerénysége s az ünnepeltetéstől való idegenkedése elejét nem veszi, az ünneplésben minden bizonnyal részt vett volna Szeged egész társadalma. Most, egy év elteltével újra ünnepeltük. Ez az ünneplése azonban búcsúztatása volt. Távozása jelentékeny veszteséget jelent a szegedi tanügyre nézve. Tanári munkássága kezdettől fogva e városban folyt le s így működése elsősorban az Alföld e nagy városának és a Délvidék kultúrájának szolgálatában telt el.

Azon 26 év alatt, melyet tanári s igazgatói minőségben intézetünkben töltött, a tanítványok ezreit oktatta az emberi művelődés szeretetére, a tanítványok ezreiben ápolta a nemes ideálok kultuszát, a tanítványok ezreit nevelte valláserkölcsös és hazafias szellemben a magyar társadalom képzett, becsületos, jellemes, az emberi kultúra nagy eszméi iránt fogékony tagjaivá. Mindig átérezte, hogy a középiskola feladata kettős: tanítás és nevelés, az értelem kipallérozása mellett a jellemalakítás. Tanítványai nyilatkozataiból fogalmat szerezhettünk arról a gondos, életre nevelő, jellemfejlesztő munkásságról, mellyel tanítványai lelkületét alakítani, fejleszteni, tökéletesíteni törekedett. Az a buzgóság, ügyszeretet, rátermettség, mellyel hivatása feladatait végezte, azt eredményezte, hogy Cserép Sándor halála után a magyar kegyes-tanítórend kormányának bizalma őt állította az intézet élére.

Az intézet vezetése nem kis feladatot rótt rá. Egy magas színvonalú, országos nevű intézet élére állt, nagynevű elődök örökébe lépett s azzal a boldogító öntudattal tekinthet vissza

igazgatói működésére, hogy intézetét a hagyományként rászállt szinten s jó hírnévben megtartotta.

Igazgatói működésében a régi tradíciók ápolása vezette. Kifejlett érzeke volt a haladó idő követelményei, az új áramlatok iránt is. Józan ítélete azonban visszatartotta a túlzásoktól. Nem volt elfogult egy tanulmányi ág érdekében sem, a középiskola tanító és nevelő feladatának sikeres megoldását az egyes ismeretek harmonijától, a tanári testület egységes szellemétől várta. Meg tudta becsülni azt, amit az elődök munkásságában helyesnek, célravezetőnek látott s értett ahhoz, hogy a haladás követelte újításokat az intézet hagyományos szellemébe illessze. Kevés iskola munkásságában tapasztalhatunk oly egységes szellemet, amilyent ő teremtett tekintélyével, irányító, vezető, értékek megbecsülésére nevelő befolyásával.

Vezérünknek éreztük őt valamennyien. Láttuk, hogy törekvése nem az, hogy felettünk álljon, hanem az, hogy előttünk haladjon, köztünk igazán első legyen. Rendszeretével bennünket is pontosságra szoktatott, intézete mint egy hibátlan, egészséges organizmus működött. Szellemi vezetésével, irányításával, a multnak s a jelennek összekapcsolásával, a tradíciók ápolásával s az új eredményeknek, vívmányoknak a tradíciókba illesztésével egységes intézeti szellemet teremtett, ezen intézeti szellem biztosításáról gondoskodott, e szellembe belenevelt. Ezen egységes szellemnek nem kis része volt intézete jó hírnevének gyarapításában és megtartásában.

Egy több mint húsz tagból álló tanári testületnek vezetése nagy körültekintést, tapintatot, figyelmet s nem közönséges emberismeretet követel. E tulajdonságok birtokában sikerült a békés, harmonikus, kollegiális együttműködést megteremtenie. Ennek az összhangzó, súrlódásoktól ment együttműködésnek szintén jelentékeny szerepe volt azon tekintélynek és tiszteletnek megszerzésében, melyet intézetünk a nagy társadalom részéről mindenkor élvezett.

Mindig tisztában volt azzal, hogy az a hivatása, hogy fenntartsa a tanári kar tagjai között a békés viszonyt, a harmóniát, mely nélkül a testület együttműködése lehetetlen. Az intézetnek igazi szellemi vezére volt. Ambíciója az intézet szel-

lemi szintjének emelése, ezen szintáj lehető magas fokának biztosítása volt; arra törekedett, hogy intézete igazán a kultura műhelye legyen. A tanárokat, különösen a tanítás és nevelés terére kilépő fiatalokat, önművelésre, folytonos továbbhaladásra ösztökélte, mert meg volt győződve arról, hogy a tanári testület szellemi nivójának emelésével az intézet színvonalának emelkedését szolgálja. Tanácsai, útmutatásai, irányításai, melyeket részint az értekezleteken, részint magánérintkezésben adott, hosszú s eredményes tanító-nevelő munkásságának egyéni tapasztalatai s a rendi hagyománynak évszázadokon keresztül kifejeződött tanítási és nevelési principiumai, melyeket képviselt, igazgatói sikeres működésének mind fontos tényezői voltak.

Ilyen értelemben gyakorolta ellenőrző tisztét is. Látogatásai alkalmával éberem ügyelt arra, hogy a tanári kar pedagógiai, didaktikai és fegyelmi tekintetben tőle telhetőleg elköveszen mindent s amennyiben e tekintetben valami hiányt látott, annak gyors eltüntetésére törekedett. Látogatásai alkalmával is éreztük, hogy célja az ellenőrzésben is a jóakaró irányítás.

A szellemi vezetés és ellenőrzés mellett a legnagyobb pontossággal töltötte be tisztének harmadik fontos ágát: az ügykezelést s fölöttes hatósága nem egyszer elismerte róla, hogy mintaszerű adminisztracionális működést fejtett ki.

A szellemi vezetésen, az ellenőrzésen és ügykezelésen kívül van az igazgatói ügykörnek egy nagyon fontos, nagyon nehéz és kényes ága: az iskolának kifelé való képviselése. Az iskola és a szülői ház, a társadalom között gyakran támadnak félreértések. E félreértések tapintatos s az iskola tekintélyét megvédő megszüntetése az igazgatónak egyik legnehezebb feladata. A gyermekről, ennek munkájáról, tudásáról, viselkedéséről gyakran homlokegyenest ellenkező véleménye lehet az otthonnak és az iskolának s ez utóbbi gyakran szembentalálja magát az otthon elfogultságával, részrehajlásával. Az ellentétek kiegyenlítése az igazgató tiszte. Az igazgató egyéniségében meg kell bízni a tanári karnak s meg kell bízniok a szülőknek, különben az ellentétek elintézése nem lehetséges. Az a páratlan tapintatosság, ritka higgadtság, mely Szinger Kornélt jellemezte, képesítette őt ezen tiszte nehéz feladatának sikeres

megoldására. Sokszor mondták róla, hogy diplomata természet és gyakran bámultuk békítő, csillapító, megnyugtató művészetét, mellyel a kényes kérdések kedvező megoldását intézte.

Ha az iskolát egy nagy család gyanánt fogjuk fel, akkor az igazgató tekinthető e család apjának, a tanári testület e család felnőtt, érett, a tanuló ifjúság pedig nevelendő, érett teendő részének. Az igazgató törekvése a tanuló ifjúság megismerése, benne kell a tanulóknak szerető, de szigorú vezéröket látniok. Szinger Kornélt az intézet ifjúsága szerette. Megérezte azt a szerető, atyai gondoskodást, mely minden tetteiben vezetete. Működésében rendünk nagy alapítójának szelleme irányította, a szigorúságot szeretettel párosította. Az intézetnek — úgyszólván — minden növendékét ismerte nemcsak névszerint, hanem iskolai munkájából és tulajdonságairól is. Igazi pater parvulorum volt. Szívét örömmel töltötte el, ha intézetünk növendékeit együtt látta s igazi élvezet tükröződött arcán, mikor az iskolaajtóban állva szemlélte azt a hatalmas tömeget, mely rajta előadás után kitódult s az iskola előtti téren hemzsegett. Meg volt benne a pedagógusok főtulajdonsága: a gyermekek szeretete. A büntetésben, ha komoly erkölcsi vétségről volt szó, szigorú tudott lenni, de inkább szíve, mint esze után ítelt, inkább a könnyörület, mint a szigor felé hajlott. A gyermek tetteinek elbírálásában a meggondolatlanság, a gyermeki könnyelműség nagy szerepét mindig látta s beszámította. Mint minden cselekedetében, úgy az ítélethozatalban is a megfontoltság, higgadtság, a körülmények mérlegelése jellemezte. Éles különbséget tett a gyermeki könnyelműségből és pajkosságból eredő hibák s az erkölcsi romlottságból származó vétségek között. A túlzástól a büntetésben is, a dícséretben is óvakodott. Mindíg hangsúlyozta, hogy a büntetés célja nem a megtorlás, hanem a javítás, ezért folyton arra kérte a tanárokat, hogy a megjavult s javulásra törekvő vétkeseket szeretettel fogadják és segítsék őket jószándékok megvalósításában.

Az ifjúság szeretetét nemcsak hangoztatta, ajánlta; minden tetteiben, mely az ifjúsággal vonatkozásban állott, e szeretet vezette s legszebb jutalma az, hogy a tanulóifjúság e szeretetét megérezte s a jó ember, a jó igazgató iránt szeretettel viseltetett.

Sokszor hangsúlyozta, hogy a középiskolának fontos feladata a nevelés. Tanítványaiban — ezt sokszor hallottuk tőle — a jellemet becsülte legtöbbször. Megvolt győződve róla, hogy a jellem kialakítása a legnagyobb adomány, melyet a középiskola távozó növendékeinek nyújthat. Az élet viharában ez nyújt nekik biztos eligazodást, tájékozódást, ez ad lábok alá szilárd talajt a különböző, egymást lerontani akaró törekvések között. A nevelési feladat fontosságának átérzése vezette mindig szigorú, de szerető, megbocsátó nevelő működésében.

*

A magyar kegyes-tanítórend kormánya 1914 január 15-én 90. számú rendeletével a rend javadalmainak kormányzójává nevezte ki. Láttuk, hogy nehezen válik meg attól a várostól, melyben élete nagy részét töltötte, attól az intézettől, melyben egész tanító-nevelő munkásságát kifejtette s tőlünk, őt tisztelő, becsülő és szerető tanári karától. Amily büszkeség fogott el bennünket annak tudatában, hogy a rendi közvélemény e fontos, egyik legfontosabb rendi állásra elsősorban őt tartotta hívatottnak, éppoly nehezünkre esett, hogy tőle megváljunk. Örökké feledhetetlen előttünk az a hangtalan, könnyes szemű üdvözlés, mikor iránta érzett tiszteletünk, becsülésünk és szeretetünk egy meleg kézzszorításban jutott kifejezésre azon értekezleten, melyen tank. kir. főigazgatónk, dr. Szele Róbert őt elbúcsúztatta. »Szinger Kornél — mondotta — 26 éve működik ezen intézetnél részint mint tanár, részint mint igazgató, mindkét minőségben teljesen betöltve a helyet, melyet a Gondviselés neki kijelölt. Ifjú lelkének teljes lelkesedésével, széleskörű tudással, igazi vocationnal kezdte meg tanári pályáját, melyet rajongásig szeretett.

A piarista rend hagyományos fajszeretete sokszorosan visszhangzott előadásában s lobbantotta lánggra az ifjak szívét hazaszeretetben. Tanítványait igazi mesterként szerette s e szeretet önkéntelenül viszontszeretetet váltott ki a növendékek lelkében.

Mint igazgató, vezetője az ország egyik legnagyobb középiskolájának, példás rendet és fegyelmet létesített intézetében. Maga a kötelességtudás mintaképe, példájával magával ragadta

a tanári kart s az ifjúságot egyaránt; fáradságot nem ismerve munkájában csakhamar versenyre keltek vele tanártársai, ami hogy mily hatással volt a növendékekre, azt könnyű elképzelni. Ritkán fordult elő az intézetben, hogy valamelyik növendék súlyosabb hibát követett el, ilyenkor szigorral járt el a bűnössel szemben, de nem hogy megtoroljon, hanem hogy javítson s a sújtó kezet szívesen csókolta meg a sújtott tanuló.

A szülőkkal való érintkezésben megtalálta a legalkalmasabb tónust, állásának méltóságát személyes szerénységével párosítva csakhamar valóságos búcsújáró helyévé tette a szülők számára a piarista gimnáziumot. Hogy ez milyen haszonnal járt a nevelés szempontjából, azt külön hangsúlyozni felesleges.

Ha ezen felületesen megrajzolt képhez teljes nyugodtsággal még hozzá teszem, hogy hozzá méltó tanári nemzedéket nevelt maga mellé, megadtam az intézet szellemi életének teljesen megfelelő képet«.

Nem kevésbé volt meleg s őszinte az a családias ünnep, melyben az intézet tanári kara és tanuló ifjúsága vett búcsút febr. hó 8-án a távozó igazgatótól. Az ifjúság egy búcsúszózzal és az intézet növendékeinek albumba foglalt névaláírásával, a tanári kar egy arcképeket tartalmazó albummal szerzett neki kedves emléket. Megható látvány volt, hogy tanárok és tanulók szemében egyaránt az igazgató iránt érzett szeretetről s a tőle való nehéz megválásról tanúskodó könnyek csillogtak. Ekkor éreztük igazán, mennyire tiszteltük, becsültük és szerettük.

Szeretetünk kísérte új munkakörébe s azon biztos reményünk, hogy mindig szívesen gondol majd arra a helyre, hol munkálkodott s ahol annyi ember tisztelettel és szeretettel gondol rá.

Biró Imre.

A polgári év első napján intézetünk ormán gyászlobogó jelentette, hogy az újév ránk nézve súlyos csapással köszöntött be. E »memento mori« néma figyelmeztetése annál szívbe nyilallóbb volt, minél élesebbnek éreztük az ellentétet az újév születését köszöntő általános öröm és a mi gyászunk, a természet hófehér köntöse és a lobogó feketesége, a kathedra és ravatal között. Mert mindnyájan megdöbbsentünk annak a hírnök hallatára, hogy intézetünk egyik oszlopos tagját, Bite Bélát, aki a karácsonyi szünet elején még viruló egészségnek örvendett, élte javakorában elszólította a halál angyala. Hihetetlennek tetszett, hogy azt, akinek hosszú életet jósoltunk, rövid néhány nap alatt sírba döntse egy tüdőgyulladás. Ami lehetetlennek látszott, mégis megtörtént: kihűlt a szív, amelynek melegét annyian éreztük. S nekünk, kiket gyors kihülése gyászba döntött, némi vigasztalást csak a túlvilági viszontlátás reménye, meg az a nagy részvét nyújthatott, amely nem csupán a koszorúk nagy számában, hanem a száz meg száz főnyi gyászoló közönség megjelenésében is kifejezésre jutott. A zord időben is százával kísérték utolsó útjára drága halottunkat, akiben az ifjúság fáradhatatlan nevelőjét, az intézetfentartó város egyik legjobb tanárát, a társadalom pedig egy csendes visszavonultságban serényen működő munkását veszlette. »Multis ille bonis flebilis occidit.«

Bite Béla húszéves tanári működése megszakítás nélkül intézetünk falai között folyt le. Visszavonult életet élt, zajtalan munkakört töltött be. Nem foglalkozott irodalmilag sem a nevelés elméletével, sem valamely szaktudománnyal, de a Gondviseléstől kijelölt egyszerű munkakörben mégis olyan szép sikereket aratott, hogy e megemlékezés szerény világa egy céltudatos és szakavatott nevelői egyéniség határozott vonásait világíthatja meg.

A boldogult nem a szó, hanem a tett embere volt. Amit az elmélet helyesnek megállapított, azt ő a gyakorlatban szerzett tapasztalatával kiegészítve, helyesbítve és egyéniségének megfelelően átdolgozva alkalmazni igyekezett. Szerencsés birtokosa volt a donum didacticumnak, amely Kalasanti Szt. József rendjében tanítási hagyományként évszázadok óta nemzedékről-nemzedékre száll. Szívében ápolta az ifjúság iránti szeretet tüzét, mely nem engedi mesterséggé fajulni a szellem fejlesztésének és a jellem kialakításának nemes művészetét.

Hajlama és tehetsége a nyelvtanítás mezejére állította. Per excellentiam latin tanár volt. Cicero művelt nyelvét szerette legjobban tanítani, ebben aratott legnagyobb — előjáróitól is elismert — sikereket. Benne nemcsak az ókori műveltség közvetítésének fejlett eszközét látta, hanem megbecsülte nagy értelemfegyelmző és észfejlesztő erejét is. A latin nyelvtanítás e célját alkalmas eszközökkel meg is tudta közelíteni. Mint évek óta az induktív módszer híve, kiaknáztta e módszer minden jó oldalát. Felhasználta a gyermek érdeklődését felkeltő eszközöket és értett ahhoz, hogy miként lehet fokozni a párbeszédet elevenségét és a római életet ismertető olvasmányok lebilincselő hatását. De megtartotta a régi módszerből is mindazt, ami évtizedes gyakorlata folyamán jónak bizonyult. Nem mondott le a grammatikai alapnak folytonos gyakorlással való megszilárdításáról, a szókincs emlékezetbe véséséről és a nyelvi nehézségek fokozatos alkalmazásáról. A tömegtanításban annyira fontos osztályfoglalkoztatást tekintélyes fellépésében rejlő fegyelmző képessége biztosította. Fegyelmzettebb gondolkodást követelő tárgyát még a nyelvtani fokon is nem pusztán a szellem művelésére, hanem a kitartás, türelem fejlesztésére, az akarat nevelésére is igyekezett felhasználni. De amint az elvetett mag természetlen talajon nem szökken kalászba, akkép a latin nyelv ismerete sem közölhető eredményesen középiskolába nem való növendékekkel. Kartársunk ilyenekkel végzett sisyphusi munkájának köszönhetette — a sportoló »gyermek század«-ában különben sem ritka — »szigorú« tanár nevét.

Szűkebb körben ugyan, de nem kevesebb lelkesedéssel, szakavatottsággal és sikerrel tanította éveken át a holt latin élő hajtását: a franciát, mint rendkívüli tárgyat. E modern nyelv szerkezetének megismertetése közben sok ügyes módszertani eljárás módra akadt, amelyet a holt nyelv tanításában sikerrel alkalmazhatott, viszont ennek következetes nyelvi szabályaiban rejlő fegyelmző és következtető képességet fejlesztő ereje eléggé meggyőzte arról, hogy a modern nyelvtanításban sem mellőzhető, sőt a nyelvtanítás céljának elérése érdekében egyenest szükséges a biztos nyelvtani jár-

tasság. Így hatott francia, olasz és angol nyelvismerete a latin nyelv tanításában használt módszere fejlődésére és tökéletesítésére.

A magyar nyelv és irodalom tanítása különösen a hazafias meg szociális érzés ébresztésére és az állampolgári erények fejlesztésére nyújtott neki alkalmat. Intézetünk kétszázéves magyarosító munkájában Bite derekasan résztvett. A vegyesajkú Délvidék értelmiségének számos tagja az ő ajkáról leste el a helyes magyar kiejtést, az ő egyéni szemléltető módszerével sajátította el a magyar helyesírást és az ő lángoló hazaszeretete tüzénél gyulladt lelkesedésre s rendületlen ragaszkodásra Szent István országa iránt. Mint lelkes hazafi, nem elégedett meg holmi lágymeleg érzéssel, melyet csak az önérdek vagy érvényesülés vágya szít fel olykor hamar ellobbanó szalmalánggá, hanem a haza boldogságáért dolgozó, nemzeti vívmányainkért szükség esetén síkraszálló hazaszeretetet igyekezett tanítványai szívében ébreszteni. Az életbe induló tanítványait könnyes szemmel kérte, hogy a lángot, amelyet, ha nem is mindig egyikben, ő gyújtott, de tőle telhetőleg valamennyiben éleszteni igyekezett, ne engedjék kialudni »sem a férfikor delén, sem az öregkor alkonyán, még felsőbb kegyesség árán sem«. Elvárta, hogy növendékei büszkén vallják magukat a magyar nemzet tagjainak, amelynek annyi jeles embere volt és századokon át őrt állott a keresztény Europa műveltsége mellett.

Helyes gyakorlati érzéke nem engedte, hogy nyelvünk és irodalmunk tanításában, egyáltalán tanári működésében pusztán ismeretet közöljön. Szeme előtt lebegett Szent Atyánk jelszava: »Scientia ornat, virtus coronat«. Tudta, hogy az élet nem annyira szépeszű, mint inkább nemesszívű, munkabíró embereket kíván. E cél szolgálatába állította a tanulmányokban rejlő összes nevelő-oktató mozzanatokat, hogy ezek helyes felhasználásával az ösztönöknek és érzékeknek engedelmeskedő gyermekből a szív és ész szavának engedő ifjút, majd akaratedzett férfit neveljen. E munkát a nyelvtani tanítás fokán a figyelemre és kitarításra való szoktatással kezdte, az irodalmi tanítás fokán a magyar és klasszikai remekművek alaki, tárgyi és erkölcsi szépségének kiemelésével, megértetésével és megkedveltetésével folytatta s helyes világnézetre való neveléssel fejezte be. Egyeneslelkű, munkaszerető, más meggyőződését tisztelő, de mindenekelőtt becsületes nemzedék volt nevelési eszményképe.

1905-ben végzett tanítványaitól, akikben 8 évi osztályfőnöksége alatt egyenes magyar lelke képét és hasonlatosságát törekedett kialakítani, a boldog viszontlátás reményében vált el. Atyai szíve boldogsággal és büszkeséggel telt el, valahányszor boldogulásukról hallott. Hő vágya, hogy neveltjeinek beszámolóján, tízéves találkozásán részt vehessen, nem teljesült. A halál fagyos lehellete idő

előtt eloltotta a fáklyát, amely már százaknak világított és még annyinak világíthatott volna. Azok, kik ez éltető világosságot áldásaiban részesültek, szívük oltárán ápolják e szent lángot, hogy belőle fény és meleg sugározzék a hazára és emberiségre.

Kedves Mester, Isten veled!

Révai József dr.

A szerkesztés és fogalmazás módja.

Gyakorlati mintákkal.

Írta : Kövesi Lajos.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium ebben a tanévben rendeletet adott ki a magyar fogalmazás tanításának eredményessége érdekében. Rámutat ebben a fogalmazás fontosságára s többek közt a segédeszközök, mint például egy alkalmas didaktikai vezérkönyv hiányára is.

A fogalmazás elsajátítására legbiztosabb mód a klasszikus írók műveinek olvasása, írásmódjuk megfigyelése és utánzása. Olvasókönyveink egészben vagy szemelvényekben e célból a legjobbakat nyújtják ugyan, mégis hiányát éreztük valami segédkönyvnek, mely a tanulók képzettségéhez és lelki világához mértén a szerkesztés tudatos elsajátítására gyakorlati útmutatást nyújtana.

Ezért írtam nektek, kedves tanítványaim, szünidei olvasmányul e példákat rövid elméleti utasítással.

Az értelmi fejlettségteknek megfelelő dolgozatokat szerkesztésük közben mutatom be, hogy az eljárás megértésével munkátokat tudatosabbá tegyem. Találtok mintákat az anyaggyűjtésre, elrendezésre, vázlatkészítésre és a kidolgozás módjára.

Önállóbb munkára, egyéni alakító erőtök fejlesztésére akarlak benneteket buzdítani e példákkal. Manapság ugyanis mindenkinek szüksége van arra, hogy gondolatait írásban ki tudja fejezni, annál inkább a tanult embernek. Mint más tudomány vagy művészet elsajátítása, ez sem történik egyszerre. Hosszú, türelmes munkával éri el az író, hogy tollát ügyesen tudja forgatni.

Kezdjétek ezt a munkát ifjú korotokban, nagy hasznát veszitek az életben.

I.

A tudatos szerkesztés.

Mikor gondolatainkat rendszeresen összefoglaljuk, írásművet készítünk.

Például utazás közben megnyeri tetszésünket valamely várrom, vagy egy szép vidék, leírjuk, hogy mások is megismerjék. Szemtanúi vagyunk valamely érdekes eseménynek, elbeszéljük. Mindegyik esetben írásművet alkotunk.

Vagy meggyőződésünk, hogy őszinte, egyenes lélek az igazi jellem alapja. Ha e tárgyról írunk azon célból, hogy véleményünket mások is elfogadják, szintén írásművet készítünk.

Írásmű és írásmű között azonban oly nagy különbség van, akárcsak egy szerény csöszgunyhó és egy fővárosi palota között. Ne gondoljunk itt csupán a méretekben jelentkező különbségre, hanem a művészi kivitelre.

Kis ház is lehet sikerült alkotás. Rövid, pár lapra terjedő dolgozatban néha több művészet van, mint egy egész könyvben.

A találó gondolatok és a szép külső forma adják meg a műnek az értékét.

A jó írónak igazi művésznek kell lennie.

Olvassuk el Vörösmartynak »A merengőhöz« című költeményét. Mennyasszonyához, Csajágthy Laurához intézte. Azt a véleményét fejezi ki, hogy a megelégedést, boldogságot csak úgy érzük el, ha saját viszonyaink közt s nem az ábrándok országában keressük. A költemény ma is ezt az érzelmet kelti bennünk.

Művész az az egyén, aki a szépet valamely téren, pl. szobrászat, műépítés, képírás, költészet vagy zene segítségével ki tudja fejezni. A művészet bármely ágához Istentől nyert tehetség szükséges. De figyeljük csak meg, ha van alkalmunk, hogy még a tehetség mellett is mennyi időbe kerül, míg elérik céljukat. Mennyit kell gyakorolni magát egy hegedűművésznek. Idomtalan alak kerül ki a kezdő szobrász vésője alól. De ha kitart, célt ér. Nem csügged; elmélyed munkájában, formál, alakít s lassankint fel tudja tüntetni az élettelen kövön az emberi érzelmeket: az örömet, bánatot, lelki nyugodtságot, lelkesedést vagy szenvedélyt.

Az igazi írói képesség is művészet. Eszközei: a tárgyba való elmélyedés, gondolkodás, kiváló írók műveinek megfigyelése és a magyar nyelv szerkezetének ismerete.

Nem ajánlható eléggé fiatal korban e téren a tudatos eljárás és a gondolkodás. Már az iskolai dolgozatokban nem egyszer jelentkezik az írói hajlandóság, de csak abban alakul ki, aki tehetségét rendszeresen fejleszti. Észre kell vennie a kezdő írónak önmagán, minő utat és módot kell követnie, hogy egy tárgyra vagy jelenségre vonatkozólag gondolatai támadjanak. Majd, mint kell ezeket a gondolatokat kellő formában írásművé alakítani és szép nyelven előadni. Mert jól esik az ízletes étel egyszerű, tiszta edényből is, de emeli az értékét, ha feldíszítve, csinos formában talál-

ják fel. A helyes gondolatok egyszerű szavakba öntve is hatnak, de szép nyelven előadva gyönyörködtetnek is.

Ha tudatosan végezzük a szerkesztést, ha gondolkodva fogalmazunk, munkánk mindig könnyebb lesz. Nem rágjuk tehetetlenül a tollat, nem tekintjük az írásbeli feladatot tehernek, hanem élvezetnek, mert felismerjük magunkban az alkotó tehetséget. Meg kell azonban jegyezni, hogy a kitartásra szükség van, sokat kell tanulni, mert a könnyű és gyors fogalmazás elérése hosszú és türelmes munka eredménye.

A tudatos eljárás feltételei; a cél kifűzése.

Egy gépezetet csak úgy tudunk összeállítani, ha ismerjük szerkezetét. Így vagyunk az írásművel is. Ismerni kell annak anyagát, részeit, fajait, elrendezését, díszleteit.

Vizsgáljuk meg, minő az építőmester eljárása, mikor házat akar építeni.

Ha tisztában van azzal, hogy milyen célra készül, megállapítja, hogy minő stílusban fog építeni. Azután megméri az alapot, szélességet, hosszúságot, magasságot s terveket készít. A méretek ismerete után kiszámítja, mindegyik anyagból mennyi kell, ezeket összegyűjti.

Mikor az anyag együtt van s a méreteket áttanulmányozta, az építéshez kezd. Megrakja a szilárd alapot, figyel arra, hogy az oldalfalak erősek legyenek, ellentálljanak az idő viszontagságainak s elbírják a tetőt.

Az épület azonban így az oldalfalakkal s a tetővel nem sokat mutat. Hiányzik róla a vakolat, külső díszítés, ajtók, ablakok, amik megadják neki a kellő formát.

Az építőmesteréhez hasonló munkát kell végezni az írásmű összeállításánál is. Nem kevesebb körültekintésre van itt is szükség, mint amannál. Az írónak is meg kell állapítani, hogy minő célból, micsoda írásművet, milyen formában akar írni. A tervezetnek megfelelően gyűjti össze az anyagot, a tárgyra vonatkozó gondolatokat. Ezeket kellő rendbe helyezi el s csak azután következik az alakítás, díszítés, stilizálás.

Minden írásműnek először az íróban meg kell érlelődni. Bizonyos áttekinthető képet kell alkotnia az egésze, mielőtt az íráshoz fog. Meg kell állapítani a főgondolatokat, eszméket, melyek az írásmű gerincét alkotják.

A főeszmét, főgondolatokat mindig szem előtt kell tartani, ezeknek az egészen végig kell vonulni.

Ugyancsak mindig szemünk előtt kell lebegni a célnak is,

amiért az írásművet készítjük. Cél nélkül sohasem írunk. Még az iskolai dolgozatoknál is érvényes ez a szabály. Ott is megvan a cél. Azért készítjük őket, hogy bemutassuk, mint tudunk gondolatainknak formát adni, mennyire értettük át egyik, vagy másik tételt. Dolgozatokat készítünk, hogy magunkat a szerkesztésben, előadásban gyakoroljuk.

Számítanunk kell arra is, hogy kik lesznek az írásmű olvasói. Ugyanis egészen másképp írok egyszerű, mint iskolát végzett, műveltebb embereknek. Bele kell illeszkedni az olvasó értelmi felfogásába, gondolatvilágába, viszonyai, körülményei közé.

A cél, amiért az írásművet készítjük, többféle lehet: ismeretterjesztés, oktatás, tanítás; máskor meg felvilágosítani, meggyőzni, lelkesíteni, szórakoztatni vagy gyönyörködtetni akar az író.

A történelem például eseményeket tár eléünk azért, hogy a múlt jelenségeiből okuljunk. A történetíró maga mutat rá, mi a helyes vagy helytelen. Máskor pedig költői eljárással úgy szerkeszti meg az író a művet, hogy benne a jó eszme képviselői diadalra jutnak, a helytelen elvek személyesítői pedig elbuknak.

Eloolvassuk Arany János Toldiját. Gyönyörködtető költői mű ugyan, mégis tanulhatunk belőle. Megtanulhatjuk, hogy becsületességgel, egyeneslelkűséggel, kitartó, tisztességes munkával, habár küzdelem árán, mégis elérhetjük célunkat.

Van tehát az írásműveknek a célt tekintve is egyszerűbb és költőibb formájuk. Amazok leginkább a prózában, ezek pedig a versben írt művek.

A történettel mint eseménnyel az író közvetlen akar tanítani.

A verses műveket, vagy költői prózai műveket nem azért készítik, hogy azokkal oktassanak, finom művészettel mégis elérik. Igazi költői művekből az erkölcsi tartalom nem hiányozhatik. Az életet mintegy ideális világításban mutatja be a költő úgy, hogy erkölcsi igazságérzetünket kielégítse. Mily megnyugtató, hogy a jó és gonosz harcában mindig a helyes és igaz győz. Szinte lelkesíti az olvasót, hogy a jó mellett szilárdan kitartson.

Ilyesféle célt kell kitűzni annak, aki költői mű alkotására vállalkozik. Nem szabad azonban feledni, hogy a költői tehetség isteni adomány. Különös ihlet kell ehhez. A prózai mű elkészítésére pedig a mindennapi életben is gyakran rá vagyunk utalva. Alig nélkülözheti egy művelt ember, hogy néha valamit leírni, egy eseményt elbeszélni, valamiről másokat meggyőzni vagy valamire lelkesíteni, buzdítani nem kellene. Éppen azért a szerkesztés szabályait a hozánk közelebb eső prózai műveken: a leírás, elbeszélés, értekezés és szónoki beszéden figyeljük meg.

Az eljárás mód különben mindkettőnél ugyanaz. Ha tisztában

vagyunk a tárggyal, ha kialakult bennünk a főgondolat és megállapítottuk a célt, hogy miért és kinek írunk, *meghatározzuk, hogy minő írásművet milyen formában akarunk készíteni.*

Az anyaggyűjtés.

Előttünk van a budai Honvédemlék. Le kell írni vagy az eredeti szobor vagy kép után. A leírás anyaga az lesz, amit látunk rajta.

Magas talapzaton ágyuroncson áll a megsebesült fiatal honvéd. Nézzük meg jól délceg alakját, a lelkesedés tüzetől átszellemlült arcát. Honszerelme nem engedi kialudni az élet tüzét. Önmagával, sebével, fájdalmával nem törődve, felkel a tört ágyuk közül, hogy még egyszer végig nézzen társain, még egyszer lelkesítse csapatát. Jobbjában harcra készen tartja a kardot, baljában magasra emeli a szabadság zászlaját. Nemes alakja fölött lebeg a géniusz, kezében koszorút tart. A márvány oszlopon »Névtelen hősök 1849. május 21. szabad hazáért« felirat van. A talapzatot pedig a magyar nők bronz koszorúja díszíti, melyet a szobor alkotója, Zala György mintázott.

Az anyaggyűjtés módja a szemlélet volt.

A Honvédszobor alkalmul szolgálhat arra is, hogy az emlékmű keletkezésének történetét foglaljam össze, vagy elmondjam, minek az emléket örökíti meg. Az írásmű ekkor nem leírás lesz, hanem elbeszélés, mivel tárgya esemény. Ennek anyagát már nem lehet összegyűjteni megfigyelés, hanem olvasás, tanulás, beszélgetés útján. Összegezem tehát a tanultakat, olvasom a történelem megfelelő részeit, meghallgatom abban a korban élő emberek előadásait. Keletkezésére vonatkozólag az egykorú iratokból, a szemtanúktól tudhatok meg mindent.

Az emlékkel kapcsolatosan még más irányú művet is készíthetünk.

Vitathatjuk fontosságát, jelentőségét. Leírhatjuk a gondolatokat, melyeket a szobor látása kelt bennünk. Vagy fejtegetjük, hogy az utódok hálájára érdemesek-e azok, akik polgártársaikért, a közjóért elestek. Az ilyen fejtegető, bizonyító, elmélkedő írásmű értekezés lesz. Ehhez is olvashatunk, de össze tudjuk az írásművet állítani gondolkodással is. Sőt értekezést írunk akkor is, ha magával az emlékkel nem azért foglalkozunk, hogy főbb jegyeit csoportosítva megismertessük, hanem megvizsgáljuk, szép-e, művészi-e, kifejezi-e az eszmét stb.

Le akarom írni napirendemet. Itt már semmi más forrásra nincs szükségem, csak a gondolkodásra. Napi munkám beosztásából összegyűjtöm az anyagot.

Az idő beosztásának célszerűsége. A tudatos munkásság. Felkelés, öltözködés, mosakodás, imádság. Otthoni munka, az utcán. Iskolai feladatok, a tanulás. Étkezés, szórakozás, pihenés. Művészet, zene. A test ápolása. A lélek fejlesztése. Beszámolás önmagunknak. A kitűzött cél szemmel tartása. A haladás pl. idegen nyelv tanulásában. A nap tanulságai. Lefekvés és alvás ideje.

Az anyaggyűjtés főbb módjai eszerint a *megfigyelés, olvasás, tanulás és gondolkodás*.

Az iskolában rendszeresen olyan tárgyról kell írni, melyet ismerünk, megfigyelhetünk vagy amelyről már fogalmat szereztünk. De már itt is ajánlatos az erős figyelem. Legyen élénken előttünk a leírandó dolog. Ha éles szemmel vizsgáljuk, felismerjük a tárgyak legjellemzőbb vonásait, vagy az események legfontosabb mozzanatait. Az írói ügyesség már abban a munkakörben jelentkezik, mikor észrevesszük az anyagban, ami lényeges, vagy mellékes.

Előttem van például egy almafa. Leírást kell készítenem róla. Nem hagyhatom figyelmen kívül azokat a sajátságokat, melyek a többi fával közösek: Van gyökere, vannak ágai, levelei, gyümölcse. Azonban a dolgozat értékét mégis azoknak a jegyeknek és tulajdonságoknak felsorolása adja meg, melyek ezen a fán különlegesek, t. i. hogy mennyiben különbözik más fáktól.

Nem egy esetben ilyen közvetlen szemlélet nincs módunkban. Le kell írunk tőlünk távol eső tárgyakat, el kell beszélnünk nem látott eseményeket. Ilyenkor közvetett módon gyűjtünk anyagot: olvasással, tanulással. Itt már a képzeletnek is van szerepe. Megpróbáljuk a tárgyat vagy eseményt egész élénken magunk elé állítani.

Ha pedig azt a jelenséget magunk elé is tudjuk idézni, még közvetlenebbül megszemlélhetjük. Irnunk kell például azon fizikai törvényről, hogy a vízbe tett tárgy annyit veszít súlyából, amennyi a térfogatával kiszorított víz súlya. Mikor ezt kísérlettel magunk előtt látjuk, sokkal behatóbban tudjuk szemléltetni. Minél önállóbban figyelünk meg valamit, annál eredetibb lesz a róla készített írásmű.

Anyagot tehát gyűjthetünk az írásműhöz:

Megfigyeléssel.

Kísérletezéssel.

Utazással.

Beszélgetéssel.

Olvasással.

Tanulással.

Gondolkodással.

Általános tájékoztatásul szolgálnak anyaggyűjtésre a következő pontok:

Leírásnál:

Alak.
 Nagyság.
 Anyag.
 Hely.
 Mihez hasonlít?
 Mitől kell megkülönböztetni?
 Főbb ismertető jegyek.
 Fajai.
 Részei.
 Célja.
 Haszna.
 Eredete.
 Készítője.
 Előállítási módja.
 Színe.
 Kára.
 Keletkezésének ideje.
 Elterjedése.
 Története.
 Reám tett hatása.

Elbeszélésnél: -

Előzmények.
 Az esemény megindítása.
 Okai.
 Körülmények.
 Az esemény színtere.
 A szereplő személyek.
 Lefolyása.
 Időrend.
 Mellékesemények.
 A személyek sorsa.
 Következmények.
 Tanulságok.
 Befejezés.

Az anyag elrendezése.

Ha valamely gépezethez megvannak a szükséges részek s mind-egyik helyét ismerjük, a gépezetet össze is tudjuk rakni.

Az írásművet is csak úgy állíthatjuk össze helyesen, ha jól ismerjük a szerkezet törvényeit. A találékonyságnak itt már nagy

szerepe van. Szerkesztői ügyességgel a közönségesebb tárgyakat, mindennapi eseményeket érdekes színben lehet feltüntetni.

De az egyéni alakító erő mellett is vannak az elrendezésnek általános törvényei.

Nagyban megkönnyíti munkánkat, ha fel tudjuk ismerni a legjellemzőbb vonásokat, a vezérlő gondolatokat s ezek körül csoportosítjuk az anyagot. Pl. le kell írnom a kertben levő szilvafát. Megnézem a legaprólékosabb részletekig s az összegyűjtött anyagot a következő pontok körül helyezem el:

1. Gyökere és törzse.
2. Ágai.
3. Levelei.
4. Virága.
5. Gyümölcse.

A rendszerességet mindig szem előtt kell tartani. Le akarok írni egy templomot. Kezdek a leírást az alaprajz ismertetésével; ez esetben alulról jutok felfelé, mintha a templomot építés közben szemlélném. De kezdek a torony ismertetésével is, akkor fölülről jutok lefelé.

Vagy jellemezni kell valakit. A róla összegyűjtött anyagot ilyenformán rendezhetem:

1. Külseje: alakja, nagysága, szeme, szája, orra, haja, öltözete, feltűnő testi tulajdonsága.

2. Szellemi tehetségei: értelmessége, felfogási és ítélő tehetősége, szorgalma, kitartása, önismerete.

3. Lelki vonásai: vallásossága, egyeneslelkűsége, nyíltszívűsége, barátsága, jószívűsége, türelme, szenvedélyessége.

4. Szokásai: napi beosztása, munkarendje, pontossága, felületessége, tisztasága, rendszeretete stb.

Ügyelni kell az elrendezésnél arra is, hogy az írásműben fejlődés s ne hanyatlás legyen. Felhívhatjuk az olvasó figyelmét a tárgyra, vagy eseményre, ha valami módon annak legfontosabb ismertető jegyét, vagy mozzanatát mindjárt a dolgozat elején feltüntetjük. De viszont hibás eljárás, ha az érdekesebb vonásokat mind felsoroljuk az írásmű első felében; ez esetben ugyanis az írásmű ellaposodik. Helytelenül jár el, aki pl. egy régi kastély bemutatásánál az összegyűjtött anyagból a legérdekesebb adatokat mindjárt a dolgozat elején elmondja. De viszont nagyban hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez, ha már a bevezetésben jelzi, hogy a kastély, amit le akar írni, Mátyás korának egyik legművészibb emléke.

Az írásműveknél a tétel tulajdonképpeni kifejtése a tárgyalás keretében történik. Ezt kiegészítik a bevezetés és a befejezés.

A tájékoztató bevezető rész a mű fajától és céljától függ. Szerepe azonban fontos lehet. Már itt kell ugyanis néha az olvasó érdeklődését lekötöni. De sohasem szabad figyelmen kívül hagyni az elemi törvényeket, melyek szerint a bevezetésnek arányosan rövidnek, tárgyhoz illőnek és olyannak kell lenni, hogy az átmenet a tárgyalásra minden zökkenés nélkül történhessék.

Rövid iskolai dolgozatokban elegendő néhány sor. Inkább elmaradhat, semhogy a dolgozat nagy részét az foglalja el. Lehet utólagosan is készíteni.

Ugyancsak rövidnek, tárgyhoz illőnek és csattanósnak kell lenni a befejezésnek is.

Az anyag elrendezésekor a következő pontok irányíthatnak bennünket:

1. A bevezetés legyen tárgyhoz illő.
2. Eredetiségre kell törekedni.
3. A rendszeresség tudatos szerkesztéssel párosuljon.
4. Csak a tárgyhoz tartozó részeket vegyük fel.
5. Ne legyenek fölösleges részek.
6. Vigyázni kell az összefüggésre.
7. Legyen a részek között logikai kapcsolat.
8. Ügyelni kell a fokozatos fejlődésre.
9. A befejezés találó, rövid legyen.

A kidolgozás.

A dolgozat anyagának helyes elrendezése után a kidolgozás-hoz fogunk. A gondolatokat kibővítjük, a hiányzó részeket betöltjük, kerek egészzé alakítjuk s szavakba, mondatokba öntjük.

A kidolgozás közben előforduló hibás eljárást a helyes módszerrel kapcsolatban rövid dolgozatokon mutatjuk be.

A) A mondatok terjedelme.

Csak egyszerű mondatok vannak a következő leírásban:

A kert.

A kertek a házak mellett szoktak lenni. De vannak a városon és falun kívül is. Többféle fajuk van. Vannak konyha-, gyümölcsös- és díszkertek. A gyümölcsös kertekben almát, körtét barackot, szilvát, cseresznyét, diót tenyésztenek. A konyhakert is nagy hasznot hajt. Ezekben zöldségeket, főzelékeket termelnek. Legszebbek azonban a díszkertek. Ezeket parkoknak is szokták nevezni. Díszkertek csak városokban, vagy paloták mellett szoktak lenni. Eze-

ket szép fák, gyönyörű virágcsoportozatok díszítik. A szép sétá-
utakon árnyékos fák alatt székeket és padokat is lehet látni. Néha
még szökőkút is van bennük. Nyáron szívesen tartózkodnak az em-
berek ilyen helyen.

*

*A következő kis dolgozat annak feltüntetésére szolgáljon, hogy
mily nehézkes lehet az állandóan hosszú mondatokban szerkesz-
tett mű.*

Szent László füve.

Midőn Szent László a kúnokkal való diadalmas harcát befe-
jezte, nagy dögvész támadt az országban, mely majdnem több ál-
dozatot kívánt, mint a háború. A nép már-már lázongani kezdett,
mert azt gondolta, hogy az új vallás miatt, melyet Szent István
terjesztett, megharagudott rájuk a magyarok Istene s most azért
küldi a csapást, hogy megbüntesse hűtlen népét. Szent László pe-
dig vezekelve imádkozott a keresztények Istenéhez, hogy ne hagyja
el a magyart, ki még alig erősödött meg hitben, mert biztosan
elvéssz, ha visszatér a pogány valláshoz s nem alkalmazkodik a mű-
veltebb nyugoti államokhoz. A szent király imádságát meghallgatta
Isten; megadta nyilának az erőt, hogy halál helyett életet hozzon,
hogy amely füre ellőtt íja esik, annak gyógyító ereje legyen. A ki-
lőtt íj a keresztfüre esett, mely ettől kezdve olyan erőt kapott,
hogy a legsúlyosabb betegek is meggyógyultak tőle. Ezért nevezi
a nép maig is Szent László fűvének.

*A egyes mondatokkal való szerkesztésre mintákul szolgálhatnak
a dolgozatok.*

*Irhatunk eszerint egyszerű, vagy összetett mondatokban. Beszé-
dünk és írásunk azonban e kettőnek keveréke legyen. Figyelnünk
kell arra, hogy se igen rövid, se nagyon hosszú mondatokat
ne szerkesszünk. Mig ugyanis az szaggatottá, a többszörösen össze-
tett mondatok hosszú sorozata homályossá, nehézkesé teszi az elő-
adást.*

B) A szórend.

Tiszteld az öregeket.

(Hibás szórenddel.)

Az athéni színházba egyszer egy öreg ember ment el.¹⁾ Ez
azonban már annyira megtelt,²⁾ hogy sehosem kapott helyet. A szín-
házban spártai követek is voltak, amelynek első sorában a kitün-
tető helyen ültek.³⁾ Mikor az agg athéni közeledett feléjük,⁴⁾ a spár-
tai követek vezetője felállott s erre a követek mind tisztelettel üdvö-

zölték s maguk közé ültették. Az athéniak tapsoltak, mert tetszett nekik, mikor a jelenetet látták.⁵⁾ Ekkor az egyik spártai követ mondta ki⁶⁾ az igazságot: Az athéniak tudják, hogy mi illő, a spártaiak pedig meg is teszik.

¹⁻²⁾ Egyszer egy öreg ember *elment* az athéni színházba. Ez azonban már annyira megtelt *Elment*, mert *ment el* azt jelentené, hogy csak egyedül ő, más nem. *Ez* a színházra vonatkozik, tehát azzal hozzuk kapcsolatba. Különbén is a magyar szórendnél az állítmány rendszeren előbbre kerül.

³⁾ Spártai követek is voltak a színházban, amelynek első sorában A jelző mondat az után a szó után következik, amelyre vonatkozik.

⁴⁾ *Feljük* közeledett, mert az a nyomatékos.

⁵⁾ Hibás a mondatok elhelyezése Az athéniak tapsoltak, mikor látták a jelenetet, mert tetszett nekik.

⁶⁾ Ekkor az egyik spártai követ *mondta ki* azt jelentené, hogy más alkalommal már mondták, tehát *kimondta* a helyes.

E néhány példa mutatja, hogy nagy gondot kell fordítani írásunkban a szavak és mondatok elhelyezésére. A szórend törvényeit a nyelvtan ismerteti. Azt vizsgáljuk mindig, mi a fontos, mi a hangsúlyos. Mert élőszóval könnyen elérhetjük, hogy nem értik félre beszédünket. Egy-egy szó nyomatékos kiejtése kellő értelmet ad a mondatnak. Írásunkban ezt a beszédbeli hangsúlyt a helyes szórenddel kell pótolni.

C) Az egyszerű és szép stílus.

Visegrád.

Hajdan híres vár volt. Már az Árpádok alatt szerepelt. Fénykorát azonban a vegyes házból származott királyok korában érte el. Ebben az időben itt őrizték a magyar szent koronát is. Legfényesebb volt Róbert Károly és Mátyás királyok alatt. Ma már csak a felső vár, a Salamon-torony és az összekötő bástyák egyes részei vannak meg.

Költőibb előadással.

Régi, dicső korszaknak romokban is büszke tanyája, Visegrád! Te láttad a párducos Árpád hős ivadékait. Tornyaid fénye a haza határain túl is csillogott nagy királyaink alatt. Századokon át a nemzet szíve voltál. Elrejtéd s megvédted a magyar legdrágább kincsét, szent koronáját. Mi voltál hajdan? Büszke király. Ma már csak dicsőséged foszlányai vannak.

Az egyszerű előadásmódnál nem igen válogatjuk a kifejezéseket. Arra törekszünk, hogy írásunk a nyelv törvényei ellen ne vétessen, hogy megértésük azok, akiknek szánjuk.

Ha azonban a felvilágosítás mellett még gyönyörködtetni is akarunk, akkor az előadás művészebb formáját használjuk, melynek megértése már bizonyos fokú értelmi fejlettséget tételez fel. Itt ugyanis a tárgyak vagy jelenségek egyszerű megnevezése helyett képeket használhatunk. Tudatosan kell alkalmazni a szép stílus eszközeit. Az ilyen előadás élénk legyen s arra is vigyázni kell, hogy hangosan olvasva vagy előadva kellemes hangzású legyen.

Figyeljük meg olvasmányainkban a szép stílus kellékeit. Azokat a műveket, melyekben az értékes tartalom mellett a tökéletes művészi forma is megvan, remekműveknek, vagy klasszikus műveknek nevezzük. Vizsgáljuk csak aprólékosan ezek stílusát. A gondolat közlésének változatosabbá való tételére, az előadás élénkítésére vannak bennök szóalakzatok, gondolatalakzatok. Találunk még képletes kifejezéseket, metaphorát, metonymiát, synekdochét, személyesítést, allegoriát, körülírást, nagyítást, kicsinyítést, elmés fordulokat, díszítő jelzőket, humort és gúnyt.

Ezek segítségével tehetjük stílusunkat élénkké.

D) A változatos előadás.

A macska.

Könnyű leírni a macskát, mindennap látjuk. Ott van a ház körül; nappal társaságunkban látjuk. Színe különböző. Éjjel jár zsákmánya után; pusztítja az egereket s más kártékony állatokat. Azért a ragadozók közé tartozik. Azért végtagjai karmokkal vannak ellátva. Éles szeme és jó hallása van. Hegyes és erős fogai vannak, nyelve érdes. Jó vadász a macska, kitartoan les zsákmánya után, mefyet legtöbbször csellel fog meg. Megfogja a kártékony rovarokat is. Ezért a ház körül fontos szolgálatokat teljesít.

Ugyanez a leírás változatosabb stílussal.

Könnyű leírni a macskát, mindennap látjuk. Alacsony, különböző színű kis házi állat. Az éjjelt használja fel, hogy portyázásra induljon. Pusztítja az egereket, de megfog más kártékony állatot is. Testalkata is mutatja, hogy ragadozó. Karmokkal ellátott végtagjai a zsákmány megszerzésére, éles szeme és jó hallása a sötétben való vadászásra teszik alkalmassá. Hegyes és erős fogai közül nem igen kerül ki, amit egyszer megfogott. Ebben érdes nyelve is segíti. Figyeljük csak meg, mily kitartoan lesi áldozatát készen az ugrásra. Van benne valami a ravaszságból, a csel alkalmazásában leleményes. Mivel kiirtja a ház körül levő rovarokat is, fontos szolgálatot teljesít.

Ha jól megvizsgáljuk a két leírást, különbséget találunk az előadásban. Az utóbbi változatosságát azzal értjük el, hogy egymásután ugyanaz a szó ebben nem ismétlődik. Még ha ugyanazt a fogalmat kell is többször megnevezni, tegyük azt más szóval, vagy körülírva. A szavak változatossága mellett a mondatok különfélesége is ajánlatos. Felváltva egyszerű és összetett mondatokkal fejezzük ki gondolatainkat.

E) A rokonértelmű szavak megválasztása.

A nyúl és a teknősbéka.

A nyúl és a teknősbéka versenyeztek.¹⁾ Egy tölgyfát tűztek ki célul és megindultak. A nyúl alig lépett²⁾ néhányat, máris messze hagyta a lassan járó³⁾ teknősbékát. »Ej, miért erőlködjem! — gondolta magában a nyúl — csak hadd szenvedjen⁴⁾ szegény barátom a forró napon, én majd addig valami árnyékban üdülök.«⁵⁾ Csak ugyan azonnal lefeküdt és elaludt. Midőn napnyugtakor felébredt mély álmából, a kitűzött cél felé kezdett menni,⁶⁾ de későn volt. A teknősbéka már ott várta a tölgyfa alatt s ily szókkal fogadta a lelkendezve⁷⁾ érkező nyulat: »Aki lassan, de folytonosan halad, hamarabb célhoz jut.«

Illesszük a szövegbe a megjelölt szavak helyett a következőket:

¹⁾ Versenyfutásra keltek; ²⁾ ugrott; ³⁾ mászó; ⁴⁾ kinlódjék; ⁵⁾ pihenek; ⁶⁾ szaladni; ⁷⁾ lélekszakadva. Ezek sokkal találóbbak az előbbieknél.

Láthatjuk ezekből, hogy sokszor a rokonértelmű szavak alkalmazásánál mily finom megkülönböztetésre van szükségünk. Csak éles megfigyeléssel vesszük észre néhány szón, vagy kifejezésen, hogy helyettük alkalmasabbat is találunk.

F) A választékos előadás.

A tolvaj kutya.

Egy görhes kutya ételt lopott a konyhában s buksi pofája bennszorult a csömpében.¹⁾ Röhögött magában a bolond, azt gondolván, hogyha nem lát, őt sem veszik észre. De a belépő háziasszony meglátta s jól elpüfölte.

Választékosabb szavakkal.

Egy rosszul táplált kutya ételt lopott a konyhában s feje bennszorult a fazékban. Örült magában a balga, azt hívén, hogyha nem lát, őt sem veszik észre. De a belépő háziasszony meglátta s jól elverte.

¹⁾ Csömpe, tájszó, az evés után még meg nem mosott edény.

Igy vagyunk sokszor hibáinkkal. Mi nem látjuk s azt hisszük, más sem veszi észre

Arra is vigyázni kell tehát az írónak, hogy a rokonértelmű szavak csoportjából a tetszetősebbeket válassza ki. Hány pórias szavunk és kifejezésünk van, melyeknek szépirodalmi művekben nincs helyük. Azokat is ajánlatos a szép stílusban elkerülni, melyek esetleg az olvasóban kellemetlen érzelmeket kelthetnének.

G) A pongyola előadás.

A szorgalmas deák.

(Egy IV. osztályú gyöngé tanuló iskolai dolgozata csekély alakítással.)

Olyan tanuló a szorgalmas, aki mindig arra törekszik, hogy az időt úgy töltsse, hogy haszna legyen belőle. Ami elvégezni valója van, azt úgy osztja be, hogy az, mivel célszerűen végzi és mert kedvvel csinálja, azért az nem esik terhére. Először ami nehezebb, ha sok a dolga, azt végzi el s az utolsó a legkönnyebb. Mikor nincs dolga, akkor is el tudja magát foglalni, nem ér rá arra, hogy unatkozzék, mert amúgy idő a munka után megmarad, az is kellemes neki. Az ilyen tanuló a munkás, megelégedett és boldog ember.

Mennyire másképp hangzik ez a kis jellemzés kevésbé laza, szabatos előadással:

Szorgalmas az olyan tanuló, aki az időt hasznosan tölti. Munkáját célszerűen osztja be s mivel kötelességét jó kedvvel teljesíti, nem esik terhére. Ha sok dolga van, előbb a nehezebbet végzi el s utoljára hagyja a legkönnyebbet. A szorgalmas sohasem unatkozik, mert mindig talál tennivalót és szabad idejét is kellemesen tölti el. Az ilyen tanulóból lesz a munkás, megelégedett és boldog ember.

A nem szabatos, homályos és zavaros stílusról mondjuk, hogy pongyola. Gyakran így ír az a tanuló, aki nem tudatosan szerkeszt. Figyeljük meg a két előadásmód között a különbséget s óvakodjunk az elsőhöz hasonló stílustól.

H) A gúnyos előadás.

A kevély.

Kevély az olyan ember, aki önbecsülését mással túlságosan érezteti. Lelki gyarlósága külsőleg is mutatkozik. Arcában, testtartásában, beszédében van valami visszataszító. Lealáznak tartja, hogy alsóbb rangúakkal szóba álljon. Csak a hízelgőt méltatja egy-egy nyájas mosolyra. Nem akarja más érdemét elismerni. Önmagát állítja oda a világ középpontjába. Gögös énjén kívül nem akar más urat ismerni.

Ezért embertársai megvetését vonja magára s nem egyszer megalázás lesz a jutalma.

Gúnyos előadással.

Nézd a kevélyt! Hallottad-e valaha, hogy magát mások elé helyezte? Ugy-e nem? Lelki gyarlóságai sincsenek. Csupa ártatlanság! Vizsgáld testtartását! Eszedbe jut a páva. Hát a beszéde? Az ám csak a lebilincselő annyira, hogy szabadulni kívánsz tőle. A gögösség kellemetlen áramlatát érzed könüle. Csúf lelke kiül a testére. Azt gondolná az ember, karót nyelt, oly feszes a tartása. Kidüllesztett teste eszedbe juttatja Aesopus békáját, mely az ökröt utánozta. Szóba áll ő még az alacsonyabb rangúval is, ha az hizeleg neki. Nézéséből kirí a gondolat: Engem nézzetek ti kis emberek, én vagyok a föld legjelentéktelenebb teremtménye. Szeretik is ezért embertársai, mint a gazda az üres búzakaralászt, mely »büszkén emelkedik az égnek«.

Gúnyos előadást használhatunk akkor, mikor valami hibát, vagy bünt akarunk ostromozni. Látszólag dicsérfjük a rosszat, de a szövegből vagy az elbeszélő hangból az ellenkezőt olvassuk. Ha nem is mindig fejezzük ki nyíltan, magasztalás hangjából kirí a rút képe.

Az írásmű kidolgozásánál lebegjenek szemünk előtt a következő pontok:

1. Minden írásműnek megvan a maga stílusa.
2. A nyelvtani törvények megtartása, a szórend.
3. Önállóságra kell törekedni az előadásban.
4. A meghatározások legyenek pontosak és szabatosak.
5. Kerülni kell a kétértelműséget.
6. A világos, magyaros és szabatos stílus.
7. Alkalmazzuk a magyaros szólásmódokat.
8. A rokonértelmű szavak közül a megfelelőt kell kiválasztani.
9. Legyen a stílus változatos és választékos.
10. Az igeidők következetes használása.
11. A közhelyek, pathosz kerülése.
12. Élénkség az előadásban.
13. Képes kifejezések, alakzatok, hasonlat, díszítő jelző, körülírás.

II.

Példák a különböző fajú frásbéli dolgozatokra.

Tollbamondás.

Kezdő fokón ajánlatos a helyesírás elsajátítására diktálás után írni. A magyar írásnál általában a kiejtést követjük, de nem egy

helyen eltérést találunk ettől. E végből a szavakat elemeznünk is kell. Az elemzés munkáját a szavak megfigyelése teszi könnyűvé.

Vizsgáljuk csak a kiejtés és a leírás közt levő különbséget a következő dolgozatban:

Jó tett helyébe jót várj.

Tegnap (*Nem tennap*) délután Pali barátommal játszani (*Nem jáccani*) mentem. A mezőn labdázunk (*Nem lapdázunk*). Egyszer (*Nem eccer*) meglátja (*Nem megláttya*), hogy egy szegény öreg asszony van a távolban. (*Nem távolba*). Az erdőről jött (*Nem gyüött*) s faágat hozott. Közben (*Nem közbe*) letette, hogy megpihenjen (*Nem pihennyen*). De nem tudta (*Nem tutta*) felvenni. Pali oda-szaladt (*Nem odaszalatt*) és felsegítette. A szegény asszony nagyon köszönte és azt mondta, (*Nem monnta*), hogy áldja (*Nem álgya*) meg érte az Isten, teljesedjék (*Nem teljeseggyék*) minden vágya (*Nem vádja*). Estefelé haza mentünk. Pali huga, a kis Erzsi, már a kapu előtt volt. (*Nem vót*). Boldogan újságolta, (*Nem újságóta*) hogy megjött a gazdag Elemér bácsi. Neki szép ruhát, Palinak pedig fotografáló gépet hozott. Ezt óhajtotta már régen. Örömtől meghatva mondta: Ugy éreztem, hogy valami jó történik velem, mikor felsegítettem (*Nem felsegítedtem*) a fát a szegény asszonynak.

Fogalmazás kérdések segítségével.

A fogalmazást kezdő fokon megkönnyíthetjük azzal, hogy kérdéseket írunk fel s azokra adott feleletekből állítható össze a dolgozat. Például le kell írunk a nyári estét. Ilyenforma kérdéseket adhatunk:

Milyen jelenségeket látunk este?

Milyen az idő?

Milyen a mező, a ház tája?

Mit csinálnak az emberek?

Mit csinálnak az állatok?

A nap lenyugszik. A rekkenő hőséget a kellemes szellő fuvallata megszünteti. A mező olyan, mintha fátyolt vonnának föléje. Harmatos lesz a fű. Eddig a mezőn volt sürgés-forgás, most a ház tája népesedik be.

Az emberek abbahagyják napi munkájukat, a falu felé lépdelnek. A pásztor hazatereli nyáját. A munkától kifáradva pihennek az udvarban a munkások, csak a gondos háziasszony tesz-vesz; készíti a vacsorát.

A madarak az utolsó dal után rejtekhelyükre vonulnak. A jóság elpihen. A zúgó kis cserebogarak népesítik be a gyepes helyeket. Elsurran egy-egy denevér is, várva az ő nappalát, az éjt. Feltűnik

a parányi Szent-János-bogár csillogó fényével. Minden csöndes, csak a mocsaras vidékről a békák kuruttyolása hallható.

Lassankint beáll az éj. Az emberek elköltvén vacsorájukat, nyugalomra térnek s a fárasztó munka után csöndesen pihennek.

Az írásművek tartalma.

Egy költemény vagy valamely írásmű tartalmát a lenne előforduló gondolatok alkotják. A főgondolatokat kell tehát kiírni, midőn tartalmi összefoglalást készítünk. Ezeket a gondolatokat saját szavainkkal adjuk vissza s arra kell vigyázni, hogy köztük az összefüggés meglegyen.

Az Alföld.

Elolvassuk Petőfi Sándor költői leírását s tartalmát ilyenféleképp állíthatjuk össze:

Az Alföld szeretete sugárzik ki a költeményből. Petőfi költői szemmel nézi jellemző vonásait s a korlátokat nem szerető lelke itt találja meg igazi otthonát.

Képzletben felszáll a magasba s innen szemléli az Alföld szépségeit. Feltűnnek előtte a legelésző és delelő gulyák, a gyors futású mének. Közben egy-egy tanyát lát hullámzó búzatábláival, majd mocsaras, nádas vidéket vízi madaraival. Rápillant az alföldi betyárokra a tanyától távolabb eső, ütött-kopott csárdájára, melynek költői színezetét a törpe nyárfa erdő s a mezőn elszórt árvalányhaj emeli. Távolban, a látóhatár szélén a templomok tornyai emelkednek az égnek.

A költemény végén még egyszer említi, hogy neki nagyon tetszik az Alföld. Egyben megmondja azt is, hogy miért. Mert ott született s kifejezi óhaját, hogy ott is akar meghalni.

Amint a leírásnál a tárgy főbb tulajdonságait, úgy foglaljuk össze a lírai költemény tartalmában az érzelmeket és gondolatokat. Figyelni kell arra, hogy átalakítás is történik a tartalmi elmondásnál, t. i. az első személy helyett mindig harmadik személyben beszélünk.

Reviczky Gyula Imakönyvem című költeményének tartalma:

A fiúi szeretet megnyilvánulása e költeményben összeolvad a vallásos érzéssel. A költő anyjától kapott örökséggel, egy imádságos könyvvel kapcsolatban felidézi édesanyja emlékét.

Csak arra tud vissza emlékezni, mikor kicsiny korában a ravatalon fehér ruhában látta őt. Azóta hosszú idő telt el. Az imakönyv írott betűi elmosódtak, lapjai sárgák, kopottak lettek. A benne levő emlékeket, az ő gyermekkori szöke hajfürtjét, a képeket mind megviselte az idő.

De megviselte magát a költőt is. Az emlékek hatása alatt kétszeresen átérzi fiatal élete hányattatásait. Mégis megtalálja fájdalomra a gyógyulást az imádságban, mely az elhagyatottaknak egyedüli menedéke. Megnyugszik Isten akaratában. Nem panaszkodik, csak anyja szellemének mondja el, hogy mennyit szenvedett, de az imakönyvet s édesanyja emlékét mindig megőrizte.

Az átalakítás a drámai műveknél az előbbihez hasonló módon történik. Az eseményt, amelyet a költő a szereplő személyekkel elmond, lejátssza, tartalomnál összefüggő előadásban ismertetik.

Mátyás deák

Kisfaludy Károly egy felvonásos vígjátéka.

Mátyás király meg akarja ismerni népét s mint udvari deák beállít vadászat közben a Bakonyban egy falusi bíróhoz. Turu, az öregbíró szívesen látja a vendéget. Éppen nála van a kántor is, ki Örzsit, a bíró leányát szeretné feleségül venni. A kántor kikezdi szóval a jövevényt, de az emberül megfelel. A házi gazdának mindig jobban megtetszik s mikor a király jövetelét is tudomásukra hozza, megkínálja a János kulacsából, ami nagy megtiszteltetés, mert abból Hunyadi János is ivott Belgrád ostrománál.

A kulacs alkalmat ad arra a bírónak, hogy elbeszélje, mint vesztette el a csatában félkarját. Magasztalja a törökverő nagy Hunyadi, annak fiait, a kora véget ért szerencsétlen Lászlót s az ifjú királyt. Közben megérkezik Upor főispán, de Mátyás intésére nem árulja el a dolgot. A deák a bíró beszédétől meghatva, hálásan köszöni meg a szíves vendéglátást. Örzsének megígéri, hogy elviszi üzenetét Matyinak, ki a fekete seregben szolgál.

Rövid idő múlva mint Magyarország királya fényes kísérettel tér vissza Mátyás a faluba. A bírót nemességre emeli, Örzsét eljegyzi Balta Matyival. Megbocsát a megszeppent kántornak is a tiszteletlen szavakért s a nép éljenzése közben tovább vonul.

Ismertető leírás.

A leírás valamely tárgy, vagy jelenség főbb tulajdonságait foglalja össze azon célból, hogy az olvasó azt megismerje, még ha nem látta is, maga elé tudja képzelni. Élénk megfigyelésre van itt szükség, hogy a leglényegesebb vonásokat tudjuk feltüntetni.

Anyagot legtöbbször közvetlen szemlélet útján gyűjtünk. Figyeljük meg az eljárást a következő dolgozatnál.

Az iskolaterem.

Iskolai dolgozatul kell leírni gyakorlás céljából.

Anyaggyűjtés:

Körülnézünk, mit veszünk észre egy osztályban.

Vannak: falai, ezeken nyílások, ajtó, ablakok, szellőztető, padlója, mennyezete, bútorzata. Megfigyeljük még, az iskolának melyik részén van, minő a nagysága.

Az így összegyűjtött anyagot valami sorrendben elhelyezzük s az egyes részek kibővítésére is gondolunk.

1. Osztálytermünk. (Célja, alakja, nagysága).
2. Falai. (Mészelték, vagy festettek-e?)
3. Ajtaja. (Egyszerű, szárnyas, hova nyílik?)
4. Ablakok. (Hány, mekkorák? Világos-e a terem?)
5. Szellőztető. (Milyen? Célja?)
6. Padlója. (Deszka, parquet?)
7. Mennyezet.

8. Bútorzat. (Katedra, padok, asztal, székek, táblák, kályha, fogas, térkép, képek, hőmérő).

Az elrendezés után következik a kidolgozás. Figyelembe kell venni ennél az adott utasításokat a dolgozatok terjedelmére vonatkozólag.

Egy óra alatt készített iskolai dolgozat például két, harmadfél lapra terjedhet. Ebben mindennek benne kell lenni, tehát egyik rész-szel nem szabad terjedelmesen foglalkozni a másik rovására.

Kidolgozás.

Az iskola az értelem és lélek kiművelésére szánt hely. Ennek legfontosabb része a tanterem.

Osztályunk, melyet le akarok írni, a városi főgimnázium első emeletén, körülbelül az épület közepén van. Négyszög alakú, tágas terem. Falai szürkére vannak festve; ez a szín kellemes a szemnek. Magas, szárnyas ajtaja a hosszú folyosóra nyílik. Három nagy ablakon keresztül kapja a világosságot. Kívülről a széles körút szép fái-nak koronái látszanak be rajtuk.

Az ajtón és ablakokon kívül van még egy nyílás: a szellőztető. Ezen keresztül a romlott levegő tisztával pótolható.

Olajjal bevont padlózata a portól tisztán tartja osztályunkat.

Vízszintes mennyezetének vakolata az oldalfalakéhoz hasonló szí-nűre van festve.

Két sorban hús, körülbelül három méter hosszú pad van a teremben. Hatvanan kényelmesen ülhetünk bennük. A padok fenyő-fából készültek, barnára mázoltak. A padok előtt másfél méternyi távolságban van a dobogó. Félméter magas deszka emelvény ez, hogy a magasabb helyről jobban megfigyelhessük a magyarázatot. Egy asztal és egy szék van rajta.

Van még osztályunkban két tábla: egy álló és egy függő. Az oldalfalakon ez utóbbi, továbbá szemléltető képek, egy szent kép, térkép, fogas és hőmérő látható.

Igy röviden elég áttekinthető képet adunk az osztályról. Ha nem egy órás iskolai, hanem házi dolgozatnak kell elkészíteni négyöt lap terjedelemmel, akkor az egyes tárgyakat részletesebben ismertetjük.

Az anyaggyűjtés és elrendezés módját egy-két leírásnál megfigyelve, könnyű lesz ezekhez hasonló dolgozatokat készíteni. Ezt az eljárást minden írásmű készítésénél tartjuk meg. A tankönyvek utasítása szerint előbb vázlatot kell készíteni, ami nem más, mint a helyesen elrendezett anyag. Pl.

A diófa.

Cél: A diófa megismertetése, iskolai dolgozat.

Anyaggyűjtés megfigyelés útján történik.

Anyag: Eredete, fajai, termesztése, gyökerei, nagysága, koronája, ágai, levelei, virága, termése, haszna.

Vázlat.

Bevezetés. Eredete. Perzsiából és Közép-Ázsiából korán átszarmazott Európába. Nagysága 10—15 m. magas.

Tárgyalás. 1. Fajai. Keményebb-vékonyabb héjú, kisebb-nagyobb, vérbélű, óriás, olajos, csemege.

2. Termesztése. Magról, hosszú életű.

3. Gyökerei. Mélyen nyúlnak a földbe.

4. Törzse. Tulajdonságai, finomsága. Mire használják?

5. Koronája terjedelmes.

6. Levelei. Festéket csinálnak belőle. Orvosságnak bőrbetegségek ellen.

7. Termése. Virágja, gyümölcse, burkolata, csenthéja, olajos magva, ezek haszna.

Befejezés. Elterjedt fa. A közmondások róla. Általában hasznos. Miért?

A jellemzés.

A tárgyakon kívül leírhatunk élőlényeket, embereket is. Ha az ember külső tulajdonságait foglaljuk össze, személyrajzot készítünk. Ez magában foglalja, minő valakinek az alakja, nagysága, keze, lába, feje, haja, szemei, fülei, orra, szája, bajusza, szakállá stb.

De leírhatjuk valakinek belső, lelki sajátságait is. Ezt jellemzésnek nevezzük. Ha egy embert akarunk így bensőleg bemutatni, egyéni jellemrajzot kapunk.

Az én barátom.

Műfaj: Egyéni jellemzés.

Cél: Jóbarátom bemutatása iskolai dolgozat keretében.

Anyaggyűjtés közvetlen tapasztalat útján.

* * *

Nagy fejű, széles vállú, zömök gyerek. Szöke Pistának hívják. Igazi jó fiú, ezért szeretem őt annyira.

Nagyrá becsülöm vallásosságát, mert tudom, hogy nincs benne képmutatás. Nem is tudna ő más lenni, mint amilyen. Áhítatosságát nem fitogtatja. Sokszor meghat s engem is magával ragad buzgósága.

Mély vallásosságából folyik egyeneslelkűsége. Mindíg becsületes és őszinte. Nem tud színlelni. Gondolata, beszéde és cselekedetei összhangzók. Sem haszonért, sem félelemből nem tér le az igazság útjáról. Ami nem helyes, az ő becsületességével sem fér össze. Az igazságot megmondja akkor is, ha egyedül marad mellette, mert tudja, hogy akié az igazság, azé a győzelem. Páratlan a nyíltszívűsége. Soha sincs rejtegetni valója. Legtitkosabb gondolatait is közli, mert nem válnak szégyenére.

Ezzel nyeri meg barátait.

Ahol ő van, mindíg a jó kedv és vidámság járja. Órákig eltréfálgozik anélkül, hogy valakit sértene. Pedig észre veszi a hibát is, de még apró csipkedései is oly finomak, hogy nem lehet zokon venni.

Szülői és előljárói kötelelességtudásáért becsülik. Minden dolgot pontosan elvégzi. A tanulással szívből foglalkozván, abban örömét találja. Azért lelkiismerete mindíg nyugodt; arcáról leolvasható a lelki béke és boldogság.

Anyám.

Műfaj: Egyéni jellemzés.

Iskolai dolgozat.

Anyaggyűjtés megfigyelés útján.

Anyag: Kora, alakja, ruházata, napirendje, foglalkozása, szórakozása, vallási kötelelességei, otthon, társaságban, jószívű, semmit sem tud a szegénynek megtagadni. Senkit sem szól meg. Szereti hozzátartozóit; él-hal gyermekeiért. Jól bánik a cselédekkel; gyöngéd lelkű. Különös szokása.

Az így összegyűjtött anyagot el kell rendezni, azután következik a kidolgozás.

Néha egyszerre több egyént, egész osztályt, vagy csoportokat kell jellemeznünk. Sokkal könnyebb az eljárás, ha megfigyelünk abból a csoportból egyet, s azt mutatjuk be, mint annak a csoportnak a mintáját. Az ilyen jellemzést fajképnek nevezzük.

A jó gyermek.

Műfaj: Fajkép.

Cél: Házi dolgozatban a derék fiu tipusának bemutatása.

Anyaggyűjtés megfigyelés útján.

* * *

Bognár Mihályt veszem mintául. Őt tartom a legrendesebb tanulónak gimnáziumunkban.

Egy udvarban laktunk. Ő akkor még csak másodikos volt, én pedig már a harmadik osztályba jártam, anyám mégis őt állította elém példának. Most, hogy nem példálózgatnak mindig velem, vagy talán mert komolyabban gondolkodom, belátom, hogy igazi mintagyerek.

Mennyi jó tulajdonság volt benne. A múltban beszélek, mert anyja halála után nagynénjéhez költözött.

Én legjobban csodáltam azért, hogy szegénysége dacára igazi tekintélyt tudott szerezni társai előtt. Atyja cipész volt, de nem igen dolgozott. Ha keresett valamit, azt is elitta. Édes anyjának kellett megfeszített erővel dolgozni, hogy fia tanulni tudjon. Most is előttem van, mint sietett munkából hazatérő anyja elé, hogy kezét megcsókolja. Mily jól esett ez a szegény anyának. Büszke is volt fiára. Nem egyszer mondogatta: Majd másképp lesz, ha Miska megnő. Anyja különösen azért magasztalta, hogy olyan jószívű, a ház körül mindent megtesz s ezért iskolai dolgában sem marad el. Nem egyszer láttam, hogy tizenkettőkor mint rakta a tüzet, hogy a takarításból hazatérő anyja valamit főzhessen. Este pedig főzött ő maga: burgonyát.

Atyja durva kifakadásaira sohasem feleselt, nem duzzogott, pedig sokszor szidta igazságtalanul, hogy mennyibe kerül. Még anyja keresményét is szerette volna elinni.

Az én jó anyám a rend és pontosság miatt emlegette. Hányszor hallottam biztató szavát, mikor az ablakon keresztül látta Miskát iskolába menni. Én még nem voltam készen. Ő már akkor a leckéjét is átismételte. Mindig korán kelt, úgy hogy még anyjának is tudott segíteni, hogy az korábban mehessen a szolgabíróhoz takarítani. Az igazat megvallva, rám is hatott. Mikor láttam néha, hogy pislogó mécsük mellett a könyve fölé hajolva mint mélyed el a tanulásban, fogadkoztam magamban, hogy másnap én is felkelek és követni fogom példáját. De legtöbbször bizony megmaradtam a jóindulatnál.

Pedig igazán példaképnek vehettem volna. Kis kora dacára úgy be tudta osztani az idejét, hogy mindenre jutott. Haszontalan dologra sohasem fecsértette erejét s így volt másra is ideje, anélkül, hogy megerőltette volna magát. Azt is észrevettem, hogy előbb mindig

elvégezte feladatát s azután foglalkozott mással. Szórakozása kevés volt. Kiült ajtójuk elé egy kis székre s ott olvasgatott. Igen szép tárgyakat csinált lombfűrészsel. Azonban társai közt a játéknál is megállta helyét. Én ezért írgyeltem; mikor a mezőre mentünk lapdázni, mindig vezető játékos volt; ő választott, az ő szava volt döntő a bíraskodásban. Pedig nem kiabált. Ha most visszagondolok rá, azt hiszem, komolyságával szerezte meg az elsőbbséget.

Még másért is írgyeltem. A tanár urak tíz percek alatt szóba álltak vele s ő olyan komolyan el tudott beszélgetni. Aki nem ismerte otthonról, nem is tudta volna róla, hogy olyan földhöz ragadt szegény fiú. Mert szegénysége dacára is mindig tisztán, illedelmesen járt.

Tanárai igen szerették, pedig nem volt hízelgő s mivel sohasem árulkodott, becsülték iskolatársai is. Tanárainál pontosságával, szófogadásával, szerény, illedelmes viselkedésével szerezte meg a rokonszenvet. Nem kellett ő neki semmit kétszer mondani. A templomban vallásos, áhítatos gyerek, az iskolában figyelmes, komoly tanuló, a játszótéren pedig jókedvű, vidám pajtás volt. Akik közelebb álltak hozzá, megszerették, mert felismerték szívjóságát, nemességét. Őt pedig ez a becsület és szeretet boldoggá tette s megmutatta példájával, hogy bárki lehet a szegénységben is megelégedett, ha tisztességes, munkás és becsületes.

Az egyeneslelkű.

Vázlat.

Bevezetés. Az egyeneslelkű és képmutató. Miről ismerjük meg mindkettőt?

Tárgyalás. Gondolatai őszinték, megegyeznek szavaival és cselekvésével. Nincs titkolni valója. Bensejében az igazság honol.

Beszéde nem tettetett. Nincs benne hizelgés. Nem fürkész titkon. Szemben nem dicsér. Mindig határozottan beszél; nem mézes-mázos. Nem fél véleményét kinyilvánítani.

Tettei. Nem a látszatra dolgozik. Pontos és lelkiismeretes. Csálásra nem is gondol.

Befejezés. A képmutatás rútsága. El kell kerülni. Az egyeneslelkűt becsülik az emberek. Követésre méltó.

Midőn két személyt egymás mellett mutatunk be, összehasonlítjuk őket. Feltüntetjük egyező és eltérő vonásaikat. Az ilyen párhuzamos jellemzésre szolgáljon mintául a következő dolgozat.

A művelt és műveletlen ember.

Cél: A két típus megismertetése eltérő vonásaik alapján.

Anyagot tapasztalással, gondolkodással gyűjthetünk: Az igazi

műveltség jele; az igazán művelt nem egyoldalú. A külső. A lélek képzése; lelki kötelességek. Az értelem fejlesztése. A szívnemesség. Hatásuk az emberekre és a társadalomra.

Ebből az anyagból könnyen elkészíthetjük a vázlatot.

Kidolgozás.

Nehéz dolog röviden a művelt és műveletlen emberről jellemképet adni. Az igazi műveltség ugyanis nemcsak külsőségekben nyilatkozik. Aki csak a külső udvariasságot sajátítja el, mint a máz, hamar lekopik s kilátszik belőle a durva lélek.

Az igazi műveltség a testnek és léleknek, a szívnek, az észnek összhangzó kiműveléséből áll elő, míg egyenkint bármennyire fejlesztve sem teszik az embert a szó valódi értelmében művelté.

Figyeljük csak meg beszédükben, apró-cseprő tetteikben az embereket s hamar észre fogjuk venni, ez vagy amaz melyik csoportba tartozik.

Mit csinál a művelt ember?

Embertársaiban nem a külsőt, hanem a tartalmat nézi. Tudja, hogy testi szépségnek, erőnek megfelelő lélek nélkül nincs értéke. Ad magára, tisztán, csinosan jár, de nem piperőcködik.

A műveletlen pedig a külső tulajdonságokat a szellemiek fölé emeli, nem lévén birtokukban, azokat nem sokra becsüli. Külső udvariassággal, talán testi ügyességgel iparkodik azt pótolni.

Nagy gondot fordít a művelt ember lelke kiképzésére. Fogékonysága lévén a szép, jó és nemes iránt, minden alkalmat megragad, hogy lelki tehetségeit tökéletesítse. Minél magasabb fokra jut e téren, érzelmi világa minél finomabb, minél jobban megközelítette az igazságot, annál jobban látja, hogy a lelki tökéletesedésnek mily hosszú az útja.

A műveletlen embernek erről fogalma sincs. A tulajdonképeni művelődést nem ismeri, tehát nem is óhajthatja. Embertársaiban sem veszi észre, sőt a lelki finomságot nem egyszer gyámoltalanságnak minősíti. A különbséget az emberek között csak a külső, esetleg a vagyon, a gazdagság szerint teszi meg.

Az igazán művelt ember vallásos. Belső, szívbeli meggyőződéséből ragaszkodik Istenéhez. Finom lelke megkívánja a táplálékot; azt is műveli, mint értelmét. Nem azért, hogy az emberek lássák, hanem mert rászorul.

Itt is csak a külsőségek vezetik a félműveltet vagy a műveletlent. Vallásosnak mutatja magát, amennyiben azt talán környezete megkívánja. Templomba is eljár, ha ennek mutatására szükség van, de ide nem a lelki vonzódás vezeti.

Eszét, érteimét is kiképezi a művelt ember. Tudja, hogy

munka és tanulás nélkül nem értheti meg kora jelenségeit, tudományos kérdéseit. Iparkodik tehát ezeknek a mélyére hatolni. Tudományára nem büszke, mert minél alaposabban foglalkozik a tudományágakkal, annál inkább érzi korlátoltságát.

A műveletlen emberen azonnal észrevesszük, hogy nem tud a tudományokba bemélyedni. Csak szólamokat, frázisokat sajátít el s ezeknek nagyhangú előadásával akar hatni. Gőgös fennhéjázással lenézi azokat, kik tudását nem bámulják.

A szívnemesség a koronája az igazi műveltségnek. Ez az élet minden körülményei közt megnyilatkozik. Udvariassága mindig szem előtt tartja az emberi méltóságot. Nem hízeleg, nem hunyászkodik meg fellebbvalói előtt, de viszont a legszegényebben is meglátja az embert, legutolsó cselédével is udvariasan bánik.

Míg ilyen tulajdonságai mellett tekintélynek és szeretetnek örvendő környezetében, ellenszenv s nem egyszer átok kíséri a durva, műveletlen minden lépését.

Nemes egyszerűség jellemzi egész lényében azt s a mesterkéltség emezt. Iparkodik rossz hajlandóságaitól megszabadulni, kitépi a gyomot szívéből, lelkéből egyaránt, hogy helyettük a nemes virágokat, a tudományt és erényt ültesse.

Műveletlen talaj ennek szíve és esze. Ha van is benne valami jó csíra, a sok rossz tulajdonság elnyomja s nem fejlődhetik.

Éppen azért egyesek és az állam életében is nagy szerepe van a műveltségnek. Egyeseket és országokat ez emel a boldogulás és jólét magas fokára.

Toldi Miklós és Toldi György.

Forrás: Arany Toldija.

Párhuzamosan mutathatjuk be a két testvér következő jellemvonásait.

Miklós jószívű, igazságos, vallásos, emberséges, őszinte, egyeneslelkű, szereti anyját, jó testvér, bátor, szerény, önzetlen, indulatos, de tud uralkodni önmagán.

György ravasz, kapzsi, írigy, rossz testvér, tiszteletlen fiú, hazug, gyáva, gőgös, önző, haszonleső, igazságtalan.

Életképek.

Az olyan leírást nevezzük életképnek, mely az emberi élet érdekesebb jeleneteit mutatja be.

A vásár.

Házi dolgozat. Anyaggyűjtés megfigyelés, gondolkodás útján.

* * *

Nagy nap a tanyai és falusi embernek az országos vásár napja.

Valóságos esemény számba megy. Még néha az időt is attól számítják.

Már a városba vezető utak előző napon jelzik, hogy valami készülődik. Porfellegbe vannak burkolva. Gyalogszerrel, vagy különféle alkalmatossággal, magányosan vagy házi állataikat hajtva törekszenek a közös cél felé. Egy-egy úri fogat gyorsabban, a kereskedők ládákkal megtömött kocsijai pedig lassabban, ügetve kerülnek el a gyalogjárókat.

Benn a városban van még csak az élet! Először is a nagy üzleteket bonyolítják le az eladók és vevők egyaránt. Egy pár ökör, egy-egy tehén vagy ló vásárlása nagy gondot ad a gazdának. Tájékozódnia kell az árak felől; a kiszemelt állatot alaposan meg kell vizsgálni, egészséges-e, jók-e a fogai, lábai. Nincs-e valami belső baja. Nem is bízik a gazda mindig magában. Több szem többet lát. Az asszonynak is van beleszólása, sőt néha a komát is megkéri, tekintse meg, mielőtt a végleges alkut megkötik. A sok parolázásnak áldomás a vége.

Csak ezután következik a gyalog vásár, mint az Alföldön nevezik, mikor a házi szükségleteket szerzik be. Gyakran ez is nagy gondot okoz, de már több élvezettel jár. Tetszeleg a gazda a sok szíves szóra. Régen volt ennyi becsülete, most mézes-mázos szavakkal csalogatják a különféle áruk sátrai felé. Többe is betér. Kipróbálja, alkuszik, elmegy, ismét visszatér, míg magának egy pár csizmát, Jóska fiának meg egy kalapot vesz. Most már az asszonynak is több beleszólása van. Az ő ízlése szerint történik a választás, segít az alkuvásban is. Itt a sátrak között van az igazi forgalom és vásári zaj. Dícsérés és leszólás, magasztalás és kicsinylés hangjai ütik meg füleinket. Egész szónoki beszédek hangzanak el, míg a kalmár a vevő kezeibe csapván, jelzi, hogy áll az alkú. Sietnie is kell, új vásárlók jöttek.

A fazekak és bögrék vásárlásánál már teljesen az asszony veszi át a szerepet. A férfi csak szemlélő lesz, meg a fizetés dolga marad neki párosulva az elégedetlen dörmögéssel: »Minek az meg már. Elég van otthon.« Siettetni is az asszonyt, mert máshova szeretne menni. A peccenyés sátrak felől kellemes illat terjed s izgatólag hívja a kifáradt gazdát. Oda már nem kell csalogatni az embereket. Nem is teszik. Dícsérgetés nélkül szolgálja ki a peccenyés sátrak boldog tulajdonosa a vendégeket. A peccenyére csak rá kell nézni, ez elég ajánlás.

Ide azonban az asszony nem tart vele. Megbeszélték a komasszonnyal még otthon, hogy a Vera néni sátránál találkoznak. Jobban érzik itt magukat egymás között, de van is mit beszélniük. Meg a nagy bögre kávé sem megvetendő eledel, különösen, ha ritkán jut valaki hozzá.

Pedig jó lett volna az apjukra vigyázni, mert már a második szivart szívja s a sós cigánypecsenyére a bor is ugyancsak ízlik. Jó kedve van, mire az asszony érte jön, szebb színben látja a vásárt, mint előbb; csak a szivarjával bajlódik, mindig elalszik.

Ami még hátra van, az már csak szórakozás. Valami vásárfiát kell vinni a gyerekeknek. Megint jó az asszony, mert a férfi nagy kedvében pazarolni kezdene. Érti, hogy van is miből. Büszke önérzettel teszi láthatóbbá a vásárolt tárgyakat. Hadd bámulják!

Lassankint hazafelé veszik útjukat. Találkoznak a komáékkal. A város szélén a korcsma előtt sok a szekér. Oly hívogató jel. A koma indítványoz. Be is térnek az asszonyok bosszúságára még egy kis áldomásra.

A szüret.

Anyaggyűjtés tapasztalat és olvasás útján.

Anyag. A szőlő; a bor; bortermő helyek; a szüret ideje: előkészületek; mindenki részt vesz; a szedők; hordók; tiprók; sajtolók; a gyerekek és felnőttek; ünnepszámba megy; az ebéd a szabadban; a szokásos ételek; a csösz; a cigány; a vándorutas; este a multság; énekelnek, táncolnak.

Az így összegyűjtött anyagból mindig a legjellegzetesebb vonásokat kell kiemelni, az elrendezésben eredetiség, a stílusban plasztikusság legyen, vagyis az egyes jeleneteket kidomborítva, élénken állítsuk az olvasó elé.

Útleírás.

Az előbbi dolgozatokból láthatjuk, hogy a leíráshoz sok minden szolgáltathat anyagot. Egyes tárgyakon, személyeken, csoportokon, az életből vett jelenségeken kívül leírhatunk még valamely vidéket, nagyobb tájat; összefoglalhatjuk utazás közben tett észrevételeinket. Az ilyenfajta leírásokat útirajznak nevezzük.

Tanulmányi kirándulás Budapestről a Migazziba.

Házi dolgozat. Anyagot csak közvetlen szemlélet útján gyűjthetünk.

Izgatottan várta osztályunk a szép májusi napot. Szinte vágytunk megszállni a híres Migazzi parkjának egy részét. Felismerni a természet szépségeit, megnézni hegyes-völgyes alakulásait; megbámulni kis bogarait, változatos növényeit, elvenni tőle az illatot; beszívni az éltető, jó levegőt s diadallal visszatérni.

Ez volt a célunk a kirándulással. El is értük azt.

Mi minden van a természetben!

A test frissességet, erőt, a lélek örök igazságokat talál benne. Minden emberi nyelvnél ékebben beszél.

Megtanít munkára! Nézd, ifjú társam, azt a kis hangyát! Kálacsod elhullott morzsalékból gyűjt télire. Magánál kétszerte nagyobb darabot cipel. Minő erő, mennyi kitartás! A meredeken terhével együtt alágurul. Nem csügged, újra kezdi.

Vagy hallod a csalogány dalát; ebből is tanulhatsz. Figyeld meg! Rezgő kis melle mutatja, mennyire átérzi énekét.

Gyönyörű vidéken megy vonatunk. Budapest határát elhagyván, útunk a Duna völgyében, a körülövező hegyes-dombos vidéken vezet. Keletre a Cserhát alacsony emelkedései húzódnak, melynek Vác mellett a 652 méter magas Naszál a legkiemelkedőbb része.

Nyugatra Szent Endre szigeten túl a már magasabb Pilis-Gerecse hegyek látszanak. Az Ábrahám bükk, Hegyesd, Csódi hegy ködös időben kis Svájcot mutatnak.

Lassankint feltűnik a mult annyi emléket fenntartó ősi Visegrád képe. Látására hangosabban dobog a magyar szív; együtt érez a költővel: »Ha a föld Isten kalapja . . .«

Még hozzá mennyi élet így tavasszal! Nemcsak a legelésző gulyák jelzik azt, oda látszanak Tótfalú, Dunabogdány, Kisoroszi fehérre meszelt házai.

Hát még a Duna képe!

Elhagyjuk a szembe jövő hajókat, versenyt megyünk a velünk haladókkal s észrevétlenül megérkezünk Verőcére.

Innen már negyed óra a Migazzi; gyalog katonai sorrendben indulunk a kitűzött cél felé.

Dús, lombos, ősi fasor között vezet az út a barokk stílusú Migazzi kastélyhoz.

Építtetése Mária Terézia királynő egyik látogatásához fűződik. A nagy szerepet játszó, finom ízlésű Migazzi Kristóf gróf, váci püspök, aki különben bécsi bíboros érsek is volt, nem gyyszer tisztelettel vendégül Mária Teréziát.

Egy alkalommal, midőn visegrádi nyaralójában látogatta meg őt a királynő, a vidék szépségétől elragadtatva így kiáltott fel: »Itt szeretnék lakni nyáron — mert ez Magyarországnak a legszebb pontja.«

E látogatás után a királyné bejárja az országot. A lovagias püspök tette talán épúgy meghatotta, mikor utazásából visszatért, mint 1741. szept. 11-én a lelkes magyar urak »Vitam et sanquinem« kiáltása. Az utazás hatvan napig tartott. Ezalatt készült el a királyné tudta nélkül a Migazzi. A visszatérőt már a kies helyen épült barokk stílusú nyaraló készen várta harminc, fejedelmi díszel berendezett szobával, házi kápolnával.

A kétszáz holdas vadaskert fái azóta már újra sarjadoztak, de

az útszéli százados tölgyek láthatták a fényes társaságot, Mária Terézia elfogadó terme pedig ma is a régi alakjában van.

Míg megnéztük az épületet, a májusi természet egész pompájában kifejelett előttünk.

Délelőtt még megszemléljük a hegyes-völgyes alakulásokat, a szomszédos hegyláncokat, hallgattuk a regét, amit a szemben levő Visegrád néma falai meséltek.

Ebédelni Verőcére mentünk kerülő úton, hogy a bérlő szíves vezetésével megtekintsük a park szebb részleteit. Meg-megálltunk az út szélén lévő százados fák között. Vastag törzsük az életet, a hozzájuk fűzött emlékek a mulandóságot juttatták eszünkbe.

Közben-közben felhangzik a Kossuth nóta, vagy más hazafias dal, melyeknek ismert akkordjai elnyomták a természet kis dalnokának hangját. Megrémül a csalogány, ellenségre gondol. De midőn észreveszi, hogy a dal mennyire az ifjúság szívéből jön, mikor érzi, hogy őszinte, akár csak az övé, akkor velünk énekel.

A faluban katonai rend járta. Meg is bámultak bennünket a verőceiek.

Ebédünket csak fotográfia segítségével lehetne bemutatni. A vídamságban nem volt hiány.

A délutánt szórakozással, lapdázással, játékkal töltöttük. Este egy kedves nap emlékével vidáman tértünk vissza a vonattal.

Utam Budapestről Siófokig.

Házi dolgozat.

Forrás: tapasztalás.

Vázlat.

Bevezetés. Utazásom célja, elhatározás, készülődés.

Tárgyalás:

Az idő, elindulás, érzelmek.

Utitársak. Hogy telt az idő?

Mik ragadták meg figyelmemet?

A Duna élete.

Buda a távolból.

A főváros és a vidék.

Budapest környéke.

A vidék szépségei, a dunántúli dombos vidék.

A vonat haladása, egy-egy érdekes jelenség.

A Vértes messziről.

A mező, a munka, forgalom, állomások.

Székesfehérvár távlati képe.

A régi emlékek felidézése.

A Balaton várása, izgalom.
 Hogy tűnik fel, minő hatást tesz?
 A somogyi fürdők, a zalai part.
 Befejezés: Megérkezés.

Költői leírás.

Mikor valamely tárgy, vagy jelenség ismertető tulajdonságait nem azért foglaljuk össze, hogy azt a tárgyat vagy jelenséget más-sal megismertessük, hanem gyönyörködtetés céljából, költői leírást készítünk. Ennél azokat a vonásokat domborítjuk ki, melyek kedvesebbek, megragadóbbak s inkább az érzelmekre hatnak. Előadás-ban a szép stílus kellékeit használhatjuk.

A tél.

Cél: Gyönyörködtetés.
 Anyaggyűjtés tapasztalat és a képzelő tehetség segítségével.

* * *

Karácsonyi vakációra mentem haza. Három órai koci úton egyedül lévén, úgy elmélyedtem a természet szemléletében. Szeptember elején zöldelő lombos árnyában vitt utam a városba, most csilingelő szánkó röpít. Mennyi változás e néhány hónap alatt! Csak szívem érzelme maradt ugyanaz. Forró vágy tölt el: minél előbb szerettem körében lenni. Szülőim iránt való szeretetem, falumhoz való vonzalmam mintha átmelegítené a zordnak látszó tájat. Szépnek látom most is a vidéket, gyönyörködtetőnek a téli képet. Megnyugtat a tudat, hogy a pusztulás csak ideiglenes. Nemsokára követi a természet feléledése.

Gyönyörrel élvezem a téli világ szépségeit.

A városban alig vettem észre az embereket, amint zsebredugott kézzel gyorsan haladtak az utcán. Utam a jégpálya mellett vitt el; mintha ez sem érdekelt volna annyira, mint máskor. Pedig ott életet láttam. Iskolatársaim az édes vakáció tudatában siklottak tova.

Künn a szabadban mégis minden leköti figyelmemet. Érdekesnek találom a természetet így minden dísz nélkül is. A tomboló őszi szélvész utolsó levelétől is megfosztotta az erdő fáit s a gyászoló természet nem tehetett egyebet, mint betakarta a földet megfagyott könnyeivel, hogy ne érje oly erősen a téli szél fagyasztó lehelete.

A rét virágai hiányzanak. Hosszas álmát alussza minden a fehér takaró alatt. Ebben a némaságban mily vigasztaló, hogy az nem a zöld rét halotti szemfedője.

Méla csend uralkodik mindenütt. Az erdőör kis házánál is csak

a kéményen kiáradó füst jelzi az életet. Nincs a mezőn a legelésző nyáj, hiányzik az út szélén bámészkodó pásztorember.

Híre sincs a madárdalnak. Nem is illenék éneke a felhős éghez. Nincs napsugár, nem nevelhet villámot szóró fellegeket.

A csörgedező kis patak elnémult. Békót tett rá egy decemberi hideg éjszaka, megírígyelte csöndes beszédét a völgygel. Nem akar a tél más hangot hallani, csak fagyasztó szelének fuvallatát.

Sőt a zsarnok parancsoló szava előtt nemcsak a növények hajolnak meg, hanem az állatok és emberek is. Az erdő madarai, a mező vadjai elmenekülnek előle, vagy rejtekeikbe bújnak. A félénk kis nyúlba bátorságot önt, közelebb húzódik az emberlakta tanyákhoz, felkeresi a falu táját s bizony sajnosan kell tapasztalnia, hogy van még élő lény kivüle. A vadász szövetkezik tél apóval a szegény kis vadak megrontására. Ősz szakállának terméke nyomába vezetí a vérszomjas embert.

A vadászon kívül alig-alig lehet még valakit látni a mezőn. Ha feltűnik egy utas az országúton, gyorsabban lépdel, hogy minél előbb föld alá jusson. A cigányvajda is ösztökéli a karaván didergő s az éhség miatt is remegő egyetlen lovát.

Nemcsak a szabadban, hanem a faluban is más az élet ilyenkor. Majdnem kihaltnak látszik, az emberek behúzódnak. De az övéihez megtérő deák mindent szépnek lát megérkezésekor. Az ő számára télen is nyílnak otthon a szeretet virágai.

A Balaton.

Anyaggyűjtés megfigyelés, olvasás útján.

Bevezetés: A Balaton nagy tükör, mely magyar hegyet, magyar eget mutat. A zalai hegyek kacérkodnak benne.

Tárgyalás. Igazi magyar tenger.

Különösen miért tetszik?

Milyen tulajdonságaival tud mindenkit lebilincselni?

Milyen érzelmeket kelt csöndesen és háborogva?

Felszíne mintha mosolyogna ránk.

Még haragjában is elbájoló.

A viharnek, hullámszásnak rajza.

A költőt megihleti.

Szebb pontjai költői szempontból (Tihany, Badacsony, Balatonfüred).

Regéi, mondái, költészete.

Gyógyító vize. A Balaton tündére visszacsalja, aki egyszer meglátogatta.

Befejezés. A magyarok büszkesége lehet. Megtanít a honi földhöz való ragaszkodásra.

Az életrajz.

A kiválóbb egyének életviszonyait tárgyaló elbeszélést életrajznak nevezzük. A célnak megfelelően lehetnek vázlatosak, rövidiek, vagy terjedelmesek. Ez utóbbiak kiterjeszkedhetnek az illető jellemére, kora viszonyaira. Forrásul az élőszóbeli hagyomány, a történelem, egykorú feljegyzések, családi iratok, levelek stb. szolgálhatnak.

Zrínyi Ilona.

Anyaggyűjtés a történelmi művek olvasása útján.

A lelkes honleánynak Zrínyi Péter és Frangepán Katalin voltak a szülei. A magas sziklafalon álló Ozalj várában (Zágráb m.) született 1643-ban.

Huszonnégy éves korában ment először férjhez I. Rákóczi Ferenchez, majd mint ennek özvegye 1681-ben Tököly Imréhez. A nagynevű emberek hitvese nem zárkozhatott el a hazafias mozgalmaktól, sőt éltető lelke volt a felkeléseknek. Ha olvassuk kora történetét, megértjük, miért gyűlölte úgy az osztrákot. Tényleges szerepe is volt a küzdő téren. A kegyetlen Caraffa generális ellen bámulatos férfiúi vitézséggel három évig hősiesen megvédelmezte Munkács várát. Az 1688. évben, midőn árulás miatt fel kellett adnia, fogságba hurcolták Bécsbe, az Orsolya-szűzek zárdájába. Innen csak három év múlva szabadúlhatott ki, mikor kicserélték a Thököly fogságába jutott Heisler generálisért. Később férjével megosztotta a száműzetés keserű kenyerét. Tizenhét évet töltött idegenben. Nikodémiában halt meg 1703. február 18-án. Hült tettei török földön, a galatai lazaristák templomában nyugodtak 1906-ig. Ekkor a nemzeti kegyelet haza szállíttatta s nagy fiával, II. Rákóczi Ferencsel együtt Kassán helyezték örök nyugalomra.

Nagyatyám.

Forrás: Saját elbeszélése, megfigyelés. Szájhagyomány; a szülők, rokonok előadása, családi iratok olvasása.

Anyag.

Születési helye, éve.

Kik voltak szülei, ezek viszonyai.

Gyermekkora.

Tanulmányai.

Pályája, haladása.

Alakja, termete.

Jellemző vonásai.

Otthon, a hivatalban, a társaságban.

Vallásos érzése, lelkiüete, kedélye.
 Életelvei, munkabeosztása.
 Hibái, jó tulajdonságai.
 Egész egyénisége.
 Öreg kora, halála.
 Érdemei.

Történeti elbeszélés.

Tárgyát a történelemből veszi, az író azonban jelentéktelenebb részeket maga is szöhet bele, a mellékeseményeket alakítja, színezi, hogy a tanítás mellett gyönyörködtessen is.

A hős fiúk.

Cél: Gyönyörködtetve tanítani.
 Anyaggyűjtés olvasás, esetleg szájhagyomány útján.
 Forrás: Tragor Ignác dr., Vác története 1848—49-ben.

* * *

Húsvét másnapját ünnepelték 1849-ben, mikor elvonult a győztes honvédsereg Isaszegről.

Indulnak halált keresni, hogy előkészítsék a nemzet feltámasztását.

Utközben pihenőt tartanak. Damjanich, a népszerű tábornok körül néz a táborban. Hosszas éljenzéssel fogadják . . .

— Vácra megyünk fiúk — szól hozzájuk barátságosan — ott már hat hónapja élösködik az ellenség a polgárság nyakán. Van-e kedvetek?

— Kiverjük az ellenséget! — kiáltják mindnyájan.

Még alig látszik a székesegyház hatalmas kupolája kettős tornyával, máris megdördülnek az ágyúk. Jelzik, hogy itt nem szívesen látják a vendéget.

Április tizedike van. Sűrű köd borul a tájra, majd esni kezd az eső. A katonák türelmetlenkednek; nem hallatszik a verőcei útról a csatát kezdő ágyúszó. Talán bajban van az ellenség bekerítésével megbízott csapat? Pedig oly barátságtalan az idő. A legénység szeretne már földél alá jutni. De még addig nagy munka vár rá.

Damjanich mindig köztük van. Ide-oda nyargal csontos lován, meg-megállítja s beszédbe ereszkedik katonáival.

— Csak türelem és bátorság, legények, éjjeli szállásunk a városban lesz.

Aztán tovább száguld. Hosszú, fekete szakállá mint valami gyászlobogó leng előtte. Észreveszi a hírszerző huszárcsapat közeledését. Gyanús mozgást láttak a Hétkápolnánál. Ezt jöttek jelenteni. Alighanem rajtuk akar ütni az ellenség.

— Legalább nem kell sokáig keresni — volt a vezér közömbös felelete.

Hirtelen megszólalnak az ágyúk; egymásra törnek az előőr-sők s néhány pillanat múlva általános lesz a harc. A vörös-sapkások vannak elől. Csakhamar megmozdul állásából az osztrák tú-zérség!

A Rákóczi indulót elnyomja a csatazaj, pedig egész erővel fúj-ják a Ferdinánd-huszárok.

A harmadik légió van elől. Földváry Károly alezredes vezeti. Tömött sorokban indulnak a honvédek a támadásra. A dobok per-géséből, a harci riadóból kihallatszik a jelszó: Előre!

Elől maga a lelkes vezér Szűz Mária lobogóját tartja kezé-ben. Utána a legények. Mindegyik vitéz; szemükre húzott sapkával, vad elszántsággal, hősi halálmegvetéssel.

Az ellenség sortüze megtizedeli őket. Egy pillanatra mintha meginognának.

— Utánam fiúk, hisz a mienk ez a haza — szól hátra az alezredes. Egy tekintete elég, hangját nem is hallja mindegyik, de nem ingadozik tovább. A Mária lobogó már át meg át van lug-gatva a golyóktól. A vezér még sértetlen.

A hídhöz érnek. Rémullet szállja meg őket. Egy ágyúgolyó kisöpri vezérük alól a lovat; leesik, kihull a zászló a kezéből. Az ellenség vérszemet kap, makacsul védi a hidat. De a követ-kező percben újra lobog a zászló. A vezér sebezhetetlen; felkel, felkapja zászlóalja lobogóját, felugrik segédtsíztje lovára s tovább vezeti a rohamot. A lelkesedés hangja tör elő a keblekből. A zász-lót nem érte mocsok, a vezérnek semmi baja. Földváry csodával határos elszántsága átszáll katonáira is. Bátorságuk megigézi az ellenséget.

Kidől a vezér alól a második paripa is, de egy perc s a zászló már újra leng büszkén, diadalmasan.

Gyalog vezeti tovább a csapatot. A süvöltő golyók záporában ellenállhatlan erővel törnek előre.

A védővonal kettészakad . . . A hősi vitézség és bátorság dia-dalra viszi az ostromot. A honvédek átgázolnak a Gombás pata-kon. Fut már az ellenség, menekül a városból. Biztosítva van az éji szállás. A rettentetlen vezér azonban nem áll meg. Érchangja áttör a katonák éljen kiáltásán: Fiúk, csak utánam, előre!

Képzőtehetségünk segítségével elbeszélést a történelemnek majdnem minden eseményéből csinálhatunk. A beleszótt részeknek azonban korszerűeknek kell lenni. Pl. ki kell bővíteni, elbeszéléssé alakítani a következő tételt:

Szilágyi Erzsébet.

Hunyadi Jánosnak a felesége. Mátyás király édesanyja volt a hőslenkü asszony. Történeti szereplése akkor kezdődik, mikor megesküdteti V. László királyt, hogy fiait nem bántja Cillei Ulrik meggyilkoltatása miatt. A király azonban a Hunyadiak ellenségének biztatására esküjét megszegvén, Hunyadi Lászlót lefejeztette, Mátyást pedig fogságba hurcolta. Az önfeláldozó anya siránkozás helyett hadat szerez fia védelmére. A király halála után mindent elkövet, hogy Mátyást királlyá válasszák. Célját elérvén, boldogan vonult vissza birtokára s 1484-ben bekövetkezett halála után dicső emléket hagyott maga után.

A költői elbeszélés az író képzelő tehetségének alkotása. Hátteret ennél is szolgáltatathat a történelem. Célja inkább a gyönyörködtetés, de a helyes életelvek, erkölcsi eszmék feltűntetésével taníthat is.

Az új Meneniusz Agrippa.

Kép a multból és a jelenből. (Leíró részek is vannak benne).

Cél: Gyönyörködtetve tanítani.

Anyaggyűjtés a képzelő tehetség segítségével, gondolkodás útján, a kor jelenségeinek megfigyelése. Az első rész háttérül a római történelem eseménye szolgál.

* * *

A római főpap kétszázötvenkilencet írt évkönyvébe. (Kr. sz. e. 494. esztendő).

A Tiberis partján két napsütötte barna arcú plebejus heverész. A kis nyáj delez, örzői pedig már-már elszunnyadnak a perzselő napsugár hevétől.

Ismert hang veri fel őket elmélyedésükből. Márkus, a népserű demagóg szólal meg.

— Tudjátok-e — kezdé beszédét, hogy a büszke Brutusz Licinius, a nép emberét, az adósok börtönébe vettette s már két vásári napon állt a törvény előtt? Bűne, hogy míg a gögös patriciusok érdekeiért küzdött, családját nem akarta éhen halni engedni. Van-e nekünk valami hasznunk a háborúból? A kapzsi nemesség mindent magának tart meg.

— Jól beszélsz. — Volt rá a rövid válasz.

Vagy nem uzsorára kapunk-e kölcsön, hogy éhen ne haljunk, mert földjeinket a folytonos háború miatt nem művelhetjük. Mi izzadunk, mi ontjuk vérünket s a hasznot ők húzzák.

— Ugy van — mondják mindketten.

Elűzték a királyt, hogy ők zsarnokoskodhassanak. Azonban mi ezt nem fogjuk tűrni! Nálunk az erő, mienk a jövő.

Jöjjetek azért augusztus Idusán a Mars mezőre, az nap pihen-tessétek ekéiteket! A plebsznek meg kell mutatni hatalmát.

Az istenek vezessenek utadon, derék Markusz... Ott leszünk.

Este mély gondolatokba merülve ballagott haza a két plebejus. Gondülte arccal lép kis házikójába Lucipor, ahol neje, Julia, a családi tűzhely pislogó világánál kézi malmán öröl.

— Mondd — jó uram, mi űzte el arcod derűjét? Talán hallot-tad a hírt, amit Márkuszt terjeszt, hogy elhagyjuk Rómát s külön várost alapítunk? Igen, itt volt, oly szépen rajzoló a jövődöt. Az új városban te is patriciusz leszel. Reggel fogadod klienseidet, drága ételek lesznek asztalodon, illatos fürdőben fogsz fürödni, látogatod a gimnáziumot, a forumot, hogy édesebben tölthessz sziesztádat, ha Föbusz¹⁾ tüzesen küldi ránk sugarait.

— Én sem fogok egyedül fenni. Kézi malmomat rabszolgá-nóvel hajtatom.

— Ó mennyire örülök én mindennek. Kis Liviusunknak bibor-tógát csináltatunk, a görög rétorhoz küldjük tanulni; még konzul is lehet.

— Igazad van. Én mégis úgy sajnálom elhagyni Rómát, kis házunkat. Nem tudom, velünk jönnek-e házi isteneink...

A Szent hegyre kivonult tömeg nyugtalan, csalódott. Álmában Manesei haza hívó szózatát hallja.

Szinte önül, mikor látja közeledni a derék Meneniuszt, a nép barátját. A tanács küldte őt.

Meghallgatták s a jó Meneniusz mesélt nekik:

Egyszer a test részei fellázadtak a gyomor ellen, hogy az tét-lenül minden munkájuk gyümölcsét felemészti. Megtagadták tehát a szolgálatot, hogy a kar nem nyújt ételt, a száj nem fogadja el s a fogak nem rágják meg. De a végtagok csakhamar megéreztek, erejük lankadt, elbágyadtak. Belátták, hogy a gyomor nélkül nem élhetnek, mert az nyújtja nekik a tápláló erőt, köztük osztja fel s elküldi az a legkisebb résznek is vérerecskében, önmagának csak a salakját tart-ván meg.

Igy vagytok ti is barátaim a tanáccsal, az is fontos munkát végez. Az nélkületek és ti anélkül csak a test egy része vagytok. Róma így elpusztul; istenei hajléktalanok maradnak. Jöjjetek vissza házi tűzhelyeitekhez...

*

Harmadfélezer év mult el azóta. A csábító szellem ma is meg-van. Behatol a gyárak bűzös levegőjébe, felkeresi a természet ölen

¹⁾ Nap.

boldogan szántogató földművest. Ott terem, a szűk szobában gyermekét ringató anya mellett s beszél távoli, boldog országról, kincsesebbről, nagy uraságról.

— Itthon rosszabb dolgok van a teherhordó állatoknál. Valóságos rabszolgák vagytok. Izzadtok, fáradtok, hogy az urak kényelmesen élhessenek. Tiétek a munka, övék a haszon.

— Nem így van ez túl a tengeren; ott a munkás is úr. Ott egyenlőség uralkodik; nem igázzák agyon adóval a szegényt.

A szegény ember gondokba merül. Végre is eladja kis földcsékjét, megsiratja tehenét s megy új hazát keresni. Kíséri a remény, hajtja a nyomorúság s lelkét állandóan ösztökéli a gond és a honfiábanat.

Megérkezett, csalódott. Már kísérője, a remény is elhagyta s melléje szegődött a kétségbeesés.

Ekkor jelenik meg a magyar Meneniusz. Éppen jókor jött, szívesen látják. Meghallgatják s beszél édesen, beszél szívhez szólón; könnyekre fakaszt, megindít.

— Higgy nekem! Én a te igaz barátod vagyok. A szívedbe látok, boldogtalan vagy. Mit használnak neked a néhány dollár, amit félreraksz, ha keserű a könnytől a kenyér, amit megesszel. Nézd, már két éve dolgozol ezen a vasuti töltésen s hol az otthonod?! Nincs bizalmasod, nincs senkid, mert nincs hazád.

— Látom, mennyire aggódol, mikor álomra hajtod fejed. Félted megtakarított pénzed, mert nem viheted a bankba, messze van a város. Félsz mindenkitől, elhagyatott vagy, árva vagy.

— Ugy-e mennyire másképp volt kis faludban! Ott boldog voltál, míg a kincsszomj ördöge meg nem szállt. Haza mentél munkádból, hitvesed fogadott. Minden rög ismerősöd volt, hiszen gyermekkorod óta barátaid... A rét, ahol kis korodban szaladgáltál, a mező, melyet annyiszor bejártál. El tudnád feledni gyermekkorodat, mikor apád először ültetett fel szekereire, hogy hajtsd az ökröket? Te boldog voltál, mert ökreid jól mentek. Hát arra emlékszel-e, mikor búcsúkor annyit táncoltál Bertáék Mártájával? Azt ígérted akkor, hogy hű leszel hozzá s mint feleségedet elhagytad.

Jöjj azért vissza hazádba! Én vezetlek...

A magyar Meneniusz, a nemzeti Géniusz meggyőző szavára visszatér a honához hűtlen lett magyar s megfogadja, hogyha honi fából készült a bölcsője, abból lesz a koporsója is.

Az árva gyermek karácsonya.

Cél: gyönyörködtetés.

Anyaggyűjtés a képzelő tehetség segítségével. A következő eseményt kibővítve szép stílusban kell elbeszélni.

Az árva gyermeknek nincs senkije Jóságú emberek irgalomból tartják, de azok is szegények. Keresni még nem tud. Irigykedve nézi karácsony előtti napon a vásárló urakat és asszonyokat. Este is az utcán marad, legalább az ablakokon át láthatja a szép karácsonyfákat. Szíve elfogódik. Meglátja egy gazdag úr. Neki sincs senkije. Felvezeti lakásába; ruhát hozat neki; ízletes ételeket rak eléje; megajándékozza. Éjjelre is ott tartja. A fiú alig tud betelni a játékokkal; nem is igen figyel jötevőjére. Ez csak nézi a fiút s mindketten oly boldogok.

Értekező művek.

Néha nem azért foglalkozunk valamely tárggyal vagy eseménnyel, hogy azokat csupán leírjuk vagy elbeszéljük, hanem a bennünk keltett gondolatokat és érzelmeket is közölni akarjuk, vagy pedig a tárgynak vagy jelenségnek hatását, eredetét magyarázzuk. Az efajta írásműveket értekező művekknek nevezzük.

A Mondolat.

Műfaj: Könyvismertetés.

Cél: Tájékoztató képet nyújtani a műről, hogy fogalmat szerezhesenek róla, akik nem olvasták.

Anyaggyűjtés a mű elolvasása útján.

* * *

A Mondolat Kazinczy és a nyelvújítók eljárását gúnyoló kis könyv. Eredetijét Szentgyörgyi József, Kazinczy jó barátja írta, hogy az akkor felkapott nyelvújítás túlzásait kigúnyolja. Kéziratban egy példány eljutott a Dunántúlra s Veszprémben (Dicshalom jelzéssel) Somogyi Gedeon kinyomatta 1813-ban, megtoldva az eredetit saját jegyzeteivel.

A könyvecske elején címkép van, amely egy lantos, trombitás ifjút ábrázol, ki számárháton törtet a Parnasszus felé. Ezután következik az ajánlás: Zafir Czenczinek kedves cousinemnek mívelt lelkű onkelem jó leányának.

A kiadó vezérszava nyitja meg a könyvet. Elmondja itt, hogy ő is felcsapott újítónak s a dédősöktől ránk maradt nyelvbeli műveltlenséget akarja megszüntetni.

A tulajdonképeni Mondolat három cikkből áll. Ezeket Phoebushoz intézett segélykérés előzi meg. Az egész gúnyirat hangjáról fogalmat szerezhetünk az ajánlás néhány sorából: »Te pedig oh Fébosz! a' Mondákságnak mosoly szádat elfutotta bugygó tseppjeiből néhányat lihegő ajkimra bájolván — engedd: hogy beszédem tiszta és bökkenős hangja, nem valamely hináros keverőhöz, hanem a tsiklandlágyságot nyaló, vadontz lotsmoj tajtékot mammoló tiszta folyam löllyedékjéhez hasonlítson«.

Az anyagot három cikkre osztja:

Első tekinti: mely szükséges a Magyar Nyelvmívelés.

Második: ki végzi annak leheztét.

Harmadik: módjait és segédeit fedezi.

A nyelvújítóktól használt előadásmódot, helytelen szavakat és túlzott kifejezéseket utánozva kifejti ezután, hogy a polgári élet finomodása a nyelv művelését megkívánja. A tudományok fejlődése is sok új szót követel.

Szükségesnek tartja azért az új szavak terjesztését. A módozatra vonatkozólag egy szótár készítését ajánlja. A kiadónak Híresztelés című zárószavai után következik ez a szótár. Ezer s egy néhány szó van ebben összeválogatva a nyelvújítás korcsszavaiból.

Petőfi hazafias költeményei.

Műfaj: Irodalomtörténeti ismertetés; a költeményekben foglalt főbb érzelmek és gondolatok belevonásával a vázlagszerű ismertetés kibővíthető terjedelmesebb dolgozattá.

Forrás: Petőfi költeményei.

* * *

Petőfi költeményeiben benne van egyéniségének és korának minden érzése. Hazafias dalai és ódái költészetének igazi gyöngyei.

Fellépésének első éveiben, mint a többi költő, ő is bánatos hírokat penget, majd néhány év múlva a demokratikus eszmék hirdetése közben a forradalom magasztalásáig jut s csatadalaival zárja be ilyenirányú költészetét.

»A hazáról« (1845) még a mult dicsőségét zengi. »Ha az Isten ekkép szólna hozzám« (1846) már mintha sejtené a változást. Ugyanezen évben erősebben is jelentkezik hazafias elkeseredése, melyből lassankint kifejlődik az izgatás. »Isten csodája«, »A bilincs«, »Erdélyben« alkotják az átmenetet. Fájdalmas érzéseinek kifejezése mellett (»A magyar nemzet«) már ekkor hangoztatja a jobbágyok felszabadítását. (»Palota és gunyhó«) »A majtényi síkon«, »A csonka torony«, »A szent sír« címűekben visszaidézi Rákóczi szabadságharcának dicső küzdelmeit. Hazája függetlensége mellett a világszabadság megvalósítását is óhajtja és sürgeti.

Petőfi hazafias költészete 1847-ben már teljesen elhagyja a régi talajt. Merész lelke a harcról álmodozik már akkor, mikor még senki sem gondolt rá. A forradalmat hirdeti, a népjogoknak fegyverrel való kivívására szólít. Midőn pedig az bekövetkezik, a kard mellett a lantot is elviszi a küzdőterre, hogy tárogatójával harcra buzdítson.

Vannak ekkor írt költeményei közt olyanok is, melyekben elhagyja az esztétikai alapot s a pártszenvédély vezetési érzésvilágát.

Heves felindulása, nyersesége jut ezekben kifejezésre. Legtöbb azonban a lelkes hazafias felhevülés keretében mozog.

Nemzeti dalát minden magyar ismeri; ma is szavalják hazafias ünnepeken. Nagyobb hatást keltettek még »Élet vagy halál«, »Európa csendes, újra csendes«. Csatadalai: »Föl a szent háborúra«, »Csatában«. Ezek nemcsak izgatott korokra hatottak, hanem irodalmi és költői becsük is állandó.

Mikes egyénisége.

Műfaj: Értekezés.

Cél: Mikes megismertetése jellemvonásainak alapján.

Forrás: Törökországi levelek.

Vázlat.

Bevezetés. A fiatal Mikes Rákócziaval megy. Rodostóban leveleket ír.

Tárgyalás. Őszintesége, képzettsége.

Lelkének alapvonásai.

Kedélyessége, gyöngédsége.

Hazaszeretete. Csalódásai.

Vallásossága. Isten akaratában való megnyugvása.

Befejezés. Megnyeri tetszésünket. Mit tanulhatunk életéből?

Az 1711. évben végleg leűnt a kurucok csillaga. A nagy fejedelem menekül, mert nem akar a rab hazának gyermeke lenni.

A kis bújdosó csapatban van egy huszonegyéves fiatalember, a fejedelem »bejáró« embere, bizalmasa. Már öt éve szolgálja urát. Vele tart a bújdosásban is, mert rajongó szeretettel ragaszkodik hozzá. E szereteten kívül még egy kincset vitt magával Nagytörökországba. Magával vitte édes anyanyelvét, mellyel, mint zenével kifejezésre juttatta érzelmeit.

Rodostóban mindennapi egyhangúságban teltek a bújdosók napjai. A gyöngéd lelkületű Mikesnek szüksége volt valakire, akinek lelki világát feltárja, minden búját, örömét és bánatát elmondja. Más hiányában egy konstantinápolyi képzelt nagynénihez intézett leveleiben teszi ezt.

Ezekből a levelekből ismerjük meg Mikes egyéniségét.

Őszinteségében nincs okunk kétkedni. Annyira közvetlenül benső ösztönből, természetesen hajlandóságából ír, hogy ez a körülmény kizár minden tetteést.

Mikes nem volt tudós; nem foglalkozik nagy kérdésekkel s mégis minden szava, minden gondolata eredeti. Érzés világának minden árnyalatát hűen tudja kifejezni.

Lelkének alaptermészete a csöndes megadás, Isten akaratában

való megnyugvás, melyből kifolyólag tudja, hogy az erény nem marad megfelelő jutalom s a bűn megfelelő büntetés nélkül. Ez a tudat önti belé azt a nyugodt derűt, ebből származik vidám humora, melyet még szenvedése sem tud elnyomni. A fiatal, jókedvű Mikesből később a körülményekkel megalkuvó, derült kedélyű bölcs lesz.

Mily kedélyesen rajzolja nyomorúságát. »A házam négy köfalból áll, azon egy fatáblás ablak, azon a szél mind szélire, mind hosszára bejöhethet; ha pedig papirossal becsinálom, az egerek és patkányok a papirost vacsorájukon elköltik«.

Felemlíti, hogy a porta enni eleget ad nekik, de ruhájuk kevés, a fejedelem pedig kérés nélkül nem ad senkinek. Ő pedig nem kér, inkább kopottan jár, mert »egy erdélyi nemesember felől nem lehet nagyobb gyalázatot mondani, mint azt, hogy adoméért szolgál«.

Lelkének gyöngéd érzelme többször megnyilatkozik, mely naiv felfogásával sokszor vonzóvá teszi őt. Örömmámorban úszik, mikor a képzelt nagynéni »mézes pogácsánál édesebb« levelét olvassa.

A legegyszerűbb dolgon elmulat. Tetszik neki a török fővezér mondása: »Csak annyira van Konstantinápoly Rodostótól, hogyha a rizskását itt megfőzik, oda vihetjük meleg«.

Hűségesen beszámol szíve vonzalmával. Csapongó jókedvében összeállítja az öreg emberek kalendáriumát, melyen aztán maga mosolyog a legjobban. Néha a konyha körül közönséges dolgokhoz fűzi elmésségét.

Humorát később a csöndes megadás váltja fel. Fáj neki, hogy nem láthatja viszont bérces hazáját. Gyakrabban eszébe jut Bercsényi szójátéka, melyet megérkezésükkor mondott: »Rodostó, ez lesz a te ostorod«.

Kedélye derűjét később is csak ideig-óráig tudja elnyomni sok csalódása. Néha keseregni kezd. »Minden mulatság fut előttünk. Minékünk csak sóhajtás, — annyit is sóhajtottam már, hogy úgy tetszik, másféle áert nem veszek be, csak mindenkor a magam sóhajtásait. Istennek úgy tetszik, úgy legyen«.

Nagyon fájlalja, hogy hazáját »azt a tündérországot« nem láthatja viszont. Félti, aggódik érte a távolban is. Megható érte a lelkesedése. A Dunát nem tudja sóhajtás nélkül nézni, mert az ő édes hazájából foly. Boldog, hogy mint moldvai követ láthatja szülőföldje köpenyegét, az erdélyi havasokat.

Hazaszereteténél csak vallásossága nagyobb. Életének semmiféle körülményei közt sem feledkezik meg Istenről. Az igaz hit lelkének éltető forrása, ahhoz menekül bánatában, elhagyatottságában s mindig üdítő táplálékra talál.

Érzékeny lelke sok csalódáson ment át. Egész életén át a száműzetés keserű kenyerét ette. Elvesztette bálványozott fejedelmét, el-

vesztette hazáját, de bizalmát mindig megtartotta. »Otthon jobb volna-e az Isten, mint itt? Nem mindenütt egyarányú-e az ő jósága?«
 »Aki a hideget adta, mentét is ad melléje, aki bennünket ide hozott, gondunkat is viseli.«

Gyakran foglalkozik vallási kérdések fejtegetésével. Kifejti, hogy a jó cselekedetet Istenért kell tenni. Lépten-nyomon tanúságot tesz a Szentírásban való jártasságáról. »Némelyeket Isten felmagasztal, másokat megaláz és mindenkinek hálát kell néki adni.« Szenvedéseiben Jóbot választja példaképének.

Erős lélek kell ahhoz, hogy mindenről lemondjon. Edzett jellem tud csak abban megnyugodni, hogy még meghalni sem jöhet el hazai földre. Ezt a lelki erőt hite adta Mikesnek.

Leveleinek elolvasása után előttünk áll a legrokonszenvesebb ember. Önérzete, mely nem engedi, hogy emberi méltóságát megalázó hízeltáncokkal kibécsélje, tiszteletet, férfias magatartása, megnyugvási szeretetet gerjeszt iránta.

A fiatal, tréfás, az élet nehézségeit humorosan felfogó ifjú épp úgy tetszik, mint az a jóságos, istenfélő aggastyán, aki írásaiban barátságosan, bizalmasan azt mondja az olvasónak: Nyugodj meg sorsodban! Isten minden ember számára nyújt annyi élvezetet, hogy érte az életet érdemes megbecsülni. Tartsd meg mindig vallásos meggyőződésedet, mert ha sanyarú viszonyaid között mindenki elpártol tőled, Isten nem hagy el soha.

Az alkohol hatása.

Műfaj: Párbeszédes értekezés.

Cél: Az alkohol káros hatásának kimutatása.

Anyaggyűjtés gondolkodás útján. Forrásul szolgálhatnak az alkohorról szóló művek.

Vázlat.

Bevezetés. Mi ad okot a beszélgetésre.

Tárgyalás. Az alkohol fogyasztásának megszüntetése nagy háttérrel volna a társadalomra.

Előidézi az idegességet, megtámadja az agy sejtjeit.

Hatása a gyermekekre.

Az ivás nem a nagykorúság jele.

Különbélete rossz hatása. Példák.

Befejezés. Állami intézkedésre volna szükség.

* * *

Két jóbarát, H. D. orvos és B. A. ügyvéd szombat este mennek haza a kaszinóból. Meg-megállnak, elmerülnek a beszédbe. Egy jelenet új témát adott nekik. Éppen a korcsma előtt haladnak. A kapu alatt egy szegény munkásasszony könyörög már gyöngye lábán álló

férjének, hogy menjen vele haza. De nem hallgat rá. Szitkozódva hagyja ott feleségét.

— Nos, ha mindenáron apostol akarsz lenni, ezt győzd meg az alkohol káros hatásáról — mondja tréfálva az ügyvéd.

— Utálom a részeg embert — felel komolyan az orvos. Felforr a vérem, ha ily jeleneteket látok. Hiába beszélsz. Meg vagyok győződve, mikor a többség belátja azt s a töméntelen szeszfogyasztás megszűnik, a társadalomban nagy javulás következik be.

— Tévedsz! Mindig mondtam, hogy idealista vagy. Nem mondom, hogy sok tekintetben nincs igazad, de szüntessétek meg a kor betegségét, az idegességet, tereljétek vissza az embereket a nyugodt élet keretébe s megtörténik a változás.

— Hagyd azt az idegességet! Nem a betegséget, hanem annak előidézőjét szoktuk mi eltávolítani. Már pedig az idegesség nagyrészt a szeszes italok élvezéséből ered.

Magad sem hiszed, amit beszélsz. Tudom, mi a célod, hogy ismételve elmondjam érveimet. Szívesen megteszem. Látom, mosolyogsz. Mulatni akarsz rajtam. Majd ha egyszer igazat adsz nekem, én fogok nevetni.

— Nem is vagyok én olyan rossz hallgatód, mint gondolod. Csak lelkesedésszerűen tudok mosolyogni. Meg azt hidd el nekem, hogy orvosi érveléssel nem sokra mégy. Hányszor kifejtettem már előttem, hogy a szeszes ital fölösleges, előidézi a bőr véredényeinek tágulását, a testi meleget nemhogy fokozná, hanem csökkenti, mert általa többet veszítünk. Hozzá még kábít, oka az agy bénulásának. Mondj már más bizonyítékokat is, hátha hatnak!

— Tévedsz, ha azt hiszed, hogy nincsenek. De úgy gondolom, művelt emberre ezekkel tudok hatni. Azt is elhiszem, hogy az alkohol káros hatását nem érzed magadon, hiszen oly kis mértékben élvezed. Azonban be kell látnod, hogy nem minden ember egyforma. Hányan tudnak mértéket tartani? S ki tudja, a finom agysejteknél nem lesz-e később hatása nálad is. Én azonban nem erről beszélek. A »principiis obsta« elve lebeg szemem előtt. Azért hirdetem a teljes abstinencia szükségességét.

— Kezdd akkor a gyermekeken! A felnőttek már a szokás rabjai. Azt hangoztatod úgyis, hogy a ki nem fejlődött szervezetnek leginkább ártalmas.

— Én a gyermekek és felnőttek együttes erős akaratától várom a javulást. Hisz helyes belátású szülő fejlődő gyermekének úgy sem ad szeszes italt. De igenis sok fiatalemberből ki kellene irtani azt a téves felfogást, hogy ha inni tud, az a nagykorúság jele. Pedig ezt gyakran a felnőttek érlelik meg az ifjúban. Azért hirdetem én kicsinek, nagyoknak egyaránt eszméimet.

— De te új bizonyítékokat ígértél! A régieket már kívülről tudom. Hogy az alkohol a testi munkaképességet nem fokozza, legfeljebb látszólagosan, hogy sok betegség származik tőle az idegességtől az örülésig, ezt már százszor hallottam.

— Tovább, tovább!

— Mit nem mondtam még?

— Majd a többi elmondom én, mert ezeket talán még nem is említettem. Elhagyta, hogy a szesz lustává teszi az embert; elveszi munkakedvét. Megszünteti a nemesebb élvezeteket. Mennyi mindenféle rossz következménye van: könnyelműség, felületesség, hirtelen harag, civakodás, érzékiség. Azt akarod, hogy példákkal is szolgáljak. Az élet, a napilapok törvényszéki rovatai eleget nyújtanak belőlük. Menj el a börtönökbe s tudakozódjál, hány gonosz tett oka volt a rút részegség. Vagy nézz körül az emberiség nyomorultjai között. A vízfejűek, a hülyék, görcsökben szenvedők legnagyobb részét iszákos szülők gyermekei.

— Igazad van; megadom magam. Nem is elveid ellen beszélek én, csak tehetetlenséged miatt kötődöm veled. Láthatod, hogy az iszákosak nem hallgatnak rád, hiába beszélsz nekik. Valami módot találj már ki!

— Ennek is megjön az ideje. Nem is hiszed, hogy napról-napra szaporodnak híveink. Lassan megéri a gondolat, hogy az államnak kötelessége a polgárok egészségéről is gondoskodni. Nemcsak a kis, hanem a nagy gyermekeket is nevelni kell. Az ártalmas játékszert el kell előlük tenni. Be kell csukni vasárnap és ünnepnap a korcsmákat. Menjenek az emberek ki a szabadba szórakozni, meglásd, megváltozik a társadalom képe. De én már itthon is vagyok. Jó éjszakát!

Az értelmezés tárgyai néha elvontak. Ezeknél ajánlatos a kibővített vázlat készítése, hogy a logikai összefüggést már itt feltűntethessük.

* * *

Ki kell fejtenünk pl. a következő tételt:

»Teljesített kötelesség s nemes törekvések önérzése küzdés és bánat közt is nyugalmat tenyészt.« (Kölcsey.) Anyaggyűjtés gondolkodás, elmélkedés útján.

Bevezetés. Az isteni parancs és az emberi társadalom bizonyos kötelességeket ró ránk. Ezeknek elmellőzésével nem számíthatjuk magunkat a társadalom hasznos tagjai közé.

Emellett lelkünk is magasabbra tör. Hazánk és embertársaink érdekében küzdenünk kell. Ez a küzdelem sokszor kellemetlenséget, bánatot okoz, de meg emellett is megszerzi a lélek nyugalmát.

Tárgyalás. A jó és rossz folytonos küzdelemben vannak egy-

mással; a renyhesség és a kötelességérzet, a nemes és a nemtelen útjai is eltérők.

Melyiket kövessük, melyik nyújt boldogságot és megalégedést? Kérdezzük meg romlatlan lelkiismeretünket, mit fog ajánlani? A nemes törekvések útját, a munkát, a küzdést.

Ha ezt követjük, sohasem fogjuk önmagunkat vádolni.

Sokszor tövises ugyan ez az út, de éppen ezért érdemszerző.

Ha van erőnk, bátorságunk s kitartunk, legyőzzük az akadályokat, elérjük célunkat, ez már magában rejti a jutalmat.

De még akkor is, ha küzdelmünk eredménytelen, ha mások gonosz törekvései elnyomják, megmarad a tudat, hogy nemes dolgért küzdöttünk, megmarad lelkiismeretünk nyugalma.

A nemes célokért, a közjóért való küzdelem eltereli figyelmünket az élet kisebb-nagyobb kellemetlenségeitől, munkánk közepette észre sem vesszük azokat.

A helyesen felfogott kötelesség nem célozván tisztán a földi javakra s nem vonatkozván csupán önmagunkra, megment bennünket a magasabb fokú önzéstől.

Felemeli egész valónkat, érezzük, hogy fel tudunk emelkedni a közönséges légkörből; megalégedést, boldogságot nyújt.

Ez adta a társadalomnak a nagy emberek hosszú sorozatát.

Mire vezet a kötelességmulasztás, a gonosz célért való küzdelem?

Példák mindkettőre.

Befejezés. Összefoglalás. A kötelességteljesítés és a nemes törekvések előnye a mulasztással és az önző munkával szemben.

A műbírálathat.

Az írásbeli dolgozat tárgya lehet, hogy valamely műfajt nem ismertetmünk, hanem elemeznünk, bírálgatnunk kell. Az ilyenfajta dolgozatokban a következő kérdések megvilágítása válhat szükségessé:

Ki írta a művet s mikor?

Minő külső vagy belső hatás alatt?

Összefüggésben van-e a mű a korrall?

Mi volt az író vagy költő célja?

Elérte-e azt?

Minő műfajhoz tartozik?

Az illető műfajnak törvényei érvényesülnek-e benne?

Mi az írásmű tárgya, rövid tartalma, alapeszméje?

Kik szerepelnek benne?

Minő a szerkezete?

Milyen a külső formája, előadása, nyelve, stílusa?

A walesi bárdok.

Műfaj: Magyarázat, fejtegetés.

Cél: A költeményt minden oldalról meg kell világítani.

Anyaggyűjtés olvasás útján.

Forrás: Arany balladái. A balladáról szóló tanulmányok.

* * *

Az előbbeni utasítás szerint összegyűjtöm az anyagot. A feltüntetett pontok igen megkönnyítik eljárásomat. Ha mindegyik kérdésre felelek, körülbelül teljes képet kapok a műről.

1. A költeményt Arany János, a 19. század kiváló epikus költője, a magyar műballada megalkotója írta a szabadságharc leveretése után.

2. Külső hatás. Arany Jánost az ötvenes években felszólították, hogy az önkényuralmi kormányt költeménnyel dicsőítse. Belső hatás. Arany nem fogadta a megbízatást. Hanem helyette megírta *A walesi bárdokat*, melyben a költészet nemes hivatását dicsőíti.

3. Bár régebbi történelmi eseményt dolgoz fel, azt összefüggésbe tudja hozni kora viszonyaival.

4. Mintegy a költészetnek, mint művészetnek védelmezése annak kimutatásával, hogy az igazi költő a zsarnokság ostromozásával csak a szabadságot dicsőítheti.

5. A költő ezt a célt igazi művészettel oldja meg s éri el anélkül, hogy a célzatosság kirívó lenne.

6. A költemény műballada.

7. A balladának minden jellemző vonását megtaláljuk benne. Megrázó, komoly tárgy, az eseménynek cselekvény alakjában való feltüntetése, a párbeszédes forma mind erre vallanak. Hozzájárul még a hézagos, kevés szóval sokat mondó előadás s a balladai homály.

8. A költemény tárgya Edwárd walesi látogatása alkalmával a bárdok éneke s halála.

Tartalom: Edwárd, angol király, Wales meghódítása után megtekintti azt. Mindennel ellátják, de még egy éljent sem hall a dús lakomák alkalmával. A walesi urakra támad, énekest kíván, hogy az tetteit dicsőítse. Az agg dalnok azonban ehelyett zsarnokságáról zeng. Ugyanígy tesz a második és harmadik is és utánuk még ötszáz. A király mind máglyára viteti. De lelkiismerete nem hagyja őt többé nyugodni; rémképeket lát s a kivégzett vértanuk dalát hallja.

Alapeszméje, hogy a lelkiismeret furdalása erősebb az emberek büntetésénél.

A ballada szerkezete: A király látogatása, a lakoma, a bárdok éneke, kivégzése, a bűnhődés.

Egyes pontok kibővítésével s összekapcsolásával már könnyű a dolgozatot összeállítani.

Az elmélkedés.

Az elmélkedés elvontabb, bölcséleti vagy vallási tárgyra vonatkozó gondolatainknak összefoglalása.

Imádkozzál és dolgozzál.

Cél: Másokban is hasonló gondolatok és érzelmek felkeltése. Anyagot gondolkodással, a tárgyba való elmélyedéssel gyűjtünk.

* * *

Intézetünk bejárata felett van ez a mondás: Ora et labora. Gyakran gondolkoztam már róla. Imádkozzál és dolgozzál! Egész életfeladat van e két szóban. A léleknek és testnek tápláléka az imádság és munka. Mindkettőre szükség van, hogy életcélunkat betölthessük. De nem egyenkint, külön-külön, hanem együttesen hozzák meg az embernek a harmóniát, a lelki békét.

Az imádság a léleknek Istenhez való felemelése. Istent el kell ismernünk. Ha meggondoljuk nagy tökéletességét, korlátlan mindenhatóságát, végtelen szeretetét, lehetetlen, hogy hódolatteljes érzelmek ne támadjanak bennünk.

Elgondolom, rászorul-e Isten az én hódolatomra? Mi vagyok én az Ő korlátlanságához képest? Nem, nem Isten szorul az én imámra; lelkem vágyik utána. Az Ő dicsőítésében én is fel tudok emelkedni; a Hozzá való könyörgésben meg tudom magam alázni. Érzem, hogy a Vele való érintkezés imádságban szükséges arra, hogy az erény útján maradhassak.

Érzem a megnyugvást, mely a szív mélyéből fakadó imádság után elfogja valómat. Érzem, hogy szívem elveszítené éltető erejét, ha az imádság szárnyain nem tudnék Istenhez emelkedni.

Vagy lesz-e szenvedésemben más vigasztalóm, mint ez? Mélyen a szívembe véstem Aranyszájú Szent János szavait, melyeket egy egyházi szónoklatban hallottam: »Az ima a lélek mindennapi kenyere, a szellem lélekezése, az égből a földre alányúló aranylánc, melyhez szorosan kell ragaszkodnunk, ha a kísértet hullámaiban elveszni nem akarunk«.

Azért, ha az isteni parancs nem követelné, mégis imádkoznám. Miért? Kérdezné az álbölcselő. Hiszen Isten oly hatalmas, hogy a föld parányi lényét, az embert észre nem veszi. Mi sem vesszük észre a pici kis hangyát, mikor eltapossuk. De ha tudna szólni, ha felemelhetné hozzánk esdő szavát, bizonyára megkímélnénk, sőt a veszélyből is kiségitenénk. Pedig mily hatalmasak vagyunk hozzá képest. Az Isten is észreveszi a mi kiáltásunkat, mert amily parányiak vagyunk mi, oly nagy az Ő szeretete.

Elmélkedésünk tárgyának második felé.e, a munkára maga az élet utal rá bennünket. Maga a társadalom is olyan berendezésű, hogy abban mindenkinek megvan a maga szerepe és hivatása. A mélyen gondolkodó filozófus költő, Eötvös József azt mondja: »Minden megelégedés csak munkásságunk eredménye s a legboldogabb az, kinek legtöbb dolga van a világon«. Mennyi igazság van ez aforizmában. Mert a munka megóv bennünket a nélkülözéstől, az unalomtól és büntől. Orvosság ez a beteg kedélyre, megszünteti a bánatot s megteremti a megelégedést s az imádsággal együtt az erény forrása.

A közös és egyéni érdekünk tehát egyaránt megkívánja munkásságunkat. Abban a gépezetben, melyet társadalomnak neveznek, mindenkinek megvan a maga szerepe. Ha a gép kereke vagy annak egy csavarja megromlik, kijavítják, de mindez akadályozza a gép munkáját. A társadalom is csak úgy boldogulhat, úgy fejlődhet helyes irányban, ha minden tagja iparkodik megfelelni a munkakörnek, ahova a gondviselés állította.

Az ilyen munka tiszteletet szerez az emberek előtt s több oldalról kárpótol azért az esetleges keserűségért és fáradtságért, melyet munka közben érzünk.

Megfigyelem életemet; ha volt olyan időszak, melyet tétlenül töltöttem, visszakívánom azt, hogy munkával pótolhassam.

Imádság és munka! Minő sokat jelentő szavak. Az ember földi jólétének megteremtői. De nem egymás nélkül, hanem együttesen. Egyik a másik nélkül nem teljes. Míg ha munkánkat megelőzi és követi az imádság, biztosan kísérni fogja Isten áldása.

Életem és jövőm.

Anyaggyűjtés gondolkodás útján.

Vázlat.

Bevezetés. Előkészület jövő hivatásunkra. A körülmények korán elszólitottak gondozó szüleim köréből. Ez okozza, hogy önállóbban tudok gondolkodni, megfigyelem környezetemet, megfigyelem az embereket, de megfigyelem magamat is. Ezért próbálom már most tudatosan berendezni életemet.

Tárgyalás. Gondolkozom azon életelvekről, melyek ifjúkoromban a helyes úton vezérelnek s esetleg később is irányítóim lehetnek.

De még jobban gondolnom kell azokra, amiktől óvakodni kell, nehogy észrevétlenül ezek rabszolgája legyek. Jogai tudatára előbb ébred a legtöbb ember, mint a kötelességére. Pedig nem is kell valami mély gondolkodás belátni, hogy jogaink mellett kötelessé-

geink is vannak. Szüleim, embertársaim, hazám érdeke megkívánja, hogy betöltsem hivatásomat.

Nem rettenek vissza ettől akkor sem, ha személyemre nagyobb terhet ró, mert egyéni érdekünket mindig alá kell rendelni a közjónak. Lehet-e ezért jutalmat várni? Az erényt önmagáért fogom gyakorolni. Maga a jótett tudata felér a legnagyobb elismeréssel.

Mindig előttem lebeg kitűzött céloom, attól nem tágítok, az időt felhasználom s mindent kerülni fogok, ami ezt hátráltatná.

Kerülöm a henyélést és tétlenséget, mint sok rossznak forrását.

Nem veszek részt olyan kedvtöltésben, mely káros lehet akár a testre, akár a lélekre. Mértékletesség lesz a jelszavam, nem szokom meg a dorbézolásokat.

Az egészséget s erkölcsiséget veszélyeztető mulatozások helyett nemesebb szórakozással töltöm szabad időmet, zenével, sporttal.

A megengedett élvezeteket nem fogom túlhajtani. Az ivás, kártyázás könnyen szenvedéllyé válnak s pazarlásra, kötelességei elhanyagolására vezetik az embert.

Befejezés. Aki ifjú korában ilyen életelvekhez szokott, számíthat az elégedettebb férfikorra. Aki semmit sem visz túlságba, annak esetleges bajai is mérsékeltebbek.

Szónoki beszéd.

A szónoki beszéd célja, hogy a hallgatóságot valaminek a helyességéről meggyőzvé, elhatározásra bírja. Lényege tehát a bizonyítás és rábeszélés.

Tárgyát különféle körből veheti.

Emlékbeszéd egy tanulótárs ravatalánál.

Anyaggyűjtés gondolkodás útján.

Fájdalom fogja el a kertész szívét, mikor letörve találja az első rózsabimbót, mely a tavasz közeledését hirdette. Ápolta, gondozta s a vihar letépte, mielőtt kifejlett volna. Elgondolkozva nézi a természet bámulója is, sajnálata nem kisebb, mint az ápoló kertészé.

Bimbó voltál te is, kedves társunk. Gyöngye virág korodban tört le a halál kegyetlen keze. Vérző szívvel látják múlásodat a gondos kertészek, jó szüleid, tanáraid; elmerengve áll meg még az idegen is ravatalodnál; a meghatottság lerí arcáról. Egy elrablott élet van koporsódba zárva, lehet, hogy fájdalma, bánata is, de mi azt nem látjuk. Most csak a veszteséget érezzük. Szerető fiú, példás tanuló, mint a diák voltál. Méltán mondhatlak reményekre jogosító bimbónak. S most elviszed ápoló, gondos szüleid minden reményét. Nem figyelhetik többé előhaladásodat, nem örülhetnek sikereidnek s nem élvezhetik mosolygó arcodon a boldog béke jeleit.

Koporsódba zártad a mi örömünket is. Mintaképünk, jó pajtásunk voltál s testvérünknek tekintettünk. Hol keressünk vigasztalást fájdalmunkra, mikor elvesztettük, aki köztünk a legkedvesebb volt, mikor az idő ily fiatalon tanít bennünket a mulandósággal való megbarátkozásra!?

De zúgolódhatunk-e Isten rendelése ellen? Az ő bölcsesége balsamot ad fájó szívünkre. A mulandóság érzete, mely lesújt, fel is emel bennünket. Látjuk magunk körül a pusztulást. Elfonnyad a virág, elporlad majd a márvány sírod felett, a legszebb műreemek megsemmisülnek, csak egy nem szűnik meg: a szeretet.

Ez az örök szeretet békéltet meg minket a mulandóság gondolatával. Ez adja a reményt: nem váltunk meg örökre. Lelked él. Te nem haltál meg, csak előrementél egy szebb, örök hazába, ahol egykor találkozunk. Isten veled!

Alkalmi beszéd.

Az önképzőköri főjegyző megnyitó beszéde.
Anyaggyűjtés gondolkodás útján.

*
*
*

Nagyságos igazgató úrnak köszönetet mondok társaim nevében megjelenéséért, a tek. vezető tanár úrnak azokért a szép buzdító szavakért, melyeket hozzánk intézni szíves volt. Fogadják a tek. tanár urak is hálás köszönetünket, hogy megjelenésükkel körünk megnyitó gyűlését oly ünnepélyessé tették.

Nem mulaszthatom el, hogy ez alkalommal ne intézzek hozzatok néhány szót, kedves társaim. Összegezzük s véssük jól elménkbe azokat az elveket, melyeket a vezető tanár úrtól már az előző évben, meg az imént is hallottunk. A munka szükségességét fölöslegesnek tartom fejtegetni, hiszen tudjuk, hogy mint a méhek, a társadalom is kiveti a tétlen tagokat. Azt sem kell bizonyítanom, hogy az önképzés, akármilyen irányú, munkát tételez fel.

Azért csak az önmunkásság helyes módját ajánlom figyelme-tekbe, hogy ha már dolgozunk, legyen eredménye is.

Ne bízzuk magunkat e tekintetben a véletlenre, ne a kényyszerűség, hanem a nemes ambíció buzdítson bennünket. Szokjunk hozzá már itt a kis körben, hogy magunk elé valami magasabb célt tűzünk s ennek elérésére minden erőnkől törekszünk. Ehhez megkívántatik az erős önbizalom, mely nem retten vissza a lát-szólagos nehézségektől. Ez az erős önbizalom, ha szorgalommal és kitartással párosul, mindig közelebb és közelebb visz bennünket kitűzött célunkhoz. A siker azután örömmel és megelégedéssel tölti el szívünket s a jutalom legnemesebbikét, a lelki nyugalmat, az önmagunkkal való megelégedést teszi osztályrészünké.

De kis körünkben másokkal is kell foglalkoznunk; mások munkásságát is meg kell figyelniük, arról ítéletet kell mondanunk. Ez az ítélet, társaink működéseinek megbírálása történjék szeretettel és igazságérzettel. Szeretettel, mert csak így várhatunk viszont szeretetet; az igazságérzet pedig oly erény, mely bennünket egykor nemes férfiakká tesz, éppen azért törekedniük kell rá. A szeretettel és igazságérzettel mondott bírálat előtt mindenki szívesen meghajlik s elérjük az eredménnyel járó társas működés első s egyúttal legfontosabb kellékét, az együttérzést, az összetartást, elérjük, hogy az Önképzőkör minden tagja azonosítja magát a kör érdekeivel, mindenki azon lesz, hogy az ne csak megmaradjon az előbbi években elért színvonalon, hanem emelkedjék is. Ezt a haladást elérjük az együttes, kitartó, helyes irányú munkával.

Munkakörünk elég széleskörű, úgy hogy mindenki megtalálhatja a tehetségének megfelelő irányt. A szavalás, szónoki előadás, prózai és költői művek felolvasása, az újabb és jobb irodalmi művek ismertetése, egy-egy felvetett tételről való vitatkozás változatos, érdekessé tehetik a kör üléseit, úgy hogy mindenki örömmel jön ide, ha kiki érvényesítheti tehetségét. Kezdjük meg munkánkat Isten nevében, csak úgy várhatjuk áldását.

Kötelességemnek tartom, hogy most ünnepélyesen is megköszönjem megválasztott tisztviselő társaimmal együtt a bizalmat, köszönetet mondunk a tek. tanár úrnak, hogy a kör vezetését elvállalni szíves volt. Kezdő munkásságunknak jóakarató támogatását és vezetését kérjük.

Levél.

Mikor gondolatainkat a távollevő egyénnel akarjuk közölni, erre külön formát, a levélalakot használjuk. Csakis alakra nézve különbözik ez a többi írásművektől, mert a tartalma lehet leírás, elbeszélés, értekezés.

A levél elejére cím helyett a megszólítást tesszük. Ez az illetőhöz való viszonyunk szerint különféle. Ki kell tenni a levélírás helyét, idejét, vagyis a keltezt. A levelet nevünk aláírásával zárjuk be.

Vannak bizalmas, vagy magán és irodalmi, vagy közérdekű levelek.

Az előbbieknél inkább a levelező feleket érdeklő események, érzelmek a tárgyai, a közérdekű levelekben valamely irodalmi, művészeti vagy társadalmi kérdések szerepelnek.

Vigyázni kell arra is, hogyha a magán levelet valamely nagyobb rangú, vagy távolabbi viszonyban álló egyénhez intézzük, a finom udvariasság hangját mindig megtartsuk.

A levélíráshoz minden forrás fölösleges, anyagot a kicserélendő gondolatok, érzelmeik szolgáltatnak.

* * *

Kedves Barátom!

Sietek leveledre válaszolni, hogy megvigasztaljalak. Azt írod, hogy beteges vagy; állandóan gégehurutod van. Mikor édes apámnak elbeszéltem, azt mondta, hogy ott a felső vidéken sokkal hidegebb a levegő.

Milyen jó is volna, ha megint együtt lehetnénk. Még talán Te sem feledted el a kellemes délutánokat, meg az iskolai élményeket! Most nincs olyan állandó jó pajtásom, mint Te voltál. Valószínűleg ez az oka, hogy komolyabb lettem. Igaz, már kezünk nagy diákok lenni; szeptemberben már az ötödikbe megyünk.

A tanulásom az idén könnyebb. Új osztályfőnökünk meg van velem elégedve. Ki örül ennek jobban, mint apa! Gondolhatod. Nem tudja megérteni, hogy kevesebbet tanulok, mint tavaly s mégis jobban boldogulok. Már azt is mondta, hogy új osztályfőnökünk nem olyan szigorú. Pedig ha tudná . . . A dolog úgy történt, hogy az osztályfőnök úr engem becsapott. De azért hálás vagyok érte. Észrevette ugyanis, hogy nem vagyok ostoba, hanem szórakozott. Mindig intett, hogy figyeljek. Én persze keveset törődtem vele. Hanem egyszer megígértette velem, hogy két hétig figyelek. Miért ne tenném meg, gondoltam, ha boldoggá teszem.

Pedig magamat tettem azzá. Azóta nem is munka a tanulás. Az óra végén majdnem minden tárgyból tudom a leckét. Együtt gondolkodom a tanár urakkal s így az óra sokkal gyorsabban múlik, sohasem unatkozom. Otthon többet játszom, mert apa sem kényszerít mindig a könyv mellett ülni. Elégedetten mondogatja: Te gyerek, kezdesz megkomolyodni. Nekem igen jól esik, hogy tanáraink és szüleim egyaránt meg vannak velem elégedve.

Már éreztem is a hatást karácsonykor. Az idén sokkal szebb ajándékokat kaptam, mint máskor. Édes apámtól értékes könyveket, meg egy szép térképet kaptam, édes anyámtól meg egy kis kanarit.

Nem is hiszed, mily aranyos kis jószág! Én tanítottam be, az én szobámban van. Először vad volt s most már rászáll a fejemre; kezemből elveszi az ennivalót. Ugy szeretném Neked megmutatni! Egészen sárga, csak a nyakánál van egy kis tarka folt. Búbos kis fején felborzad a toll, mikor megharagítom. Parányi csőrével meg akar ilyenkor enni. Képzeld, akkora, mint az öklöm, engem az óriást. Még karmaival is tudja ilyenkor éreztetni haragját. Vékony lábaival szorosabban fogja át újjaimat. Egészen megszerettem ezt a kis állatot.

Tegnap azonban, míg a délutáni játékon voltam, majdnem elpusztult; beszökött a szobámba a cica.

Igaz, a játékdélutánról egy szomorú eset jut eszembe. Mikor visszajöttünk, egy teherkocsi elütött egy koldúsasszonyt. Mikor a tanár úr pénzt adott neki, a Kozma Pista azt mondta, gyűjtsünk mi is, hadd mehessen orvoshoz. Mindenki szívesen adott néhány fillért, amennyi nála volt. De képzeld a gazdag Gerő gyerek csak két fillért adott, pedig volt neki több is. Eddig sem szerettem nagyon, most még kevésbé. Hanem annál jobban megszerettem a Takács Palit, akit mi durvának tartottunk. Pedig igazán jószívú gyerek.

Tudod, mikor én odaadtam a nálam levő 14 fillért, odajön hozzám, hogy adjak neki 20 fillért, majd odaadja a repülőgépjét, amit heteken át csinált. Nálam nem volt pénz, a Gerőtől kértem kölcsön számára. Másnap megvittem a kölcsönt, de apa azt mondja, hogy a repülőgépet nem szabad elfogadnom. Nem is fogadtam el, mert tudom, hogy Pali mennyire szereti. Azelőtt már kértem egy koronáért, mégsem adta.

De már eleget is írtam. Még ma le akarom írni a házi magyar gyakorlatot, éppen a játékdélutánról kaptuk s én hazajövet kigondoltam. Isten veled. Irj minél előbb, hogy vagy?

Szerető barátod

Temesvár, 1911 május 3-án

Laci.

A köszöntő.

Jókívánatainknak bizonyos alkalomkor írásban, vagy élőszóval való kifejezése a köszöntő. Az ünnepélyes alkalomkor (névnap, születésnap, újév stb.) támadt érzelmeinknek szavakba való öntése. Érzelmeinken kívül semmi külső forrásra nincs szükség megírásához.

Kedves jó Anyám!

Minél nagyobb leszek, minél jobban tudok gondolkodni s minél jobban kezdem megismerni az embereket, annál erősebben átérzem anyai szívének meleg szeretetét.

Oly jól esik elmondanom névünnpén, mi nekem szeretett anyám. Legkedvesebbem, mindenem.

Most kezdem megérteni azokat az elveket, melyeket kis koromtól fogva annyi szeretettel oltott belém, hogy legyek vallásos, legyek munkás és becsületes.

Most látom, mily boldog lehetek, míg jó anyám szeretete örökdik szíve hozhatott, mikor éjjel-nappal ott virrasztott betegágyamnál. Most látom, mily boldog lehetek, míg jó anyám szeretete örökdik felettem.

Nem tehetek mást, mint kérem a jó Istent, áldja meg s tegye boldoggá kedves anyámat.

Együttal ígérem, hogy a fiúi szeretet sohasem fog kialudni szívemből. Kedves anyám intéseit, tanácsait mindig követem és megtartom, hogy továbbra is kiérdemeljem szeretetét, hogy drága anyám elmondhassa, ha nagy leszek: Büszke vagyok rád gyermekem, hogy az én fiam vagy.

A napló.

Érdekesebb napi élményeink feljegyzése. Tárgya lehet minden, ami leköti figyelmünket.

Anyagot hozzá csak megfigyelés és gondolkodás útján gyűjthetünk.

Egy tanuló vakációi naplója.

1911 június 26.

Tegnap végeztünk a vizsgákkal. Volt öröm a búcsúzáskor. Magyar Jóska az iskolából kijövet elkiáltotta magát: Most már negyedikesek vagyunk. Pedig ő igen gyöngye számtanból, sajnálnám, ha megbuknék. Kiss Béla meg azt mondta, most már mi is urak vagyunk két hónapig. Toblachban majd sétapálcát is hord, ott nem látják a tanár urak. Én meg akarom vakációban is tartani, amire az osztályfőnök úr figyelmeztetett. A templomba járást úgy sem engedné el a mamám sem; olvasni meg úgy is szeretek. Ezeket ajánlotta. A napló írást is szívünkre kötötte; azt mondta, ezzel tanulunk fogalmazni. Nem tudom, lesz-e majd érdekes dolog, amiről írni tudok.

1911. július 4.

Tegnap érkeztünk meg Révfülöpre. Kitünő volt az első fürdés. Viszontláthattam a jól ismert helyeket. Majdnem egész nap a szabadban vagyok. De azért eddig megtartottam vakációi tervemet. Mindennap olvastam valamit s megtanulok naponként 15 német szót. Micike hugom kérdez ki, oly kedvesen sűg, mikor egyet-egyét elhibázok. Csak azzal nem vagyok még tisztában, miről gondolkozzam. Erre is intett a tanár úr. Szeretném megkérdezni egy levelezőlapon, miről lehet vakációban gondolkodni. De nem merem. Inkább gondolkodom mindenféléről. Tegnap este lefekvés után a tavalyi olvasmányaimat hánytam-vettem meg. Jó is volt, alig tudtam összeszedni emlékezetemben, mit is olvastam a tanévben. Ma De Amicis könyvét hozta apa a kölcsönkönyvtárból. Jónak ígérkezik, mert a deákéletről szól s én úgy szeretem ezeket.

1911 július 9.

Tegnap olyan történt velem, amit sokáig nem feledek el. Fürdés után Bandival az erdőbe mentünk. Gyönyörű nyári nap volt. A tikasztó hőségben oly jól esett a szép erdő lombos fái alatt járkálni. Nem is vettük észre, hogy vihar közeledik. Az első mennydörgésre megrezzentünk, de hazafutni már nem lehetett, mert a dörgést követően esőcseppek követték. Egy nagy tölgyfa alá húzódtunk. Majdnem egészen sötét lett; az eső mindig erősebben esett. Az erdő homálya megvilágítva a villám fényétől rémségesen hatott. Most rá gondolva fenséges látványosság volt, de nem élvezhettük, mert nagyon féltünk. Egy szót sem mertünk szólani. Még este otthon is remegtem, de nem mutattam, hogy meg ne szidjanak.

1911 július 20.

Ma délelőtt Bandival voltam s egy szegény asszonnyal találkoztunk. Apa engedelmével le is fotografáltam. A mezőn keresztül ment az erdőből a szomszéd faluba; a hátán egy csomó faág hulladékot vitt. Beszélgettünk vele. Oly illemtudó volt; nekem azt mondta: ifj' úr.

Elbeszélte, hogy egy kis levest akar főzni, azért ment az erdőre faaprólékot szedni. Egyetlen leánya elhagyta, a városban szolgál; ő dolgozni nem tud, csak tengődik. Nem is gondoltam, hogy ilyen nyomorúság is van. Apa azt mondta, hogy még szegényebbek is vannak, akiknek még leves sem jut mindennap. Meg is ígértette velem, hogy ha nagy leszek, akkor is jó leszek az igazi szegény emberekhez. Istenem, hát csak van szívem. Holnap felkeresem a szegény asszonyt s viszek neki egy fotografiát.

Polgári ügyiratok.

Az olyan írásműveket, melyek két félnek valamely anyagi dologra vonatkozó kölcsönös megegyezését foglalják magukban, polgári ügyiratoknak nevezzük.

Folyamodvány.

Tekintetes Városi Tanács!

Alulírott azon alázatos kéressel fordulok a tekintetes városi Tanácshoz, hogy engem a főgimnáziumi tandíj fizetése alól felmenteni szíveskedjék. Kérésem támogatására tisztelettel ide mellékelem:

A) alatt iskolai bizonyítványomat, mely szerint a városi főgimnáziumban a II. osztályt jeles eredménnyel végeztem. Magaviseletről jó érdemjegyet kaptam.

B) alatt a hivatalos családi bizonyítványt, mely igazolja, hogy édesapám elhalt s három kiskorú árvája maradt.

C) alatt szegénységi bizonyítványomat, mely szerint özvegy édes anyámnak csekély nyugdíján kívül semmi más jövedelme vagy vagyona nincs.

Kérésemet tisztelettel megújítva, maradok a tekintetes Tanácsnak Szabadkán, 1911. szeptember 12-én

alázatos szolgája

Benkő Ede

főgimn. III. oszt. tanuló.

A folyamodványt egész ívre kell írni s hosszában kell összehajtani. Kívül az összehajtott ív jobb felére írjuk a címzést úgy, hogy a felső részre kerül a tulajdonképeni cím s hogy ki a folyamodó, az ív közepe alá pedig, hogy mi a folyamodvány tárgya, majd a mellékletek jelzése. Ilyen formán:

Tek. városi Tanácsnak

Szabadka.

Benkő Ede főgimnáziumi III. oszt.
tanuló folyamodványa

melyben tandíjának elengedését
kéri.

3 drb melléklet.

Nyugtatvány.

Ha valaki bizonyos összeget vesz fel magánféltől, vagy hivataltól, ennek számára egy kis iratot állít ki, mely az összeget, a fizetés címét, helyét, idejét, a fizető és pénzt felvevő nevét tartalmazza. Ez az irat a nyugtatvány.

.....
Bélyeg.

Nyugtatvány.

500, azaz ötszáz koronáról, mely összeget, mint a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 1910. évi szeptember 25-én 15,413. sz. a. kelt rendeletével nekem adományozott

Mária Terézia-féle ösztöndíjat az 1912. évre a kolozsvári állampénztárnál köszönettel felvettem.

Kolozsvár, 1912 március 1-én.

500 K

Kiss Tibor
főgimn. V. oszt. tanuló.

A nyugtatványra bélyeg is kell és pedig a felvett pénzeszettek megfelelően a II. fokozatú bélyegilleték szerint.

Bizonyítvány.

A bizonyítvány olyan ügyirat, melyet valakinek személyes tulajdonságairól vagy valamely dolog valóságáról állítunk ki.

Bélyeg.

Bizonyítvány.

Alulírott bizonyítom, hogy Füredi Béla, a veszprémi kegyesrendi főgimnázium VII. osztályú tanulója, árva fiú, 1908—1910. mint fiamnak házi tanítója nálam lakott. Ezen idő alatt jó viseletével, szorgalmával, példaadásával s fiamnak a tanulásban való ügyes vezetésével az én és családom tagjainak elismerését a legnagyobb mértékben kiérdemelte.

Veszprém, 1910 július 21-én.

Molnár Péter
törvényszéki bíró.

Szerződés.

A szerződés azokat a feltételeket foglalja magában, melyekben két fél bizonyos ügyre vonatkozólag megegyezett s magára mind-egyik kötelezőnek tart.

Bélyeg.

Szerződés,

melyet Olasz Károly földbirtokos és Nagy Ferenc építőmester a következő feltételekkel kötöttek:

1. Nagy Ferenc, sümegi építőmester, kötelezi magát, hogy Olasz Károly földbirtokosnak a Hosszú-utcában levő telkén a mellékelt tervrajz szerint egy földszintes lakóházat épít 20000 koronáért. A csatolt költségvetésben feltüntetett anyagot a megfelelő minőségben saját költségén szerzi be.

2. Kötelezi magát továbbá, hogy a házat 1914 május elsejéig elkészíti s ekkor lakható állapotban Olasz Károlynak átadja. Ha

erre az időre a ház teljesen készen nem lenne, Nagy Ferenc építőmester beleegyezik, hogy e határnaptól kezdve az átadásig mindennap 20 korona az építési költségből levonassék.

3. Olasz Károly munkaadó kötelezi magát, hogy a munkadíjból 5000 koronát az építés megkezdésekor, 7000 koronát pedig akkor fizet ki, mikor az épület a tető alá kerül. A hátralevő 8000 koronát az épület átadásakor egyenlíti ki.

4. Nagy Ferenc beleegyezik, hogy az épületet átadás előtt közösen választott szakértők megvizsgálják s a tulajdonos a munkadíj utolsó részletét, 8000 koronát csak akkor fizesse ki, ha a szakértők az épületet minden tekintetben hibátlannak és kifogástalannak nyilvánítják.

5. Végül Nagy Ferenc kijelenti, hogy az épület szilárdságáért jótáll s egy évig minden esetleges javítást ingyen fog teljesíteni.

E szerződés pontjait a szerződő felek megértették, elfogadták s annak mindkét példányát sajátkezüleg írták alá.

Sümege, 1913 május 25-én.

Tóth János tanú.

Olasz Károly földbitokos.

Kovács Imre tanú.

Nagy Ferenc építőmester.

Jegyzőkönyv.

A gyűlések vagy tanácskozások lefolyását megörökítő okiratot jegyzőkönyvnek nevezzük. Szó szerint vagy tartalmilag adja ez az elhangzott beszédeket és határozatokat.

Jegyzőkönyv

a szegedi városi főgimnázium Önképzőkörének 1911 január 15-én tartott nyolcadik rendes gyűléséről.

A vezető tanár megnyitja a gyűlést s felszólítja a kör főjegyzőjét, hogy az előbbi ülés jegyzőkönyvét olvassa fel.

A jegyzőkönyvet a kör tudomásul veszi s hitelesítésével Magas József VIII. és Csete Nándor VII. oszt. tanulókat bizza meg a vezető tanár.

A rendes gyűlés első tárgya Oláh Géza VII. oszt. tanuló szaválata volt.

Ábrányi Emil »Vándor madár« című költeményét adta elő.

Bíráói Gombos József VIII. és Német Gyula VII. oszt. tanulók a szavalatot másodrendűnek ítélték. Az első bíráló szerint nem tudott hangjával eléggé színezní, hiányzott az erősebb érzés; kissé sietett is. Német Gyula az arc közömbössége és a merev testtartás ellen tesz kifogást.

Utána Antal Géza VIII. oszt. tanuló olvasta fel Horatius és Berzsenyi című értekezését.

A dolgozatot három tagú bizottságnak adták ki megbírálás végett.

Varga Kálmán VII. és Zádor Lajos VI. oszt. tanuló műolvasása következett. Mindketten a Parainesis két pontját olvasták.

Többen szóltak hozzá. (A bírálatok részletesen felsorolhatók). Zádor Lajos olvasását a változatosabb hanghordozás, a finomabb árnyalatok megkülönböztetése miatt jobbnak minősítették.

Kovács Miklós ismertette ezután Gárdonyi Géza »Egri csillagok« című regényét.

Fodor Jenő VIII. oszt. tanuló szerint az ismertetés teljesen tájékoztató volt s elismerés illeti meg érte a felolvasót.

Földes Péter maga készítette szónoki beszédet mondott a kivándorlás ellen.

Négy bíráló szólalt fel. Kettő inkább a beszédet, kettő pedig az előadást méltatták. (A bírálók nevei és megjegyzései). Az előadás majdnem hibátlan volt, a beszéd szerkezete ellen azonban több kifogást tettek. Érdemjegye: jó.

A gyűlés utolsó pontja rögzített vitatkozás volt. A vezető tanár jelölte meg a tárgyat: Vörösmarty melyik költeménye tetszik legjobban s miért?

Kilencen szóltak hozzá. Hatan más-más költemény szépségeit emelték ki a rájuk tett hatással, hárman pedig egyik vagy másik véleményéhez való csatlakozásukat jelezték. (A vélemények felsorolása).

A vezető tanár a következő gyűlés tárgyául jan. 29-ére a versenyszavalást tűzvé ki, névsor olvasás után a gyűlést bezárta.

Kecskemét, 1911 január 15-én.

Gerő Vilmos
az Önképzőkör főjegyzője.

A jegyzőkönyvet aláírásunkkal hitelesítjük.

N. N.

N. N.

A külső forma.

A tartalom és előadásmód mellett az írásbeli dolgozatoknál a külső kiállításra is nagy gondot kell fordítani. A tudatos szerkesztés a külső formán is mutatkozzék. Legyen külsőleg rendes, tiszta s árulja el, hogy az írónak van izlése. A szépen írt dolgozatot mindíg szívesebben olvassuk, mint a rendtelent s nem egyszer nagyban emelheti a dolgozat értékét.

A cím és a kidolgozás közt egy-két sornyi hézagot kell hagyni. Ajánlatos a bevezetésnek, tárgyalásnak és befejezésnek külső megkülönböztetése, elválasztása.

A hosszabb dolgozatot szakaszokra osztjuk. Aki nincs tisztában

a szakaszokra való osztással, az egész dolgozatot elejétől végig egy folytában írja s így nem nyújt áttekinthető képet a szerkezetről.

Pedig mi sem könnyebb, mint ennek megtartása. Az utasítás szerint elrendezett anyag minden pontját más szakaszba írjuk. Vagyis egy szakaszban ugyanazon körbe tartozó mondatainkat csoportosítjuk.

Például le kell írnom házunkat. Külön szakaszba írhatom a következő részeket tárgyaló mondatokat:

1. Házunk tájéka. (Városrész, utca, tér).
2. Külseje. (Alakja, nagysága, bejárata).
3. Udvara. (Kert).
4. Belső elrendezése. (Lakószobák, pince, padlás).
5. Mellékhelyiségek. (Cselédház, istálló, kocsiszín).

A szakaszok mennyiségénél az írásmű faja is irányadó. Figyeljük csak meg, hogy az élénkebb elbeszélésben mennyi új pont van. Gyakran egy rövid mondat alkot egy szakaszt. A fejtegető, értekező műveknél már sokkal terjedelmesebbek a szakaszok.

Az írásművek közül egyiknek-másiknak megvan a megállapított formája. Ezeknél, mint például a polgári ügyiratoknál kétszeres gondal kell figyelni a külsőre, mert a formahiba az egész okmányt értéktelenné teheti. A folyamodványnak, jegyzőkönyvnek stb. külső alakjára vonatkozólag is vannak szabályok.

Sokszor meg a külső csínosságra kell tekintettel lennünk. Egészen jelentéktelen dolognak látszik, de mégis nagyban ronthatja a hatást, ha pl. a levélnél a megszólítást nem írjuk a levélpapír közepére. Ugyancsak itt az alsó és felső részen egyenletesen egy kis hézagot hagyunk.

Figyelünk kell a papíros minőségére is. Előkelőbb egyénekhez nagyobb levélpapíron vagy íven írunk. Fontosabb okmányoknál tartósabb papírost választunk. A keltezés, aláírás mindig olvasható legyen. Hivatalos iratokban törölni, javítani nem szabad. Az okmány ívet az előírt módon hajtjuk össze.

II.

Adatok az intézet történetéhez.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári testület.* Az 1913—1914. iskolai évben a tanári testület tagjai voltak: az I. félévben: az igazgató, 20 rendes, 3 rendkívüli és 2 rendes tornatanár; a II. félévben: a h. igazgató, 19 rendes, 3 rendkívüli és 2 rendes tornatanár. A nem róm. kath. vallású hittanárok száma: 5. Összesen: az I. félévben: 31, a II. félévben: 30.

A tanári testületben az 1913—1914. iskolai évre a következő változás történt: A kegyes-tanítórend kormánya elhelyezte intézetünkben Révész Lászlót, ki 5 évig volt tanártestületünknek buzgó tagja, a rend rózsahegy-i főgimnáziumába. Helyébe Bujár Károlyt küldötte a rend budapesti tanárképző-intézetéből.

1914 jan. hó 1. napján súlyos veszteség érte tanári testületünket. Bite Béla, ki tanári működésének kezdete, vagyis 1894 óta tagja volt tanári testületünknek, tüdőgyulladásban elhunyt. 20 évi működése alatt egyike volt az intézet legképzettebb, legjobb módszerű tanárainak. Tanártársai, tanítványai s a társadalom őszinte részvéte kísérte utolsó útjára. Helyébe a kegyes-tanítórend kormánya a II. félév kezdetén Orbán János tanárt rendelte a rend magyaróvári főgimnáziumából.

Az intézet vezetőségében is fontos változás állott be. Szinger Kornélt, ki 26 évig működött intézetünkben, részint mint tanár, részint mint igazgató s 9 évig volt az intézetnek lelkes, nagytudományú vezetője és irányítója, a kegyes-tanítórend kormánya 1914 jan. 15-én kelt 90/1914. sz. rendeletével a rend javadalmainak kormányzójává nevezte ki. Az intézet tanári kara és ifjúsága meleg, bensőséges ünnep keretében vett búcsút a távozó, tisztelt, nagyrebecsült és szeretett igazgatótól. Az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával 1914 jan. 15-én kelt 91/1914. sz. rendeletével a tanév végéig Bontó József tanárt bízta meg a kegyes-tanítórend kormánya.

A katonai gyakorlatok és céllövés vezetésével a ker. parancsnokság ismét Homor Lászlót, az 5. honvéd gyalogezred főhadnagyát bízta meg.

A tanári testület az 1913—1914. tanévre aug. hó 29-én alakult meg.

Ezen alakuló gyűlésen az igazgató bemutatta a tantárgyak felosztásának tervezetét, kijelölte az osztályfőnököket, megállapította a tanárok egyéb munkakörét. Tüzetes megbeszélés tárgyát tették az ifjúság szellemi és erkölcsi érdekeit illető első teendők.

A tanárok egészségi állapota az egész iskolai éven át elég kedvező volt. Hosszabb ideig tartó helyettesítés csak Bite Béla halála miatt vált szükségessé. A többi helyettesítések csak rövid ideig tartottak.

Kegyelettel emlékezünk meg mélt. *Jászai Géza*, címz. püspök, püspöki biztos úrnak 1914. évi jún. 7-én történt elhunytáról. Súlyos betegsége miatt nem vehetett már részt a jún. hó 6-án tartott vallástani vizsgálatokon, melyeken helyettesítésével a h. igazgatót bízta meg. Intézetünk iránt, melynek egykor kiváló növendéke volt, mindig hálás tanítványi kegyelettel és jóakaró, szerető érdeklődéssel viseltetett. Az intézet tanári kara és ifjúsága testületileg vett részt a gyászszertartáson s tisztelete és hálája jeléül koszorút helyezett ravatalára, lelki üdvéért pedig gyászistentiszteletet tartott. Emlékét kegyelettel őrizzük.

2. *Az iskolai év megnyitása.* Aug. hó 30-án és 31-én tartottuk meg a javító-, pótló-, felvételi- és magánvizsgálatokat.

A beíratások szept. hó 1., 2., 3. és 4. napján folytak le. A két első napon csak helybeli tanulókat írtunk be, a két utolsón pedig vidékieket.

Az iskolai évet szept. hó 5-én ünnepélyes »Veni Sancte«-val nyitottuk meg s 6-án kezdtük meg a rendes tanítást, mely zavar-talanul folyt az egész iskolai éven át.

Mivel a mult tanévi osztályozásból előre látható volt, hogy az 1913—1914. tanévben két II. osztály nem lesz elegendő az I. osztályokból föllépő tanulók befogadására, viszont a két IV-ik osztályból föllépő tanulók e fognak férni egy V. osztályban, annál is inkább, mert az állami főgimnáziumban megnyílt a párhuzamos V. osztály, az iskolafenntartó város engedelmével három II. és csak egy V. osztályt nyitottunk.

Beíratott az egész iskolai év folyamán 802 tanuló. A mult tanévhez képest 4 főnyi apadás volt. Így a jelen tanévben is 14 osztályt nyitottunk meg: 3 első, 3 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 1 ötödik, 1 hatodik, 1 hetedik és 1 nyolcadik osztályt.

A három I., a két III. és az V. osztályra a megengedett 60

maximális szám betelte után kiszorult tanulókat a vkm. engedelmével szám felett vettük fel.

3. *Az intézeti épület.* Az épület minden oldalról szabad, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s az egészségügyi követelményeknek megfelelők. Az intézet folytonos fejlődése miatt azonban már nem rendelkezik elégséges termekkel. Ezért a tanterületi kir. főigazgató hivatalos látogatása alkalmával ismételten sürgősen megkövetelte az épület kibővítését. Követeli egy, a modern igényeknek mindenben megfelelő tornacsarnok építését, mert a mostani tornaterem 154 és fél négyszögméter alapterületével semmiképp sem felel meg ezen intézetnek, melynek csaknem minden osztályában meg van a maximális 60 tanuló. Ennyi tanulóval, ily szűk helyen, melynek jórészt a tornaszerek foglalják le, mivel nincs megfelelő tornaszertár, nem lehet rendes tornagyakorlatokat rendezni. Különben is elavult és nehezen fűthető. Nincs az intézetben görögpótló tanterem; nincs hely a filologiai muzeum számára, nincs természetrajzi előadóterem és ifjúsági könyvtárhelyiség; e két utóbbit ugyanis osztálytermékké alakítottuk át a párhuzamosítások folytán. A díszterem annyira szűk, hogy az intézet ünnepélyein, melyeken a város közönsége is megjelenik, a nagyszámú ifjúságnak nincs helye. Ezeken a hiányokon az illetékes tanügyi körök véleménye szerint úgy lehetne segíteni, ha az iskola-fenntartó város a tornacsarnok helyén egészen új, kétemeletes épületet emelne, amelynek földszinti részén a tornacsarnok kapna helyet, amely egyszersmind iskolaünnepok tartására is alkalmas lenne, az első és második emelet pedig az iskola többi céljaira szolgálna.

A szükséges szárnyépület emelését a tanügyi kormány már egyszer el is rendelte 81621/1909. sz. leírataiban, mire a városi tanács megbízta a mérnöki hivatalt a tervezetek elkészítésével, a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt az építkezés kérdése azonban eddig megoldatlanul maradt. Megsürgette a kibővítést az 1912—1913. tanévben a vkm. kiküldötte, dr. Ottó József, min. biztos is, amidőn intézetünket meglátogatta.

A város tanácsa a jelen iskolai évben új terveket készíttetett. Ezek szerint a jelenlegi tornaterem helyén egy kétemeletes szárnyépület emeltetnék, melynek földszintje a tornaterem szükséges mellékhelyiségeit foglalná magában, első és második emelete az iskola céljaira szolgáló többi szükséges helyiséget szolgáltatná. Az új, modernül felszerelendő, karzatokkal ellátandó s így iskolai ünnepélyek tartására is alkalmas tornaterem pedig az útca vonalában e szárnyépülettel derékszöveget alkotva emelkednék. Reméljük, hogy a pénzügyi viszonyok jobbrafordultával az intézetnek rég óhajtott kibővítése s az új tornaterem felépítése meg fog valósulni.

4. *Egészségügy.* A tanulók egészségi állapota a lefolyt tanévben megnyugtató volt. Vörheny, fültömirigylob csak szórványosan mutatkozott.

A tanulók egészségügye az iskolaorvos felügyelete alatt áll, aki a tanév elején hivatalos megvizsgálása után véleményezi az igazgatónak a tornázás alól való felmentését azon tanulóknak, akiknél ez valamely testi fogyatkozás miatt szükséges, továbbá azon tanulók elhelyezését a tantermekben, akiknek szemhibája, vagy nagyothallása kivételes intézkedést tesz szükségessé. Az iskolaorvos háromszor tartott az iskolai év folyamán szemvizsgálatot, amelynek alapján, mint örvendetes jelenséget konstatálhatjuk, hogy trachoma nem fordult elő. A himlőoltást a kerületi orvos úr megtartotta.

A tanulók az iskolaorvos úrtól állandóan orvosi tanácsban részesülnek, ha erre szükségük van.

A vkm.-nek az ifjúság testet fejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében kiadott rendelete kapcsán az ifjúságot az iskolán kívüli viszonylataiban is ellenőriztük — lehetőség szerint. A konviktusokban való elhelyezés, étkezés ellen panasz nem merült fel. Egészségtelen lakás miatt átköltözködés, vagy célszerűtlen táplálkozás miatt a kosztadótól való elvétel az iskolai év folyamán nem vált szükségessé.

Az iskolaorvos az »egészségtant« heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban. A tanításban főcél az érdeklődés felkeltése a közegészségügy iránt és az egészség megóvására szükséges feltételeknek: a testápolás, testedzés fontosságának megismertetése. A tanítás és tanulás egyidejűleg történik, megbeszélve a lényeges és fontos egészségügyi tudnivalókat. Egyes egészségügyi intézményeket az egészséggtantanár és osztályfőnök vezetése alatt a helyszínen tekintettek meg a tanulók.

Az iskolaépület nagy, minden oldalról szabad; helyiségei tágasak, szellőztető-készülékkel ellátottak és világosak. A helyiségek így megfelelnek az egészségügyi követelményeknek, a tornatermet kivéve, amelynek sorsa a közel jövőben fog eldőlni.

A vkm. 1903. évi 1125. és 1905. évi 171. eln. sz. rendelete ismételten sürgeti, hogy a tanári testület minél több oldalról ismeresse az ifjúsággal az alkoholizmus romboló hatását a testre és lélekre egyaránt. Ezen rendelet követelményeinek megfelelően hittanáraink vázolták az alkoholizmus romboló hatását az erkölcsi életre, természetrajztanáraink az állati sejtre, a filozófia tanára rámutatott a pszichikai elváltozásokra, ismertette a lelki betegségeket, melyeknek szülőoka az alkoholizmus. A filológia tanára is belevonta előadásába az alkoholizmust, midőn a római élet képét vázolta és a történelem tanára is, mikor a népek erkölcsi emelkedéséről és hanyatlásáról szólt. Legtágabb tere azonban az intézet egészséggtantanárának van az

alkohol romboló hatásának ismertetésére, aki az egyes betegségek okainak fejtegetésénél rendszeresen kiterjeszkedik az alkoholizmusra is.

Az ifjúság testi nevelése érdekében felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket. A kötelező játékokat az újszegedi Erzsébetligetnek e célra igen alkalmas, gyepes és fákkal szegélyezett területén gyakorolták tanulóink, a vívást Armentani Ede és Buday Gyula tornatanár, okl. vívómesterek vezetése alatt többen szép eredménnyel tanulták. Télen sport gyanánt a korcsolyázást gyakorolják. Az úszás sportját állandóan gyakorolják, nyáron a Tiszában, a zordabb időben a közfürdők elég tágas uszodáiban. A tanórák közti 10 percre a tornaudvar áll az ifjúság rendelkezésére. Nyári tornahelyül az épület 1480 négyszögméter nagyságú és tornaszerekkel ellátott udvara szolgál, melyet az utca felől két sor fa szegélyez.

A halál több ízben látogatta meg a lefolyt tanévben intézetünket. Mindjárt az iskolai év elején elragadta a halál intézetünknek egyik rokonszenves és kötelességtudó növendékét, Gróf Endre V. oszt. tanulót. Okt. hóban halt meg Sisák Mihály, a III. B) osztálynak egyik törekvő növendéke, május hóban pedig az I. B) osztálynak egy szép reményekre jogosító tanulója, Szilber Dezső.

5. *Tanszerek.* Az egyes szertárok, főleg a fizikai és természetrajzi, értékes tárgyakkal gyarapodtak. A gyarapodásról a »Szertárok« c. rovatunkban számolunk be részletesen.

A tanári könyvtárnak főleg a tanári önképzéshez szükséges műveket és folyóiratokat szereztük be. Az ifjúsági könyvtár, amelynek gyarapítására az új tandíj szabályzat értelmében minden tanuló után évi 1 K-t fordíthatunk, kötelező olvasmányokkal, szórakozásra és önképzésre szánt egyéb művekkel kellőképp gyarapodott. Mindezekről részletesen a »Tanári és Ifjúsági Könyvtár« c. rovatunkban számolunk be.

6. *Segélyezési ügy.* Részint a várostól, részint az egyházmegyei hatóságtól vagy a szegedi kegyesrendi háztól kezelt alapítványokból e tanévben is több ifjú nyert jutalmat. (L. Az iskolai év bezárása c. fejezetet).

Az intézetünkhöz kötött alapítványok száma eggyel szaporodott.

Az alapítvány címe: »Néhai Varró Ferenc és neje Czifra Erzsébet alapítványa papnövendékek javára«.

Az alapítvány célja: félárva, vagy teljesen árva papi pályára készülő növendékek támogatása tanulmányaik befejezéséig. Alapítványi tőke 2100 K névértékű 4%-os magyar korona járadékkötvény Szeged város főpénztárában elhelyezve. Az ösztöndíjat a 2100 K alaptőke 4%-os tanfélévi előzetes kamatai teszik.

Élvezheti a szegedi kegyesrendi városi főgimnáziumot végzett, róm. kath. papi pályára lépő, róm. kath. vallású, fél vagy teljesen

árva, vagyontalan, szegedi születésű, jó előmenetelű és magaviseletű tanuló mindaddig, amíg pappá fel nem szentelik, feltéve, hogy pályáján megmarad és az előírt vizsgálatokat a megállapított szabályszerű határidőben sikerrel leteszi. Ezt az alapítvány élvezője a város tanácsának igazolni tartozik.

Az alapítványért folyamodhatik esetleg már régebben végzett papi pályára készülő, de még fel nem szentelt növendék is.

Javaslatot az odaítélésre a pályázók bemutatásával a főgimn. igazgató tesz, de az alapítványt odaítélő városi tanács ezen kijelölő javaslatához kötve nincs. A városi tanács határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Ezen ösztöndíjat a városi tanács 1913. júl. 24-én 31692/1913. tan. szám alatt intézetünk volt növendékének, Szőke Gyula kegyesrendi tanárjelöltnek ítélte oda.

Az ifjúsági segélyegylet működéséről Segélyegylet című rovattunkban számolunk be. A kegyesrendi társház hat szegényebb sorsú vidéki tanulónak adott teljes ellátást. Több névtelen jótévő ruhasegélyben részesített néhány szegény tanulót.

A Segélyegyletnek, könyvtáraknak, szertáraknak küldött ajándékot Értesítőnk hasonló című rovataiban, a többi adományt pedig »Az iskolai év bezárása. II. Az intézet jótévői« c. rovatában mutatjuk ki.

Fogadják az összes jótévők a nagylelkű adományokért intézetünk hálás köszönetét.

B) Az intézet működése.

1. *Valláserkölcsi nevelés.* A valláserkölcsi alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület ennek ápolására kiváló gondot fordított. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapiokon, a késő őszi és téli hónapokat kivéve, fél 8 órakor szentmise után részt, vasárnaponként a szentmise után 3 csoportba osztva szent beszédet hallgatott, amikor a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai, társadalmi kötelemeinek teljesítésére buzdítottuk; az előírt időben (szeptember, december, húsvét és június) elvégezte a szentgyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szentgyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyháztól rendelt fontosabb nyilvános ájtatosságokon, a farsang 3 utolsó napján tartatni szokott szentségimádáson, testületileg vett részt apostoli királyunk ő Felségének névünnepén a hálaadó istentiszteleten, június 8-án a koronázás évfordulója alkalmából tartott öröm-istentiszteleten. Megünnepeltük február hó 2-án a kegyes-tanítórend alapítójának: Kalazanti szent Józsefnek emlék-ünnepét.

Febr. hó 15-én Keményfy Dániel, esztergomi szentszéki tanácsos, a »Keresztény Szeretet Országos Gyermekvédő Műve« egyesület tit-

kára, róm. kath. ifjúságunk részére előadást tartott a keresztény gyermekvédelemről.

Az ájtatos társulatok közül intézetünk az »Élő rózsafüzér« társulatot honosította meg, amelynek a négy felsőbb osztályból szép számmal vannak tagjai. Az alsóbb osztályok róm. kath. tanulói a »Jézus szent szíve Társulatába« íratkoztak be.

Ellenőrizzük az ifjúság olvasmányait, a könyvtárba csak oly könyvet sorozunk be, amelyet a felügyelő-tanárok először elolvastak. Az ifjúsági Folyóiratok közül is csak kifogástalan irányúakat járathat az ifjúság. Legtöbb előfizetője van a »Zászlónk« című ifjúsági lapnak.

Nem róm. kath. vallású tanulóink saját lelkészeiktől nyertek vallási oktatást és mindnyájan tartoznak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleteken szigorú ellenőrzés mellett megjelenni.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívben, istentisztelettel kezdődtek az október 6-án, március 15-én és április 11-én tartott hazafias ünnepélyek is, melyeket azonfelül hazafias költemények szavalásával, vagy ilyen tárgyú felolvasásokkal és beszédekkel iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

2. *Fegyelemtartás.* Megnyugvással és elismeréssel nyilatkozhatunk tanuló-ifjúságunknak ez év folyamán tanúsított magaviseletéről és fegyelmi állapotáról. Találkoztak ugyan egyesek, akik illetlen magaviseletük és kisebb fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek, de a többség a jó rend, tisztaság és az intézet törvényeinek követelményeit szem előtt tartotta. A gondjainkra bízott nagyszámú ifjúság sikeres nevelése céljából igyekeztünk is felhasználni mindent, ami erkölcsi fejlődésüket, az erényekben való gyarapodásukat előmozdíthatta. Az eljárás egyöntetősége szempontjából mindjárt első alakuló-gyűlésünkön mind a házi rendre és fegyelemre, mind az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk és jegyzőkönyvbe foglaltuk. A beíratások alkalmával kiosztottuk az intézet fegyelmi szabályainak nyomtatott példányait a tanulók között, hogy róluk ők és szüleik tudomást vegyenek; ezenfelül osztályonként felolvastuk s a tanulók értelmi fejlettségéhez képest megmagyaráztuk a fegyelmi szabályokat.

A fegyelmezést illetőleg tekintettel volt az iskola, amennyiben lehetséges volt, a tanulók külső viszonyaira is. A vkm. 154201 1908. számú rendeletét újra emlékezetükbe idézzük a szülőknek és szállásadóknak. Ezen rendelet hangsúlyozza, hogy a tanári kar kövessen el mindent a szülőkkel karöltve a tanuló ifjúság testfejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében. Különösen ajánlja a nem szülői háznál elhelyezett tanulók külső viszonyainak (lakás, ellátás, fegyelem) szem előtt tartását s meghagyja, hogy a tanári kar tegye meg óvó és orvosló

intézkedéseit a tanulók testi egészségét és erkölcsi lépségét veszélyeztető hatások ellen. Ezért kötelességévé teszi a tanári karnak, különösen az iskolaorvosnak, hogy időnkint ellátogasson szállásadóknál lakó tanítványai tartózkodási helyeire, hogy tudomást vehessen a netalán egészség- és testfejlődésellenes, valamint erkölcsi veszélyt rejtő körülményekről. Fontos kötelessége az iskolának, hogy óvó befolyását érvényesítse az erkölcsi fejlődés biztosítására és az erkölcsi tisztaságépsége érdekében. A tanári kar köteles a szülők, vagy gyámok figyelmét felhívni a fenyegető, vagy jelentkező erkölcsi bajokra, hogy a család és iskola együttműködése az erkölcsi nevelés terén lehetőleg biztosíttassék. Az óvás és ellenőrzés munkájának megkönnyítéséhez a külső tényezők hathatós támogatását is megígéri a vkm. Intézkedett, hogy a *rendőrség figyelmeztesse a korcsmák tulajdonosait, hogy helyiségeikben tanulót meg ne tőrjenek és a tilalom ellen vétő tulajdonosokat a törvény egész szigorával büntesse. Eltiltotta a szemérmét sértő képeknek és nyomtatványoknak árúsítását és terjesztését.*

A nevelés és oktatás egyik sarkalatos föltétele a rendes iskolábajárás lévén, az igazolatlan óramulasztások csökkenése céljából a szülőket és szállásadókat gondos ellenőrzésre hívtuk fel.

3. *Oktatás. a) A tanítás menete általában.* A nm. vkm. 48.397/1902. sz. engedélye folytán intézetünkben az egyhuzamban való tanítás lépett életbe s így a rendes tárgyakból az előadás a délelőtti órákban folyik. Az egyfolytában való tanítás behozatalával, valamint a közlekedési eszközök fejlődésével mind nagyobb számmal találkoznak tanulóink között, akik a szomszédos községekből, vagy a tanyáról járnak be naponkint az iskolába. Ez év folyamán 21-en használták a vonatokat és mőtoros kocsikat. *Előmenetelükre károsan hat az a körülmény, hogy a vonat indulásáig a várótermekben sok időt töltenek s némely részüknek az állomástól a lakóhelyükig kocsin, vagy gyalog hosszabb útát kell megtenniök. Hátrányukra szolgál az is, hogy társaik nem minden munkájában vesznek részt, a délutánokra eső rendkívüli tárgyakat például nem tanulják, istentiszteletre, szentbeszédre az intézetben nem járhatnak. A különböző egyénekkal és sokszor vásott gyermekekkel való érintkezés utazásuk alkalmával károsan hat nevelésükre. A legnagyobb szükség előtt hajlunk csak meg, midőn az ilyen iskolábajárást tanulóinknak megengedjük. Ezen engedélyt is csak addig adhatjuk meg, amíg a vonatok indulása összeegyeztethető a tanítás kezdetével és végével. Ha a vonatkésések gyakoriakká lesznek, az engedélyt meg kell vonnunk, mert a tanulók nem lévén itt az előadási órák kezdetén, elmaradnak társaiktól, sőt későnjövésükkel az előadást is zavarják.*

Az ifjúság utazás alatti magaviseletének ellenőrzésére kérjük a vasuti személyzet legszigorúbb felügyeletét és minden kihágásnak pontos bejelentését.

b) *Az elvégzett tananyag.* Tanításunkban a 43381/1903. sz. min. rendelettel kiadott tanterv és az Utasítások voltak az irányadók, melyek alapján készítettük az állandó tanmenetet, ennek értelmében az előírt tananyagot minden osztályban az összes tárgyakból elvégeztük. A tananyag helyes beosztására és a helyes módszer megállapítására módszeres tanácskozást tartottunk.

Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk; ezek nagyobb részt jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

A tanítás eredményét, hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy, két és több tantárgyból elégtelen, az Értékelő statisztikai táblázata tünteti fel.

Az osztályozás eredménye az 1912—1913. tanévvel összevetve, most is megnyugtató, amiről a statiszt. tábla számadatai tanúskodnak.

c) *A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő.* A tornázás céljaira téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésre, melynek a tornateremmel szomszédos területén mászórudak, nyújtó, két korlát s más szükséges tornaszerek állanak.

Február hó 8-án az állami főgimnázium tornacsarnokában, a »Magyar Gyermektanulmányi Társaság« gyűlése keretében, Buday Gyula tornatanár előadást tartott »A testgyakorlásról, különös tekintettel a modern és az ifjúság testi nevelésére« címen. Előadását intézetünk I. B) osztályú növendékeinek fegyelmezett, szabatos, nagy tetszést keltett gyakorlataival illusztrálva.

Május hó 21-én intézetünk a helybeli másik két középiskolával: az állami főgimnáziummal, az állami főreállal és a kir. kath. tanítóképzőintézettel torna- és atletikai versenyt rendezett a helybeli atletikai klub újszagedi versenypályáján.

A verseny sorrendje:

1. Felvonulás.

1. Áll. főreál. 2. Városi főgimn. 3. Kir. kath. tanítóképző.

4. Áll. főgimn.

2. Hymnus.

3. Közös svédrendszerű szabadgyakorlatok a »Honvéd-induló« zenéjére. — Bemutatja kb. 2000 tanuló.

4. Versenyek.

5. Díjosztás.

6. Elvonulás.

Tiszteletbeli fővédnökök: móri dr. Glattfelder Gyula megyés püspök, Daempff Henrik cs. és kir. altábornagy, devecseri Schultheisz Emil cs. és kir. altábornagy, dr. Cicatricis Lajos főispán, dr. Lázár György polgármester, Jászai Géza szebenikói püspök, Plank Ede cs. és kir. vezérőrnagy, Seide Rezső cs. és kir. vezérőrnagy, Czító Károly m. kir. honvédhuzár ezredes, Nónay Dezső m. kir. honvédezredes,

báró Henneberg József cs. és kir. ezredes, Szathmáry József m. kir. csendőrezredes, kiruszkai Cserépy Árpád m. kir. honvédhuszár alezredes, Mjk Ignác cs. és kir. utász alezredes, Reschfellner Antal m. kir. honvédtüzér őrnagy.

Fővédnök: dr. Szele Róbert tankerületi kir. főigazgató.

Védnökök: Bontó József kegyesr. főgimn. h. igazgató, Galler Kristóf kir. kath. tanítóképezdei igazgató, Homor István áll. főreáliskolai igazgató, dr. Kárpáti Károly áll. főgimn. igazgató, Jánossy Gyula kir. tanfelügyelő, dr. Somogyi Szilveszter reidőrfőkapitány, dr. Gaál Endre kulturtanácsos, bátyjai Holtzer Aladár a Szak elnöke, Lövész Antal a SzTE elnöke, Meák Gyula a SzTK elnöke.

Versenybíróóság: Banga Sámuel, főgimn. tornatanár (Hódmezővásárhely). Bernáth Kálmán, m. kir. honvédtüzér főhadnagy. Hámos Nándor, kegyesr. főgimn. tornatanár (Budapest). Herczeg István, a Szege-di Tornaegyesület tagja. Kálmán Géza, áll. főgimn. tornatanár (Temesvár). Matuskovits Imre, m. kir. honvédszázados. Papp Árpád, cs. és kir. utász főhadnagy. Plichta Béla, tanár, a Szak igazgatója. Pottyondy Károly, cs. és kir. százados. Walter Ferenc, m. kir. honvédhuszár főhadnagy.

Versenyrendezők: Buday Gyula, kegyesr. főgimn. és kir. kath. tanítóképezdei áll. tornatanár. Csapó Ödön, áll. főgimn. tornatanár. Takáts István, áll. főreálisk. tornatanár.

Ezen versenyben intézetünk növendékei közül nyertesek lettek:

Az I—IV. o. t. rúd-mászás-versenyben: 1. Pollák Imre I. b) o. t. (ezüst érem). 2. Fadgyas Pál I. b) o. t. (bronz érem). 4. László István IV. a) o. t. (bronz érem).

Az I—IV. o. t. 50 cm-es síkfutás-versenyben: 3. Richter János IV. b) o. t. (bronz érem).

Az V. o. t. magasugrás-egyéni-versenyben: 4. Schüller Andor 140 cm. (bronz érem).

Az V. o. t. 4×60 m-es stafétafutás-versenyben: 2. Bauer Antal, Bencsik Endre, Marossy Pál, Szalay József (bronz érem).

A VI. o. t. súlydobás-egyéni-versenyben: 3. Tiptmann János 10.88 m. (bronz érem).

A VI. o. t. távolugrás-egyéni-versenyben: 2. Weil Pál 552 cm. (ezüst érem).

A VI. o. t. távolugrás csapatversenyben: 2. Weil Pál, Tiptmann János, Solti Béla, Juhász Endre, Schvarcz Lajos (bronz érem).

A VI. o. t. 4×80 m-es stafétafutás-versenyben: 2. Juhász Endre, Csávossy Béla, Solti Béla, Weil Pál (bronz érem).

A VII. o. t. távolugrás-egyéni-versenyben: 2. Kräuter Miklós 539 cm. (ezüst érem).

A VII. o. t. diszkoszdobás-egyéni-versenyben: 3. Schäfer Kristóf 25.35 m. (bronz érem).

A VIII. o. t. súlydobás-egyéni-versenyben: 4. Ujj Béla 8.82 m. (bronz érem).

Rúdugrás-egyéni-versenyben: 2. Hegyi Márton VIII. o. t. 255 cm. (ezüst érem).

Szertornázás összetett, egyéni versenyben: 2. Örhalmi Károly VIII. o. t. (ezüst érem). 4. Radványi Sándor VI. o. t. (bronz érem). 5. Baracs Marcell VIII. o. t. (bronz érem). 6. Müller Sándor VIII. o. t. (bronz érem).

Az intézetek közötti torna- és atletikai verseny alkalmából felülfizettek: devecseri Schultheisz Emil cs. és kir. altábornagy 20 K, bátyjai Holtzer Tivadar 20 K, Gál Testvérek utódai cég 20 K, Daempf Henrik cs. és kir. altábornagy 10 K, Reschfellner Antal m. kir. honvédtüzér őrnagy 10 K, Gróf Árpád dr. 10 K, Müller Miksa 10 K, Jánossy Gyula kir. tanfelügyelő 6 K, Seide Rezső cs. és kir. vezérőrnagy 5 K, K. L. 4 K, Orkonyi Edéné 2 K, N. N. 80 fillér. Összesen: 117 K 80 fillér.

Ezen verseny tiszta jövedelmét a részt vett intézetek maguk között arányosan osztották fel. A mi intézetünknek 351.96 K jutott. Ebből 2 drb 10 K-ás aranyat két tanuló jutalmazására fordítottunk, 181.96 K-t az ifjúsági Segélyző-egylet céljaira szántunk és 150 K-t egy szeged-csongrádi takaréktári 167.172. számú betétkönyvben »Testnevelési-alap« címmel helyeztünk el.

Hálásan említjük meg itt is, hogy Szeged város tek. tanácsa 15410 1914. sz. rendeletével ezen verseny céljaira 100 K-t engedélyezett a befolyt tandíjösszegeből.

Az intézet igazgatójának és tornatanárának a verseny helyes rendezéseért köszönetét fejezte ki a tank. kir. főigazgató.

Ezen verseny szabadgyakorlatait ismétlően bemutatták tanulóink az Országos Tornaegyesületnek 1914. jún. hó 6-án rendezett szegedi versenyén.

Az intézet ezúton mond köszönetet a helybeli atletikai klubnak az újszegedi versenypálya átengedéseért.

Vívást most is többen tanultak Armentani Ede és Buday Gyula tornatanár, okl. vívómesterektől.

A játékdélutánokat ez iskolai évben Buday Gyula és Timiua Ödön okl. rendes tornatanárok vezették Para Imre és Tóth Lajos kísérő tanárok felügyelete mellett szept., okt., ápr., máj. és jún. hónapokban. E játékdélutánokon az ismertebb játékokat gyakorolta az ifjúság. A három I., a három II., a két III., a két IV., az V—VI. osztályok összevonásával a tanulók 5 játszó-csoportot alkottak. A csoportok: egy-egy délután 4—6 óráig játszottak. Játéktérül az Erzsébet-ligetnek 7500 négyszögletes gyepes tere szolgál, mely minden oldalról fával szegélyezett.

A vkm. és a magy. kir. honvédelmi miniszter rendelete szellemében már az 1908—1909. tanévben életbe léptettük a katonai gyakorlatokat és a céllövést. A tanfolyamot a honv. min. 342. eln. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályok és tervezet értelmében, a »Kézikönyv a polgári ifjúságnak a katonai hivatásra való előkészítésére« c. és a honvédelmi min.-től kiadott könyv szerint vezette Homor László, a szegedi m. kir. 5. honvédgyalozezred főhadnagya. A felügyeletet Fekete Ipoly főgimn. tanár gyakorolta. A tanfolyamban, mely 1913. évi szept. hóban kezdődött és 1914. évi május hó 31-én végződött, hetenkint (szombaton) 2 órában vett részt a főgimn. VII. osztályának 42 és VIII. osztályának 34 tanulója. Segédoktatóként a tanfolyamvezető főhadnagyot több altiszt és a főgimn. VIII. osztályának több tanulója támogatta.

A tanfolyam 1914. évi máj. hó 31-én d. e. a lövőtéren lövőversenyt rendezett. A versenyen, mely nyilvános volt, a tanári kar képviselőtén s a tanügy barátain kívül megjelent: Schöpflin Ottó, honvéd alezredes, Edvy Gyula, honvédőrnagy és Berdenich Jenő, honvédőrnagy.

A versenyen, melyben több középiskola vett részt, intézetünk növendékei közül díjat nyertek Németh Jenő VIII. és Máthé Jenő VII. oszt. tanulók.

d) Az egyes tárgyakból elvégzett tananyagot Értesítünk V. rovata tünteti fel.

4. *Vizsgálatok.* Az érettségi vizsgálatok írásbeli része május hó 18., 19. és 20-án folyt le, a jelentkező ifjak száma 45 volt. Az írásbelire kijelölt tételeket és azok kidolgozásának eredményét, nemkülönben a szóbeli vizsgálatok lefolyását Értesítünk IX. rovatában tüntetjük fel. A szóbeli vizsgálatok június hó 15—19. napján folytak le dr. Szele Róbert tank. kir. főigazgató elnöklete alatt. Miniszteri biztos dr. Ottó József, központi szolgálattételre berendelt középiskolai igazgató.

Június hó 6-án kezdődtek vizsgálataink a vallástaniakkal, melyeken e vizsgálatok elnöke, Jászai Géza c. püspök úr, püspöki megbízott súlyos betegsége miatt részt nem vehetett. Engedelmeivel püspöki megbízott nélkül tartottuk meg a vizsgálatokat. A többi tantárgyakból a nyilvános tanulókat június 13—22. vizsgáltuk meg. A tárgyak a vizsgálatokra szakcsoportokra voltak osztva.

A magánvizsgálatokat jún. hó 13. és 15. napjain tartottuk meg. Összesen: 7 magántanuló jelentkezett, mind a 7 sikerrel végzett.

Nem kötelezett tantárgyakul előadtuk: a francia nyelvet, a gyorsírást, a szabadkézi rajzot és a műéneket, a két első mérsékelt díjért, a két utóbbit díjtalanul. Az intézeti énekkart és zenekart Prelog József tanár vezeti. A rendkívüli tárgyakból a vizsgálatokat

június hó 7-én tartottuk. Kötelező rendkívüli tárgynak az egészség-tant adtuk elő a VII. és VIII. osztályban heti 1—1 órában. Ebből a vizsgálatot május hó 26-án tartottuk meg. A tanítás eredményét a VII. és VIII. osztály érdemsorozatának Egészségtan c. rovata tünteti fel.

5. *Érintkezés a szülőkkel.* Intézetünk áthatva annak tudatától, mily fontos az iskolai nevelésnek harmonikussá tétele a házi neveléssel, eddig is mindenkor érintkezésbe lépett a szülőkkel és szállásadókkal, amidőn a szükség azt kívánta. Szülői értekezleteket intézetünk nem tartott, mivel azok nem bizonyultak célravezetőknék azon iskoláknak csaknem egyértelmű tanúsága szerint, melyek velük kísérleteztek. Készséggel tettünk azonban eleget a vkm. rendeletének, amely hivatalos fogadóórákat rendel a szülőkkel való érintkezésére. Ezen rendelet értelmében fogadóhelyiségül az intézeti Tanácstermet jelöltük ki, amelyben minden tanár a hét folyamán egyszer kiszabott időben fogadja a tanulók szüleit vagy szállásadóit. A fogadás ideje a tanácsterem ajtajára állandóan kifüggesztett táblácskán olvasható. Örvendetesen tapasztaljuk, hogy az érdeklődés a szülők részéről a jelen tanévben újra fokozódott.

6. *A tanárok társadalmi és irod. működése.* A tanárok anyagi áldozattal és szellemi közreműködésükkel támogatták a nemesebb társadalmi törekvéseket és azon köröket, egyesületeket, társaságokat, melyek tudományos, művészeti, nevelési vagy jótékonyági célok szolgálatában állanak. A tanári kar tagjai gondos önművelődésük mellett szép irodalmi munkásságot is fejtettek ki, cikkeik helyi és fővárosi lapok hasábjain, vagy önálló füzetekben és könyvekben jelentek meg.

7. *Az ifjúsági könyvtár szervezete és forgalmi kimutatása.* Az ifjúságnak gazdag és hozzáférhető könyvtár áll rendelkezésére. A könyvtár ifjúsági kisebb (I—IV. oszt.), ifjúsági nagyobb (V—VIII.), kötelező olvasmányok (I—VIII.) és önképzőköri könyvtárra oszlik. A könyvtárakat három tanár kezeli. Az I. osztály havonként, a II—IV. és V—VIII. oszt. tanulói kéthetenként, az önképzőkör tagjai hetenként kapnak könyvet. A kötelező olvasmányokat a tananyaggal kapcsolatban kapják ki a tanulók. Az ifjúsági könyvtár forgalmát a következő táblázat mutatja ki:

Az ifjúsági könyvtár forgalma:

Könyvet kapott	Osztály	Tanulók száma	Olvastott	Ifj. irod.	Tud. mű	Szépirod.	Összesen	Egy tanulónál	
								max.	min.
Havonkint ...	I. a)	64	15	159	—	—	159	9	1
	I. b)	67	16	167	—	—	167	11	1
	I. c)	64	16	171	—	—	171	13	1
Kéthetenkint ...	II. a)	54	25	317	—	—	317	14	2
	II. b)	38	38	138	—	—	138	14	2
	II. c)	51	18	305	—	—	305	25	2
Kéthetenkint ...	III. a)	63	57	514	—	196	710	22	2
	III. b)	68	60	702	—	201	903	24	4
	IV. a)	53	51	398	—	164	562	20	3
	IV. b)	52	52	571	—	192	763	37	5
Kéthetenkint ...	V.	66	50	50	166	308	524	26	4
	VI.	54	42	36	142	260	438	30	6
	VII.	50	40	19	153	260	432	45	3
	VIII.	45	31	16	101	312	429	49	8
Összesen . . .	I-VIII	789*	511	3563	562	1893	6018	—	—

*) E kimutatásban a tanév folyamán beírt összes nyilvános tanulók szerepelnek.

8. *Ifjúsági egyesületek. a) Önképzőkör.* Az Önképzőkör 1913. évi szept. 21-én tartotta meg Kövesi Lajos vezetése alatt 74. alakuló gyűlését 90 rendes és 31 rendkívüli taggal. Ügyeinek intézésére a kör alakuló gyűlésén tisztviselőket választott. Elnök lett Réti István VIII. o. t., főjegyző Lengyel László VIII. o. t., pénztáros Devich István VIII. o. t., főkönyvtáros Répás Béla VIII. o. t., jegyzők Szöke Mihály és Marschall Miklós VII. o. t., könyvtáros Wagner Jenő VII. o. t.

A kör célja többoldalú önképzés volt, amit a tagok lehetőleg sok irányú és alapos munkássággal törekedtek elérni.

Az alakuló s választmányi gyűlésen kívül tartott a kör 13 rendes, 5 ünnepélyes gyűlést, 5 ünnepélyt s 2 hangversenyt, amelyeken a tagok 174 számmal szerepeltek.

Ezek között volt 11 ünnepi beszéd, 43 szavalt, 20 értekezés, 4 szabadelőadás, 10 költemény, 11 elbeszélés, 31 írásbeli bíráló, 4 ellenbíráló, 18 egyéb dolgozat: rajz, ismertetés, műfordítás, 3 rögtönzött vitaközlés esztétikai tételről, 19 zeneszám.

A szív nemesítése céljából az ifjak zenekart alakítottak, melynek 33 tagja volt, akik közül többen az Önképzőkör rendes gyűlésein is szerepeltek zeneszámokkal.

Névsoruk: Böhm József, Klucsik István, Somlyódy Árpád VIII. o. t., Vajda György VII. o. t., Klucsik Ferenc VI. o. t., Bokor Gyula, Klein Béla, Tirczka Lóránd V. o. t., akik első hegedűt, Klucsik Gábor, Miskolczy Zoltán, Tóth Kálmán IV. A) o. t., Kovács József IV. B) o. t., Hajdú Antal, Széll János, Szokolay István, Vereb Mihály III. A) o. t., Zakar Ödön III. B) o. t., Fried Tivadar, Rosensohn Albert, Ujheli József II. B) o. t., Holló Pál II. A) o. t., akik második hegedűt; Tirczka Kolos VIII. o. t., Sztárcsevich Jenő V. o. t., akik mélyhegedűt; Répás Béla, Réti István VIII. o. t., Koch Andor VII. o. t., Somlyódy Ferenc V. o. t., Forbát László II. C) o. t., Vas Pál II. A) o. t., akik gordonkát; Csehák Sándor, Szalay József V. o. t., akik nagyböngőt játszottak; fuvolások: Lengyel László és Müller Sándor VIII. o. t.

Összesen 33.

A tanári kar és a nagyközönség állandóan élénk érdeklődéssel kísérte az Önképzőkör működését. A tanári kar tagjai a kör ünnepélyes gyűlésein megjelentek. A nyilvános ünnepeken pedig intézetünk díszte me szüknek bizonyult, egészen megtöltötte az érdeklődő közönség, mely anyagi áldozatokkal is hozzájárult az ifjúság munkásságának és szorgalmának jutalmazásához. Februári ünnepségünk alkalmával 298 korona 76 fillér gyűlt össze a pályamunkák, a jobb szavalók, ügyes rajzolók és buzgó ének- és zenekari tagok jutalmazására.

Az Önképzőkör február 22-én iskolai ünnepséget rendezett a következő műsorral:

1. Auber: Nyitány. Előadja: a főgimn. zenekar.
2. A legboldogabb. Irta: Várad Antal; szavalja: Salánky József, I. b) o. t.
3. Erődi: Szülőföldem. Előadja: a főgimn. énekkar.
4. Haydn: V. Trió. Előadják: Somlyódy Árpád, VIII. o. t., hegedűn; Répás Béla, VIII. o. t., gordonkán; zongorán kíséri: Vig Pál, VII. o. t.
5. A fülemüle. Irta: Arany János. Szavalja: Dobóczki Antal, VI. o. t.
6. Haydn: C-dúr trió. Előadják: hegedűn Böhm József, VIII. o. t.; gordonkán Réti István, VIII. o. t.; zongorán Fellegi Andor, VIII. o. t.
7. Rákóczi Rodostóban. Melodráma. Irta: Várad Antal; zenéjét szerzette: Ábrányi Kornél. Szavalja: Lengyel László, VIII. o. t.; zongorán kíséri: Ujj József, VIII. o. t.; gordonkán kíséri: Réti István, VIII. o. t.

8. Eilenberg: Japán űrjárat. Előadja: a főgimn. zenekar.

9. A zsúfolt szálló. Vígjáték egy felvonásban. Irta: Aza Vital. Fordította Kalcsok Leó. Személyek: Don Emeterio, bányatulajdonos Ráner Géza, III. a) o. t.; Rufino, terménykereskedő Havas Imre, IV. a) o. t.; Palan, utazó Széll János, III. a) o. t.; Pincér Békefi Mihály, III. a) o. t.

10. Br. Eötvös—Varga: Búcsú. Előadja a főgimn. énekkar

Szavalóversenyeinket febr. 29-én és márc. 22-én tartottuk meg. A szavalóversenyen 10—10 korona jutalomban részesültek: Lengyel László, Schachtitz János, VIII. o. t. és Kanyó Béla VII. o. t. Könyvjutalmat kapott Egresi Zoltán, VII. o. t., Juhász Endre és Klucsik Ferenc VI. o. t. Dícséretben részesült: Baracs Marcel VIII. és Jakobovits Jenő VI. o. t.

A tanári kar a munkakedv és nemes ambíció fokozására ebben a tanévben is több pályatételt tűzött ki, néhányra azonban nem érkezett be dolgozat.

1. A vallástamból kitűzött tétel: »Mit tehet egy felsőosztályú tanuló erkölcsi önnevelése érdekében?« Beérkezett két dolgozat. Mind a kettő felöleli az ide tartozó szempontokat s szeretettel oldja meg a tételt. »Szállani, szállani egyre...« jeligés rendszeresebb s terjedelmesebb. Ezért 15 K első jutalomra méltó.

Szerzője: Szegfi László, VIII. o. t.

»Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok is tökéletes« jeligés a második jutalomra, 10 K érdemes.

Szerzője: Kanyó Béla, VII. o. t.

2. Költői tételre kitűzetett: Óda Eötvös József br. születésének századik évfordulójára. Beérkezett három költemény. Legsikerültebb az »Eszméim győzedelme legyen emlékjelem« jeligés. Magasabb szárnyalású, élénk képekkel, emelkedett stílusban írt költemény. Az első díjra, 10 K érdemes.

Szerzője: Feilegi Andor, VIII. o. t.

»Hazám dicső, nagy ősei« jeligés költemény is elég lendületes, de nem találja el az ódai hangot, nyelve több helyen bombasztikus, erőltetett. Dícséretben részesült.

Szerzője: Schachtitz János, VIII. o. t.

Teljesen ellaposodik a harmadik költemény, melynek jeligéje »Csak a gyöngge gondol önmagára, az erős egész nemzeteket hord szívében«. Az általánosság keretében mozog, minden egyéni vonatkozás nélkül.

3. A latin irodalomból kitűzött tételre: Egy császárság korabeli cirkuszi játék leírása latin nyelven, beérkezett két dolgozat.

A jutalmon kívül még külön dícséret is megilleti a »Nil Gro-sphus nisi verum orabit et aequum« jeligés pályamunkát. Nem méríti ugyan ki egészen a tételt s régiségtani ismereteiben kissé felszínes, de határozott nyelvi tudást árul el, stilizálása néhol meg-lepően ügyes.

A 20 K-ás első díj a jutalma.

Szerzője: Fellegi Andor, VIII. o. t.

A másodiknak jeligéje: »Ave Caesar, morituri te salutant«. Tar-talom tekintetében megfelel, de nyelvi tudása már gyengébb. A szinonim szavak közül nem tudja kiválogatni a találót, mondattani hibái is vannak. Ahol azonban nem szorul a szótárra, hanem saját szókincsét használja, elfogadhatóan ír.

Jutalma 10 K.

Szerzője: Klucsik István, VIII. o. t.

4. A német irodalomból kitűzött tételre: Goethe Faustja és az Ember tragédiája »Küzdj és bízva bízzál« jeligével egy dolgozat pályázott, mely tartalom és szerkezet tekintetében megfelel a ki-vánalmaknak.

Jutalma 20 K.

Szerzője: Grosser Jenő, VIII. o. t.

A »Hidromechanikai, hőtani és elektromosságtani analogiák« című fizikai tételre beérkezett egy dolgozat. Jeligéje: »A csendesen folyó szép rend fölött tisztelve áll örül a tudomány«. Költői szárnya-lású bevezetése után — ami nyugodtan elmaradhatott volna — áttér az analogiákra. Összesen 9 analogiát tárgyal több-kevesebb részle-tességgel és ügyességgel. Az egész dolgozat hozzáértést és szor-galmas munkát árul el, azért 25 K jutalomra érdemes.

Szerzője: Fellegi Andor, VIII. o. t.

»Az ellipszis analitikai tárgyalása« című mat. tételre beérke-zett egy dolgozat. Jeligéje: » $a^2 y^2 + b^2 x^2 = a^2 b^2$ «. Kime-rítően foglalkozik tárgyával. Némelykor nagyon hosszadalmas és olyan tételeket is tárgyal, melyeket elhagyhatott volna. Fogalma-zása nehézkes és sok helyen nem elég világos. Ábráinak jelölése nem egyezik a szöveg jelöléseivel. Egyébként a matematikai leve-zetésekben teljes biztosságot árul el, azért 10 K jutalomra érdemes.

Szerzője: Vermes Imre, VII. o. t.

»Az erkölcsi jellemnevelés fontossága, lélektani alapon« című bölceleti tételre egy dolgozat érkezett be. Jeligéje: »Minden em-beri nagyság alapja a jellem«. A dolgozat olvasottságról s gon-dolkodásról tanuskodik. Hibája, hogy a tételt nem fejt ki. Telje-

sebb kidolgozás emelte volna értékét. A gondolatmenet rapszodikus. Stilusa inkább aforisztikus, mint értekező.

10 K jutalomra érdemes.

Szerzője: Kanyó Béla, VII. o. t.

A pályázatok eredményét a május 24-én tartott ünnepélyes zárógyűlésen hirdette ki intézetünk igazgatója, alkalmi beszéd kíséretében, nagy és díszes közönség jelenlétében. Az ünnepség műsora a következő volt:

1. Offenbach: Szép Heléna. Nyitány. Előadja a főgimnáziumi zenekar.

2. Julius Caesarból: Antonius beszéde. Szavalja: Schachtitz János, VIII. o. t.

3. Block: III. magyar ábránd. Hegedűn játssza: Klucsik István, VIII. o. t. Zongorán kíséri: Víg Pál, VII. o. t.

4. Beszéd. Mondja: Réti István, VIII. o. t., az Önképzőkör elnöke.

5. Gavotte. Előadja a főgimnáziumi zenekar.

6. Beszámoló az Önképzőkör 1913—14. évi működéséről: a) titkári jelentés. Felolvassa: Lengyel László, VIII. o. t. b) a pályázatok eredményének kihirdetése.

7. Brahms: Magyar táncok. Előadják: Somlyódy Árpád, VIII. o. t. hegedűn; Répás Béla, VIII. o. t. gordonkán; Ujj Béla, VIII. o. t. és Víg Pál, VII. o. t. zongorán.

8. A karthagói harangok. Melodráma Kozma Andortól, zenéjét szerző: Ivánka Zoltán. Szavalja: Tóth Kálmán, IV. A. o. t. Zongorán kíséri: Sztárcsevich László, VII. o. t.

9. Gall: Torna induló. Előadja a főgimnáziumi vegyeskar.

Az Önképzőkörben kifejtett tevékenységükért külön jutalomban részesültek: Réti István, a kör elnöke, aki az Önképzőkör ezüstérmét kapja buziási Eisenstädter Róbert úr adományából; Lengyel László, aki a Kisfulady-jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi könyvet és Fellegi Andor, aki az Önképzőkör bronzérmét kapja, ugyancsak buziási Eisenstädter Róbert úr adományából.

Az Önképzőkör tagjai közül szorgalmukért dicséretet érdemelnek: Barabás Ervin, Baracs Marcel, Boros Lajos, Böhm József, Fellegi Andor, Grosser Jenő, Klucsik István, Latzkovics Béla, Lengyel László, Répás Béla, Réti István, Schachtitz János, Somlyódy Árpád, Tirczka Kolos, Ujj Béla VIII., Egresi Zoltán, Kanyó Béla, Marschall Miklós, Szöke Mihály, Vermes Imre, Víg Pál VII., Dobóczki Antal, Jakobovits Jenő, Prodanovics Emil VI. osztályú tanulók.

Az Önképzőkör tagjainak gazdag könyvtár állott rendelkezésére, mely ebben a tanévben 17 kötettel, továbbá a Századok, Termé-

szettudományi Közlöny és Akadémiai Értesítő ez évi évfolyamaival gyarapodott. A jutalmazásra szánt szíves adományokért, melyek az »Értesítő« »Az iskolai év bezárása. II. Az intézet jötevői« c. rovatában vannak feltüntetve, fogadják a nemesszívű adakozók a tanulóifjúság háláját és köszönetét.

b) *Szavalóköör.* A Szavalóköör Kiss István vezetése alatt 1913. év szept. 27-én tartotta 2. alakuló gyűlését, melyen 97 tanuló jelent meg a II—V. osztályból. A kör azon cél megvalósítását tűzte ki, hogy az alsóbb osztálybeli tanulóknak is legyen alkalmuk a szabad idő hasznos felhasználására, a nyilvános és bátor fellépésre, a helyes hangsúlyozás és az értelmes előadás elsajátítására. A kör nevelői hatása is nyilvánvaló, mivel az előadásra került irodalmi termékek az ismeretek gyarapítása mellett az istenimádás, a szülők és embertársak iránt való tisztelet s a hazai földhöz való ragaszkodás magasztos érzelmét varázsolják a tanulók szívébe.

A kör céljának megvalósítására és ügyeinek intézésére a vezető tanár jelölése alapján a tagok tisztviselőket választottak. Elnök lett: Pollner Kálmán V., főjegyző: Csala Albert V., aljegyzők lettek: Tóth Kálmán IV. a) és Széll János III. a) oszt. tanulók. Bírálókul a vezető tanár a tisztviselőkön kívül a következőket jelölte ki: Ertl János V., Schultheisz Emil V., Miskolcgy Zoltán IV. a), Vermes Andor IV. b) és Raner Géza III. a) oszt. tanulókat.

A kéthetenként tartott gyűléseken költemények, prózák és kisebb színdarabok kerültek előadásra. Egy díszgyűlésen Erdösi: A gyermek diadala című 3 felvonásos pásztorjátékát adta elő kilenc tanuló jelmezben, négyen pedig Aza—Kalcok: A zsúfolt szálló című egyfelvonásos vígjátékát mutatták be az intézet februári hangversenyén. A tagok a hazafias iskolai ünnepségeken is szerepeltek. Szám szerint 58 darab került előadásra 76 szereplővel. A legtöbb tanuló dícséretes, vagy jó eredményt kapott. Gyakori szereplésükért s különösen értékes előadásukért dícséretet érdemelnek: Pollner Kálmán V., Miskolcgy Zoltán IV. a), Tóth Kálmán IV. a), Vincze Aladár IV. b), Raner Géza és Széll János III. a), Berényi László III. b), Budinszky Endre II. a) és Löwinger Simon II. c) oszt. tanulók.

c) *Gyorsíróköör.* A Gabelsberger-Markovits-féle gyorsírási rendszert műveő és terjesztő gyorsíróköörünk 1913 okt. hó 2-án tartotta meg 37-ik alakuló közgyűlését *Torma* Károly okl. gyorsírótanár elnöklete alatt. A kör tisztviselői voltak ez évben: ifj. elnök: Barabás Ervin VIII., titkár: Klucsik István VIII., főjegyző: Fellegi Andor VIII., jegyző: Vermes Imre VII., főkönyvtáros: Ginder Nándor VII., levelező: Marschall Miklós VII., ellenőr: Kopp Antal VI., alkönyvtárosok: Balogh István és Schultheisz Miksa VI., aljegyzők: Beck

István és Csala Albert V., pénztáros pedig a tanárelnök kinevezése folytán Répás Béla VIII. oszt. tanuló. A kezdőknek és a haladóknek a tanárelnök adta elő a levelező, illetve a vitagyorsírást, a gyakorlók tanfolyamát pedig Barabás Ervin ifj. elnök vezette. Az ügykezelés megkönnyítése végett körvezető tanár osztályjegyzőül kinevezte Széll János III. a), Lázár Ferenc III. b), Dobay Gyula IV. a), Vermes Andor IV. b), Stark Emil V., Kopp Antal VI. és Répás Béla VIII. oszt. tanulókat.

A körnek a lefolyt évben volt 21 gyakorló, 27 haladó és 79 kezdő, összesen 127 tagja, a lefolyt 37 év alatt összesen 3662 tagja.

Mind a kezdők, mind a haladók és gyakorlók 60–60 órában foglalkoztak a gyorsírással. Az órák hetenkint csütörtökön d. u. 3–5 óráig, kezdők részére pedig pénteken d. u. 4–5-ig és vasárnap d. e. 9–10 óráig voltak.

Ez évben tartott körünk 1 alakuló, 3 rendes, 1 felolvasó és 1 zárógyűlést. Az alakuló gyűlésen emlékeztünk meg arról az örömdetes tényről, hogy intézetünkben ezelőtt 50 esztendővel, 1864-ben nyit meg az első gyorsírási tanfolyam Szöllősy Mihály vezetése mellett s azóta megszakítás nélkül 50 éven keresztül tanították iskolánkban rendszerünket.

A kör összes kiadásait a 4 K-ás tagsági díjából fedeztük; ennek fejében kapta minden tag a kör hivatalos lapját, a »Szegedi Gyorsíró«-t is, melynek gyorsírási mellékleteit olvasókönyvül használtuk.

A tandíj egész évre 12 K volt. Tandíjmentességben részesült 50 tanuló, féltandíjat fizetett 13. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező volt.

Nevezetesebb mozzanatok gyorsírókörünk ez évi életében:

1. Körünk a tagok képzettségének előmozdítására s könyvtárának gyarapítására az összes hazai szaklapokat járatta, a »Szegedi Gyorsíró«-t pedig, mint hivatalos lapot, a kör minden tagja tagsági díja fejében kapta.

2. Ez évben is beléptünk a Gyakorló Gyorsírók Társaságába, valamint a Gyorsírástudományi Társulatba, ezenkívül alapító tagja körünk az Orsz. Magy. Gyors. Egyesületnek és a Szegedi Gyorsírók Egyesületének. Ez utóbbi egyesületnek körünk vezetőtanára ez évben is főkönyvtárosa volt.

3. Az 1913 aug. első felében Budapesten megnyílt gyorsíró kiállításon körünk 14 művel vett részt, köztük körünk történetével, Kellner Dániel és Kallós Károly közös munkájával, valamint a kör különböző tagjainak stenogrammjaival. A kiállítási bíráló-bizottság körünket dícsérő oklevéllel tüntette ki.

4. A kör könyvtára ez évben vétel útján 23 művel gyarapodott (2 duplum) 23 kötetben. A könyvtár állománya jelenleg 723 mű (276 duplum) 548 kötetben. A könyvtár rendezve van. A gyakorlók részére diktáló könyvül ez évben is szereztünk újabb »Országgyűlési Értesítő«-ket, melyekből immár 56 kötet áll a tagok rendelkezésére. A tagok szorgalmasan használták e könyvtárt. A kivétek száma 52, a használati forgalom 270 kötetre terjedt ki. Külön köszönet illeti meg ez évben is Balogh István VI. oszt. tanulót, aki a könyvtári írnivalók elvégzésében volt a tanárelnök nagy segítségére. A főnévkönyvet a tanárelnök személyesen vezeti.

5. Körünk szeretett védnökét, Szinger Kornél igazgató urat a kegyes-tanítórend kormánya a rendi birtokok kormányzójává nevezte ki. Bár távozása körünket is fájdalmasan érinti, mert szeretett védnökünket és pártfogónkat veszítettük el benne, de viszont örömmel tölt el bennünket a szép kitüntetés tudata. Körünk egy külön ülésben foglalkozott védnökének távozásával s ez alkalommal érdemeit jegyzőkönyvben örökítette meg.

6. A kör tagjai általában az iskolai magyarázatok leírásánál és jegyzetek készítésénél érvényesítették gyorsírási tudásukat. Külön kiemelendő Barabás Ervin VIII. oszt. tanuló, aki a távozó Szinger Kornél búcsúbeszédét írta le a helyi lapok és az Értesítő számára. Mélt. Glattfelder Gyula megyéspüspök úrnak Jászai Géza c. püspök temetésén elmondott búcsúztatóját pedig külön felkérésre körünk 3 tagja: Barabás Ervin, Répás Béla VIII. és Koch Andor VII. oszt. tanulók írták le s ennek alapján közölték azt a helyi lapok is.

7. Márc. 15-én tartottuk meg pénz- és könyvjutalmakkal egybekötött házi versenyünket, mely alkalommal a jutalmak kiegészítésére 20—20 fillér nevezési díjakat szedtünk. A verseny eredménye a következő:

A 180—220 szótagos versenyen első lett Répás Béla VIII., második Klucsik István VIII. oszt. tanuló.

A 160-as fokon I. Csala Albert V., 0. 0. 0., II. Koch Andor VII., 1. 1. 1., III. Fellegi György VI., IV. Vermes Imre VII. oszt. tanuló.

A 120—140-es fokon I. Fellegi György VI., 0. 0. 0., II. Csala Albert V., 0. 0. 1., III. Beck István V., 0. 1. 3., IV. Balogh István VI., 0. 2. 1., V. Böhm József VIII., 1. 0. 0., VI. Juhász Endre VI., 2. 0. 1.

A 100-as fokon I. Balogh István VI., 0. 0. 2., II. Klein Béla V., 1. 0. 3., III. Stark Emil V., IV. Steiner Imre V., V. Dobay Gyula IV. a) oszt. tanuló.

A 70-es fokon 1. Pollner Kálmán V., 0. 0. 1., 2. Dobay

Gyula IV. a), 0. 0. 2., 3. Stark Emil és Szalay József V., 0. 1. 0., 4. Klein Béla V., 5. László Mihály IV. a), 6. Radó István IV. b), 7. Vermes Andor IV. b), 8. Kopasz István V., 9. Csehák Sándor V., 10. Szabados László IV. b) oszt. tanuló.

8. Ugyancsak márc. 15-én tartottuk meg felolvasó ülésünket, mely alkalommal Répás Béla VIII. arról értekezett: »Hogy lehetünk jó gyorsírók«, Barabás Béla VIII. pedig »Visszapillantás az ötven esztendőre« címen emlékezett meg intézetünk gyorsírási multjáról.

9. Máj. 20—21-én tartotta meg a Szegedi Gyorsírók Egyesülete ezidei intézetközi versenyét, melynek anyagi támogatásául körünk 60 koronával gyarapította a versenydíjakat. A versenyen körünk tagjai a következő eredménnyel vettek részt:

A *180-as fokon* Koch Andor VII. hibátlan dolgozatával első díjat, 2 aranyat nyert, Répás Béla VIII. pedig 0. 1. 1. hibás dolgozatot adott be, de mivel ezen fokon már az előző évben nyert, díjat nem kaphatott.

A *150-es fokon* Csala Albert V. 0. 0. 0. hibás dolgozatával első díjat, 1 aranyat nyert, Koch Andor VII. felsőbb fokon nyert (0. 0. 2.), Vermes Imre VII. előző évben nyert (0. 0. 3.), Tóásó Aurél VII. (0. 2. 0.), Juhász Endre (0. 2. 1.) és Balogh István VI. (0. 2. 3.) 5—5 koronát nyertek, Beck István V. (1. 1. 4.) pedig könyvjutalomban részesült.

A *120-as fokon*: Csala Albert V. és Tóásó Aurél VII. felsőbb fokon nyert s így e fokon dolgozataik nem voltak díjazhatók, Stark Emil V. (1. 0. 0.) és Steiner Imre V. (2. 1. 1.) pedig oklevelet kaptak.

A *100-as fokon* Dobay Gyula IV. a) hibátlan dolgozatával első díjat: Gabelsberger-érmet, Schultheisz Miksa VI. és Steiner Imre V. 0. 0. 2. hibás dolgozatokkal 5 koronát nyert, Klein Béla V. könyvjutalomban részesült, Stark Emil V. és Herczeg Gábor IV. a) pedig oklevelet kapott.

A *80-as fokon* Schultheisz Miksa VI. és Pollner Kálmán V. hibátlan dolgozatokat adtak be és ezért Pollner Gabelsberger-érmet nyert, Schultheisz dolgozata azonban, mivel már felsőbb fokon nyert, itt nem volt díjazható. Vermes Andor IV. b) (0. 0. 1.) a »Szegedi Gyorsírók« szünidei lapját kapta, Huber István és Radó István IV. b) pedig oklevelet, Klein Béla V., Herczeg Gábor és Dobay Gyula IV. a) felsőbb fokon nyertek.

A *kezdők szabatos* versenyén 5 koronát nyert Stark György III. a), a »Szegedi Gyorsírók«-nak 1914 évi szünidei lapját Lichteckert József IV. b), 1913 évi szünidei lapot Weinfeld Béla IV. b), oklevelet kapott Fohsz Jenő V., Fohsz Zoltán IV. b), Juhász Antal III. b) és Kasza Gyula IV. a), elismerést érdemltek Zónai Mátyás IV. b), Hajdú Antal és Rozgonyi Andor III. a) oszt. tanulók.

10. A Szegedi Gyorsírók Egyesülete által hirdetett szabatos versenyíráson is részt vettek körünk tagjai és pedig a vitairásj pályázaton Koch Andor VII. könyvjutalmat, Csala Albert és Klein Béla V. pedig oklevelet kaptak. A levelezőírási pályázaton Falta László V. és Tóth János IV. a) szünidei lapot, Stark György, Fohsz Jenő, Begyik Antal, Weinfeld Béla és Juhász Antal oklevelet kaptak, Tóth Imre, Lázár Ferenc, Zónai Mátyás pedig elismerést érdemeltek.

11. Körünk versenyalapjának gyarapítására Szinger Kornél igazgató úr szíves engedélyével ez évben is rendeztünk gyűjtést a gyorsírókör tagjainak körében s ennek eredménye 50.10 K-át tett ki.

12. Gyorsírókörünk 1914 jún. 7-én tartotta meg évzáró vizsgálatát Bujár Károly intézeti tanár úr elnöklése mellett, amelyen megjelent Bontó József h. igazgató úr is. A gyakorlók vizsgálata fokozatos sebességű diktátumok leírásával és felolvasásával történt.

13. Kiváló szorgalmukért és előmenetelükért, a kör érdekében kifejtett buzgó munkásságukért külön dicséretet érdemelnek: Barabás Ervin és Répás Béla VIII., Ginder Nándor VII., Balogh István VI., Csala Albert V., Dobay Gyula és Weinfeld Béla IV., Stark György III. a) oszt. tanulók.

14. Pénztári jelentés:

<i>Bevételek:</i> tagsági díjakból á 4 K	500.— K
Gyűjtés a versenyalapra	50.10 K
A házi verseny nevezési díjai	6.40 K
	<hr/>
Összesen:	556.50 K

Kiadások:

Előfizetés a »Szegedi Gyorsírók«-ra á 1.60 K	208.— K
Törlesztés a Várnay-cégnél	25.— K
Hozzájárulás a szegedi intézetközi versenyhez	60.— K
Könyvkötések	21.60 K
Házi verseny díjai	23.— K
Könyvekért	5.90 K
Lapok előfizetésére	13.— K
Nyugtatóvány-ürlapok	6.— K
10 példány »Szünidei Lap«-ért	10.— K
Koszorú a Markovits-szoborra	20.— K
Gyorsíró-kiállítási oklevél postaköltsége	1.— K
Szolgáknak	10.— K
	<hr/>
Összesen:	403.50 K

Ezidei pénztármaradék tehát 153.— K

Az előző tanév végén a gyorsírókör vagyona volt:

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban 215.01 K

A Szegedi Keresk. és Iparbankban 630.52 K

Összesen: 845.53 K

Ebből vettünk 1913 júl. 21-én egy 1000 K névértékű 4%-al kamatozó magyar-korona-járadék-kölcsön kötvényt 818.91 K-ért, kötvényezésért fizettünk 5 K-át s így maradt még 21.62 K készpénzünk. Ehhez járult ez évben a 2 félévi kamat: 40 K. Összesen: 61.62 K.

A gyorsírókör vagyona tehát az 1913/14. tanév végén:

1. Egy 1000 K névértékű 4%-os m. kor. járadék-kölcsönkötvény (23.991. sz.)	1000.— K
2. A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 167.332. sz. betét-könyvében	214.62 K

Összesen: 1214.62 K

14. A jövő tanévre tájékoztatásul a következőket emeljük ki: A gyorsírási tandíj egész évre 12 K; a tanárelnök méltánylást érdemlő esetekben a tandíjat mérsékli, vagy egészen el is engedi. Ezt már a beiratkozás alkalmával kell szóbelileg, vagy írásbelileg elintézni. A köri tagsági díj 4 K, melyért a hivatalos lapot, a »Szegedi Gyorsíró«-t kapja minden tag. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező. Aki a tanfolyamba beiratkozott, az évközben ki nem maradhat s mind a tagsági, mind a tandíjat tartozik megfizetni.

d) Ijúsági segélyző-egyesület. A segélyző-egyesület 1913 évi szept. hó 28-án alakult meg és 1914. évi június hó 8-án tartotta zárógyűlését. Az alapszabályok értelmében 1913. évi nov. hó 22-én zárógyűlését. Az alapszabályok értelmében 1912 évi nov. hó 22-én választmányi gyűlés volt, melyen a szokásos karácsonyi ruhaszegélyezés nyert elintézést. A lefolyt 1913/14. tanévben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját. Elnök: Szegfi László, VIII. oszt. tanuló, titkár: Tirczka Kolos, VIII. oszt. tanuló, pénztáros: Hegyi Márton, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Csávossy Endre br., VII. oszt. tanuló; főkönyvtáros: Kanyó Béla, VII. oszt. tanuló; ellenőr: Sztárcsevich László, VII. oszt. tanuló; első aljegyző: Csávossy Béla br., VI. oszt. tanuló; első alkönyvtáros: Schultheisz Miksa, VI. oszt. tanuló; másod aljegyző: Ertl János, V. oszt. tanuló; másod alkönyvtáros: Bencsik Endre, V. oszt. tanuló.

Választmányi tagok a VIII. osztályból: Barabás Ervin, Devich István, Fellegi Andor, Grosser Jenő, Répás Béla, Réti István és Somlyódy Sándor Árpád; a VII. osztályból: Deutsch Ede, Marschall Miklós, Wagner Jenő és Vermes Imre; a VI. osztályból: Dungyerszky Sándor, Forbáth Frigyes és Kovách Ernő; az V. osztályból: Beck István, Schultheisz Emil és Szalay József.

Ezen iskolai évben a segélyző-egyesületnek tagjai voltak a VIII. osztályból:

Balassa Jenő, Barabás Ervin, Bartole János, Baracs Marcell, Boros Lajos, Böhm József, Dermla Rezső, Devich István, Fellegi

Andor, Flatz Béla, Gömöri Mihály, Grosser Jenő, Grüner László, Hauptvogel János, Hegyi Márton, Jakab Lajos, Klinovszky Antal, Klucsik István, Leitner Ferenc, Lengyel László, Limbek Géza, Máté Sándor, Miksa János, Múth Endre, Müller Sándor, Németh Jenő, Őrhalmi Károly, Pauer Tibor, Répás Béla, Réti István, Schachtitz János, Somlyódy Árpád, Szegfi László, Tirczka Kolos, Ujj Béla, Winter Jenő.

A VII. osztályból:

Bihari István, Csávossy Endre, Deutsch Ede, Gonda Emil, Gróf Géza, Kaán Viktor, Kanyó Béla, Katona Gyula, Konrád Ede, Leinczinger László, Marschall Miklós, Máté Jenő, Nánássy Endre, Riesz Miklós, Szakall Zoltán, Sztárcsevich László, Szűcs Andor, Ujvári István, Vajda György, Vermes Imre, Vig Pál, Wagner Jenő, Weber Miklós.

A VI. osztályból:

Berger István, Csávossy Béla, Dobóczki Antal, Dungyerszky Sándor, Fellegi György, Forbáth Frigyes, Hirsch Béla, Horváth Lajos, Kovács Ernő, Klucsik Ferenc, Mályusz Elemér, Pető László, Rapcsán Vilmos, Rádóczy László, Schultheisz Miksa, Willax Ferenc, Weil Pál.

Az V. osztályból:

Beck István, Bencsik Endre, Ertl János, Falta László, Jernei Tibor, Komarek Gyula, Marossy Pál, Schultheisz Emil, Szalay József, Szivessy Endre, Szolyka Ferenc, Somlyódy Ferenc, Sztárcsevich Jenő, Tirczka Lóránt, Tóth József, Ujj József, Weber Oszkár.

A IV. b) osztályból:

Bálint Ferenc, Buda Miklós, Fóhsz Zoltán, Gáspár Géza, Glázszy Miklós, Hoffmann György, Kovács József, Kovács Károly, Márki Nándor, Mohaupt Lajos, Nagy Andor, Nikolits Simon, Pataky László, Richter János, Scherer Ferenc, Serbán György, Vermes Andor, Vincze Aladár, Weinfeld Béla, Weiszmandl Jakab, Winczinger Ödön, Zámbo Imre.

A IV. a) osztályból:

Becsey Endre, Bokor János, Buck József, Dobay Gyula, Fischof Endre, Havas Imre, Miskolczy Zoltán, Princz István, Regdon Károly, Sandberg József, Simon Ákos, Tóth Kálmán.

A III. b) osztályból:

Bene József, Jezerniczky Ákos, Nikolits István, Szécsi Dániel.

A III. a) osztályból:

Bruckner Endre, Dobó István, Galambos László, Gál Ferenc, Goldgruber Géza, Kertész Mihály, Kókay Béla, Lábdy István, Pi-

laszanovits József, Schultheisz István, Seiler Ernő, Szegő Imre, Széll János.

Összesen 145 tanuló.

A segélyző-egyesület tőkéje az 1912/13. tanév végén volt egy drb. 8,484. sz. 23,600 korona n. é. 4%-os koronajáradék kölcsönkötvény, egy drb. 18,999. sz. 1,100 korona n. é. 4%-os koronajáradék kölcsönkötvény és a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban 148,043 sz. betétkönyvecskében 7,944.09 korona készpénz, összesen 32,644.09 korona. Az egyesület pénzállapotát a folyó 1913/14. tanév végén a következő statisztikai kimutatás tünteti fel:

I. Bevételek:

1. Ajándékozásból:

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár ajándéka	120.— K
A Szegedi Takaré- és Hitelrészvénytársaság ajándéka	25.— K
A Szegedi Közúti Vaspálya Részvénytársaság ajándéka	30.— K
Búziási Eisenstädter Róbert úr ajándéka boldogult Cserép Sándor halála évfordulóján koszorú megváltás címén	30.— K
Ugyanő Bite Béla k.-r. tanár halálakor koszorú megváltás címén	10.— K
Máté Gyula úr aug.—jún. á 5 korona	55.— K
Összesen:	270.— K

2. Gyűjtésből:

Gróf Endre V. oszt. tanuló halálakor koszorúra való gyűjtésből	11.50 K
Bite Béla k.-r. tanár elhunytával koszorúra való gyűjtésből	33.95 K
A IV. a) osztály gyűjtés maradéka	—70 K
Az 1914. máj. 21-én tartott középiskolai torna- és atletikai verseny jövedelméből	181.96 K
Összesen:	228.11 K

3. Kamatokból:

A 148,043 sz. betétkönyv 1913 év I. félévi kamata	169.94 K
Ugyanezen könyv 1913. év II. félévi kamata	201.87 K
A 8,484. sz. 4%-os koronajáradék 1913 év II. félévi kamata	472.— K
Ugyanezen kötvény 1914 év I. félévi kamata	472.— K
A 18,999. sz. 4%-os koronajáradék 1913 év II. félévi kamata	22.— K
Ugyanezen kötvény 1914 év I. félévi kamata	22.— K
Összesen:	1,359.81 K

4. Tagsági díjakból:

A jelen 1913/14. tanévben beiratkozott 145 tanuló, kik közül kimaradt 2, az egyik 1 K-t fizetett, tehát a 4 K-jával befolyt a tagsági díjakból 573.— K
 Összesen: 573.— K

5. Mulatságból:

Az 1912/13. tanév végén érettségit tett ifjak báljának tiszta jövedelméből 105.— K
 Összesen: 105.— K

Az összes jövedelem tehát az 1913/14. tanév végén . 2,535.92 K

II. Kiadás:

Karácsonyra 25 szegénysorsú tanulónak ruha 850.— K
 Új könyvek beszerzése, kötése 840.82 K
 A 148,043. sz. betétkönyv helyett az új 164,614. sz. betétkönyv gyarapítására 845.10 K
 Az összes kiadás tehát az 1913/14. tanévben . . . 2,535.92 K

III. Pénzállapot az 1913/14. tanév végén:

Tőke volt az 1912/13. tanév végén 32,644.09 K
 Hozzá tőkésítés az 1913/14. tanévben 845.10 K
 Tőkeálladék tehát az 1913/14. tanév végén 33,489.19 K

IV. Tőke elhelyezés:

A III. sz. alatt kitüntetett pénzösszeg elhelyezése a következő:
 1. Egy drb. 8,484. sz. 23,600 K n. é. 4%-os koronajáradék kölcsönkötvényben 23,600.— K
 2. Egy drb. 18,999. sz. 1,100 K n. é. 4%-os koronajáradék kölcsönkötvényben 1,100.— K
 3. A 148,043. sz. Szeged-Csongrádi Takarékpénztári könyvecske múlt évi álladéka 7,944.09 K, hozzá tőkésítés a jelen 1913/14. tanévben 845.10 K — elhelyezve az új 164,614. sz. betétkönyvecskében, úgy hogy a jelen tanév végén a betétkönyv értéke 8,789.19 K
 Összesen: 33,489.19 K

A tanév folyamán 167 tanulónak 1613 drb. tankönyvet bocsátott a vezetőség rendelkezésére, 25 tanulót pedig 850 korona értékben meleg és új téli ruhával segélyezett. Azonkívül Pataky János úr fiának jókarban lévő ruháit, cipőit bocsájtotta a vezetőség rendelkezésére, melyeket arra érdemes fiúknak ki is osztottunk. Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani az egyesület nemesszívű jótévedőinek.

C) Általános ügyek.

1. *Látogatások.* Tankerületi kir. főigazgatónk, Szele Róbert dr., okt. hó 23., nov. 24., 25., 26., 27., jan. 17. és 23. napján végezte hivatalos évi látogatásait. A tanítás menetének megfigyelése, az intézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után jan. hó 28-án értekezletet tartott a tanári testülettel és közölte vele látogatása közben szerzett tapasztalatait.

1914 április 24-én és 25-én tartottuk meg a tank. kir. főigazgató elnöklete alatt az ötödik igazgatói értekezletet az újvidéki kir. kath. főgimnáziumban.

A megbeszélendő tételek a következők voltak:

1. »Mikép volna legpraktikusabban áthidalható az elemi és a középiskola?«

2. »Melyek középiskoláink legégetőbb bajai?« (Cél, előkészítés az egyetemre, túlsúfoltság, kvalifikacionális törvény).

3. »Szükséges-e a középiskolák élesen elkülönítő tagoltsága? (Négy alsóosztály 14. évig egységes képesítéssel, selectió)«.

4. »Szükséges-e az új középiskolai típus? (Reform-gimnázium)«.

5. »Milyen tárgyakat vegyen fel a mai középiskola jelenlegi alakjában, hogy lépést tarthasson a fejlődő étellel?«

6. »A testnevelés kérdése különös tekintettel a cserkészmozgalmakra, katonai lövégyakorlatokra és sportokra«.

7. »Administracionalis casuistica«.

Ezen kérdéseket testületünk megbeszélte és állásfoglalásáról jegyzőkönyvet terjesztett be a tank. kir. főigazgatóhoz, aki a tankerületből beérkezett jegyzőkönyvekből az egy tételre vonatkozókat egy-egy igazgatónak osztotta ki referálás céljából.

Az igazgatói értekezletek megállapodásait jegyzőkönyv alakjában kinyomatták s az egyes testületeknek megküldötték.

Egyéb látogatások. Az iskolafentartó város magisztrátusa állandó érdeklődéssel kísérte a jelen tanévben is intézetünk működését. A város polgármestere, Lázár György dr., a kulturügyek tanácsnoka, Gaál Endre dr. és a sajtó képviselői is megjelentek iskolaünnepélyeinken és érettségi vizsgálatunkon. A szülők és a nagyközönség minden ünnepélyünkön igazi szeretettel és lelkesedéssel vesz részt, az évvégi záróvizsgálatokat is szép számban látogatják.

Volt növendékeink három ízben látogatták meg ezen iskolai évben intézetünket. Május hó 24-én tartották 10 éves találkozójukat azon volt növendékeink, kik 1904-ben tettek érettségi vizsgálatot.

Jún. hó 7-én 1889-ben érettségizett volt növendékeink tartották 25 éves találkozójukat. Ezen volt növendékeink 150 K adománnyukkal egy nemes és kegyeletes eszme megvalósításához tették

meg a kezdő lépést. A kezdés dicsősége az ő nevükhöz fűződik. Ez eszme: egy *Kalazanti sz. Józsefet, a kegyes-tanítórend alapítóját ábrázoló művészi oltárkép festetése* az épülő fogadalmi templom számára. Örök emlékezetül ide jegyezzük e kegyeletes érzésű volt növendékeink, dr. Békei Nándor, dr. Dobay Gyula, Erdélyi Zoltán, dr. Erling Károly, dr. Kertész Izsó, dr. Korda Jenő, dr. Kormányos Benő, dr. László Adolf, dr. Szász Hugó, Onitiu Valér és dr. Vértes Izsó urak neveit.

Jún. hó 28-án tartották 20 éves találkozójukat 1894-ben érettségizett volt növendékeink.

2. *Iskolai ünnepélyek.* Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére, vallásosságának, nemes lelkesedésének és kegyeletének ápolására több iskolai ünnepélyt tartottunk.

Október 6-án megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját (gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyel).

November 1-én kegyeletes ünnepélyt rendezett ifjúságunk az elhúnyt tanárok sírjánál énekkel és szavatokkal. Másnap pedig megkoszorúzta Dugonics András sírját, hazafias beszéd, ének és szavatok kíséretében.

November 19-én, Szent Erzsébet ünnepén ez idén is gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyel áldozott az ifjúság az ország felejthetetlen királynéja, Erzsébet királyné emlékének. Ugyanekkor gyűjtést rendeztünk a vakok javára; a gyűjtés eredményeként befolyt összeget a szegedi vakok intézetének küldtük el.

Március 12-én, a szegedi árvíz 35. évfordulóján, a város fogadalmi ünnepén, ünnepélyes istentiszteletben vett részt az ifjúság, utána az Önképzőkör tartott ünnepélyt.

Megünnepeltük a magyar szabadság születésének évfordulóját, március 15-ét és április 11-ét, az 1848-as törvények szentesítésének évfordulóját.

Jún. 8-án, a koronázás évfordulóján hálaadó isteni tiszteletet tartottunk.

Végül az »Önképzőkör« saját kebelében több kiváló írónk, költőnk kegyeletes emlékét újította fel, február hóban hangversenyt tartott, májusban pedig nyilvános évzáró ünnepélyt rendezett; e két ünnepély előkelő vendégek jelenlétében az intézet dísztermében folyt le. Mindezekről a bővebb tudósítás és az ünnepélyek sorrendje Értesítőnk »Önképzőkör« című fejezetében található. Ugyanezen alkalommal rajztanáraink a tanulók egész évi rajzaiból kiállítást rendeztek, amelyet a záróünnepélyen megjelent közönség szép számmal tekintett meg.

3. *Kirándulások.* A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1905. évi 2472. eln. szám alatt elrendeli a tanulmányi kirándulásokat

és utazásokat. Intézetünk a tanév folyamán többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat, megtekintette a városban és környékén elhelyezett ipartelepeket.

Nagyobb, 10 napra terjedő tanulmányi kirándulást is tett intézetünk Dalmáciába, Boszniába és Hercegovinába. E tanulmányi kiránduláson *Czimmermann Pál* és *Torma Károly*, intézeti tanárok vezetésével, május 23. és jún. 1. között, 25 tanuló vett részt. E szép és tanulságos kirándulást röviden a következőkben ismertetjük:

Szeged-Rókus állomásról elindulva Szabadkán, Ujdombováron és Zágrábon áthaladva a hatalmas Karszt-hegység természeti szépségeiben gyönyörködtünk; majd fölséges panoráma tárult elénk, amint Fiume előtt a magasból megpillantottuk a tengert. Fiuméba megérkezve azonnal szállásunkra mentünk, vacsora után rövid sétára indultunk a tengerpartra és megtekintettük a kikötőt.

Másnap megnéztük a kormányzói palotát és József főherceg kertjét, amelyből szép kilátás nyílik a Monte Maggiorera és az aljában elterülő tengeri fürdőkre. Még délelőtt elindultunk az Ungaro-Croata gyorshajóján Dalmáciába; a nyugodt tengeren való utazás nagy élvezet volt. A kora délutáni órákban már messziről fehérlettek Zárának, Dalmácia fővárosának palotái, amelyek a tengerparton szép sorban húzódnak egymás mellett és nagyban emelik a város szépségét.

Este 10 óra után megérkeztünk a szépen kivilágított Spalatóba, Dalmácia első kereskedő városába, mely félkör alakban terül el a tengerparton. Másnap délelőtt kirándultunk a szomszédos Salonába, mely a Kozják hegység alján fekszik. Salona egykori fővárosa a római Dalmáciának. Az ásatások sok antik nevezetességet hoztak felszínre. Így az amfiteatrum, a fürdők, vízvezetékek, templomok, falak, utak még romjaikban is hű képét adják annak a magas kulturának, amely a rómaiak idejében Salonában volt.

A pogány uralom megdőlte után a keresztények templomaikat a pogány templomok fölé építették, a fürdők fölé pedig keresztelőkápolnákat, baptisteriumokat emeltek. Az ásatások sok római sírt hoztak felszínre. A barbároktól igen sokat szenvedett Salona; a gótok 535-ben, az avarok pedig 639-ben dúlták föl: lakosai elmenekültek Diokleciánnak Spalatóban üresen álló palotájába. Az ásatások még most is folynak a spatatói múzeum tudós igazgatójának, Bulić Ferenc apátnak vezetése mellett, kinek igen csinos és ízlésesen berendezett tusculumja Salona romjaiból épült föl és minden idegen előtt nyitva áll. A tusculumban szép kis múzeum és a tudós apátnak könyvtára látható.

Délután Spalató városát tekintettük meg. A város legérdeke-

sebb része az óváros, mely Dioklecián császár egykori hatalmas palotájába van beépítve. E palota 38,206 m² területű. A palotába négy kapú vezetett, legjobb karban van most a porta aurea, az északi kapu. A peristylum hatalmas korinthusi oszlopaival, melynek fejedelmi fényével élénk ellentétben áll a mellette meghúzódó kis Osteria egyszerűsége, nagyon szép látványt nyújt. Mellette a Vestibulum portáléja, melyhez egykor díszes márványlépcsők vezettek föl.

Majd Dioklecián nagyszerű mauzoleumába lépünk, melyet a VII. században Ravennai János spalatói püspök keresztény templommá alakíttatott át és most is székesegyháza Spalátónak. Hatalmas építmény a Salona romjaiból emelt Campanile is.

A várostól nyugatra fekvő Monte Marjanra is fölmentünk, a honnan az egész város és a kikötő is a legjobban áttekinthető. Innen arra a kicsiny félszigetre is fölséges kilátás nyílik, hol sötét ciprusok árnyékában nyugosznak Spalató halottai a S. stefanoi temetőben.

Spalató megtekintése után Ragusába utaztunk, melyet a tenger felől hatalmas falak, bástyák és erődítmények védenek. Nevezetességei közül különösen megtekintettük a ferencrendiek templomát és a kolostorban lévő keresztfolyosót, szép kertjét, melyben láttuk a déli növényzetet. Itt láttuk Európa egyik legrégebbi gyógyszerárát, mely 1307-ből való. Ragusa főutcája a Stradone valamikor csatorna volt, amelyen hajók közlekedtek; most a ragusaiak és az idegenek kedvelt corsója. A Stradonén van a velencei stílusban épült Dogana. Megnéztük sz. Balázs templomát; előtte van az 1418-ból való Roland emlék, mely ott lent, a kék Adria partján hirdetője az egykoron a tengerig terjedő magyar hatalomnak. Szent Balázs templomának legértékesebb kincse sz. Balásznak 26 hüvelyk magas ezüst szobra. Gyönyörű ablakaival és oszlopaival tűnik föl a rektorok palotája. A domba is bementünk, föltára fölött látható Tiziánnak Mária menybemenetele c. képe. Szép a jezsuiták temploma is.

A város keleti kapuja mellett van a dominikánusok temploma és kolostora. A templomban egyik mellékoltár fölött látható Tizian Magdolnája. A ragusai dominikánusok őrizték sokáig nemzetünk legféltettebb ereklyéjét, szent István jobbát, melyet Mária Terézia királynőnk hozatott haza. A kolostor keresztfolyosója értékes műemlék.

Érdekes még a piac tér is, ahol Rendič Iván műve: Gundulič szobra áll; ő volt a dalmaták legnagyobb költője. Az impozáns fekvésű, tiszta és csinos Ragusától alig tudtunk megválni, de tovább ott időznünk nem lehetett, mert időnk nagyon ki volt szabva. Gőz-

csónakon elmentünk még az Ombla forrásához is, amely Ragusát vízzel látja el.

Ragusa kikötőjének, Gravosának megtekintése után vasuton tovább utaztunk Hercegovinába és gyönyörű vidéken át elértünk fővárosába, Mostárba, mely a Narenta mindkét partján terül el. Megnéztük összes nevezetességeit, kirándultunk a Radobolja forrásához, láttuk a rómaiak idejéből való köhídját. A városnak keleties külsőt adnak mecsetjei és karcsú minarettjei.

Másnap vadregényes szép vidéken át megérkeztünk Bosznia fővárosába, Sarajevóba. Itt sok tanulságos látnivalóban volt részünk. Nagy érdeklődéssel néztük végig a hatalmas Bazárt, a sok mecsetet és a török negyedet. A legnagyobb mecsetet belül is megnéztük. Igen tanulságos volt a szőnyegfonó ház, ahol a drága keleti szőnyegek készülnek. Megnéztük az iparművészeti iskolát, ahol azok a tárgyak készülnek, amelyeket a Bazárban árulnak. Nagyon lekötötték figyelmünket az országos muzeum gazdag gyűjteményei, különösen a néprajzi és az állattani osztály. A dohánygyár a maga hatalmas méreteivel szintén igen tanulságos volt. Láttuk a Sabort és a magyar iskolát is, melynek tantestülete igen szívesen kalauzolt bennünket. Ezúton is fogadják tagjai hálás köszönetünket azon szívességért, amellyel bennünket fogadtak.

Kirándultunk Ilidžére, a bosnyákok legelőkelőbb fürdőjére, innen kísértáltunk a Boszna forrásához, melynek szépsége sok gyönyörűséget nyújtott nekünk; láttuk itt a piztrángtenyésztést is. Sarajevo alapos megtekintése után búcsút vettünk a várostól s Bródon, Dálján és Szabadkán át sok ismerettel meggazdagodva, testileg és szellemileg felfrissülve, a legjobb kedvvel érkeztünk haza a 10 napos tanulságos és élvezetes kirándulásról.

III.

Könyv- és szertárak.

I. Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

I. **Hittudomány.** 1. *Könyvek:* Koppe: Unsterblichkeit unserer Seele ist Ideal unserer Vernunft. Wien, 1913. — Nagy Lajos: A kath. kereszténység szelleme. Budapest, 1913. — Stuhlmann Patrik dr.: Kötelességeink egyházi beszédekben. Budapest, 1913.

2. *Tudományos folyóiratok:* Kath. Egyházi Zeneközlöny. Szerk. Járosy Dezső. — Religio. Szerk. Kiss János dr. — Szent Gellért. Szerk. Strommer Viktorin dr.

II. **Magyar nyelv és irodalom.** 1. *Könyvek:* A magyar dráma fejlődése. Kiadja: Az orsz. irod. és közműv. szövetség. Budapest, 1913. (*A szövetség ajándéka.*) — Az »Élet« könyvei. I. sorozat, 10. kötet. Szerk. Az »Élet«-írói bizottság. Budapest, 1914. Andor: A tanítónő. Ambrus: Színházi esték. Cholnoky V.: Kaleidoskop. Fieber: Modern művészet. Gineverné Györy Ilona: Angolok. Kosztolányi: Modern költők. Prohászka: Világosság a sötétségben. Takáts S.: Régi magyar asszonyok. Toma I.: Élet és irodalom. Tömörkény: Egyszerű emberek. — Hodács Ágost: Idegen tájakról. Szeged, 1912. (*A szerző ajándéka.*) Hodács Ágost: Nyugat felől. Szeged, 1912. (*A szerző ajándéka.*) — Rudnyánszky: Mária dalok. — (2. kiadás.) Budapest, 1914. — Váczy János: Tompa Mihály életrajza. Budapest, 1913. — Vértesy: A magyar romantikus dráma. Budapest, 1913.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök:* Akadémiai Almanach. 1914. — Akadémiai Emlékbeszédek. XVI. 5—10. — Akadémiai Értesítő. Szerk. Heinrich Gusztáv. — Budapesti Szemle. Szerk. Voinovich Géza. — Értekezések a nyelv és széptud. köréből. Szerk. Szinyei József. XXII. 7. — Irodalomtörténet. Szerk. Pintér Jenő. — Irodalomtörténeti Közlemények. Szerk. Szilády Áron. — Magyar

Kultura. Szerk. Bernhard Zsigmond. — Magyar Nyelv. Szerk. Szily Kálmán. — Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. — Nyelvtudományi Közlemények. Szerk. Szinnyei József. — Vasárnapi Ujság. Szerk. Hoitsy Pál.

III. **Idegen nyelvek.** 1. *Könyvek:* Byron. Irta Koepfel Emil. Ford. Esty Jánosné. Budapest, 1913. — Velics: Über die Mnemotechnik der Zukunft. Budapest, 1912.

2. *Tudományos szakközlöny.* Egyetemes Philologiai Közlöny. Szerk. Bleyer Jakab és Láng Nándor.

IV. **Bölcsészet, neveléstan és művészet.** 1. *Könyvek:* A kolozsvári tank. 3. igazgatói értekezletének jegyzőkönyve. Maros-Vásárhely, 1913. (*Ajándék.*) — A szegedi tank. 5. igazg. értekezletének jegyzőkönyve. Makó, 1914. (*Ajándék.*) — Az 1777. Ratio Educationis. Budapest, 1913. Ford. Friml A. dr. — Biró Imre: Az iskola és a szülői ház. Szeged, 1913. (*A szerző ajándéka.*) — Erasmus: A gyermek nevelése. A tanulmányok módszere. Ford. Péter János dr. Budapest, 1913. — Georg Hermann Franke: Vom Wesen der Erziehung. Berlin, 1912. — Gillet: A jellemnevelés. Ford. Hungaria. Budapest, 1913. — Giordano Bruno párbeszédei. Ford. Szemere Samu, Budapest, 1914. — Kováts Lajos: Az ókori nevelés eszményei. Budapest, 1913. — Magyarország közoktatásügye 1911. és 1912. évben. Budapest, 1913—14. (*A nm. vkm. ajándéka.*) — Magyarország műemlékei: III. kötet. Szerk. Dr. Forster Gyula. Budapest, 1913. (*A Műemlékek orsz. bizottságának ajándéka.*) — Montaigne pedagógiai tanulmányai. Ford. Birkás Géza. Budapest, 1913. — Paul Gsell: Rodin beszélgetései a művészetéről. Ford. Farkas Z. Budapest, 1914. — Polgár: Kant filozófiája; gondolatok műveiből. Budapest, 1914. — Ráth Gy.: Az iparművészet könyve. III. kötet. Budapest, 1912. — Vargha Damján: Szent Imre-iskolai ünnepi beszéd. Neveléstani gondolatok. Budapest, 1913. (*A szerző ajándéka.*)

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök:* Értekezések a filoz. és társad. tud. köréből. Szerk. Pauer Imre dr. I. 3. — Hivatalos Közlöny. — Magyar Középiskola. Szerk. Friml Aladár. — Magyar Pedagógia. Szerk. Fináczy Ernő dr. és Imre Sándor. — Magyar Társadalomtud. Szemle. Szerk. Apáthy István. — Néptanítók Lapja. — Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Marczinkó Ferenc dr. — Lehrproben u. Lehrgänge. Dr. Fries u. dr. Menge. Halle. — Literalisches Zentralblatt f. Deutschland. Dr. Ed. Zarncke. Leipzig.

V. **Történelem és földrajz.** 1. *Könyvek:* Czimer K.: Az Árpád-házi királyok apródjai. Szeged, 1912. — Freisingi Ottó: I. Frigyes császár tettei. Ford. Gombos A. Budapest, 1913. — Magyar Tört.

Emlékek. Okmánytárak, 38—39. kötet. Budapest, 1913—14. — Politikai Magyarország. III—IV. kötet. Budapest, 1913—14. — Stein Aurél: Romvárosok Ázsia sivatagjaiban. Budapest, 1913. — Szegfü Gyula: A száműzött Rákóczi. Budapest, 1913.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Archeológiai Értesítő. Szerk. Nagy Géza. — Értekezések a történelmi tudományok köréből. XXIII. 6—7. — Földrajzi Közlemények. Szerk. Bátky Zsigmond és Littke Aurél. — Századok. Szerk. Domanovszky Sándor dr.

VI. **Természetrzajz és kémia.** *Könyvek*: Chrenóczy—Nagy József: A madár. Nyitra. 1904. (*A nyitramegyei orvos-természettud. egyesület ajándéka*). — Bender: Laboratoriumstechnik. Hannover, 1909. — Börner: Allgemeine Biologie. I. Botanik. Hamburg. 1909. — Detmer: Das kleine Pflanzenphysiologische Praktikum. Jena, 1912. — Feldhaus: Lexikon der Erfindungen und Entdeckungen. Heidelberg, 1904. — Hellbach: Das Zimmer-Aquarium und seine Einrichtung. Nürnberg. — Kienitz—Gerloff: Botanisch-mikroskopisches Praktikum. Leipzig, 1910. — Selmons: Das Konservieren in Flüssigkeiten und das Skelettieren. Berlin, 1911. — Walter Oels: Pflanzenphysiologische Versuche. Braunschweig, 1907.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Állattani Közlemények. Szerk. Soós Lajos. — Botanikai Közlemények. Szerk. Moesz Gusztáv. — Magyar Kémiai Folyóirat. Szerk. Zemplén Géza.

VII. **Mennyiségtan és természettan.** 1. *Könyvek*: Chwolson: Lehrbuch der Physik. I—IV. V. 1. Braunschweig, 1902. — Havas—Bogyó: Kereskedelmi számtan I—III. és Politikai számtan. Budapest. — Klug: Projektiv geometria. Budapest.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Annalen der Physik. Leipzig. — Matematikai és Természettud. Értesítő. Szerk. Fröhlich Izidor. — Matematikai és Természettud. Közlemények. Szerk. Lengyel Béla dr. — Természettud. Közlöny. Szerk. Gorka S. és Illosvay L. — Zeitschrift f. mathem. u. naturw. Unterricht. Dr. H. Schotten, Leipzig u. Berlin.

VIII. **Vegyesek.** 1. *Könyvek*: A budapesti gipszinták és szobormásolatok árjegyzéke. Budapest, 1904. — A madarak és fák napjáról szóló iskolai jelentések III. Évkönyve. Budapest, 1913. (*A nm. vkm. ajándéka*). — Az első magyar országos gyermektanulmányi kongresszus Naplója. Budapest, 1913. (*Ajándék*). — Dózsa Endre: Indítvány. Kolozsvár, 1913. (*Ajándék*). — Mihalik: A múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának XI. jelentése 1912. évi működéséről. Budapest, 1913. (*Ajándék*). — Ortutay: Barcsay-ado-mák. Szeged, 1913. — Révai Nagy Lexikon 8—9. kötet. — Révai Nagy Lexikon 8—9. kötet. (*A nm. vkm. ajándéka*). — Törngren: Lehrbuch d. schwedischen Gymnastik. Esslingen, 1908. — Vízállások

1901—2. évben. Kiadja az orsz. vízépítési igazg. vízrajzi osztálya. Budapest, 1902—3. (*Nátlly József ajándéka*). — Zoltványi Irén dr. A pannonhalmi főapátsági főiskola Évkönyve 1912—13. tanévre. Pannonhalma, 1913. (*Ajándék*).

2. *Folyóiratok*: Herkules. Szerk. Porzsolt Jenő és Kálmán. — Jó Egészség. Szerk. Nagy Albert. — Katonás Nevelés. Szerk. Cerri Gyula. — Tornaügy. Szerk. Ujhelyi Sándor.

*

A tanári könyvtár gyarapodása a folyó iskolai évben:

1. *Vétel útján*: a) önálló szakmunka 48 mű, 53 kötet, 388.07 kor. értékben; b) tudományos folyóirat 29 mű, 35 kötet, 373 füzet, 329.40 kor. értékben. — Az Akadémiától: a) önálló szakmunka 4 mű, 4 kötet, 24 kor. értékben; b) tudományos folyóirat 8 mű, 45 füzet, 20 kor. értékben.

Összesen: 89 mű, 92 kötet, 418 füzet, 761.47 kor. értékben.

2. *Ajándék útján*: 17 mű, 14 kötet, 5 füzet, 83 kor. értékben.

* * *

A tanári könyvtárban a múlt iskolai évben volt: 4356 mű, 5893 kötet, 29,053.73 kor. értékben. A folyó iskolai évi gyarapodás: 106 mű, 106 kötet, 423 füzet, 844.47 kor. értékben.

Eszerint a tanári könyvtár állománya az 1913—14. iskolai évben: 4462 mű, 5999 kötet, 29,898.20 kor. értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az önképzőköri könyvtár a következő művekkel gyarapodott: Balogh Pál: A magyar faj uralma. Váczy János: Tompa életrajza. Koeppel Emil: Byron. Vértesy Jenő: A magyar romantikus dráma. Carlyle: Burns. Carlyle: Scott Walter. Giesswein Sándor: Egiptom és a Biblia. Notter Antal: A szabadakarat. Magyar történeti életrajzok. Márki Sándor: Dózsa György. Emilio Salgari: A kék hegyek kincse. Emilio Salgari: Cserna grófja az idegenek légiójában. Radó Antal: Költők albuma. Szemelvények a jelenkori magyar költők műveiből. Reviczky Gyula összes költeményei. Jánosi Béla: Az esztetika története. Szabó István: A kolozsvári főgimnázium önképzőkörének 50 éves története.

2. Az ifjúsági nagyobb könyvtár gyarapodása:

a) Ajándék útján: Wladár Ernő úr ajándéka: Czigler Ignác: Művelődéstörténet.

b) Vétel útján: Baksay: Szederindák. Berzeviczy: A cinque-

cento festészete. Berzeviczy: Itália. Brehm: Az egyenlítőől az északi sarkig. Gárdonyi: Fűzfalevél, ugárfalevél, Karácsonyi álom, A lámpás, Falusi verebek, A bor. Az én falum I—II. Gellért: Vörösmarty. Gyöngyösi: Arany János. Gyulai: Vörösmarty életrajza. Hampel: Az antik szobrászat. Ignotus: Olvasás közben. Imre: Irod. tanulm. I—II. Janovics: Csiky G. I—II. Platz: Utazás a természetben. Rudnyánszky: Napszállat felé. Salamon: Magyarország. a török h. korában. Szathmáry: Balassa Bálint. Emlékeim. Tóth E. válogatott munkái. Tóth K.: Válog. munkái. Vadnai: Irod. emlékek. Vámbéri: Küzdelmeim. Rudolf tr.: Utazás Keleten.

3. Az ifjúsági kisebb könyvtár gyarapodása:

a) Ajándék útján: Wladár Ernő orvostan-hallgató úr adománya: Abonyi: Rákolti György utazása a gambai császárságba. Három vitéz magyar baka kalandjai. Barfuss: A gyémántvölgyben. Baróti: Patrick szigete. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik. Harc az indiánokkal. Beecher—Stowe: Tamás bátya kunyhója I—II. Cervantes: Don Quijotte. Cooper: Bőrharisnya. A vadölő. Az utolsó mohikán. Utmutató. Daudet: Tarasconi Tartarin. Donászy: Egy magyar diák élete Mátyás korában. Az aztékok kincse. Óserdőkön, tengereken. Szigetvár és Eger hősei. Életünket és vérünket. Villámsugár. Rejtélyek a történelemből. Özdor Telegd. Gauss: A búrok földjén. Goda: János generális. Grimm: Mesék. Benedek: Kalandos mesék. Óriások és törpék. Apró mesék. Világszép mesék. Mondák és legendák. Bohókás mesék. A tatárjárás mondái. Katona-mesék. Csodamesék. Pásztor-mesék. A honfoglalás mondái. Hankó: Universum I—V. Jósika: II. Rákóczi Ferenc. Lampérth: Három pápai diák kalandozásai a Bakonyban. Malonyay: A Nilus országa. May: A Rio de la Plata mentén. A Csendes Oceánon. A Balkánon. Mayne—Reid: Skalpvadászok. A transvaali kivándorlók. Münchhausen kalandjai. Pajeken: Mitaha—sa, a puskaporképi. A rokkant hagyatéka. Sas: A felkelő nap hősei. Tábori: A becsületszó. Treller: Az indiánok réme. Tóth: Az utolsó kuruc. Twain: Huckleberry Finn kalandjai. Verne: Grant kapitány gyermekei. A tizenöt éves kapitány. Három angol, három orosz kalandjai. Az úszó sziget. A rejtelmes sziget. Utazás a holdba. Utazás a hold körül. Az úszó város. Cascabel Cézár. A lángban álló szigettenger. Két khinai viszontagságai Khinában. Andersen meséi (Székely Á. III. B) o. t. aj.). Campe: Robinson (Arnold III. B. o. t. aj.). Földes: A búrok magyar vitéze. Andersen meséi (Nagy B. IV. B. o. t. aj.) Gaál: A legnagyobb magyar (Kókay B. III. A) o. t. aj.). Kacziány G.: A három ajándék (Reiss V. III. B) o. t. aj.). Kincs: Romok a rom fölött (Székely Á. III. B) o. t. aj.). Krúdy: A király palástja (Kókay B. III. A) o. t. aj.). Palásthy: A jó barátok (Kókay

B. III. A) o. t. aj.). Madarassy: A kis hadsereg és Sas: A diadal (Goldgruber G. III. A) o. t. aj.). Sólymossy: Az ingovány-vár és Sziklay: Hany Istók (Hrusztek D. III. B) o. t. aj.). Tóth: Budapesti séták, A boldogság könyve (Szegő III. A) o. t. aj.). M. Twain: Tamás úrfi kalandjai, Verne: Clovis Dardentor (Berényi L. III. B) o. t. aj.). Verne: Kéraban, a vasfejű (Seiler E. III. A) o. t. aj.). Zászlónk X. és XI. évf. (Torma K. tanár aj.). XI. évf. (Balanyi Gy. tanár aj.). XII. évf. (Révai J. tanár aj.).

b) Vétel útján: Abonyi: A történelem hősei. Andersen: Az én életem meséje. Apor: Hogyan készül? Bangha: Jellemrajzok. Barfus: Az elefántok hazájában. Bródy: Az egri diákok. Cooper: A vad nyugaton. Craik: Két árva. Daudet: A kis izé. Egy hajó története. De Amicis: Szív. Drávai: Hunyadi János. Gaál: Ágyúdörgés közt. Haugh: Vitéz Hány János. Herczeg: Az új nevelő. Herbert: Aglája. Jankó: Stanley utazása. Kincs: Rajzok a kuruc világból. Két nő története. Kipling: Történetek az őserdőből. Krúdy: Utazás a Tiszán. A cirkuszkirály. Macé: Egy falat kenyér története. Malot: Elhagyottan. Otthon. Madzsar: Legjobb otthon. Mikszáth: A beszélő köntös. Tavaszri rügyek. Móra: Rab ember fiai. Mindenki Jánoskája. Sebők: Mackó úr utazásai I—III. Simonyi: Idegen népek közt. Szerelemhegyi: A királyért. Hoffmann: A testvéri szeretet. Benedek: Honszerző Árpád. Deák: Budavár visszavétele. Burnett: A kis lord. Cox: Görög regék. Gaál: Magyarország művelődési állapota az Árpádok alatt. Jókai: Kisebb művei. Kedves atyafiak. Regék. Böngérffi: Békés Gáspár. Cséffalvay: A fehér zászló alatt. Grimm: Ösregék. Grundmann: Péter, a hírvivő. Kingsley: A hősök. Prónai: Kis barátainak. Szemere: Igaz történetek. Toncs: Mikes élete. M. Twain: Koldus és királyfi. Verne: Brannicanné aszszonyság. A két Kip-testvér. A bundák hazája. A tizenöt éves kapitány. A jégszfinksz. Antifer mester kalandjai.

4. Kötelező olvasmányok tára: Arany: Az első lopás (20 drb.). Ady: Magyarázatok Arany Első lopásához (20 drb.). Toldi estéje (20 drb.). Kiss: Magy. Toldi estéjéhez (30 drb.). Válogatott kisebb költeményei (20 drb.). Bonfiniből szemelvények (30 drb.). Csonkai: Dorottya (11 drb.). Dugonics: Bátori Mária (15 drb.). Fazekas: Ludas Matyi (30 drb.). Eötvös: A falú jegyzője I—II. (5 drb.). Jókai: Népvilág (30 drb.). Madzsar: Magy. Jókai Népvilágához (30 drb.). A nagyenyedi két fűzfa (30 drb.). Abafy: Magy. a nagyenyedi két fűzfához (30 drb.). Jósika: Abafi (13 drb.) Kemény: Zord idő (5 drb.). Kisfaludy S.: Válog. regéi (15 drb.). Gondán: Magy. Kisfaludy Válogatott regéihez (15 drb.). Kölcsey: Parainesis (10 drb.). Összesen 429 mű 434 kötetben, 257.30 K értékben.

2. Szertárak.

a) Természettani szertár.

A természettani szertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: Kísérleti vakuumcső (22 K); Papin fazék (120 K); Egy liter higany (163.20 K); Ellenállás szekrény (370 K); Akkumulátor javítása (86.50 K); 10 Voltos izzólámpa (12.80 K); Üvegcső folyékony szénsavval (30 K); 2 Mikrofarad kondensator (120 K); 5 liter cseppfolyós levegő (50 K); Galvanometer (110 K). (Láda és csomagolás 10.60 K). A természettani szertárra fordított összeg: 1095.10 K.

b) Természetrajzi szertár.

A természetrajzi szertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: Élelmiszerek és élvezeti cikkek vegyelemzése (21 drb 162 K); Pilling—Möller-féle növ. képek (24 drb 109.44 K); Linden—Masalin-féle növ. képek (15 drb 57 K); Henkler: Dreiflächbilder (5 drb 21 K); Leutemann-féle állattani képek (40 drb 104 K); Matzdorff-féle állattani képek (2 drb 20 K); Pfurtscheller-féle állattani képek (5 drb 60 K); Täuber-féle állattani képek (12 drb 32.40 K); Növ. fiziologiai készülékek (3 drb 25 K); Rozsdagomba formalinban (1 drb 10 K); Anyarozsgomba formalinban (1 drb 14 K); Anyarozsgomba szárazon (1 drb 9 K); Külföldi fafajták csi-szolva (25 drb 14 K); Papírgyártás termékei (1 doboz 24 K); Képtartó állvány (1 drb 53 K); A spiritusz készítmények feltöltése (15 K); Képlécek (4 K). (Szállítási költségek 19.16 K). A természetrajzi szertárra fordított összeg: 753 K.

c) Vegytani szertár.

A vegytani szertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: Fecskendő palack (1 drb 2.10 K); Kanál (8 drb 4.93 K); Mosókefe (8 drb 3.76 K); Kémcsőtartó (3 drb 1.20 K); Reagens papír (3 drb 0.80 K); Zsolnai főzőpohár (2 sor. 7.50 K); Zsolnai főzőlombik (1 sor. 5.17 K); Kaucsukfűjtató (1 drb 8.40 K); Mérőlombik (4 drb 6.80 K); Mozsár dörzsölővel (5 drb 7.47 K); Párolgató porc. csésze (6 drb 7.44 K); Parafadugó (100 drb 5 K); Parafadugópuhító (1 drb 5.50 K); Parafadugó-furó (1 sor. 8.80 K); Parafa dugó-furó-élesítő (1 drb 2.20 K); Parafa dugó-vágókés (1 drb 1.65 K); Óraüveg (1 sor. 1.76 K); Porc. tégely fedővel (1 drb 4.58 K); Üvegdoboz (3 drb 3.30 K); Pipetta (4 drb 4.30 K); Illosvay-féle vil. gázfejlesztő (1 drb 2 K). (Szállítás 5.32 K). A vegytani szertárra fordított összeg: 100 K.

d) Történelmi- és földrajzi szertár.

A történelmi- és földrajzi szertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: Kogutovicz: Magyarország hegy- és vízrajzi térképe (19 K), Magyarország politikai térképe (19 K), Ázsia fali térképe (26 K), Afrika fali térképe (20 K), Ausztria fali térképe (19 K), Észak-amerika fali térképe (20 K). Összesen 6 drb 123 K értékben.

e) Filológiai szertár.

A filológiai szertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: Seemanns Wandbilder (Mózes Michelangelótól, Menelaos és Patroklos, I. Napoleon Fontainebleauban 1814, Kassandra Klingertől, Marienburg, Alexander és Diogenes, Peristylum a Vettiusok házában — Pompeiiben —, Eskorial, Konstantinápoly bevétele a keresztésektől, Ijász II. Artaxerxes palotájában). 10 drb 30 K. Gurlitt Wandbilder (Castra Romana, Alesia, Caesar tárgyalása Ariovistusszal, Vercingetorix néhány gall előkelővel, Caesar kiküldetése Britanniába, Caesar Avaricum ostrománál). 6 drb 21.60 K. Az összes gyarapodás értéke 51.60 K.

f) Ének- és zeneszerek.

Az énekszerek gyarapodása az 1913—1914. tanévben vétel útján: hangjegyek 34 K értékben. A zeneszerek gyarapodása vétel útján 49 K értékben.

g) Érem- és régiséggyűjtemény.

Az érem- és régiséggyűjteményt az 1913—1914. tanévben adományokkal gyarapították: Kroó Imre VII. oszt. tan. 1 drb nikkelpénzzel, Nagyfalusi Andor V. oszt. tan. 4 drb nikkelpénzzel és 26 drb rézpénzzel, Barta Mátyás II. c) oszt. tan. 20 drb ezüstpénzzel, 8 drb nikkelpénzzel és 1 drb rézpénzzel, Cserta László II. c) oszt. tan. 6 drb rézpénzzel, Grünbaum József II. c) oszt. tan. 2 drb nikkelpénzzel és 1 drb papírpénzzel, Zollner László II. c) oszt. tan. 2 drb papírpénzzel, Deutsch Béla I. a) oszt. tan. 2 drb rézpénzzel és Geber Ödön I. c) oszt. tan. 1 drb nikkelpénzzel és 3 drb rézpénzzel.

h) Rajzszeretár.

A rajzszeretár gyarapodása az 1913—1914. tanévben vétel útján: 20 drb gipszminta (66 K); 10 drb kitömött madár (79 K); 2 drb mintatartó állvány (12 K); ajándék útján 20 drb fafaragvány. A gyarapodás értéke 157 K.

i) Tornaszertár.

A tornaszertár gyarapodása az 1913—1914. tanévben: svéd-tornapad (3 drb 90 K), szőnyeg vitorlavászon huzattal (2 drb 150 K), ugrórúd bambusznádból (5 drb 45 K), diszkosz (1 drb 10 K), svédgerely (3 drb 15 K), ugródeszka (2 drb 20 K), gyűrűhinta kötél-szárossal és csattokkal (1 pár 18 K), súlyzó (1 drb 9 K), egy kézre-való súlyzó (1 drb 4.40 K), tartalék svédgerelynyél (4 drb 8 K). A szertár gyarapodásának értéke: 369.40 K.

IV.

Az intézet személyzete.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
1	Szinger Kornél r. tanár	26	Filozófiai prope- deutika	VIII. *	3	Igazgató.* * 1914. febr. 8-ig.
2	Bontó József r. tanár	24	Latin nyelv Német nyelv Görög nyelv	II. A.* III. B. IV. A.* VI.*	18* 4**	Helyettes igazgató.** A II. A. osztály főnöke (1914. febr. 8-ig). A filológiai szertár gondozója. * 1914 febr. 8-ig. ** 1914 febr. 8-tól.
3	Balanyi György dr. r. tanár	4	Vallásan Történelem Földrajz Mennyiségtan Szépírás	II. B. II. C. IV. B. V. VIII. II. C. II. C. II. C.	19	A II. C. osztály főnöke, az érem- és régiségtár gon- dozója, az intézet évkönyvének veze- tője.
4	Biró Imre r. tanár	7	Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Filozófiai prope- deutika Szépírás	VII. III. B. VII. VIII. ** I. A.	15* 18**	A VII. osztály főnöke, értekezleti jegyző, igazgatóhelyettes. * 1914 febr. 8-ig. ** 1914 febr. 8-tól.
5	Bite Béla r. tanár	20	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány	I. A. I. A. VI. VIII.	18	Meghalt 1914 jan. 1-én; örált 1914 febr. 8-ig szaksze- rűen helyettesítettük
6	Buday Gyula. világi, r. tornatanár	4	Testgyakorlás Játék	I. B. II. B. IV. A. V. VI. VII. VIII. I. A. I. B. I. C. II. A. II. B. II. C V. VI.	17	A torna- és játé- szertár gondozója.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyek előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
7	Bujár Károly r. tanár	1	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv Szépirodalom	I. B. I. C.* I. B. I. B. V. VI.** I. B.*	19* 21**	Az I. B. osztály főnöke. * 1914 febr. 8-ig. ** 1914 febr. 8-tól.
8	Czimmermann Pál r. tanár	14	Vallástan Történelem Földrajz Természettudomány	I. A. III. A. IV. A. VI. I. A. III. A. I. A.	18	A I. A. osztály főnöke, a történelmi- és földrajzi szertár gondozója.
9	Fábián Imre r. tanár	11	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	II. A.* IV. B. V. I. A.** V. VIII.	19* 23**	Az V. osztály főnöke, az ifjúsági nagyobb könyvtár gondozója. * 1914 febr. 8-ig. ** 1914 febr. 8-tól.
10	Fekete Ipoly r. tanár	30	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	IV. B.** II. B. II. B. VIII. V.	18* 20**	A katonai gyakorlatok és céllovás felügyelője. * 1914 febr. 8-ig. ** 1914 febr. 8-tól.
11	Hogyor József r. tanár	12	Mennyiségtan Természettan Rajzoló geometria	I. B. III. A. IV. A. V. VIII. VIII. I. B.	22	A VIII. oszt. főnöke. A természettani szertár gondozója, az ifj. segélyző-egylet felügyelője, a meteorologiai- és földrengésjelző állomás vezetője.
12	Kiss István r. tanár	11	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	IV. A.* II. A.** III. A. III. B. III. A. VI.*	19** 21*	A III. A. osztály főnöke, a tanári könyvtár gondozója. * 1914 febr. 8-tól. ** 1914 febr. 8-ig.
13	Kövesi Lajos r. tanár	14	Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	IV. A. VIII. IV. A. VI. VII.	19	A IV. A. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör vezetője.
14	László József r. tanár	2	Vallástan Földrajz Mennyiségtan Rajzoló geometria	III. B. III. B. I. A. II. A. III. B. VI. III. B.	21	A III. B. osztály főnöke, hitelemző.
15	Nováky Bertalan világi, r. tanár	41	Rajzoló geometria Szabadkézi rajz	I. A. I. C. II. A. II. B. II. C. IV. A. V.—VIII.	25	A rajzszerter gondozója.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évek- nek száma	Tantárgyak, amelyek előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti órák száma	Észrevételek
16	Orbán János r. tanár	1	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Szépírás	II. A.* I. A.* II. A.* II. A.* I. B.*	19	* A II. A. osztály főnöke. * 1914 febr. 8-tól.
17	Para Imre r. tanár	8	Vallástan Földrajz Természetrajz Szépírás	I. B. I. C.* I. B. II. B. I. B. II. B. III. C. IV. B. VI. II. B.	19** 21*	A II. B. osztály főnöke, hitelemző, játéktfelügyelő. * 1914 febr. 8-tól. **1914 febr. 8-ig.
18	Prelogg József r. tanár	16	Vallástan Magyar nyelv Német nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	IV. A.* VI III. A. V. VI. VII. VIII.**	18	A VI. osztály főnöke, az ének- és zenekar vezetője. * 1914. febr. 8-ig. ** 1914. febr. 8-tól.
19	Révai József dr. r. tanár	4	Vallástan Latin nyelv Német nyelv Görög nyelv	IV. B.* IV. B. IV. A.** IV. B. VIII. VII.	19* 20**	A IV. B. osztály főnöke, az ifjúsági kisebb könyvtár gondozója. * 1914. febr. 8-ig. ** 1914. febr. 8-tól.
20	Salánky István r. tanár	25	Magyar nyelv Latin nyelv Történelem Szépírás	II. C. II. C. III. B. VII. II. A.	18	Tandijkezelő.
21	Sebes Ferenc dr. r. tanár	8	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	V. VI. VII. VIII. I. C. I. C.	19	Az I. C. osztály főnöke, főgimn. hitszónok.
22	Timina Ödön világi, r. tornatanár	28	Testgyakorlás Játék	I. A. I. C. II. A II. C. III. A. III. B. IV. B. III. A. III. B. IV. A. IV. B.	16	
23	Torma Károly r. tanár	10	Vallástan Földrajz Természetrajz Szépírás	III. A. I. C. II. A. I. C. II. A. IV. A. V. I. C.	19	A természetrajzi- és vegytani szertár gondozója, a gyors- írókór vezetője.
24	Tóth Lajos r. tanár	4	Mennyiségtan Természettan Rajzoló geometria	I. C. II. B. IV. B. VII. VII. III. A. IV. B.	22	Játéktfelügyelő.

B) A más vallású tanulók hitoktatói.

1. **Godács Imre**, ev. ref. segédlelkész és hitoktató, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 8 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
2. **Lőw Immanuel dr.**, Szeged és kerülete főrabbija, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 9 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
3. **Nestor Romulus**, magyar-csanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román vallású tanulókat heti 2 órában, az állami főgimnázium helyiségében.
4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb vallású tanulókat heti 8 órában, a városi főgimnázium helyiségében.
5. **Thomay József**, szegedi ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. hitv. ev. tanulókat heti 8 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgimn. r. tanár, a francia nyelv képesített rendkívüli tanára, tanította a francia nyelvet heti 4 órában (1914. jan. 1-ig).
2. **Nováky Bertalan**, főgimn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot heti 2 órában.
3. **Prelogg József**, főgimn. r. tanár, tanította az éneket heti 4 órában.
4. **Révai József dr.**, főgimn. r. tanár, tanította a francia nyelvet heti 4 órában (1914. jan. 1-től).
5. **Torma Károly**, főgimn. r. tanár, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást heti 4 órában.

D) Iskola-orvos és egészségtan-tanár.

Gidófalvy Béla dr., honvéd törzsorvos, az egészségtan képesített tanára, tanította az egészségtant a VII. és VIII. osztályban heti 2 órában.

E) Céliövés és katonai gyakorlatok.

Homor László, 5. gyalogezredb. honvédfőhadnagy, tanította a céllövést és katonai gyakorlatokat heti 2 órában a VII. és VIII. osztályban.

F) Vívómesterek.

1. **Armentani Ede**, okl. vívómester, tanította a kard- és törvívást heti 5 órában.
2. **Buday Gyula**, tornatanár, okl. vívómester, tanította a kard- és törvívást heti 4 órában.

V.

Tananyag.***A) Kötelezett tantárgyak.****I. A tantárgyak osztályok szerint.****Első A), B) és C) osztály.**

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Czimmermann Pál*, B) osztályban: *Bujár Károly*, C) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Kis katekizmus. Tanárok: I. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, I. B) osztályban: *Para Imre*, I. C) osztályban: *Para Imre*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Tanárok: I. A) osztályban: *Orbán János*, I. B) osztályban: *Bujár Károly*, I. C) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti latin nyelvkönyv. Tanárok: I. A) osztályban: *Fábián Imre*, I. B) osztályban: *Bujár Károly*, I. C) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Körösi: Földrajz, I. r. Tanárok: I. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, I. B) osztályban: *Para Imre*, I. C) osztályban: *Torma Károly*.

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Természetrajz. Tanárok: I. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, I. B) osztályban: *Para Imre*, I. C) osztályban: *Torma Károly*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr.: Számтан. Tanárok: I. A) osztályban: *László József*, I. B) osztályban: *Hogyor József*, I. C) osztályban: *Tóth Lajos*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló

* A tananyag elméleti részét az Utasítások szerint végeztük el s így itt nem közöljük.

geometria, I. r. Tanárok: I. A) osztályban: *Nováky Bertalan, I. B)* osztályban: *Hogyor József, I. C)* osztályban: *Nováky Bertalan.*

Szépíráás, heti 1 órában. Tanárok: I. A) osztályban: *Biró Imre, I. B)* osztályban: *Orbán János, I. C)* osztályban: *Torma Károly.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: I. A) osztályban: *Timina Ödön, I. B)* osztályban: *Buday Gyula, I. C)* osztályban: *Timina Ödön.*

Második A), B) és C) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Orbán János, B)* osztályban: *Para Imre, C)* osztályban: *Balanyi György dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Ószövetségi bibliai történetek. Tanárok: II. A) osztályban: *Orbán János, II. B)* és II. C) osztályban: *Balanyi György dr.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Tanárok: II. A) osztályban: *Orbán János, II. B)* osztályban: *Fekete Ipoly, II. C)* osztályban: *Salánky István.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti. Tanárok: II. A) osztályban: *Orbán János, II. B)* osztályban: *Fekete Ipoly, II. C)* osztályban: *Salánky István.*

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Körösi: Földrajz, II. r. Tanárok: II. A) osztályban: *Torma Károly, II. B)* osztályban: *Para Imre, II. C)* osztályban: *Balanyi György dr.*

Természetráajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Természetráajz. II. osztály számára. Tanárok: II. A) osztályban: *Torma Károly, II. B)* osztályban: *Para Imre, II. C)* osztályban: *Para Imre.*

Számtan, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr.: Számtan. Tanárok: II. A) osztályban: *László József, II. B)* osztályban: *Tóth Lajos, II. C)* osztályban: *Balanyi György dr.*

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria, II. r. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Szépíráás, heti 1 órában. Tanárok: II. A) osztályban: *Salánky István, II. B)* osztályban: *Para Imre, II. C)* osztályban: *Balanyi György dr.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: II. A) osztályban: *Timina Ödön, II. B)* osztályban: *Buday Gyula, II. C)* osztályban: *Timina Ödön.*

Harmadik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Kiss István, B)* osztályban: *László József.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Bibliai törté-

netek. Tanárok: III. A) osztályban: *Torma Károly*, III. B) osztályban: *László József*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Rendszeres magyar nyelvtan. U. a. Magyar olvasókönyv III. r. Tanárok: III. A) osztályban *Kiss István*, III. B) osztályban *Kiss István*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti, II. r. Tanárok: III. A) osztályban: *Kiss István*, III. B) osztályban: *Biró Imre*.

Német nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Német Nyelvkönyv, I. r. Tanárok: III. A) osztályban: *Prelog József*, III. B) osztályban: *Bontó József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyarország története. Tanárok: III. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, III. B) osztályban: *Salánky István*.

Földrajz, heti 2 órában. Tankönyvek: Körösi: Földrajz, III. r. és Vörös dr.: Matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanárok: III. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, III. B) osztályban: *László József*.

Számтан, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Számтан. Tanárok: III. A) osztályban: *Hogyor József*, III. B) osztályban: *László József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria. Tanárok: III. A) osztályban: *Tóth Lajos*, III. B) osztályban: *László József*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: III. A) osztályban: *Timina Ödön*, III. B) osztályban: *Timina Ödön*.

Negyedik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Kövesi Lajos*, B) osztályban: *Révai József dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Róm. kath. szer-tartástan. Tanárok: IV. A) osztályban: *Kiss István*, IV. B) osztályban: *Fekete Ipoly*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai dr.: Stilisztika. — Arany János: Toldi. Magyarázta: Lehr. Tanárok: IV. A) osztályban: *Kövesi Lajos*, IV. B) osztályban: *Fábián Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti, II. rész. Tanárok: IV. A) osztályban: *Kövesi Lajos*, IV. B) osztályban: *Révai József dr.*

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Né-

met nyelvkönyv. Tanárok: IV. A) osztályban: *Révai József dr.*, IV. B) osztályban: *Révai József dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyarország története, II. r. Tanárok: IV. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, IV. B) osztályban: *Balanyi György dr.*

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Növénytan. Tanárok: IV. A) osztályban: *Torma Károly*, IV. B) osztályban: *Para Imre*.

Algebra, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra. Tanárok: IV. A) osztályban: *Hogyor József*, IV. B) osztályban: *Tóth Lajos*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria. Tanárok: IV. A) osztályban: *Nováky Bertalan*, IV. B) osztályban: *Tóth Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: IV. A) osztályban: *Buday Gyula*, IV. B) osztályban: *Timina Ödön*.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Fábíán Imre.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Schütz dr.: Kath. hittan. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai: Retorika. Tanár: *Fábíán Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyvek: Zsámboky: Cicero beszéde: De imperio Gn. Pompei. — Geréb: Cicero beszéde Archias ügyében. — Cserép dr.: Szemelvények P. Ovidius Naso műveiből. Tanár: *Fábíán Imre*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Maywald dr.: Görög nyelvten. Ugyanattól: Görög gyakorlókönyv: Tanár: *Bujár Károly*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények Tinódi, Gyöngyösi, Heltai, Kemény János, Cserei Mihály, Apor Péter és Bethlen Miklós gróf műveiből. Arany: Buda halála. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemelvények Herodotos I—IX. könyvéből. Tankönyv: Badics dr.: Magyar irodalmi olvasókönyv, I. r. Csengeri dr.: Homeros Iliása. Gyomlay dr.: Homeros Odysseiája. Geréb dr.: Szemelvények Herodotos történeti művéből. Schill: Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Német olvasókönyv. Tanár: *Prelogg József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgyémy: Az ókor története. Tanár: *Balanyi György dr.*

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Állattan. Tanár: *Torma Károly*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra és Lóky dr.: Geometria. Tanár: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula*.

Hatodik osztály.

Osztályjónök: Prelogg József.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Erkölcesztan. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai: Poetika olvasmányokkal; Shakspere: Coriolanus. Ford. Petöfi, magyarázta Névy. Tanár: *Prelogg József*.

Latin nyelv, heti 5 órában. Tankönyvek: Kalmár: Szemelvények Titus Livius római történetéből. Cserép dr.: Szemelvények Vergilius Aeneiséből. Tanár: *Kiss István*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Olvasmány: Xen. An. I. 1. 1—4. 2. 1—5., 5—9., 12—19., 3. 1—13., 4. 1—18., 5. 7—17., 6. 1—11., 7. 1—13., IV. 7. 19—27. Xen. Mem. I. 4. II. 21—34. Szemelvények a görög lírikusokból. Tankönyv: Maywald dr.: Görög nyelvtan. U. a. Görög gyakorló- és olvasókönyv. Tanár: *Bujár Károly*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar líra termékeiből. Sophokles Antigónéja tartalmi és szerkezeti szempontból. Tankönyv: Badics dr.: Magyar olvasókönyv. Antigone, Sophokles tragédiája. Ford. Csiky. Schill: Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Kövesi Lajos*.

Német nyelv, heti 3 órában. Olvastattak Goethe, Schiller, Uhland és Heine válogatott balladáit: Erlkönig. Der Fischer. Der Sännger. Der Zauberlehrling. Der Ring des Polykrates. Der Graf von Habsburg. Die Bürgschaft. Elisabeth's Rosen. Die Lorelei. Tankönyv: Endrei—Szele: Német olvasókönyv. Tanár: *Prelogg József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény: Középkor és Ujkor a westfaliai békéig. Tanár: *Czimmermann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Ásványtan és Chemia. Tanár: *Para Imre*.

Mennyiségtan, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra. Lóky dr.: Geometria. Tanár: *László József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula*.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Biró Imre.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Katholikus egyháztörténelem. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Prónai dr.: Magyar irodalomtörténet, I. k. Tanár: *Biró Imre.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Bartal—Malmosi: C. Sallustii Crispi libri De coniuratione Catilinae et de bello Jug. Dávid: M. T. Cic. orationes selectae. Cserép: Szemelvények Verg. Aeneiséből. Tanár: *Biró Imre.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából: I., VI., XVI., XXIV. Herodotosból: Solon és Kroisos találkozása. Kroisos bukása. Kyros története. A thermopylaei ütközet. Tankönyv: Csengeri dr.: Homeros Odysseiája. Dávid: Herodotos műveiből való szemelvények. Tanár: *Révai József dr.*

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Olvasmány: *a)* A görög irodalomból. Thukyd. történeti műve. Demosthenes I. Olynth., I—III. Philippikai beszéde. *b)* A magyar irodalomból: A magyar pragmatikus történetírók. Szemelvények Budai E. és F., Virág, Bajza műveiből. Telekitől: Hunyadi János jellemrajza. Horváth M.-tól: A pragm. Sanctio története. Szalaytól: Magyar néposztályok Szent István idejéből. Salamon F.-tól: A török hódoltság Magyarországon. — Szónoklat: Felsőbüki Nagy Páltól: A lengyelek ügyében; Kölcseytől, Wesselényitől, Széchenyitől: A magyar ny. ügyében; Deák F.-tól a Húsvéti cikk. Tankönyvek: Jebb: A görög irod. története; Schill: Görög régiségek és a görög művészet története; Szilasi: Szemelvények Thukyd. műveiből; Földi dr.: Demosthenes vál. beszédei; Badics dr.: Magy. irod. olv. III. Tanár: *Kövesi Lajos.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe. Hermann und Dorothea c. művének és Schiller Wilhelm Telljének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvényeket olvastunk az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr.: Német olvasókönyv, IV. rész. Szele: Goethe's Hermann und Dorothea. Heinrich: Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Prelogg József.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény: Világtörténet 1648—1878-ig, III. r. Tanár: *Salánky István.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr.: Kísérleti természettan. Tanár: *Tóth Lajos.*

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra II. r. és Lóky dr.: Geometria. II. r. Tanár: *Tóth Lajos.*

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula.*

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Hogyor József.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Schütz dr.: Apologetika. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Prónai dr.: Magyar irodalomtörténet, II. k. Tanár: *Kövesi Lajos.*

Latin nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Gyomlay dr.: Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Bartal—Malmosi—Csengeri: Qu. Horatii Flacci opera omnia. Tanár: *Fábián Imre.*

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. 1—490. VI. 375—530. XXIV. 180—350. Prózai olvasmány: Platon Apológiája I—XVII. Tankönyv: Csengeri dr.: Homeros Iliása; Szamosi dr.: Sokrates védelme és Criton. Tanár: *Fekete Ipoly.*

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Platon Apológiája, Critonja és Állama. Tankönyv: Alexander Platon és Aristoteles. Jebb: A görög irodalom története. Schill: Görög régiségek. Tanár: *Prelog József.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Iphigenie auf Tauris c. művének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvényeket olvastunk az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr.: Német olvasókönyv, IV. r. Szele: Goethe's Iphigenie auf Tauris. Prelog: Körner's Zrínyi. I—V. felvonás. Tanár: *Révai József dr.*

Bölcséleti előtan, heti 3 órában. Tankönyv: Szitnyai: Lélektan és Logika. Tanár: *Biró Imre.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyarország oknyomozó történelme. Tanár: *Balanyi György dr.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr.: Kísérleti természettan. Tanár: *Hogyor József.*

Mennyiségtan, heti 2 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra II. r. és Lóky dr.: Geometria II. r. Tanár: *Hogyor József.*

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula.*

2. Latin klasszikus olvasmányok.

III. osztály.

A »Liber Sexti« II. kötetének megfelelő olvasmányai. Epitome ex libris T. Livii: Horatii et Curiatii. Brutus. Primi consules. Coniuratio iuvenum. Horatius Cocles. Mucius Scaevola. Menenius Agrippa. G. Marcius Coriolanus. Fabii. Capitolium liberatum. Invi-

tatio ad circenses. Apud bibliopolam. In campo Marathonio. Pugna Marathonica. Praemium Miltiadis. Ingrati cives. In insula Salamine. Thermopylae. Dolus Themistoclis. De Aristide. De Cimone. De Alcibiade. De Pausania. De Epaminonda. Fabulae Phaedri: Ranae regem petierunt. Vacca, capella, ovis et leo. Cervus ad fontem. Rana rupta et bos. Vulpes et ciconia. Muli duo et raptores. De vulpe et uva. Lupus et agnus. Vulpes et corvus. Canis per fluvium carnem ferens.

IV. osztály.

I. E libr. Metamorph. P. Ovidii: Quattuor aetates. Daedalus et Icarus. Philemon et Baucis. Midas.

II. E Commentariis Jul. Caes.: Descriptio Galliae. De Gallorum moribus. De Sequanis et Haeduis. De druidibus. De druidum disciplina. De equitibus. De Gallis, religionibus deditis. De diis Gallorum. De quibusdam Gallorum institutis. De religione Germanorum. De agricultura. De moribus Germanorum. Galli in Germania. De silva Hercynia. De Orgetorige. Helvetii proficisci parant. Orgetorigis mors. Caesar ad Genavam pervenit. Caesar Helvetios transitu prohibet. Sequani Helvetios per suos fines ire patiuntur. Caesar in Italia legiones conscribit. Allobroges ad Caesarem se recipiunt. Tigurini poenas persolvunt. Legati Helvetiorum apud Caesarem. Responsum Caesaris. Castra moventur.

III. T. Maccii Plauti: Captivi Act. I—V.

V. osztály.

I. Cicero: De imp. Gn. Pomp. I—XXIV.

II. Cicero: Pro Archia poeta. I—XII.

III. Ovidius: Fasti: Janus. Róma alapítása, Remus halála. A Fabiusok hősi vállalata.

VI. osztály.

I. P. Vergilii Maronis Aeneidos liber I. 1—210. Liber II. 1—354. 506—567.

II. T. Livi ab urbe condita liber XXI. 1—3. 18. 32—37. Liber XXII. 1—9. 12—18. Liber XXVI. 5—8.

VII. osztály.

Vergilius Aeneiséből: IV. ének. 1—30., 54—89., 330—361., 437—449., 584—632. (Dido szerelme és halála.) VI. ének. 42—155., 264—330., 384—425., 450—476., 679—901. (Aeneas alvilági útja.) VIII. ének. 608—730. (Aeneas pajzsa.) XI. ének. 152—181.

(Evander siralma fia elesésén.) Cicero De imperio Cn. Pompeii c. beszédéből 1—10. és 24. c. Sallustius De Bello Iugurthino c. művéből 1—26. és 104—114. c.

VIII. osztály.

I. Horatius: Carm. I. 1., 2., 3., 4., 9., 14., 22., 34., 37. II. 3., 10., 16., 17. III. 1., 30. IV. 3., 7. Epod. 2., 16. Sat. II. 6. Epist. II. 3., 1—130. II. Tacitus: Ann. I. 1—5., 24—28. XIV. 3—13. XV. 38—44. Hist. V. 1—4.

3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok.

III. osztály.

Arany: Kisebb elbeszélő költeményei. Gvadányi: A peleskei nótárius. Jókai: A nagyenyedi két füzfa, Népvilág. Kisfaludy K.: Válogatott víg elbeszélései. Kisfaludy S.: Válogatott regéi. Petőfi: Családi versei.

IV. osztály.

Szemelvények Pesti és Heltai meséiből. Mikes válogatott levelei. Három elbeszélés Faludi: Téli éjtszakákból. Arany Toldija. Kisfaludy Károly: Mátyás deák. Berzsenyi és Kölcsey válogatott költeményei.

V. osztály.

Jókai: Az új földesúr. Apor: Metamorphosis Transylvaniae. Zrínyi: Török áfium. Kemény, Csengeri jellemrajzai. Kazinczy: Pályám emlékezete. Tinódi: Budai Ali basa históriája. Pázmány, Kölcsey, Eötvös, Kossuth, Deák, Vaszary egy-egy beszéde. Faludi: Szent ember. Költői olvasmányok: Vörösmarty lírájából.

VI. osztály.

Zrínyi: Szigeti veszedelem. Vörösmarty: Cserhalom, Két szomszédvár, Zalán futása. Csokonai: Dorottya. Arany: Buda halála. Petőfi: János vitéz. Jókai: Az új földesúr. Madách: Az ember tragédiája. Shakspeare: Coriolanus. Kisfaludy Károly: Kérők, Csálódások, Pártütők, Irene. Arany balladái.

VII. osztály.

Gyöngyösi: A Marssal társalkodó Murányi Venus, Kemény János emlékezete. Mikes: Törökországi levelek. Gvadányi: Egy falusi

nótárius budai utazása. Fazekas: Ludas Matyi. Kármán: Fanni hagyományai. Kisfaludy: Csobáncz. Katona: Bánk bán.

VIII. osztály.

Széchenyi: Hitel. Kisfaludy K.: Kérők, Tihamér, balladái, kisebb elbeszélő költeményei. Vörösmarty: Zalán futása, Két szomszédvár, Marót bán, Csongor és Tünde, szemelvények kisebb elbeszélő költeményeiből és lírájából. Jósika: Abafi. Eötvös: A falu jegyzője. Kemény: A rajongók. Szemelvények Petőfi lírai költeményeiből, Bolond Istók, Apostol, A helység kalapácsa, János vitéz. Arany: Buda halála, szemelvények balladáiból és lírai költeményeiből. Tompa: Szuhai Mátyás, szemelvények nép- és virágregéiből, lírájából. Garay: Bosnyák Zsófia. Jókai: Az új földesúr, Egy magyar nábob, Kárpáti Zoltán. Madách: Az ember tragédiája. Szemelvények Vajda János lírájából. Gyulai: Vörösmarty életrajza.

4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból.

IV. A) osztály.

1. Osztálytermünk. Leírás. 2. Napirendem. Leírás. 3. A legszebb ének című költemény tartalma. 4. Miért szerettük meg Miklóst mindjárt a költemény elején? 5. A természet haldoklása. Költői leírás. 6. Olvasmányaim. Levél formában egy jó barátához. 7. A Tisza télen. Leírás. 8. Elbeszélés egy kép után. 9. Miklós jutalma. Elbeszélés. 10. A rendes deák. Jellemzés. 11. Köszöntő édesanyám névnapjára. 12. A hálás fiú. Jellemzés. 13. Verstani elemzés. 14. Folyamodvány ösztöndíjért. 15. Szerződés.

IV. B) osztály.

1. A fecskék elköltöztek. Leírás. 2. Iskolánk gyászünnepélye. Leírás. 3. Toldi legszebb része. Leírás. 4. Halottak estéje. Leírás és elmélkedés. 5. Látogatásom egy mesterember műhelyében. Leírás. 6. A szegedi vásár. Életkép. 7. Szeressük szüleinket. Elmélkedés Toldi alapján. 8. Téli örömök. Leírás. 9. Délibáb. Leírás Jókai után. 10. A csárda. Leírás. 11. Árad a Tisza. Leírás. 12. Mi szeretnék lenni. Fejtegetés. 13. Tavaszi hangulat. 14. Szünidei terveim. 15. Folyamodvány készítése.

V. osztály.

1. A Tisza áradása. Leírás saját megfigyelés után. 2. A szegedi halászélet. Életkép. 3. A mulandóság Toldi Estéjében. Fejtegetés. 4. Legszebb győzelem, ha önmagunkat győzzük le. Tanulság id. Wesselényi életéből. 5. Szent Imre, a magyar tanuló ifjúság védőszentje és példaképe. Fejtegetés. 6. Szécsén vár bevétele. Elbeszélés Tinódi és Tompa után. 7. Emlékbeszéd elhunyt osztálytársunkról. 8. Egy szabadon választott szegedi szobor esztétikai leírása. 9. Az alkohol és káros hatása. Értekezés.

VI. osztály.

1. Mi különbség van a próza és költészet között? Értekezés. 2. Tompa Az árvalányhaj című meséjének taglalása. 3. A csodálatos elem a Szigeti Veszedelemben. Értekezés. 4. A törökök és magyarok jellemrajza a Zrinyiászban. Összehasonlító jellemzés. 5. Edward. Skót népballada. Széptani fejtegetés. 6. Eposzi és regényhősök. Összehasonlító jellemzés az olvasmányok alapján. 7. Az elégia Kisfaludy Mohácsa alapján. Értekezés. 8. Az eszményítés Arany Ars poétikája alapján. Értekezés. 9. Volumnia jelleme. Jellemrajz.

VII. osztály.

1. Az ősköltészet nyomai mondáinkban. Értekezés. (Isk.) 2. A középkor szelleme. Értekezés. (Az olvasott legendák alapján). 3. A végvári vitézek. Korkép a XVI. századból. (Balassi költeményei alapján). 4. Szabad tárgyú dolgozat. 5. Rákóczi Rodostóban. (Mikes levelei alapján). 6. A magyarság eszméje a XVIII. század irodalmában. Értekezés. 7. Kölcsey hazafias költészete. Fejtegetés. 8. Berzsenyi költészete. Fejtegetés. 9. Bánk lelki fejlődése. Elemzés. (Isk.)

VIII. osztály.

1. A költészet a reformeszmék szolgálatában. Berzsenyi és Vörösmarty költeményei alapján. Értekezés. 2. A Zrinyiász és Zalán futása főhőseinek egybevetése. Párhuzam. 3. Visszaélések a régi vármegyékben. A falu jegyzője alapján. Értekezés. 4. Petőfi egyénisége és költészete. Értekezés. 5. »Teljesített kötelesség s nemes törekvések önérzése küzdés és bánat közt is nyugalmat tenyészt.« Kölcsey. Elmélkedés. 6. Költői kép Az ember tragédiájából. Elbeszélés. 7. Miért nevezhetjük nemzeti költészetünk korát irodalmunk aranykorának? Értekezés. 8. Hozzájárul-e az irodalomtörténet ismerete nemzeti önérzetünk fejlesztéséhez? Értekezés.

B) Kötelező rendkívüli tárgy.

Egészségtan.

Az »Egészségtan« heti 2 órai tanításán a VII. és VIII. osztály összes tanulói részt vettek.

Tananyag: A VII. osztályban: A közegészségtan feladata és célja. Fertőző betegségek, azok felismerése; fellépésük, elterjedésük legfőbb okai. Állatokról emberre átvihető fertőző betegségek. Védekezés a fertőző betegségekkel szemben. Fertőtlenítés. Egészséges város, falu, ház, lakás. Szellőztetés, fűtés, ürülék-anyagok eltávolítása. Ruházkodás.

A VIII. osztályban: Emberismerettan. Az egészség, betegség jelentősége. Táplálkozás; megromlott, meghamisított ártalmas tápszerek, italok. Az alkoholizmus és káros következményei, veszélyei. Vízszolgáltatás, vízvezeték. Foglalkozás, iparágak, iparbetegségek, gyáregészségügy. Testedzés, testünk ápolása. — Első segélynyújtás baleseteknél, rögtön támadt életveszélyeknél és megbetegedéseknél. Életmentés.

C) A nem kötelezett tantárgyak.

I. Gyorsírás.

Gabelsberg—Markovits-féle magyar gyorsírás tanítására hetenkint 2—2 órát fordítottunk mind a kezdőknél, mind a haladóknál és a gyakorlóknál. A kezdő gyorsírók száma: 79, a haladóké: 27, és a gyakorlóké: 21, összesen: 127. Tankönyvül Bódogh János tankönyveit, olvasó- és gyakorlókönyvül pedig a Szegedi Gyorsíró és a többi szaklapok évfolyamait, valamint a Kör tagjaitól készített »Gyorsírási Olvasmány«-okat használtuk.

II. Műének.

A műének tanítására hetenkint 4 órát fordítottunk. A tanulók két csoportra voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek, pauzák, módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Zsaskovszky négy szólamra alkalmazott magyar és latin egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a »Palestrina« füzetéből, az »Őseink buzgóságából«, Bogisichtól, stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekelték. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: »Arion«, Zsaskovszky: »Egri dalok« c. füzetéből és más gyűjteményekből s ezeket a főgimnázium ünnepélyein adták elő.

III. Szabadkézi rajz.

A tanfolyamban, mely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt heti 2 órában. A kezdők száma: 20, a haladóké: 32, összesen: 52. A kezdők mértani ékítményeket készítettek egyszerű festéssel, a haladottabbak pedig egyéni képességük szerint domborművek után árnyékoztak s természet után festettek víz- és olajfestékkel.

IV. Francia nyelv.

A tanfolyamban, amely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt, heti 4 órában. Tandíjul havonta 2 K-t fizettek, mely alól a szegényebb sorsú tanulók felmentést nyertek. A tanítás beszélgetés alapján történt. Tankönyv a kezdők számára: Berlitz: Premier livre; a haladók számára: Berlitz: Deuxieme livre.

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata:

az előmenetel rovatában: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen;
 a magaviselet rovatában: 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések magyarázata:

gör. kath. = görög katolikus vallású; — gör. kel. sz. = görög keleti szerb; — gör. kel. r. = görög keleti román; — ág. ev. = ágostai evangélikus; — ev. ref. = evangélikus református; — unit. = unitárius; — izr. = izraelita; — ism. = ismétlő; — öszt. = ösztöndíjas. — Ahol a név után a kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római katolikus értendő. — A tornázás rovatában — = fölmentetett.

VI.

A tanulók érdemsorozata.

A) A kötelezett tantárgyakból.

Első A. osztály.

Osztályfőnök: Czimmermann Pál

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magavisclet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Foldrajz	Természettrajz	Számian	Rajzoló mértan	Szeplras		Tonázás
Angele András	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1
Ács Alajos	2	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Ágoston György	2	4	4	3	3	4	3	3	3	2
Balogh János	3	4	4	4	4	4	4	3	2	2
5 Barabás Lajos	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2
Bálint Béla	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Benke Sándor, ism.	2	4	4	3	3	4	3	3	2	2
Bori József	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2
Dávid József, gör. kel. r.	2	3	3	2	2	2	3	3	3	1
10 Deutsch Béla, izr., ism.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elek István	2	3	4	3	2	3	3	3	1	2
Faller Alajos, ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Gergely György, izr.	1	3	2	1	1	2	2	2	2	2
Gömöri Pál, izr., ism.	2	3	4	3	3	3	3	3	3	1
15 Grill János	1	2	2	3	2	2	2	2	2	1
Gulyás Ferenc	2	3	3	3	1	3	3	3	2	1
Györi József	2	3	4	3	2	3	2	3	2	1
Hegedüs Nándor	3	4	4	3	3	3	3	3	3	1
Heltai Kornél, izr.	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
20 Hrabák József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jenei József	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Kalmár Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kalmár János	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1
Kis Sándor**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Kopasz István	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Kormányos I. Tibor, izr.	1	2	1	1	1	1	2	3	2	2
Korom János*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kovács Lajos	1	3	3	1	1	3	2	1	3	1

* Kimaradt.

** Vizsgálatlan maradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Kovács Szilárd, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
30 Krémer János	2	3	3	3	2	2	2	1	1	1
Krizsa Ferenc, ism.	1	3	3	2	2	3	2	2	2	1
Kúp Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Lantos Géza	1	3	2	2	2	3	2	2	3	1
Mayer Lajos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35 Mihályi Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Morauicsik Béla	2	3	3	3	2	2	2	2	3	1
Muzsnai Dénes	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Müller Károly	2	4	4	3	3	3	4	3	2	2
Nedelkó Jenő, gör. kel. sz.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
40 Neubeller István	3	3	4	4	3	3	4	2	2	2
Neubeller József, ism.	3	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Ottovay László	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Papp Dezső, ism.	3	4	4	3	3	3	3	3	2	2
Pártos István, izr.	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1
45 Peternelly László	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Pozsgay Alajos	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Rózsa József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schiffmann Kristóf	1	3	3	2	1	3	3	3	2	2
Schuld István	3	4	4	3	3	2	3	2	2	1
50 Scultéty Rezső, ág. ev.	3	4	4	3	3	4	3	3	3	2
Cs. Sebestyén László	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Sirchich Sándor	1	3	3	1	1	2	2	2	2	1
Somogyi Miklós	1	2	2	1	1	1	1	2	2	1
Stauber László, izr., ism.	2	2	3	1	2	2	2	3	2	1
55 Szapár József	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1
Szendró Imre	1	3	3	2	2	2	3	3	3	1
Szécsényi Miklós	3	4	4	4	4	4	4	3	2	2
Szögi Illés	2	2	3	3	2	2	1	3	2	1
Szöke Dezső, izr.	1	3	3	2	2	2	3	3	3	1
60 Tóth Endre	3	4	4	3	3	3	3	3	1	2
Tóth Kálmán	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1
Veres Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Wagner Péter	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Winternitz Sándor, izr.	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1

* Kimaradt.

Összesen : 64.

Első B. osztály.

Osztályfőnök: *Bujár Károly.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Albert Ágoston	1	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Anton János	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1
Arnold Sándor	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Balog Jenő	1	3	3	2	1	3	3	3	—	1
5 Bálint Árpád	1	2	3	3	2	2	3	1	2	1
Bánhidv Andor	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Bite Ferenc	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Bodó János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bóka Ferenc	1	3	4	3	2	4	4	3	1	2
10 Bóka László, ism.	1	3	3	3	2	2	2	2	1	2
Boldizsár Imre	1	3	3	3	2	3	3	2	3	1
Csamangó Mihály	2	3	4	3	4	4	4	2	3	2
Csepella Ferenc	2	3	4	4	4	4	4	3	3	1
Fadgyas Pál, ism.	2	3	3	3	2	3	3	3	1	2
15 Fein László, izr.	1	3	3	2	2	3	3	3	3	1
Fenyvessv Béla	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1
Förgeteg János	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Fränkel László, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Hatházi István, ev. ref.	1	1	3	2	2	3	3	2	1	1
20 Hatházi Jenő, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hoffmann Pál, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horvát László, izr.	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Hubert Ármin, izr.	1	1	2	2	2	3	3	1	2	1
Jávori Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25 Koppi Károly, ism.	2	4	4	4	4	4	4	2	3	1
Kósa Imre, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kóssa Zoltán, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kovács Lajos	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1
Longer Béla*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Lőrincz István	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Matuskovich Endre**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Molnár Elemér*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Molnár Géza	1	3	4	3	2	2	3	2	2	1
Múth László, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
35 Müller Imre, izr.	2	1	3	2	1	2	2	2	2	1
Nagyvinszki Branko,g.k.sz.	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Neuwirth József, izr.	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Nógrádi János, ág. ev.	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1

* Kimaradt.

** Vizsgálatlan maradt.

Első C. osztály.

Osztályfőnök: Sebes Ferenc dr.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajzoló mértan	Széprás		Tornázás
Alt Lajos	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Arányi László, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Bálint István	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Berkes László, izr.	3	2	3	3	2	3	3	3	2	1
5 Bernhart Rezső*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bokor István, izr.	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Bokor László, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czunya Traján, gör. kel. r.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Cserta Kálmán	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
10 Csonka Vince	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Csurgó László	1	3	3	3	1	3	3	2	3	2
Demeter Ferenc	1	4	4	4	3	4	3	2	2	2
Dékány István	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Dragu Jakab, gör. kel. r.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
15 Erdélyi János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Faulhaber Ádám, ism.	1	2	3	2	2	3	2	2	2	1
Färber Andor, izr.	1	2	2	2	1	2	2	2	3	1
Fodor Ignác	1	3	2	3	3	2	2	3	2	1
Gajzágó Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
20 Gábor Imre, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Geber Ödön	1	2	2	2	1	3	2	2	3	1
Götz Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gyurki Gyula	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Háj János	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
25 Háj József, ism.	2	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Hey Pál, izr.	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Hoffmann Endre, izr.	2	2	3	1	1	3	3	3	2	1
Hörváth József	1	2	2	2	2	3	3	2	1	2
Hódi József	1	2	3	3	2	3	2	2	2	1
30 Iritz Oszkár, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Janusek László*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jung János	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Király László	2	3	3	3	3	4	2	2	3	1
Kollár Kálmán	1	3	3	3	3	3	1	2	2	2
35 Komarek Lajos	2	3	3	2	1	3	2	3	1	1
Kovács Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Kovács László	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Lacher Béla, izr.	1	3	3	3	2	2	2	3	2	2
Lippai István	1	1	2	3	3	3	1	1	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
40 Makai Kálmán	1	1	2	2	1	3	1	1	2	1
Márki László	2	3	3	3	3	3	2	2	2	1
Molitor Jakab	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Nemtusák János	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Nyilassy Ferenc, ism.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
45 Oberschall Jenő	1	4	4	3	2	4	4	3	3	1
Ördög Ernő, ism.	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1
Pálfy Béla, ism.	2	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Pártos Endre, izr.	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2
Pósa Balázs	1	3	3	1	1	3	2	3	3	1
50 Prohászka Szilveszter	1	4	4	4	4	3	3	2	2	1
Rácz István	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Roklicer János	1	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Schiller János	1	3	3	2	3	3	3	3	3	1
Szarvas Béla	1	4	4	4	4	4	3	3	3	1
55 Szántó Károly, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Szegszárdi Imre	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Szemző Imre, izr.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szécsi György, izr.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Szilágyi Zoltán*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60 Szittner Ferenc, ism.	1	2	2	1	1	2	1	1	—	1
Szögi Ignác, ism.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Triltsch Nándor	1	2	3	1	1	3	2	2	3	1
Váradí Károly, gör. kel. sz.	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Weinfeld Jenő, izr.	2	1	2	1	1	2	1	2	1	1
<i>Magántanuló:</i>										
Gera János										
Váradí Sarolta										
										Összesen: 66.

* Kimaradt.

** Vizsgálatlan maradt.

Második A. osztály.

Osztályfőnök: *Orbán János.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Aigner Ferenc*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andróczki Aladár	2	2	3	2	1	2	2	1	1	1
Baracs Dezső, izr., ism.	1	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Berger Rezső, ism.	2	3	3	1	1	2	2	2	2	1
5 Bernhardt István	3	4	4	4	2	4	3	3	3	1
Binder Péter	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Bodó László	1	3	4	2	1	3	3	2	2	1
Budinszky Endre	2	2	3	2	1	3	2	2	2	2
Czérna István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10 Dohr József	2	3	4	2	2	4	2	2	2	1
Dungyerszky György gör. k.sz.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Faul József	2	3	4	3	3	2	3	1	2	1
Gajzágó István	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1
Galler Kristóf, ism.	2	3	3	2	2	2	3	3	2	1
15 Gáspár Miklós*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Géber Jenő	1	2	3	1	1	2	3	1	3	1
Gerhardt István	1	2	3	1	1	2	3	1	2	1
Greskovits Kálmán	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
Hattyasi István	1	2	2	1	1	3	2	2	3	1
20 Holczinger Mátyás	1	3	3	2	1	3	2	2	1	1
Holló Pál, izr., ism.	1	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Horváth András	1	2	3	1	1	2	2	1	2	1
Hunyár Antal	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2
Kiss Endre, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Klein József	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1
Kolla János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kopasz József	3	4	4	3	3	4	3	3	3	1
Kovalik István	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
Kratochwill Béla	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1
30 Kunerth János	2	3	3	2	1	3	2	3	3	2
Kutor Sándor	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
László Jenő, izr.	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1
Lippert Henrik	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Magyari Ferenc	3	4	3	4	3	4	3	2	1	1
35 Martonosi Ferenc	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Mihály Sándor	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1
Renglovics Tibor*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rischár Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rosinger Emil	2	2	3	2	2	3	2	2	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mérés	Szépírá		Tornázás
40 Roth Henrik	3	3	4	2	3	3	4	3	2	1
Schachtitz Ferenc, izr.	1	2	2	3	2	3	3	3	3	2
Schmidt Zoltán, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schreiber Miklós	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1
Schreiber Vilmos	3	3	4	2	1	4	3	2	3	1
45 Schwarz István, izr.	1	3	3	1	1	3	3	3	3	1
Sípos Antal, gör. kath.	2	2	3	2	2	3	3	2	3	1
Szemző István	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Szobotka Pál, izr.	2	3	4	3	3	4	3	2	3	2
Teodorovits Jenő	2	2	3	2	1	2	3	2	2	1
50 Tóbiás Mihály	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Vas Pál, izr.	1	3	3	2	2	3	3	3	2	2
Weisz József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Windhager Ödön	2	2	2	1	1	2	2	1	3	1
Zsótér Bertalan	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2

Magántanuló:

Back Katalin

Összesen: 55.

* Kimaradt.

Második B. osztály.

141

Osztályfőnök: *Para Imre.*

A tanuló neve és vallása, öztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Számítan	Rajzoló mérían	Szépírás		Tornázás
Arnold Jenő, ev. ref.	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Bagáry Pál	1	2	3	3	1	2	3	3	2	2
Balázs József	1	2	3	1	1	3	3	2	2	1
Balogh Ferenc	1	2	3	3	2	3	3	3	2	1
5 Balogh Gábor	2	3	3	2	2	3	3	2	1	1
Becsey Géza	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Biedl Endre, izr.	1	2	3	3	2	3	3	3	1	1
Bugarszky György, gör. kel. sz.	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Czóbel László	3	3	3	3	2	4	3	2	3	2
10 Dobai Kálmán, ev. ref.	1	3	3	1	1	3	3	2	2	1
Farkas János	2	3	3	2	2	4	3	3	2	2
Fried Tivadar, izr.	1	2	3	2	2	3	3	2	1	1
Halász József, izr.	2	3	4	3	2	3	2	2	1	1
H. Kánitz Antal	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
15 Illés Aba, ág. ev.	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Jordán Elemér	2	2	3	3	2	3	2	2	1	1
Kártyássi Emil	1	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Kopasz Jenő	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Kovács Lajos, ág. ev.	2	2	2	3	2	3	3	2	1	1
20 Lakatos Mihály	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Lasancz József, ism.	3	3	4	3	2	3	3	1	1	1
Lautschlager Miklós	3	3	4	3	2	3	4	2	2	1
Lieb József	2	3	4	4	2	4	4	3	2	1
Merzich Géza	3	3	4	4	2	4	4	3	2	1
25 Metzger Miklós	2	3	4	3	2	3	3	3	1	1
Molnár Ottó	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Radványi János*										
Rosensohn Albert, izr.	1	3	3	2	2	2	3	2	1	1
Schwartz István, izr.	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2
30 Simák Pál	2	2	3	3	2	3	3	3	1	2
Solti Lajos	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1
Spagatner Oszkár, izr.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Triltsch Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Triltsch István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35 Ujheli József	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Vasvári Imre, izr., ism.	2	2	2	1	1	2	3	2	2	1
Vojtás Dezső	2	2	3	3	2	3	3	2	1	1
Weisz József, izr.	1	2	2	1	1	3	3	2	1	1

Magántanulók :

*Kimaradt.

Gera János
Molnár Zoltán, ev. ref.

Összesen : 40.

Második C. osztály.

Osztályfőnök: *Balanyi György dr.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajzoló-méltan	Szeplítés	Tornázás	Magaviselet
Bagits Antal	3	3	4	3	2	4	4	3	—	1
Barta Mátvás, izr.	1	2	3	2	1	2	3	3	2	1
Bernát István, izr.	1	2	3	2	2	2	3	3	3	1
Bokor Mihály	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
5 Boronka Traján, gör. ke. r.	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Bovatsék Jenő	2	4	4	2	2	3	3	3	2	1
Csauscher József, ism.	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1
Császny István, ism.	3	3	3	3	2	3	2	2	1	2
Cserta László	1	2	3	1	1	2	2	2	2	1
10 Csikós József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fellinger József	3	4	4	4	2	3	4	2	2	1
Fodor Géza	2	3	3	3	2	3	4	2	2	1
Forbát László, izr.	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Füstöss László, ism.	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
15 Genát Endre, izr.	3	4	4	2	2	3	3	3	3	2
Gregorich László	1	3	3	1	2	2	3	2	2	1
Grünbaum József, izr.	1	3	4	3	2	3	3	3	2	1
Hegyi Péter	3	3	4	3	3	4	3	3	2	2
Hollósy Zoltán	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
20 Immerblum Miklós, izr.	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1
Katranecz Sándor	2	3	3	3	2	3	2	2	1	2
Kiss Alfréd	2	3	3	3	2	3	1	1	1	2
Kowalcze János, ism.	2	2	3	3	3	3	2	2	3	1
Kron Iván	1	2	3	2	2	2	3	2	3	1
25 Lendvai László, izr.	1	3	3	2	1	3	3	3	3	1
Löwinger Simon, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Lustig Pál, izr.	2	3	3	2	3	3	3	3	1	1
Müller Rezső	2	2	3	2	3	3	2	1	2	1
Salamon László	1	3	3	3	2	3	3	3	3	1
30 Sarlós István, izr.	2	2	2	1	1	3	3	3	3	1
Schneider József	1	2	3	1	1	2	2	1	2	1
Steiner Sándor, izr.	2	2	2	1	1	3	3	2	3	2
Szigyártó Dezső, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Szlovenszki Géza	2	4	4	3	3	4	4	3	3	1
35 Tettei Imre	1	3	3	1	1	3	3	3	3	2
Tippmann József	1	2	3	2	2	2	2	2	3	1
Tököli József	1	4	4	3	3	3	3	3	1	1
Tripammer József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Turcsányi Oszkár, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrjaj	Számítlan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
40 Varga János, öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vastag József	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1
Vercskó György	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Verebélyi Kornél	2	2	3	2	2	3	3	1	2	2
Vigh Károly	2	2	3	3	3	3	4	1	2	1
45 Vrabely László	2	3	3	2	2	3	2	2	1	1
Walter József	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Walzer Lénárd	3	3	4	3	2	3	3	3	3	1
Wéber János	1	2	2	1	1	2	2	1	—	1
Zámbó Károly	3	4	4	3	3	4	4	3	2	2
50 Zelen Béla	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Zollner László, izr.	1	3	3	3	3	3	4	3	3	1

Összesen: 51.

Harmadik A. osztály.

Osztályfőnök: *Kiss István.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Balogh Lajos	2	3	4	4	3	3	4	4	3	2
Baurnefeind Pál*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Benyács Sándor, ág. ev	2	3	3	3	3	3	4	3	1	2
Békefi István, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	4	3	3	2
5 Békefi Mihály	1	2	2	3	2	2	3	1	3	1
Béres István	1	2	2	2	2	2	3	1	—	1
Biacsi Béla	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Bózsó József	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Bruckner Endre, izr.	1	3	3	2	2	2	3	1	2	2
10 Cserzy István	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Csiszár Lajos	2	3	4	3	3	3	3	4	3	1
Csók Vilmos, ev. ref.	1	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Darvas Árpád	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Dobó István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Fürst Béla, ism.	1	2	3	3	2	2	2	2	1	2
Galambos László, izr.	3	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Gál Ferenc	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Goldgräber Géza, izr.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Groszer Andor, izr.	1	2	3	3	2	2	3	2	3	1
20 Hajdú Antal	1	2	3	3	1	1	2	1	2	1
Hille Jenő	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Hirschfeld Ernő, izr.	1	2	3	2	1	1	2	1	2	1
Hrabák Zoltán*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hulvák József	2	2	3	2	2	2	2	3	3	1
25 Jávari József	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Junker Imre	2	2	3	2	2	2	3	3	2	1
Kende László, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kertész Mihály*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kloster Antal	2	2	3	3	2	2	3	3	3	1
30 Knotz Sándor, ism.	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1
Kovács Ferenc	1	1	2	2	1	2	3	2	2	1
Kovács Károly	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1
Kókay Béla	1	2	3	3	1	1	3	2	—	1
Kugel Árpád	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
35 Lasz gallner Tibor, ág. ev., ism.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Lábdí István	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Lázin György, gör. kel. sz.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mályusz Tibor, ág. ev.	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Mihajlovics Vojiszláv, g.k.sz.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k									Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	
40 Mohaupt Sándor	2	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Nagyfalusi Jenő, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	3	1
Ördög József, ism.	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Pilaszanovits József	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1
Radány Dezső	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
45 Raner Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Regdon József	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Répás Lajos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rozgonyi Andor	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Rózsa Imre	1	2	3	3	3	3	2	3	3	1
50 Schultheisz István, ág. ev	1	2	3	1	2	1	2	2	2	1
Schwarz Miklós, izr.	2	3	4	4	3	3	3	3	2	2
Seiler Ernő, izr.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stark György, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Szántó Dénes	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
55 Szegő Imre, izr.	1	1	1	1	1	2	2	2	3	1
Szell János, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szmolén István, ism.	2	2	3	2	3	2	3	3	2	1
Szokolay István	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2
Tari László, öszt.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
60 Tombácz László	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Vas József	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Vereb Mihály	1	2	2	2	2	2	2	2	—	1
Zihanyi József	1	2	2	2	1	2	2	3	2	1

Magántanuló:

Fazekas Gáspár

Összesen: 64.

* Kimaradt.

** Vizsgálatlan maradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismélő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Niederkirchner Vilmos . . .	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Nikolits István, gör. kel. sz.	2	3	3	3	3	3	4	3	2	1
40 Oláh Ernő	3	3	4	3	3	3	4	4	3	1
Ördögh Károly	3	3	3	4	3	4	4	3	3	2
Patak Gyula, ev. ref. . . .	2	3	3	3	2	2	3	2	1	1
Reis Vilmos, izr.	1	1	3	3	2	1	2	3	2	1
Réti Endre, izr.	3	2	3	3	2	3	3	3	2	2
45 Réti Sándor, izr.	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Roth Miklós	1	3	3	1	3	3	3	3	2	1
Rusznák Ráfael	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Schäser Emil, ág. ev. . . .	1	3	2	2	1	2	3	3	3	1
Schneider János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
50 Sisák Mihály*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stollmayer János	1	3	3	2	3	2	3	2	1	1
Szegszárdi Boldizsár . . .	1	3	3	3	3	2	3	2	1	1
Szekeres Géza, izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Szécsi Dániel, izr.	1	2	2	3	1	2	2	3	2	1
55 Székely Árpád	3	2	3	3	3	3	3	4	2	3
Szilágyi Béla	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Szopós Géza	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Tóth Imre	1	1	2	2	3	1	2	2	2	1
Udvardi Ferenc	1	1	2	3	2	1	2	2	2	1
60 Vad Imre, ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Vajda Károly	2	3	3	2	3	2	3	3	3	1
Vas Béla	2	3	4	3	3	3	4	3	1	1
Várda Aladár	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Vecseryés András	1	2	3	2	1	2	3	2	2	1
65 Vezér Ernő	3	3	4	4	4	4	4	3	2	2
Waldek József	1	2	2	2	3	1	3	2	3	1
Wimmer Béla	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Zakar Ödön, ev. ref. . . .	3	2	2	3	3	2	2	3	3	2

Összesen: 68.

* Meghalt.

Negyedik A. osztály.

Osztályfőnök: Kövesi Lajos.

A tanuló neve és vallása, öszöntődíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Becsei Imre, izr.	1	2	2	2	2	3	3	2	3	1
Bokor János, izr.	1	2	2	1	1	1	2	1	2	2
Borovszky Jenő, ism.	1	2	2	2	2	1	3	2	2	1
Buk József, izr.	1	2	2	2	2	2	3	2	3	1
5 Chmelik János	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Czérna László	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Czóbel Elemér	1	2	2	2	2	2	3	3	3	1
Csikós István	1	3	3	3	1	1	3	3	2	1
Csongrádi Lajos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Dautner Ferenc	1	2	3	1	2	2	2	3	3	1
Dávid János, gör. kei. r.	1	2	2	3	2	1	3	3	3	1
Dobay Gyula	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1
Dulics Lázár, gör. kath.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fischhof Endre, izr.	1	2	2	1	1	1	2	1	3	1
15 Gerhardt Miklós	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Greskovits Gyula	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Havas Imre	1	2	3	2	2	2	2	1	2	1
Herczeg Gábor, izr.	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2
Hunyadi János	1	1	2	2	1	1	2	2	3	1
20 Kasza Gyula	3	3	3	2	3	3	2	3	3	1
Kasza László	2	3	4	3	4	3	4	3	2	2
Kálmán Viktor, izr.	2	3	4	3	3	2	3	3	1	1
Kemény Jenő, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Klucsik Gábor	1	2	3	3	3	2	2	1	1	1
25 Komarek Imre	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Kovács Dániel, ág. ev.	1	2	3	3	2	3	3	3	3	1
Kövesi Győző, izr.	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Kroó Imre, izr.	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2
Lantos Zoltán	1	3	3	3	2	2	3	2	3	1
30 László István, ism.	1	3	3	3	2	2	4	2	1	1
László Mihály, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Lénárt Zsigmond, izr.	1	2	3	2	1	1	2	3	1	1
Marin István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Miksa Jenő, ism.	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1
35 Miskolczy Zoltán, ev. ref.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Orzechowszki Sándor	1	2	2	2	2	1	2	1	3	1
Ördögh Benő	1	2	2	3	2	2	2	2	1	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztfőndfjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Pórer Dezső	3	3	4	4	4	4	3	2	1	1
Posztobányi István	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
40 Princz István, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Regdon Károly	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1
Révész János, ism.	3	3	3	3	4	3	3	3	1	2
Sallai Kálmán	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Sandberg József, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
45 Schütz László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Simanovics István	1	2	3	2	2	3	3	3	3	1
Simon Ákos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szász Ferenc, izr.	3	3	3	3	3	2	1	2	3	1
Tóth János	1	2	2	2	3	2	2	3	2	1
50 Tóth Kálmán	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1
Váradí András, ev. ref.	1	3	3	3	3	2	4	3	1	1
Zimmermann Vilmos	1	2	2	2	3	2	3	3	1	1
Zsinkó János	1	3	3	3	3	3	4	3	1	1
Összesen: 53.										

Negyedik B. osztály.

Osztályfőnök: Révai József dr.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Bálint Ferenc	1	3	4	3	3	3	3	3	3	1
Buda Miklós	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Burger János	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Dobó István	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
5 Fohsz Zoltán	1	3	3	3	1	3	3	1	3	3
Gáspár Géza*										
Glázy Miklós	1	3	1	1	1	3	3	3	3	1
Halász Zoltán	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Hoffmann György, izr.	1	3	3	3	3	3	1	1	3	1
10 Huber István	1	1	1	3	1	1	1	1	3	1
János Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jobszt Gyula	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kovács József	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kovács Károly	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
15 Lázín Száva, gör. kel. sz.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Leszl Máttyás	1	3	3	3	3	3	1	1	1	1
Lichtneckert József	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Löfler György	2	3	3	3	1	3	3	3	3	1
Mahr Rezső	1	3	3	3	1	3	3	1	3	1
20 Matók Ferenc	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Márki Nándor	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2
Máté Tibor, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Mester István	1	3	3	3	2	1	3	3	3	1
25 Nagy Andor, gör. kath.	1	1	1	1	1	1	3	3	3	1
Nagy Béla	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Mohaupt Lajos, öszt.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Neuwirth Ferenc, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Nikolits Simon, gör. kel. sz.	1	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Pataky László	1	3	3	3	1	1	3	3	3	1
30 Radó István, izr.	1	1	3	1	1	1	1	1	3	1
Révész József, izr.	2	3	1	3	3	1	3	1	3	1
Richter János, izr.	1	3	3	3	3	1	3	3	1	1
Scherer Ferenc	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Schott János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
35 Serbán György, gör. kel. r.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Szabados László, izr.	1	3	3	3	1	1	3	3	1	1
Szabó Béla	2	3	4	3	3	3	3	3	1	3
Szabó Imre, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Szapár Tibor	1	3	3	3	3	1	3	3	3	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
40 Téglás József	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Tóth Nándor	2	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Vajas István	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Vermes Andor, izr.	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1
Vénig Gyula	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1
45 Vihely Géza	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Vincze Aladár	2	3	4	3	3	3	3	2	1	1
Weil Ádám	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Weinfeld Béla, izr.	1	2	3	2	1	2	3	2	3	1
Weiszmandl Jakab	1	3	4	3	3	2	3	2	1	1
50 Wurzinger Ödön	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1
Zámbó Imre	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Zónai Mátyás	1	2	2	3	3	2	2	2	2	1

Összesen : 52.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: *Fábián Imre.*

A tanuló neve és vallása, osztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pöllő	Irodalom	Rajz	Német nyelv	Történelem	Természettarjz		Mennyiségtan
Ábrahám István*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bauer Antal	2	4	4	—	2	2	3	4	3	4	1	1
Beck István, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	2	2
Bencsik Endre	3	2	3	3	—	—	2	2	3	3	1	2
5 Benyács Aladár, ág. ev.	1	2	3	3	—	—	2	1	2	3	2	1
Bittó András	2	4	4	4	—	—	3	3	3	3	2	1
Bittó István	2	4	4	4	—	—	3	3	3	4	3	1
Bokor Gyula, izr.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1
Bózsó Imre	1	2	3	—	1	1	2	1	2	2	1	1
10 Burger Béla, izr.	1	2	3	—	2	4	2	2	2	2	1	2
Csala Albert, ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Csávási Béla, ev. ref.	1	2	2	3	—	—	2	1	1	3	—	1
Cshák Sándor	2	2	3	3	—	—	2	3	3	1	2	1
Cserzy Mihály	2	1	3	—	1	1	3	2	3	3	2	1
15 Edvy Gyula	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Erössy József	1	1	3	—	1	1	1	2	1	2	1	1
Ertl János	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1	1
Falta László, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Farkas József	1	2	2	—	2	1	2	1	1	2	3	2
20 Fodor István, izr.	1	3	3	—	1	4	3	2	2	3	2	1
Fóhsz Jenő	2	4	4	4	—	—	3	3	2	4	3	1
Frank István, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Gróf Endre**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hajós József	1	2	3	—	1	1	2	3	1	3	2	1
25 Jerney Tibor	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	2
Kapp Olivér	1	2	2	—	1	3	1	1	1	1	2	1
Klauber Leó, izr.	2	2	3	—	2	3	3	3	2	4	3	1
Klein Béla	1	1	2	3	—	—	1	2	3	3	3	1
Komarek Gyula	2	3	4	—	2	4	3	2	3	3	3	1
30 Kopasz István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Kovács László	2	2	3	3	—	—	3	2	1	3	2	1
Krausz Béla, izr.	1	1	2	3	—	—	1	2	1	3	3	2
Kugel Béla	1	1	2	2	—	—	2	2	2	3	2	1
Malcovszky Kázmér, g. k.	2	4	4	3	—	—	3	3	3	4	3	1
35 Marossy Pál, ág. ev.	2	3	3	—	1	2	3	2	2	3	1	2
Mányov Ráfael	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Merkler Dezső, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Molnár Endre, öszt.	2	3	3	—	2	1	3	3	2	3	1	1
Nagyfalusi Andor, izr.	2	2	2	3	—	—	2	2	2	2	2	1

* Kimaradt.

** Meghalt.

A tanuló neve és vallása, ösztdíjias vagy Ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Valástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Nemet nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
40 Nedelkó Milutin, g. k. sz.	1	3	4	3	—	—	3	3	2	4	3	1
Papp Gyula, gör. kath.	2	2	2	—	2	2	2	3	2	3	1	2
Pollner Kálmán	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Próbáld Sándor	1	1	2	2	—	—	2	2	2	2	2	1
Reviczky Nándor*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45 Saághy László	1	2	3	—	1	3	3	1	1	3	2	1
Savanya Ferenc	1	2	3	—	1	1	2	1	1	3	2	1
Schultheisz Emil, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1
Schüler Andor	3	2	3	—	2	1	1	2	2	2	1	2
Somlyódy Ferenc, ev. ref.	1	2	3	3	—	—	2	2	2	1	2	1
50 Stark Emil, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Steiner Imre, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Szalay József	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Szeifert József	2	2	2	—	1	2	2	3	2	3	2	1
Szécsi Pál, izr.	2	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1
55 Szilvágyi Miklós*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szivessy Endre	1	2	2	—	2	3	1	2	3	3	2	2
Szójka Ferenc, ág. ev.	2	3	3	—	2	1	3	3	3	3	1	1
Sztárcsevich Jenő	1	1	2	—	1	1	2	1	1	3	2	1
Tirczka Lóránt	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1
60 Tóth Géza, ev. ref.	1	2	2	—	1	2	2	1	1	2	3	1
Tóth Győző	2	3	3	—	1	1	3	3	2	3	1	1
Tóth József	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Tóth Pál	2	3	3	—	2	1	3	3	2	3	3	1
Ujj József	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	—	1
65 Vida József	1	2	2	—	2	1	2	3	2	3	3	2
Wéber Oszkár	2	1	2	1	—	—	1	2	1	2	2	1

Magántanuló:

Goldgruber Julia, izr.

Összesen: 66.

* Kimaradt.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: *Prelog József.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Balogh István, öszt.	2	3	3	—	2	1	3	3	2	3	3	1
Berger István, izr.	2	1	2	2	—	—	1	3	2	3	—	1
Csávossy Béla, báró	2	2	3	—	1	3	2	2	1	3	2	1
Csillag Sándor, ism.	1	2	3	—	2	3	3	2	2	3	1	1
5 Dávid Imre	2	3	3	3	—	—	3	3	2	4	1	2
Dobóczy Antal	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	1
Dobóczy József	1	2	3	2	—	—	2	2	1	2	2	1
Dungyverszki Sándor, g.k.sz.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
Fehlberg Vilmos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Fellegi György, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Forbát Frigyes, izr.	1	1	1	—	1	2	1	1	1	2	2	1
Friedl Ferenc	1	2	2	3	—	—	2	1	1	2	2	1
Greskovits Lajos	1	1	3	—	2	1	2	3	2	3	2	1
Hellmann Oszkár	1	1	3	—	1	2	1	2	1	2	2	1
15 Herczl Miklós, izr.	1	2	2	1	—	—	2	3	2	3	—	2
Hirsch Béla, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Horváth Lajos	1	1	2	1	—	—	2	1	1	1	1	1
Jakobovits Jenő, izr.	1	2	3	—	2	3	3	3	2	4	3	2
Juhász Endre	2	2	3	—	3	1	3	3	2	3	1	1
20 Kardos Illés	2	2	3	3	—	—	3	3	3	4	3	1
Klokker Ferenc	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	1	1
Klucsik Ferenc	2	2	4	—	3	1	3	3	2	3	1	1
Kókay László	2	2	3	3	—	—	3	2	2	4	2	2
Kopp Antal	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
25 Kovách Ernő	3	3	4	—	3	3	3	3	3	3	3	2
Landthaller Zoltán, ism.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lászlóffy János	2	2	3	3	—	—	3	3	2	2	1	2
Mályusz Elemér, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Murka István, öszt.	1	1	2	—	1	2	2	2	1	2	1	1
30 Nagy Géza	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Nagy Lajos, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Pálffy István	1	1	2	—	1	1	2	2	1	1	2	1
Pető László, izr.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	4	2	2
Prodanovics Emil, g. k. sz.	3	2	4	—	1	1	2	3	2	4	1	1
35 Radványi Sándor	2	3	3	3	—	—	3	4	3	3	1	1
Rapcsán Vilmos, ág. ev.	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2
Rádóczy László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyele	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettudj.	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Reitberger János	1	2	3	3	—	—	2	3	3	3	1	1
Schäfer János, izr.	2	2	2	2	—	—	2	2	3	3	3	2
40 Schultheisz Miksa, ág. ev.	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	1	1
Schwarz Lajos, izr.	1	2	3	—	2	1	2	2	1	3	1	1
Silberberg Izsó, izr.	3	3	4	—	3	3	3	4	3	3	3	1
Simonsich Béla	1	1	2	—	2	2	1	1	1	2	2	1
Solti Béla	1	1	2	—	1	1	2	1	1	2	1	1
45 Stertz Mátyás, ism.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	2	2	2
Szakall László	1	1	2	1	—	—	1	3	3	2	3	2
Tippmann János	2	2	3	—	3	1	2	3	1	3	1	1
Tóth Jenő ism.	2	2	3	—	2	3	3	3	2	3	3	1
Tóth Kálmán	1	2	3	—	2	1	3	3	2	3	3	1
50 Vass György	2	3	3	—	3	3	3	3	2	4	2	1
Vasvári Miklós, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Villax Ernő	2	2	3	—	2	3	3	2	3	3	3	1
Villax Ferenc	2	2	3	—	2	2	3	2	3	3	1	1
Weil Pál, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	1	2	1	2

Összesen : 54.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: *Biró Imre.*

A tanuló neve és vallása, ösztondíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Ra:z							
Bihari István, izr.	1	3	4	3	—	—	3	3	3	3	—	2	1
Bruck Dezső, izr.	1	2	3	—	2	3	1	3	3	3	—	2	2
Csávossy Endre, bíró	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	3	1	1
Dermla Artur	1	2	2	—	2	1	2	2	1	1	2	2	1
5 Deutsch Ede, izr.	1	1	1	2	—	—	2	1	1	1	—	1	1
Egresi Zoltán	1	1	3	—	3	1	4	2	3	3	3	2	2
Faragó Endre	3	3	3	—	3	1	3	3	3	3	1	2	1
Frankó Gyula	2	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2	1	1
Ginder Nándor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1	1
10 Gonda Emil, izr.	1	1	2	—	2	3	2	1	1	2	—	2	2
Gróf Géza	2	3	3	—	2	2	3	3	3	4	3	2	1
Horváth Lajos	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	2	1
Kaán Viktor	1	2	2	2	—	—	3	1	2	2	2	2	1
Kakuszi József	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	1
15 Kanyó Béla	1	1	2	2	—	—	1	2	2	3	2	1	1
Kasza József, öszt.	2	2	2	2	—	—	3	2	3	3	1	2	2
Katona Gyula	1	3	4	4	—	—	3	4	3	3	3	2	1
Koch Andor, izr.	1	1	1	2	—	—	1	2	1	1	—	2	1
Konrád Ede, izr., öszt.	1	2	2	2	—	—	2	2	3	3	—	2	1
20 Kovalik-Deák László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Kókay Pál	2	2	2	3	—	—	3	2	3	3	1	1	1
Kräuter Miklós	2	3	4	3	—	—	4	3	4	4	1	2	1
Kroó Imre, izr., ism.	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	—	2	1
Lehotai Kálmán	2	1	2	3	—	—	3	2	3	3	1	2	2
25 Leinczinger László	1	1	3	3	—	—	1	2	3	3	3	2	1
Lipták Jenő	1	1	2	1	—	—	2	1	3	3	3	2	1
Marschall Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	1
Matiza János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	1
Máthé Jenő, ev. ref.	3	3	3	—	3	2	3	4	4	3	3	2	2
30 Nánássy Endre, ev. ref.	3	3	3	4	—	—	4	4	4	4	3	2	1
Pertzian István, ág. ev.	1	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	2	1
Riesz Miklós	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Rietly Géza	3	3	3	4	—	—	4	3	4	4	3	2	2
Schäfer Kristóf	1	2	3	—	2	1	2	3	3	4	1	2	1
35 Schwáb József, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	—	1	1
Szakall Zoltán	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	2	1	1
Szöke Mihály, öszt.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	—	1	1
Sztárcsevich László	1	1	1	—	2	1	2	1	2	2	—	1	1
Szücs Andor	3	3	3	4	—	—	4	4	3	3	3	2	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-péltő		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás		Egészségtan
					Irodalom	Rajz							
40 Tóásó Aurél	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1	1
Tóth Géza, ism.	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	1	2	2
Trifunác Sándor, gör. kel. sz.	1	3	3	3	—	—	4	3	4	4	2	2	2
Ujvári István	1	1	2	—	1	1	2	1	2	2	1	1	1
Vajda György, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	—	1	1
45 Varga Nándor	—	1	2	2	—	—	3	1	3	3	2	1	1
Városi Jenő, öszt.	1	2	2	2	—	—	2	1	2	2	—	2	1
Vermes Imre, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Vig Pál, ev. ref.	3	3	3	3	—	—	1	4	3	3	1	2	2
Wagner Jenő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
50 Weber Miklós	3	2	2	3	—	—	1	2	2	3	3	2	2

Magántanulók:
 Biró László, ev. ref.
 Halász János Jeromos*
 Steiner Béla, izr.

Összesen: 53.

* Vizsgálatlan maradt.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: *Hogyor József.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás		Egészségtan
					Irodalom	Rajz								
Balassa Jenő, izr.	1	2	3	3	—	—	2	2	3	3	3	—	2	1
Barabás Ervin, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	2	1	1
Baracs Marcel, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	2	1	1	2
Bartole János	2	2	3	2	—	—	2	3	2	3	3	2	2	1
5 Boros Lajos, izr.	1	2	2	3	—	—	2	2	2	3	3	2	2	1
Böhm József, izr.	1	2	2	2	—	—	1	1	1	1	1	1	2	1
Dermla Rudolf	1	3	3	—	1	1	1	1	1	3	3	2	2	1
Devich István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Fellegi Andor, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	1
10 Flatz Béla	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Gömöri Mihály, izr.	1	3	3	3	—	—	2	2	3	3	3	1	2	2
Groszer Jenő, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	3	1	1
Grünner László	1	2	2	—	1	2	1	1	2	1	2	2	2	1
Hauptvogel János	2	2	3	3	—	—	3	3	3	2	1	3	2	2
15 Hegyi Márton	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1	1
Horváth Gyula	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	—	2	1
Horváth Jenő	2	3	3	—	2	1	2	2	1	3	3	2	2	1
Jakab Lajos	2	3	3	—	2	3	3	3	2	3	3	—	2	2
Jordán Jenő	1	3	3	—	2	2	2	3	3	3	3	1	2	1
20 Kiss Géza, ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1	1
Klinovszky Antal	2	3	3	2	—	—	2	2	2	3	3	2	2	1
Klucsik István	2	2	2	2	—	—	1	1	2	2	2	2	1	1
Latzkovits Béla	2	2	3	3	—	—	3	2	2	3	3	2	2	1
Leitner Ferenc	1	2	3	1	—	—	1	1	1	2	2	2	1	1
25 Lengyel László, izr.	1	1	3	—	1	1	1	2	2	3	3	1	2	1
Limbek Géza	1	3	3	3	—	—	2	2	2	3	3	2	2	1
Máté Sándor, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	3	3	3	2	2	1
Miksa János, gör. kath.	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	2	2	1	1
Muth Endre, izr.	1	2	2	2	—	—	1	2	1	2	2	2	1	1
30 Müller Sándor	1	3	3	—	1	1	2	2	3	3	3	1	2	1
Németh Jenő, ev. ref.	1	2	3	—	1	2	1	3	2	3	3	3	1	1
Ökrös Vilmos	1	3	3	3	—	—	3	2	2	3	3	2	2	2
Ördögh Ottó	1	2	3	—	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Órhalmi Károly, ág. ev.	1	3	3	—	1	3	3	2	3	3	3	1	2	1
35 Pauer Tibor	2	3	3	—	2	1	3	2	3	3	3	3	2	2
Répás Béla	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	1
Réti István, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	1
Schachtitz János, izr.	1	1	1	3	—	—	2	2	2	2	2	3	2	1
Séhne Ferenc	1	3	3	3	—	—	2	2	3	3	3	2	2	2

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás		Egészségtan
					Irodalom	Rajz								
40 Somlyódy Sándor Árpád, ev. ref.	1	1	3	—	1	1	2	1	1	1	2	—	1	1
Sütöry Jenő	1	2	3	—	1	2	2	2	3	3	3	1	2	1
Szegfi László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Tirczka Kolos	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1
Ujj Béla	1	2	2	—	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1
45 Winter Jenő, izr.	1	2	2	3	—	—	1	2	3	2	2	2	1	1
<i>Magántanulók:</i>														
Biró László, ev. ref.														
Halász János Jeromos*														
Steiner Béla, izr.*														
Összesen: 48.														

* Vizsgálatlan maradt.

B) A nem kötelezett tantárgyakból.

I. Gyorsírás.

A csillag nélküliek kezdők, a *-gal jelöltek haladók, a **-gal gyakorló gyorsírók.

III. A) osztály.		Érdem- jegy			Érdem- jegy
	Bózsó József	2		Lázár Ferenc	1
	Bruckner Endre	3	35	Lázár István	3
	Darvas Árpád	2		Lenhardt Mihály	2
	Dobó István	2		Márki Imre	2
5	Galambos László	3		Müller József	2
	Goldgruber Géza	3		Patak Gyula	3
	Grosser Andor	2	40	Reis Vilmos	2
	Hajdu Antal	2		Roth Miklós	2
	Hirschfeld Ernő	2		Schneider János	2
10	Hrabák Zoltán	kim.		Stollmayer János	2
	Junker Imre	3		Szegszárdi Boldizsár	2
	Kertész Mihály	kim.	45	Szécsi Dániel	2
	Lasz gallner Tibor	3		Szopós Géza	2
	Ördög József	3		Tóth Imre	2
15	Pilaszanovits József	3		Vad Imre	3
	Répás Lajos	kim.		Várda Aladár	3
	Rozgonyi Andor	2	50	Vezér Ernő	3
	Rózsa Imre	3		Wimmer Béla	3
	Stark György	1			
20	Szegő Imre	3		IV. A) osztály.	
	Széli János	1		Becsei Imre	3
	Sz molén István	3		Dávid János	2
	Zihanyi József	3		*Dobay Gyula	1
				55 *Herczeg Gábor	1
	III. B) osztály.			Kasza Gyula	1
	Begyik Antal	1		*Klucsik Gábor	1
25	Berkes Pál	3		*Kövesi Győző	2
	Glaser János	2		*László Mihály	1
	Gottschall Sándor	1	60	Lénárt Zsigmond	3
	Hinczinger Sándor	1		Miskolczy Zoltán	2
	Hrabovszky István	2		Porer Dezső	3
30	Hrusztek Dezső	—		Princz István	3
	Jezerniczky Ákos	2		Sandberg József	3
	Juhász Antal	1	65	Simon Ákos	2
	Lantos Mátyás	3		Tóth János	1
				Tóth Kálmán	2

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
IV. B) osztály.			
Fohsz Zoltán	2	100	Dungyerszky Sándor 2
*Hoffmann György	2		**Fellegi György 1
70 *Huber István	1		Friedl Ferenc 2
Jobszt Gyula	2		**Hirsch Béla 1
Lichtneckert József	1		**Jakobovits Jenő 1
Nagy Andor	3	105	**Juhász Endre 1
*Radó István	1		**Kopp Antal 1
75 *Szabados László	2		*Schultheisz Miksa 1
Szabó Béla	3		*Forbáth Frigyes 1
Tóth Nándor	3		
*Vermes Andor	1		VII. osztály.
Weinfeld Béla	1		**Ginder Nándor 1
80 Zónay Mátyás	2		110 Gonda Emil 2
			Kányó Béla 2
			**Koch Andor 1
V. osztály.			**Kräuter Miklós 2
*Beck István	1		**Kroó Imre 1
**Csala Albert	1		115 **Marschall Miklós 1
*Csehák Sándor	2		**Riesz Miklós 2
Falta László	1		**Tóásó Aurél 1
85 Fohsz Jenő	1		**Vermes Imre 1
*Klein Béla	1		*Wagner Jenő 1
*Kopasz István	1		120 *Wéber Miklós 2
*Krausz Béla	2		
*Pollner Kálmán	1		VIII. osztály.
90 Próbáld Sándor	2		Barabás Ervin 1
Schultheisz Emil	1		Böhm József 1
*Stark Emil	1		Fellegi Andor 1
*Steiner Imre	1		Hauptvogel János 2
*Szalay József	1		125 Klucsik István 1
95 *Szivessy Endre	2		Répás Béla 1
Tóth József	2		Szélhner Ferenc 2
Wéber Oszkár	2		
			Összesen: 127.
VI. osztály.			
*Balogh István	1		
*Berger István	1		

II. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) Kezdők.		I. C) osztály.	
I. A) osztály.		Alth Lajos	1
Ágoston György	1	40 Bálint István	1
Barabás Lajos	1	Cserta Kálmán	1
Bálint Béla	3	Csurgó László	3
Elek István	1	Erdélyi János	1
5 Győry József	1	Fodor Ignác	1
Jenei József	1	45 Gajzágó Imre	2
Kalmár Gyula	1	Geber Ödön	1
Kopasz István	1	Götz Miklós	1
Kovács Lajos	1	Horváth József	1
10 Krémer János	1	Hódi József	1
Mihályi Gyula	1	50 Jung János	1
Moraucsik Béla	1	Kollár Kálmán	1
Muzsnai Dénes	1	Molitor Jakab	1
Neubeller István	1	Nemtusák János	1
15 Sebestyén László	1	Nyilassy Ferenc	1
Sirsich Sándor	1	55 Lippay István	1
Szendrő Imre	1	Oberschall Jenő	1
Szögi Illés	1	Prohászka Szilveszter	1
Veres Miklós	1	Rokliczer János	1
20 Wagner Péter	1	Schiller János	1
		60 Szarvas Béla	1
		Szittner Ferenc	1
		Váradí Károly	1
I. B) osztály.		b) Haladók.	
Albert Ágoston	1	I. A) osztály.	
Arnold Sándor	1	Benke Sándor	3
Balogh Jenő	1	Neubeller József	1
Bite Ferenc	1	I. C) osztály.	
25 Bodó János	1	65 Faulhaber Ádám	1
Fadgyas Pál	1	II. A) osztály.	
Jávori Ferenc	1	Bernhardt István	1
Koppi Károly	1	Faul József	1
Kovács Lajos	1	Holzinger Mátyás	1
30 Lőrincz István	1	Kolla János	1
Molnár Géza	1	70 Rosinger Emil	1
Piukovits Tibor	2	Sipos Antal	2
Rác József	1	Szemző István	1
Salánky József	1		
35 Szmollén Géza	1		
Tóth Kálmán	1		
Vannay Andor	1		
Völgyessy János	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
II. B) osztály.		IV. A) osztály.	
Bagáry Pál	3	Csikós István	1
Balogh Gábor	1	Dobay Gyula	1
75 Jordán Elemér	2	Gerhardt Miklós	1
Kártyási Emil	1	Kasza Gyula	1
Kopasz Jenő	2	115 Klucsik Gábor	1
Metzger Miklós	1	Komarek Imre	1
Solti Lajos	1	Miksa János	1
80 Triltsch Antal	1	Miskolczy Zoltán	1
Triltsch István	1	Tóth János	2
Ujheli József	1	120 Zsinkó János	1
Vojtás Dezső	1		
II. C) osztály.		IV. B) osztály.	
Boronka Traján	3	Fohsz Zoltán	1
85 Cserta László	3	Jobszt Gyula	1
Fodor Géza	1	Leszl Mátyás	1
Hollósy Zoltán	1	Vincze Aladár	1
Kiss Alfréd	1	125 Weil Ádám	1
Salamon László	1		
90 Schneider József	1	V. osztály.	
Walter József	1	Bencsik Endre	1
Walzer Lénárd	1	Csehák Sándor	1
Wéber János	1	Erössy József	1
		Fohsz Jenő	1
		130 Klein Béla	1
III. A) osztály.		Komarek Gyula	1
Békefi Mihály	1	Pollner Kálmán	1
95 Bózsó József	1	Somlyódy Ferenc	1
Hajdú Antal	1	Szalay József	1
Hulvák József	1	135 Vida József	1
Rozgonyi Andor	1		
Rózsa Imre	1	VI. osztály.	
100 Vass József	1	Csillag Sándor	1
		Dobóczki József	1
III. B) osztály.		Juhász Endre	1
Barabás Jenő	1	Klucsik Ferenc	1
Gláser János	1	140 Kókay László	1
Gottschall Sándor	1	Kopp Antal	1
Klier Alajos	1	Lászlóffy János	1
105 Lázár Ferenc	1	Villax Ernő	1
Márki Imre	1		
Mixich Nándor	1	VII. osztály.	
Müller József	1	Kräuter Miklós	1
Rusznák Ráfael	1	145 Rietly Géza	1
110 Schneider János	1	Szőke Mihály	1
		Sztárcevich László	1
		Ujvári István	1
		Varga Nándor	1

VIII. osztály		Érdem- jegy			Érdem- jegy
150	Devich István	1		Miksa János	1
	Flatz Béla	1		Müller Sándor	1
	Grünner László	1		Ökrös Vilmos	1
	Hegyi Márton	1	160	Répás Béla	1
	Jordán Jenő	1		Somlyódy Árpád	1
155	Klucsik István	1		Szegfi László	1
				Széhner Ferenc	1

Összesen : 162.

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.			
Balogh Lajos	1	Molnár Endre	2
Békefi Mihály	3	Papp Gyula	3
Bózsó József	1	Savanya Ferenc	2
Darvas Árpád	1	Schüler Andor	2
5 Hajdu Antal	1	Szojka Ferenc	1
Stark György	2	Tóth Géza	3
		Tóth Győző	1
		Tóth Pál	1
		35 Ujj József	2
		Vida József	2
III. B) osztály.			
Jezerniczky Ákos	2		
Kiss István	1		
Lázár Ferenc	3		
10 Tóth Imre	1		
Zakar Ödön	2		
IV. A) osztály.			
Gerhardt Miklós	2		
Havas Imre	2		
Klucsik Gábor	1		
15 Pórer Dezső	2		
IV. B) osztály.			
Jobszt Gyula	3		
Kováts József	3		
Vihely Géza	1		
Vincze Aladár	1		
20 Wurzinger Ödön	2		
V. osztály.			
Bózsó Imre	2		
Erőssy József	2		
Farkas József	2		
Hajós József	2		
25 Kapp Olivér	3		
Komarek Gyula	4		
VI. osztály.			
		Balogh István	1
		Dobóczy Antal	2
		Greskovits Lajos	1
		40 Hellmann Oszkár	2
		Juhász Endre	1
		Klucsik Ferenc	1
		Kopp Antal	1
		Pálfy István	1
		45 Solti Béla	2
		Tóth Kálmán	1
VII. osztály.			
		Dermla Artur	1
		Egresi Zoltán	1
		Faragó Endre	1
		50 Schäfer Kristóf	1
		Sztárcsevich László	1
VIII. osztály.			
		Devich István	1

Összesen: 52.

IV. Francia nyelv.

A *-gal jelöltek haladók.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.		V. osztály.	
Darvas Árpád	1	25 *Bencsik Endre	2
Gaál Ferenc	2	*Csala Albert	1
Hille Jenő	1	Edvy Gyula	1
Nagyfalusi Jenő	1	*Kopasz István	1
5 Ráner Géza	1	Kugel Béla	2
Széll János	1	30 *Pollner Kálmán	1
Szmolén István Béla	3	*Schüler Andor	2
		*Szécsi Pál	1
		*Tirczka Lóránt	1
		Tóth Géza	1
		35 *Weber Oszkár	3
III. B) osztály.		VII. osztály.	
Berényi Sándor	3	*Kanyó Béla	1
Klier Alajos	1	Kroó Imre	3
10 Márki Imre	2	Marschall Miklós	1
Szopós Géza	1	Szűcs Andor	3
Zakar Ödön	3	40 *Tóásó Aurél	2
IV. A) osztály.		VIII. osztály.	
Becsei Imre	2	*Leitner Ferenc	1
Buk József	2		
15 Dautner Ferenc	2		
*László Mihály	1		
Simon Ákos	1		
IV. B) osztály			
Buda Miklós	2		
Huber István	1		
20 Kovács József	2		
Neuwirth Ferenc	1		
Pataky László	1		
Richter János	2		
*Serbán György	2		
		Összesen : 41.	

VII.

Az iskolai év bezárása.

1. *Miniszteri látogatás.* Nmlts. *Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, ki a fogadalmi templom alapkövének ünnepélyes letétele alkalmából városunkban időzött s itt tartózkodása alatt meglátogatta városunk kulturális intézményeit és iskoláit, utolsó munkanapunkon, jún. 22-én meglátogatta intézetünket is. Megtekintette az igazgatói irodát, a fizikai- és természettudományi szertárt s meghallgatta a VII. osztály vizsgálatát a mennyiségtanból. Távo-zása előtt kifejezést adott megaláztatásának.

2. *Évzáró.* A tanévet június 29-én ünnepélyes »Te Deum«-mal zártuk be, mely után a tanulóknak kiosztottuk az odaítélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és értesítőket.

3. *Ösztöndíjak. Jutalmak.* Az intézet jötevői.

I. a) *Ösztöndíjas tanulók:*

1. Balogh István VI. oszt. tanuló a Pap József-féle családi alapítványból évi 200 koronával.

2. Bite András III. B) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

3. Csala Albert V. oszt. tanuló a Jettim-féle alapítványból évi 160 koronával.

4. Devich István VIII. oszt. tanuló a Bonnaz-féle alapítványból évi 172 koronával.

5. Hegyi Márton VIII. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

6. Kasza József VII. oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból évi 374 koronával.

7. Kiss Géza VIII. oszt. tanuló a Kárász-féle alapítványból évi 800 koronával.

8. Konrád Ede VII. oszt. tanuló a jövedéki birság-alapból évi 300 koronával.

9. Latzkovits Béla VIII. oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból évi 374 koronával.

10. Marinč István IV. A) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

11. Mihály Sándor II. A) oszt. tanuló a Wimmer Károly-féle alapítványból évi 100 koronával.

12. Mohaupt Lajos IV. B) oszt. tanuló a Határőrvidéki ösztöndíjalapból évi 240 koronával.

13. Molnár Endre V. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

14. Murka István VI. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

15. Nagy Lajos VI. oszt. tanuló a Makra-féle alapítványból évi 154 koronával.

16. Szegefi László VIII. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

17. Szerdahelyi László I. B) oszt. tanuló a Delinger-féle alapítványból évi 240 koronával.

18. Szőke Mihály VII. oszt. tanuló a Kárász-féle alapítványból évi 400 koronával.

19. Tari László III. A) oszt. tanuló a Tary László-féle alapítványi ösztöndíjából évi 700 koronával.

20. Varga János II. C) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

21. Városi Jenő VII. oszt. tanuló a győri árva-alapítványból évi 160 koronával.

Az évi ösztöndíj összesen: 5994 korona.

b) Jutalmazó'tak. I. A vallástanban tanúsított jeles előmenetelért: Tirczka Kolos VIII. oszt. tanuló az Ebner-féle alapítványból 50 koronával.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért:

Lengyel László VIII. oszt. tanuló a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy-jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajátításában tett jeles előmenetelért:

Kopp Antal VI. oszt. tanuló a »Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítványból« 40 koronával.

IV. A magyar történelemben tanúsított jeles előmenetelért:

Leitner Ferenc VIII. oszt. tanuló a »Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány«-ból 40 koronával.

V. Jó magaviselet és előmenetelért:

1. Vajas István IV. B) oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

2. Dobóczki József VI. oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

3. Pálffy István VI. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

4. Kopasz István V. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

5. Huber István IV. B) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

6. Hunyadi János IV. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

7. Hille Jenő III. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

8. Hinczinger Sándor III. B) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

9. Mályusz Elemér VI. oszt. tanuló a »Régi szegedi tógimnáziumi tanulók alapítvány«-ból 88 koronával.

10. János Péter IV. B) oszt. tanuló az 1870-ben érettek jutalomdíjának ez évi kamataiból 60 koronával.

11. Rác József I. B) oszt. tanuló a Cserveny-féle alapítványból 2 koronával. (Kiegészítve 20 koronára több névtelen adományából).

12. Vastag József II. C) oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

13. Triltsch Antal és István II. B) oszt. tan. Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

14. Muth László I. B) oszt. tanuló a Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

15. Kovács János-alapítvány 12 korona kamatából ruhasegélyben részesült Balázs József II. B) oszt. tanuló.

16. Az Eisenstädter-Cserép alapítvány jelen évi kamatait, 40—40 koronát a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Deutsch Ede VII. és Salánky József I. B) oszt. tanulók kapják.

17. Kovács József dr. és neje Haday Kornélia-alapítvány jelen évi kamatait, 40 koronát, a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Arnold Jenő II. B) oszt. tanuló kapja.

18. A Bamberger Sámuel-alap jövedelméből kap Barabás Ervin VIII. oszt. tanuló 80 koronát és Böhm József VIII. oszt. tanuló 80 koronát.

19. *Minisztrálásban* kifejtett buzgóságért jutalomban részesült: Ágoston György és Krizsa Ferenc I. A), Bokor Mihály és Csikós József II. C), Rozgonyi Andor III. A), Gerhardt Miklós IV. A), Fóhsz Zoltán, Huber István, János Péter, Jobszt Gyula és Wurzinger Ödön IV. B), Edvy Gyula és Fóhsz Jenő V., Dobóczki József VI. oszt. tanuló.

20. *Az ének- és zenekar buzgó tagjai*: Bencsik Endre, Szalay

József és Tirczka Lóránt V., Böhm József, Jordán Jenő, Klucsik István, Lengyel László, Miksa János, Müller Sándor, Répás Béla, Somlyódy Árpád és Tirczka Kolos VIII. oszt. tanulók 1—1 10 K-ás arany jutalomban részesültek.

21. *A rajzolásban* tanúsított jeles előmenetelért búziási Eisenstädter Róbert úr ajándékából egy-egy festőkészletet kapott: Egresi Zoltán VII. és Kopp Antal VI. oszt. tanuló. 1—1 arany jutalmat nyert: Greskovits Lajos, Klucsik Ferenc és Pálffy István VI., Schäfer Kristóf VII. és Devich István VIII. oszt. tanuló. Könyvjutalomban részesült: Balogh Lajos, Bózsó József és Hajdu Antal III. A), Kiss István és Tóth Imre III. B), Klucsik Gábor IV. A), Vihely Géza és Vincze Aladár IV. B), Tóth Győző és Tóth Pál V., Tóth Kálmán VI. és Sztárcsevich László VII. oszt. tanuló.

22. *Jó magaviseletért és jeles előmenetelért* könyvjutalomban részesültek: Kalmár Gyula I. A), Bodó János I. B), Erdélyi János I. C), Weisz József II. A), Ujheli József II. B), Varga János II. C), Raner Géza III. A), Müller József III. B), Czérna László IV. A), Schott János IV. B), Szalay József V., Rádóczy László VI., Vermes Imre VII., Szegfi László VIII. oszt. tanulók.

23. *Az egyes tantárgyakban tanúsított szorgalomért* és kiváló előmenetelért könyvjutalomban részesültek a szaktanár urak szíveségéből: Szigyártó Dezső II. C), Glázszy Miklós, Wurzinger Ödön IV. B), Vermes Imre VII. oszt. tanulók.

24. *A tornaórán* tanúsított jóviseletéért és szorgalmáért 1—1 10 K-ás arany jutalmat kapott Hegyi Márton VIII. és Ujvári István VII. oszt. tanuló.

II. Az intézet jötevői.

Az önképzőkör céljaira, pályatételek, — ügyesebb szavalók, zenészek és énekesek jutalmazására szívesek voltak adományozni: Szeles József dr. úr 100 K-t, Pap János kegyesrendi tiszteletbeli kormánysegéd úr 50, Wladár Ernő úr 60 K-t, Tóth Péter úr 30 K-t, Dettre János dr. úr, Kormányos Benő dr. úr, Leitner Vilmos dr. úr, Schultheisz Emil altábornagy úr, Szegedi Takaré- és Hitel Részvénytársaság, Széll Gyula dr. úr 20—20 K-t, Berger Mór dr. úr, B. Eisenstädter Róbert úr, Leinczinger Gyula úr, Máté Gyula úr, Molnár Elemérné úrnő, Müller Miksa úr, Réti József úr, Somlyódy Istvánné úrnő, Tirczka Károly úr, Vermes Zsigmond úr 10—10 K-t. Többet kisebb adományokkal járultak hozzá a februári hangverseny alkalmával.

Az önképzőkör két legbuzgóbb tagjának jutalmazására a nagy ezüst és bronz érmet Eisenstädter Róbert nagykereskedő úr verette;

ő adományozta a két festőkészletet is a legbuzgóbb rajzolóknak jutalmazására.

Az intézet egyéb jótéevői: Özv. Lakatos Gyuláné úrnő az intézeti kápolna számára egy öröklámpát, Kókay Béla úr a fizikai múzeum céljaira 100 koronát, a Műemlékek Orsz. Bizottsága a »Magyarország Műemlékei« c. díszmű III. kötetét, Nagy Balázs és dr. Mattyasóvszky Kasszián dr. bencés tanár urak »A lelki élet könyve« c. könyvük 5 példányát, a Szent István-Társulat szegedi könyvkereskedése 6 drb ifjúsági olvasmányt adományozott.

Fogadják a nemeslelkű adakozók az intézet őszinte köszönetét és háláját.

VIII. Statisztikai adatok az elmúlt iskolai évről.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán										2. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása vallás szerint											
Osztály	Nyilvános tanulók							Magántanulók				Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma									
	Az iskolai év folyamán																				
	Felvételt	önként kimaradt	tanács folyón távozott	kizárattott	meghalt	Az osztályvizsgálatról elmaradt	Június, illetve május hónapban osztályvizsgálatot tett	Összesen osztályvizsgálatot tett	Felvételt	Osztályvizsgálatot tett		Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma									
								fű	leány	fiú	leány	latin	görög	örmény	református	ágostai h. ev.	görög keleti	unitárius	izraelita		
I. A.	64	5	—	—	—	1	58	58	—	—	—	—	58	46	—	—	—	1	2	—	9
I. B.	67	11	—	—	1	1	54	54	—	—	—	—	54	32	—	—	3	2	1	—	16
I. C.	64	5	—	—	—	1	58	58	1	1	1	1	60	43	—	—	—	—	3	—	14
II. A.	54	5	—	—	—	—	49	49	—	1	—	1	50	41	1	—	—	—	1	—	7
II. B.	38	1	—	—	—	—	37	37	2	—	2	—	39	25	—	—	3	2	1	—	8
II. C.	51	1	—	—	—	—	50	50	—	—	—	—	50	35	—	—	1	—	1	—	13
III. A.	63	6	—	—	—	1	56	56	1	—	1	—	57	38	—	—	3	4	2	—	10
III. B.	68	—	—	—	1	—	67	67	—	—	—	—	67	48	—	—	4	3	2	—	10
IV. A.	53	2	—	—	—	—	51	51	—	—	—	—	51	33	—	—	2	1	1	—	14
IV. B.	52	1	—	—	—	—	51	51	—	—	—	—	51	37	1	—	—	—	3	—	10
V.	66	4	—	—	1	—	61	61	—	1	—	1	62	39	—	—	4	4	1	—	14
VI.	54	2	—	—	—	—	52	52	—	—	—	—	52	35	—	—	—	3	2	—	12
VII.	50	—	—	—	—	—	50	50	3	—	1	—	51	35	—	—	4	1	1	—	10
VIII.	45	—	—	—	—	—	45	45	3	—	1	—	46	26	1	—	4	2	—	—	13
Összesen	789	43	—	—	3	4	739	739	10	3	6	3	748	513	3	—	28	23	21	—	160

A tanév folyamán beírt tanulók összes száma: 802.

748

3. Az osztályvizsgátott tett tanulók megoszlása anyanyelv szerint											4. Az osztályvizsgátott tett tanulók megoszlása nyelvismeret szerint														
Osztály	Az osztályvizsgátott tett tanulók közül										Az osztályvizsgátott tett magyar anyanyelvű tanulók közül														
	magyar	német	tót	oláh	ruthén	horvát	szerb	olasz	cseh	bolgár	orosz	angol	összesen nem magyar	csak magyarul	más nyelven is	németül	tótul	oláhul	ruthénul	horvátul	szerbül	olaszul	bolgárul	egyéb hazai nyelven	
	a n y a n y e l v ű v o l t										tudott		i s t u d o t t												
I. A.	52	4	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	6	42	10	9	1	—	—	—	1	—	—	—	—
I. B.	49	2	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	5	40	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I. C.	54	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	43	11	8	—	—	—	—	2	2	—	—	—
II. A.	33	16	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	17	25	8	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—
II. B.	34	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	28	6	6	—	—	—	1	1	—	—	—	—
II. C.	42	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	33	9	8	—	—	1	—	1	—	—	—	—
III. A.	55	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	41	14	10	—	—	2	—	1	1	—	—	—
III. B.	55	11	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	12	41	14	10	—	—	1	—	2	4	—	—	—
IV. A.	48	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	40	8	5	—	—	1	—	1	1	—	—	—
IV. B.	50	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	23	27	24	—	—	2	—	—	1	—	—	—
V.	58	2	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	4	36	22	20	—	—	3	—	1	2	—	—	—
VI.	47	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	32	15	12	—	—	1	—	—	2	—	—	—
VII.	46	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	26	20	18	—	—	—	—	1	—	1	—	—
VIII.	45	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	19	26	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	668	63	—	5	—	2	9	—	—	1	—	—	80	469	199	171	3	11	—	10	16	1	—	—	
													80												212

7. Az osztályvizsgálatot tett tanulók illetőségének kimutatása															8. A nyilvános és magántanulók előmenetele a tanulásban									
Illetőségi hely	O s z t á l y														Összesen	Osztály	összes száma	k ö z ü l						
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	II. C.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.				minden	egy	két	több			
rendes tantárgyból																								
jeles		legalább jó		elégs.		elégtelen						osztályzatot kapott												
Szeged	44	41	47	24	32	31	43	39	37	28	36	30	31	32	495	I. A.	58	5	13	26	3	4	7	
Abauj-Tornamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	I. B.	54	9	9	25	2	2	7	
Aradmegye	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	1	6	I. C.	60	3	15	37	1	—	4
Árva megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	II. A.	50	5	11	25	3	3	3
Baranyamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	II. B.	39	2	6	23	5	1	2
Bács-Bodrogmegye	3	2	1	5	—	2	3	3	—	4	6	4	4	1	38	II. C.	50	5	7	25	5	4	4	
Békésmegye	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	III. A.	57	4	15	31	4	2	1	
Biharmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	III. B.	67	2	15	36	7	1	6
Borsodmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	IV. A.	51	3	13	27	6	—	2
Csanádmegye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	1	—	8	IV. B.	51	2	13	32	4	—	—	
Csík megye	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	V.	62	8	12	30	5	2	5	
Csongrádmegye	—	2	2	—	—	3	2	2	2	—	8	2	3	—	26	VI.	52	6	11	24	9	2	—	
Esztergom megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	VII.	51	4	15	20	5	1	6
Fejérmegye	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	5									
Háromszék megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1									
Heves megye	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2									
Hunyad megye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	III. A.	57	4	15	31	4	2	1	
Jász-Nagykun-Szolnokm.	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	5	III. B.	67	2	15	36	7	1	6	
Krassó-Szörénymegye	—	—	2	3	—	1	1	1	—	1	4	—	—	1	14	IV. A.	51	3	13	27	6	—	2	
Nógrádmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	IV. B.	51	2	13	32	4	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskunm.	—	1	—	1	—	3	1	4	1	—	—	1	1	1	14	V.	62	8	12	30	5	2	5	
Somogy megye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	VI.	52	6	11	24	9	2	—	
Sopron megye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	VII.	51	4	15	20	5	1	6	
Szabolcs megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Szatmár megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Szepes megye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1									
Temes megye	4	2	4	2	—	1	—	2	1	2	1	1	1	1	22									
Tolna megye	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5									
Torontál megye	4	—	—	13	5	4	3	8	6	8	4	6	6	6	73									
Vas megye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1									
Veszprém megye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2									
	56	52	59	49	39	47	54	64	48	51	62	52	49	45	727	7.2	58	155	361	59	22	47		

7. Az osztályvizsgálatot tett tanulók illetőségének kimutatása															
Illetőségi hely	O s z t á l y														Összesen
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	II. C.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Athozat	56	52	59	49	39	47	54	64	48	51	62	52	49	45	727
Zalamegye	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Zemplénmegye	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zólyommegye	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Ausztria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bukovina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horvát- és Szlavonország	1	2	1	1	-	3	2	3	2	-	-	-	1	-	16
Románia	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Szerbia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	58	54	60	50	39	50	57	67	51	51	62	52	51	46	748

8. A nyilvános és magántanulók előmenetele a tanulásban							
Osztály	összes száma	k ö z ü l					
		m i n d e n		e g y		k é t t ö b b	
		rendes tantárgyból					
		jeles	legalább jó	elég.	elégtelen		
osztályzatot kapott							
Athozat	702	58	155	361	59	22	47
VIII.	46	7	10	28	--	1	--
Ösz- szesen	748	65	165	389	59	23	47
		748					

III. Az 1913—1914. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)	b) Az íráshelin	c)	d)	e) A szóbelin				j) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül															p á l y á r a k é s z ü l t											
Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?	Hány készítette el minden dolgozatát lealább elegendes eredménnyel?	Hány utasított az írásbeli alapján írásbelire?	A szóbeli vizsgálat elől betegség miatt visszalépett	Hány lett jelesen érettl?				Hány letasított javító vizsgálatra? Hány utasított ismétli vizsgálatra a szóbeli alapján?																										
45	38	45	--	9	11	20	4	1	1	1	2	5	10	7	7	--	--	--	2	--	--	--	--	5	7	1	--	--	--	--	még nem határozott			
									bolcsész	logi	orvosi	mérnöki	éptészi	gépészi	vegyészi	gazdasági	erdészeti	bányászati	ipari	kereskedői	hivatalnok	katonai	művészi											

IX.

Érettségit tett tanulók kimutatása.

A) Írásbeli tételek:

A lefolyt iskolai évben érettségi vizsgálatra jelentkezett 45 nyilvános tanuló. Mindnyájan tettek érettségi vizsgálatot. Az írásbeliket a tanulók május hó 18., 19. és 20-án végezték. Az írásbeli dolgozatok tételei a következők voltak:

1. A magyar nyelvből és irodalomból: Ki kell mutatni jellemző példákkal, hogy költőink nemzeti életünkre befolyást gyakoroltak. Értelmezés.

Eredmény: 12 jeles, 16 jó, 16 elégséges, 1 elégtelen.

2. A latin nyelvből és irodalomból: Cicero: In M. Antonium oratio Philippica I—III. c. Fordítás latinból magyarra.

Eredmény: 10 jeles, 9 jó, 22 elégséges, 4 elégtelen.

3. A mennyiségtanból: a) Az algebrából: Egy város kiadásai fődözésére 100 K-ás kötvények kibocsátásával 1,500.000 K-t vesz fel 4.3% mellett. Ha adósságát 25 év alatt akarja törleszteni, mekkora összeggel kell évenként a költségvetést megterhelni s hány drb kötvényt tud a 10-ik évben visszaváltani?

b) A geometriából: Ha Berlin és a Jóreménység fok délkörén a hold zenittávolsága Berlinben $\alpha = 41^{\circ} 0' 17''$, a Jóreménység fokon ugyanazon időben $\beta = 46^{\circ} 47' 16''$ s ha Berlin északi szélessége $\gamma = 52^{\circ} 30' 16''$ s a Jóreménység fok déli szélessége $\lambda = 33^{\circ} 55' 3''$, mekkora ezen mérések szerint a hold parallaxisa?

Eredmény: 10 jeles, 15 jó, 18 elégséges, 2 elégtelen. A szóbeli vizsgálatokat június 15., 16., 17., 18. és 19. napjain tartottuk meg Szele Róbert dr. tank. kir. főigazgató elnökletével és Ottó József dr. miniszteri biztos jelenlétében. A szóbeli vizsgálatra bocsájtott 45 tanuló közül jelesen érett 9, jól 11, érett 20, 4-et a szeptember hóban tartandó javító-vizsgálatra utasított a vizsgáló-bizottság, egyet pedig egy év múlva a vizsgálatok teljes ismétlésére.

B) Érettségi vizsgálatot tett tanulók névsora.

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Érettségének foka	Választott tudomány-szaka
Barabás Ervin, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. szept. 8.	jól	orvosi
Baracs Marcel, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. júl. 29.	jól	orvosi
Bartole János	Csatád, Torontál vm. 1897. febr. 6.	érett	közigazgatási
Boros Lajos, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. júl. 31.	érett	orvosi
5. Böhm József, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. dec. 2.	jól	jogi
Dermla Rudolf	Ócsanád, Torontál vm. 1896. apr. 16	érett	mérnöki
Devich István	Tiszaújlak, Ugocsa vm. 1896. máj. 24.	jelesen	orvosi
Fellegi Andor, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. szept. 4.	jelesen	mérnöki
Flatz Béla	Resicabánya, Krassószörény vm. 1895. ápr. 27.	jelesen	mérnöki
10. Gömöri Mihály, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. aug. 27.	érett	kereskedelmi
Groszer Jenő, izr.	Szeged, Csongrád vm. 1896. aug. 17.	jelesen	mérnöki
Grünner László	Pónik, Zólyom vm. 1896. szept. 5.	jól	orvosi
Hauptvogel János	Deszk, Torontál vm. 1896. febr. 18.	érett	mérnöki
Hegyi Márton	Hódmezővásárhely, Csongrád vm. 1894. okt. 22.	jól	áll. vasuti tisztv
15. Horváth Gyula	Szeged, Csongrád vm. 1895. máj. 20.	érett	közigazgatási
Horváth Jenő	Kakasd, Tolna vm. 1896. júl. 5.	érett	gazdasági
Jordán Jenő	Szeged, Csongrád vm. 1895. dec. 19.	érett	hivatalnoki
Kiss Géza, ev. ref.	Debrecen, Hajdu vm. 1896. júl. 9.	jelesen	mérnöki
Klinovszky Antal	Temesvár, Temes vm. 1895. nov. 11.	érett	hivatalnoki
20. Klucsik István	Titel, Bács-Bodrog vm. 1896. júl. 27.	érett	orvosi
Latzkovits Béla	Szeged, Csongrád vm. 1896. szept. 11.	érett	jogi
Leitner Ferenc	Budapest, Pest vm. 1896. okt. 4.	jól	orvosi
Limbek Géza	Vágújhely, Nyitra vm. 1896. júl. 17.	érett	egyházi
Máté Sándor, izr.	Tiszaszentmiklós, Torontál vm. 1895. okt. 18.	érett	kereskedelmi
25. Miksa János, g. kath.	Sajtény, Csanád vm. 1894. dec. 25.	érett	jogi
Muth Endre, izr.	Siófok, Veszprém vm. 1896. szept. 1.	jól	kereskedelmi
Müller Sándor	Nagykikinda, Torontál vm. 1896. okt. 28.	érett	katonai állatorv.
Németh Jenő, ev. ref.	Munkacs, Bereg vm. 1896. okt. 15.	érett	jogi
Ókrós Vilmos	Kiszombor, Torontál vm. 1896. máj. 17.	érett	paptanári
30. Ördögh Ottó	Szeged, Csongrád vm. 1896. aug. 14.	érett	gazdasági
Répas Béla	Szeged, Csongrád vm. 1896. máj. 18.	jelesen	tanári
Réti István, ág. ev.	Varasd, Varasd vm. 1896. dec. 26.	jelesen	kereskedelmi
Schachtitz János, izr.	Óbecse, Bács-Bodrog vm. 1897. febr. 4.	jól	jogi
Séhner Ferenc	Rákospalota, Pest vm. 1896. aug. 7.	érett	hivatalnoki
35. Somlyódy Sándor	Kisvárd, Szabolcs vm. 1896. máj. 2.	jól	mérnöki
Árpád ev. ref.			
Sütöry Jenő	Billéd, Torontál vm. 1894. dec. 20.	érett	közigazgatási
Szegfi László	Szeged, Csongrád vm. 1896. máj. 31.	jelesen	orvosi
Tirczka Kolos	Pécs, Baranya vm. 1895. szept. 23.	jelesen	orvosi
Ujj Béla	Kisjenő, Arad vm. 1895. okt. 27.	jól	orvosi
40. Winter Jenő, izr.	Nagybecskerek, Torontál vm. 1896. okt. 15.	érett	kereskedői

X.

Értesítés a jövő 1914—1915. tanévre.

A jövő tanévre a beíratások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

1. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályait a szükséghez képest a jövő 1914 – 1915. tanévre is fenntartjuk, a következő beosztással: 3 első, 3 második, 2 harmadik, 2 negyedik osztály lesz; a négy felső osztály azonban továbbra is párhuzamos nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-c. értelmében ezen osztályok mindegyikébe csak 60 tanuló vehető föl. *A helybeliek a fölvételkor előnyben részesülnek.* Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 2-án csak helybeliek íratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én a vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje:

a) Helybeliek: 1-én d. e. 8—12 óráig az I. oszt., d. u. 3—5 óráig a II. és 5—6 óráig a VIII. oszt. 2-án d. e. 8—10 óráig a III., 10—11 óráig az V. és 11—12 óráig a VI. oszt., d. u. 3—5 óráig a IV. és 5—6 óráig a VII. oszt.

b) Vidékiek: 3-án d. e. 8—9 óráig az I. oszt., 9—10 óráig a II. oszt., 10—11 óráig a III. oszt., 11—12 óráig a VI. oszt. 4-én 8—9 óráig a IV. oszt., 9—10 óráig az V. oszt., 10—11 óráig a VII. és 11—12 óráig a VIII. osztály.

Valamint a helybeliek a vidékiekkel, úgy azon vidékiek, kik már előbb is tanintézetünk növendékei voltak, az újonnan jelentkezőkkel szemben a fölvételkor elsőbbségben részesülnek.

A magántanulóknak is már a tanév elején kell jelentkezniök, később csak főigazgatói engedéllyel vehetők fel magántanulóknak.

2. Bemutatandó okmányok.

A gimnázium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik életévét betöltötte s 12 évesnél nem idősebb; e körülményt hiteles *születési bizonyítvánnyal* kell igazolni; a róm. katolikusok *keresztlevelüket* is kötelesek bemutatni.

Az ismeretek mértékére nézve megkívántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

A beírásra *szülei*, vagy ezek megbízottja *kíséretében jelentkezik a tanuló* az igazgatónál s itt felmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát*, továbbá születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha a tanuló 12 éves, *az újraoltásról*. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnek nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c.-től meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

3. A tandíjak.

Szeged szab. kir. város köztörvényhatósága 1911. évi 470. számú határozatával a fölvételi- és tandíjakat a következőkben állapította meg:

A beiratkozáskor a helybeli tanuló 4 K, a vidéki 8 K felvételi díjat fizet. *Ezen díj minden tanulóra nézve kötelező s ez alól fölmentésnek helye nincs.*

Helybelinek tekintendő azon tanuló, akinek szülei vagy gyámja Szeged város adófizető polgára.

A felvételi díjon kívül minden rendes és magántanuló minden iskolai évben köteles tandíjat fizetni; és pedig: a helybeliek 40, a vidékiek 60 koronát.

A tandíjat 4 részletben is lehet fizetni, de *az első negyed-*

részt a beíratáskor le kell fizetni; a másodikat november 8-ig; a harmadikat február 8-ig; a negyediket április 8-ig kell fizetni, de egyszerre, vagy félévi részletben is lefizethető. A nyugtatványokat a tandíjkezelő állítja ki. Ezeket gondosan meg kell őrizni és kétes esetekben elő kell mutatni.

Szegénysorsú, de jó magaviseletű és előmenetelű növendékek tandíjmentességért folyamodhatnak. *A folyamodványokat Szeged szab. kir. város tanácsához kell intézni s a tandíjkezelő tanárnál kell benyújtani legkésőbb szeptember hó 19-éig.*

A folyamodványhoz *szegénységi bizonyítványt* kell mellékelni, melynek egy évnél nem szabad régiebbnek lennie, továbbá jó előmenetelről szóló *iskolai bizonyítványt*.

Szeged város új tandíj szabályzata 18. §-a értelmében a főgimnáziumban *nem menthetők fel az I. osztály tanulói az első félévre.*

4. Segélyezés.

Szegénysorsú, *legalább elégséges előmenetelű és „jó“ magaviseletű* tanulók írásbeli kérelemre az intézet kebelében fennálló ifjúsági segélyző-egyesület könyvtárából könyvsegélyt kaphatnak. Kérvényeiket augusztus 26-ától szeptember 1-éig kell beküldeniök a „Segélyzőegyesület Felügyelőségének“ Szeged, Kegyesrendi városi főgimnázium címen.

5. Javító- és pótlóvizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű tanulók a kitűzött időben jelentkezhessenek a fölvételre, a fölvételi-, javító- és pótlóvizsgálatok idejéül augusztus hó 29-ik és 31-ik napját délelőtt 8—12-ig tűzzük ki. Javítóvizsgálat a helybeliek részére augusztus hó 29-én, a vidékiek részére augusztus 31-én. A magánvizsgálatokat augusztus hó 29-én délelőtt $\frac{3}{4}$ 8 órakor kezdjük.

Javító- és pótlóvizsgálatokra bocsáttatnak:

a) *Oly egy tantárgyból* bukott tanulók, kiket erre a tanári testület zárértekezleti ítélete feljogosít; e körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

b) *A két tantárgyból* bukottak közül azok, kik erre a szegedi tankerület főigazgatóságától külön engedélyt nyertek. *Ezen engedélyért folyamodni kell.* A kérvényeket 1 koronás bélyeggel ellátva s az iskolai bizonyítvánnyal fölszerelve a tankerületi főigazgatósághoz kell intézni s július hó 5-éig a gimnáziumi igazgatósághoz kell beküldeni.

c) *Pótlóvizsgálatra* igényt tarthatnak azon tanulók, kik a tanév végén tartott *osztályvizsgálatokon orvosi bizonyítvánnyal már akkor igazolt betegség miatt* nem jelenhettek meg, *ha egyébként a tanév folyamán rendszeren járhattak az előadásra.* Sem a javító-, sem a pótlóvizsgálatért díjat nem kell fizetni. Akik azért nem vizsgázhattak, mert a tanév jelentékeny részét elmulasztották, azok csak magánvizsgálatot tehetnek, ha erre a tank. kir. főigazgatóságtól engedélyt nyernek. Az orvosi bizonyítvánnyal és félévi Értesítővel felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeket a főgimn. igazgatóságánál július 10-ig kell benyújtani. Az év végén határidőt mulasztott magántanulóknak is újra kell folyamodniok a magánvizsgálati engedélyért.

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor kezdjük meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

Figyelmeztetjük a szülőket és tanulókat, *hogy ódon könyvek vásárlásától óvakodjanak, vagy legalább is nagy körültekintéssel járjanak el; a használandó tankönyvek jegyzékében jelzett kiadásokra figyelemmel legyenek;* elrongyolódott, nem eléggé tiszta könyvek károsak a tanulók előmenetelére és egészségére. **Figyelmeztetjük** továbbá a tanulókat arra is, *hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünet tartama alatt is kötelezők s így ezekhez szigorúan alkalmazkodni tartoznak. Azon tanuló, aki ezek ellen vét, a következő tanévben fölvételre nem számíthat.*

A vidéki szülők gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak. A szegedi konviktusok fölvételi és ellátási föltételeit jelen értesítőnk végén ismertetjük.

6. Szeged város polgármesterének rendelete a vidékről bejáró tanulókra vonatkozólag.

A nem Szegeden lakó, hanem ide naponkint bejáró tanulókra vonatkozólag közöljük Szeged város polgármesterének 1914. évi június hó 3-án kelt 4201/1914. eln. számú rendeletéből a következőket: „A nem Szegeden lakó, hanem ide csak naponkint bejáró idegen iskolás gyermekek útján elterjedhető ragályos betegségnek korlátozása céljából a t. főorvos úr javaslatához képest az 1876. évi XIV. t.c. 2. §-a alapján minden tipusu középiskolák, tanintézetek, polgári és elemi iskolák a jövő tanévtől kezdve *a szomszédos községek valamelyikéből ide járó és állandóan nem itt lakó iskolásoktól orvosi bizonyítványt kérjenek mindannyiszor, valahányszor az iskolások két napon túl kimaradnak.* Ezen orvosi bizonyítványokban minden esetben meg legyen említve, hogy *a tanuló ragályos betegségben szenvedett-e* vagy sem s ragályos betegség esetén *a fertőtlenítés megtörtént-e* vagy sem? A ragályos megbetegedésekről szóló bizonyítványokat pedig betekintés és esetleges további rögtönös intézkedés végett *a tiszti főorvosi hivatalnak az egyes igazgatóságok késedelem nélkül küldjék be.*

Hasonlóan orvosi bizonyítvány kérendő az idegen helyen lakó tanulótól akkor is, ha kimaradása a családban előfordult ragályos megbetegedés miatt történt. Ezen orvosi bizonyítványokban az lesz igazolandó, hogy a tanuló egészséges és a betegtől úgy *el van különítve, hogy az iskolába minden aggály nélkül járhat.* Ilyen bizonyítványok betekintés végett a t. főorvosi hivattal szintén közlendők az illető igazgatóságok által.

Magától értetődik, hogy ezen rendeletem a tanhatóságoknak azon jogát, hogy két napon túl való és orvosilag igazolandó mulasztás esetén mindazon esetekben, midőn akár a vidéki tanuló előleges kikérése miatt, akár más családi vagy egyéb hitelt érdemlő s a szülők vagy gyámok által igazolt okokból az orvosi bizonyítványok követelésétől eltekinthetnek: érinteni nem kívánja.“

Szeged, 1914. évi június hó 29-én.

Bontó József,
főginn. h. igazgató.

XI.

A jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

Első osztály.	K f		K f
Egri kis katekizmus, kötve	— 40	Kőrösi: Földrajz, 7 kiadás	2.40
Acsay-Bartha-Madarász: Magyar nyelvtan 3. kiadás	— 70	Kogutovicz: Földr. isk. atlasz, 11. kiadás	2.—
Acsay-Bartha-Madarász: Magyar olvasókönyv 3. kiadás	2.40	Ormándy: Természetrájz, 2. kiadás	2.40
Fodor-Székely: Liber-Sexti, 3. kiadás	2.40	Suták-Vörös: Számítan 9. kiadás	2.60
Kőrösi: Földrajz, 9. kiadás	1.50	Huszka: Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.—
Kogutovicz: Földrajzi isk. atlasz, 11. kiadás	2 —	Häuselmanns: Vorlagen, I—II. 3. kiadás	2.16
Ormándy: Természetrájz, 3. kiadás	2.—	Zsaskovszky: Énekkönyv 10. kiadás	2.40
Suták-Vörös: Számítan, 9. kiadás	2.60	A nem énekesek részére: Sik-Schütz: Imádságos könyv	2.80
Huszka: Rajzoló geometria, 3. kiadás	2.40	Rajztábla, $\frac{1}{4}$ íves teljes felszerelés	4.—
Zsaskovszky: Énekkönyv 10. kiadás	2.40	Rajzeszköz	3.—
A nem énekesek részére: Sik-Schütz: Imádságos könyv	2.80	Veszprémi: Magyar helyesírás 3. kiadás	— 80
Rajztábla, $\frac{1}{4}$ íves teljes felszerelés	4.—		
Rajzeszköz	3.—	Harmadik osztály.	
Rajztömb	— 90	Titz: Bibliai történetek (újszövetség)	2.—
Veszprémi: Magyar helyesírás 3. kiadás	— 80	Acsay-Bartha-Madarász: Rendszerez magyar nyelvtan	1.—
		Acsay-Bartha-Madarász: Magyar olvasókönyv	2.60
Második osztály.		Fodor Székely: Liber-Sexti, 2. kiadás	4.—
Titz: Bibliai történetek (ószövetség)	1.60	Endrei-Szele: Német nyelvkönyv, 8. kiadás	2.60
Acsay-Bartha-Madarász: Magyar nyelvtan 2. kiadás	— 70	Jászai: Magyarország története, 3. kiadás	2.—
Acsay-Bartha-Madarász: Magyar olvasókönyv	2 20	Kőrösi: Földrajz, 6. kiadás	— 80
Fodor-Székely: Liber-Sexti, 3. kiadás	2.40		

	K f
Kogutovitz: Földr. isk. atlasz 11. kiadás	2.—
Vörös: Fizikai földrajz, 2 kiad.	1.
Suták-Vörös: Számтан, 9. kiadás	2.60
Huszka: Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.20
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
A nem énekesek részére: Sik Schütz: Imádságos könyv	2.80
Rajztábla, 1/2 íves teljes felsze- relés	6.—
Rajzeszköz	3.—
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	— .80

Negyedik osztály.

Titz: Róm. kath. szertartástan	1.50
Bartha-Prónai: Stiliztika 4. ki- adás	3.20
Arany-Lehr: Toldi, 14. kiadás	2.40
Fodor-Székely: Liber-Sexti, 2. kiadás	4.—
Endrei-Szele: Német nyelvkönyv, 8. kiadás	2.60
Jászai: Magyarország története, 2. kiadás	2.40
Ormándy: Növénytan, 2. kiad.	3.80
Lóky-Suták: Algebra, 4. kiad.	2.60
Huszka: Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.20
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
A nem énekesek részére: Sik- Schütz: Imádságos könyv	2.80
Rajztábla, 1/2 íves teljes felsze- relés	6.—
Rajzeszköz	3.—
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	— .80

Ötödik osztály.

Schütz: Katholikus hittan	1.40
Bartha-Prónai: Retorika, 3. ki- adás	3.20
Zsámboky: M. T. Ciceronis oratio de imperio Gn. Pom- pei, 4. kiadás	1.20

	K f
Geréb: M. T. Cicero védőbe- széde A. Licinius Archias ügyében, 3. kiadás	— .70
Cserép: Szemelv. Ovid. művei- ből, 3. kiadás	2.—
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Endrei-Szele: Német olvasó- könyv, 4. kiadás	3.40
Szele-Osztie: Német stilusgyakor- latok	2.80
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiadás	3.—
Maywald: Görög gyakorló- és olvasókönyv, 5. kiadás	1.80
Szölgvény: Világtörténelem, 3. kiadás	2.60
Kogutovicz: Történelmi iskolai atlasz, 4. kiadás	3.—
Ormándy: Állattan, 2. kiadás	5.—
Suták-Lóky: Algebra, 4. kiadás	2.60
Lóky: Geometria, 2. kiadás	4.80
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
A nem énekesek részére: Sik- Schütz: Imádságos könyv	2.80
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	— .80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60
Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.	
Badics: Magy. irodalmi olvasó- könyv, 7. kiadás	2.80
Geréb: Szemelv. Herodotosból, 4. kiadás	1.80
Csengeri: Homeros Iliása, 4. kiadás	3.—
Gyomlay: Homeros Odysseiája, 4. kiadás	3.—
Schill: Görög régiségek, 4. kiad.	2.80

Hatodik osztály.

Schütz: Erkölcsstan	1.40
Bartha-Prónai: Poetika, 3. kiad.	3.80
Shakspere-Petőfi-Névy: Coriola- nus, 5. kiadás	1.20
Kalmár: Szemelvények Titus Livius római történetéből, 4. kiadás	3.60

	K f
Cserép: Szemelvények Vergilius Aeneiséből, 4 kiadás . . .	2.—
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Endrei-Szele: Német olvasókönyv, 4. kiadás	3.40
Szele-Osztie: Német stílusgyakorlatok	2.80
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiadás	3.—
Maywald: Görög gyakorló- és olvasókönyv, 4. kiadás	2.50
Szölgyémy; Világtörténet, 4. kiadás	3.—
Kogutovicz: Tört. isk. atlasz, 4. kiadás	3.—
Ormándy: Ásványtan kémiával	3.60
Suták: Algebra, 2. kiadás	2.—
Lóky: Geometria, 2. kiadás	4.80
Lutter: Szorszámi és szögmért. táblák, 16. kiadás	2.40
Zsasskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
A nem énekesek részére: Sik-Schütz: Imádságoskönyv	2.80
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—.80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.

Badics: Magyar irod. olvasókönyv, 6. kiadás	2.20
Sophokles-Csiky: Antigone, 3. kiadás	1.
Schill: görög régiségek, 4. kiadás	2.80

Hetedik osztály.

Schütz: Egyháztörténelem,	1.80
Prónai: A magyar irod. tört. 2. kiadás	3.60
Szinnyei; Magyar nyelv, 8. kiadás	1.—
Dávid: Ciceronis Orationes Selectae, 2. kiadás	1.60
Cserép: Szemelvények Vergilius Aeneiséből, 4. kiadás	2.—
Bartal-Malmosi: Sallustius	1.40

	K f
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Csengeri: Homeros Odysseiája, 4. kiadás	3.80
Dávid: Szemelvények Herodotos műveiből, 4. kiadás	1.80
Maywald: Görög nyelvtan, 6.	3.—
Goethe-Szele: Hermann und Dorothea	1.—
Schiller Heinrich: Wilhelm Tell, 7. kiadás	1.60
Szemák: Német olvasókönyv, 5. kiadás	3.20
Szele-Osztie: Német stílusgyakorlatok	2.80
Szölgyémy: Világtörténet, 2. kiadás	2.60
Kogutovicz: Történelmi isk. atlasz, 4. kiadás	3.—
Vörös: Kísérleti természettan, 2. kiadás	5.—
Suták: Algebra, 2. kiadás	2.—
Lóky: Geometria	2.40
Lutter: Szorszámi és szögmértani táblák, 16. kiadás	2.40
Zsasskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
A nem énekesek részére: Sik-Schütz: Imádságoskönyv	2.80
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—.80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.

Badics: Magyar irodalmi olvasókönyv, 5. kiadás	3.60
Földi: Demosthenes válogatott beszédei, 2. kiadás	1.50
Szilasi: Szemelvények Thukidides műveiből, 2. kiadás	2.80
Schill: Görög régiségek, 4. kiad.	2.80
Jebb-Fináczy: A görög irodalom története, 5. kiadás	1.80

Nyolczadik osztály.

Schütz: Kath. hitvédelem, 2. kiadás	1.80
---	------

XII.

Melléklet.

A Szegedi konviktusok.

Felvételi és ellátási föltételek.

Szeged konviktusai a következők:

1. A *Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület nevelőintézete* a városi főgimnázium közvetlen szomszédságában épült s 200 növendékre van berendezve a modern pedagógiai és egészségügyi követelményeknek megfelelően. A felügyeletet az igazgató mellett 4 középiskolai tanárjelölt gyakorolja. Felvételért július 10-ig kell folyamodni. A kérvényhez melléklendő: 1. az utolsó iskolai bizonyítvány, 2. születési bizonyítvány, 3. egészségi bizonyítvány, 4. oltási, illetve újraoltási bizonyítvány. Az évi ellátási díj 500 korona, a felvételi díj 40 korona. Az intézet igazgatója: *Hauser Sándor*, áll. felső ker. iskolai tanár, aki készséggel adja meg a szükséges felvilágosításokat. Cím: D. M. K. E. nevelőintézete, Szeged.

2. A *Délvidéki gazdák konviktusa* a Kálvária-utcában. Igazgató: *Striegl József*, áll. főgimn. rendes tanár. A fölvételt a Délvidéki Földművelők Gazdasági Egyesületének elnöksége eszközli Temesvárott. A fölvételt kérő folyamodványok oda címzendők. A fölvételi díj 34 korona, ebben foglaltatik az orvosi díj, bútorhasználat stb. A fölvételért való pályázat határideje július 15. Teljes ellátás egész évre 400 korona.

3. A *Gyertyámos községi, illetve magyar nyelvterjesztő egyesületi* 3 konviktus: a) a Kálvária-utcai. Jelentkezni lehet írásban július 31-ig Gyertyámoson és a konviktus igazgatóságánál Szegeden. Cím: Községi konviktus gondnoksága. Igazgatója: *Somogyi József*, áll. főgimn. rendes tanár, b) a Szentháromság-utcai. Igazgatója: *Römer Péter* csanádegyházmegyei áldozópap, áll. főgimnáziumi hittantanár; c) a Kossuth-utcai. Igazgatója: *Lippay György dr.*, áll. főgimn. rendes tanár. A fölvételt az intézetek igazgatósága eszközli írásbeli kérelemre

Szegeden. Ellátási díj egész évre 400 korona, beíratási, orvosi, bútorthasználati díj 34 korona.

4. A *Magy. kir. államvasutak internátusa* a MÁV. alkalmazottjai gyermekeinek nevelésére.

5. *Szegedi Diák Otthon* a Tisza Lajos-köruton (43. sz.) az államvasutak üzletvezetőségével szemben. Igazgató-tulajdonos: *Bohn Károly*. Tanulmányi igazgató: *dr. Kováts József*, városi felső keresk. isk. tanár. A teljes ellátás évi 500 korona. Bútorthasználati díj 40 korona. A kellőleg felszerelt kérvények Bohn Károly igazgató-tulajdonoshoz nyújtandók be július 31-ig.

6. A *szegedi zsidó hitközség felügyelete alatt álló „Tanulók Otthona“* Szentgyörgy-tér 7. sz. Igazgatók: *Donavell János és Derszib Béla*, felső keresk. isk. tanárok. Ellátási díj havi 65 korona. Felvételi, orvosi és bútorthasználati díj egész évre 40 korona. A kellőleg felszerelt kérvények a konviktus igazgatóságához (Szentgyörgy-tér 7. sz.) nyújtandók be. Az intézet felvesz elemi-, polgári-, felső keresk. iskola, gimnáziumi, reáliskolai, tanítóképző-intézeti és felső ipariskolai *bármily vallású* tanulókat. A felvételi kérvényhez születési, újraoltási bizonyítvány és a legutolsó évről szóló iskolai bizonyítvány csatolandó.

7. *Szent Gellért Konviktus* középiskolai kath. fiúnevelő-intézet. Az intézet róm. kath. vallású középiskolai (gimnáziumi, reál-, polgári- és kereskedelmi iskolai) tanulókat vesz fel. Felvételre július 25-éig kell jelentkezni az intézet igazgatóságánál (Mayer Márton, áll. főgimn. tanár). Melléklendő a legutolsó iskolai bizonyítvány, keresztlevél és orvosi bizonyítvány. Felvételi, orvosi és bútorthasználati díj fejében 35 koronát kell fizetni. A növendékek évi 700 korona tartásdíja havi 70 koronás részletekben előre fizetendő. Részletes utasítással szolgál a konviktus igazgatósága. (Madách-u. 23.)

8. *Szerb-bánati vagyonszűrés fiúotthona Új-Szegeden*. A fölvételt a Szerb-bánati vagyonszűrés elnöksége eszközli. (Néra-Solymos, u. p. Báziás). A fölvételt kérő folyamodványok oda címzendők. A fölvételi díj 20 korona. A vagyonszűrés területén lakó igényjogosultak gyermekei 0–400 koronáért, mások 500 koronáért vehetők föl. A fölvételért való pályázat határideje július 15.

TARTALOMMUTATÓ.

	Lap
Szinger Kornél	3—8
Bite Béla	9—12
A szerkesztés és fogalmazás módja.	13—73
II. Adatok az intézet történetéhez az 1913—14. tanévben.	
<i>A) Az intézet állapota:</i> 1. A tanári testület. 2. Az iskolai év megnyitása. 3. Az intézeti épület. 4. Egészségügy. 5. Tanszerek. 6. Segélyezési ügy.	74—79
<i>B) Az intézet működése:</i> 1. Valláserkölcsi nevelés. 2. Fegyelemtartás. 3. Oktatás. <i>a)</i> A tanítás menete általában. <i>b)</i> Az elvégzett anyag. <i>c)</i> A testi nevelés. <i>d)</i> Az egyes tantárgyakból elvégzett tananyag. 4. A vizsgálatok. 5. Érintkezés a szülőkkel. 6. A tanárok irodalmi és társadalmi működése. 7. Az ifjúsági könyvtár szervezete és forgalmi kimutatása. 8. Ifjúsági egyesületek: <i>a)</i> Az önképzőkör működése, ifj. ünnepélyek, pályakérdések eredménye. <i>b)</i> A Szavalókör ez évi működése. <i>c)</i> A Gyorsírókör működése, íróversenyei, vagyoni kimutatása. <i>d)</i> Az ifjúsági segélyzőegylet működése s vagyoni kimutatása.	79—100
<i>C) Általános ügyek:</i> 1. Látogatások. 2. Iskolai ünnepélyek. 3. Kirándulások.	101—105
III. Könyv- és szertárak. 1. Könyvtárak: <i>a)</i> Tanári könyvtár. <i>b)</i> Ifjúsági könyvtár: 1. Önképzőköri könyvtár. 2. Ifjúsági nagyobb könyvtár. 3. Ifjúsági kisebb könyvtár. 4. A kötelező olvasmányok tára. 2. Szertárak: <i>a)</i> természettani-, <i>b)</i> természetrajzi-, <i>c)</i> vegytani-, <i>d)</i> történelmi- és földrajzi-, <i>e)</i> filológiai szertár, <i>f)</i> ének- és zeneszerek, <i>g)</i> érem- és régiséggyűjtemény-, <i>h)</i> rajzsztár-, <i>i)</i> tornaszertár	106—114
IV. Az intézet személyzete: <i>a)</i> a kötelezett tantárgyak tanárai, <i>b)</i> a más vallású tanulók hitoktatói, <i>c)</i> a nem kötelezett tantárgyak tanárai, <i>d)</i> iskolaorvos és egészségtan-tanár, <i>e)</i> a katonagyakorlatok és céllövés vezetője, <i>f)</i> vivómesterek	115—118
V. Tananyag. <i>A)</i> Kötelezett tantárgyak. 1. Tantárgyak osztályok szerint. 2. Latin klasszikus olvasmányok. 3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok. 4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból. <i>B)</i> Kötelező rendkívüli tantárgy. <i>C)</i> A nem kötelezett tantárgyak.	119—131
VI. A tanulók érdemsorozata. <i>a)</i> a kötelezett, <i>b)</i> a nem kötelezett tantárgyakból	133—166
VII. Az iskolai év bezárása: 1. Miniszteri látogatás. 2. Évzáró. 3. Ösztöndíjak. Jutalmak. Az intézet jötevői I. <i>a)</i> ösztöndíjas, <i>b)</i> jutalmazott tanulók. II. Az intézet jötevői	167—171
VIII. Statisztikai adatok az elmúlt iskolai évről. 1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán. 2. A tanulók megoszlása vallás, 3. anyanyelv, 4. nyelvismeret, 5. szülei, ill. gyámjuk foglalkozása szerint. 6. Magaviselet. 7. A tanulók illetőségének kimutatása. 8. Előmenetel. 9. Az érettségi vizsgálat eredménye.	172—177

	Lap
IX. <i>Az érettségít tett tanulók kimutatása: a) írásbeli tételek, b) az érettségizett tanulók névsora</i>	178—179
X. <i>Értesítés a jövő tanévre: 1. A jelentkezés ideje. 2. Bemutatandó okmányok. 3. Tandíjak. 4. Segélyezés. 5. Javító- és pótló vizsgálatok. 6. Szeged város polgármesterének rendelete a vidékről bejáró tanulókra vonatkozólag</i>	180—184
XI. <i>A jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzéke</i>	185—188
XII. <i>Melléklet. A Szegedi konviktusok</i>	189—190

